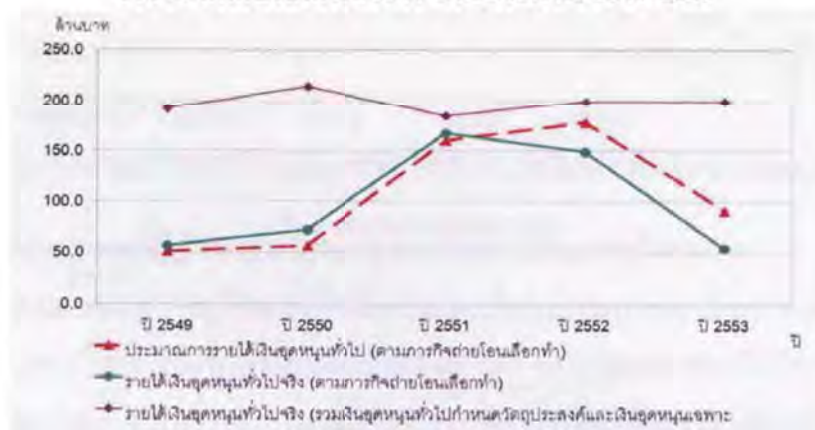

แผนภาพที่ 8-5 เปรียบเทียบประมาณการรายได้ที่รัฐบาลจัดเก็บให้หรือแบ่งให้
และรายได้จริงของเทศบาลนครลำปาง ปีงบประมาณ 2549-2553

จากแผนภาพที่ 8-5 จะเห็นว่า รายได้ที่รัฐบาลจัดเก็บให้หรือแบ่งให้ เป็นเพียงรายได้ประเภทเดียวที่เทศบาลนครลำปางได้รับจริงต่ำกว่าประมาณการมาโดยตลอด ยกเว้นในปี 2553 ปีเดียวที่เทศบาลได้รับจริงสูงกว่าประมาณการ ดังนั้น การประมาณการที่แม่นยำในส่วนของรายได้ที่รัฐบาลจัดเก็บให้หรือแบ่งให้จะมีผลต่อการวางแผนการคลัง เนื่องจากเป็นรายได้สำคัญ และมักมีการประมาณการที่สูงกว่าที่ได้รับจริง

แผนภาพที่ 8-6 เปรียบเทียบประมาณการรายได้จากเงินอุดหนุนทั่วไป และรายได้จากเงินอุดหนุนทั่วไปจริงของเทศบาลนครลำปาง ปีงบประมาณ 2549-2553

จากแผนภาพที่ 8-6 เทศบาลนครลำปางได้รับเงินอุดหนุนทั่วไปจริงสูงกว่าประมาณการในช่วงปี 2549-2551 และได้รับเงินอุดหนุนทั่วไปต่ำกว่าประมาณการในช่วงปี 2552-2553 ในส่วนรายได้จากเงินอุดหนุนทั่วไปกำหนดวัตถุประสงค์และเงินอุดหนุนเฉพาะกิจไม่มีประมาณการ จึงไม่นับรวมอยู่ในการเปรียบเทียบ

4) การวิเคราะห์สถานะด้านรายได้โดยใช้ตัวชี้วัด

ตัวชี้วัดด้านรายได้จะช่วยให้ผู้บริหารเทศบาลสามารถนำมาใช้เป็นเป้าหมาย หรือ ตัวชี้วัดผลการดำเนินการตามกลยุทธ์หรือแนวทางที่กำหนดขึ้น เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพของการจัดเก็บภาษี การขยายฐานภาษี หรือการปรับเปลี่ยนนโยบายด้านการเก็บค่าธรรมเนียม พร้อมทั้งใช้พิจารณาว่า เทศบาลพึ่งพาแหล่งรายได้จากรัฐบาลมากน้อยเพียงใด

ในการศึกษานี้จะใช้ตัวชี้วัดด้าน โครงสร้างรายได้ ซึ่งแสดงให้เห็นถึงแหล่งรายได้หลักของเทศบาล ได้แก่ รายได้ที่เทศบาลจัดเก็บเองต่อรายได้ทั้งหมด รายได้ที่รัฐบาลจัดเก็บให้และแบ่งให้ต่อรายได้ทั้งหมด และรายได้ที่รัฐบาลอุดหนุนต่อรายได้ทั้งหมด

ทั้งนี้ตัวชี้วัดดังกล่าวมีประโยชน์ในการพิจารณาแนวโน้ม และการเปลี่ยนแปลง แนวโน้มของแหล่งรายได้หลักของเทศบาลในแต่ละปี เพื่อประกอบการกำหนดนโยบายด้านการจัดเก็บ รายได้ในปีถัดไป ส่วนเกณฑ์ที่ใช้วัดระดับความเหมาะสมของตัวชี้วัดอาจพิจารณาได้จากข้อมูลในอดีตว่า สัดส่วนดังกล่าวมีค่าสูงสุดที่เคยทำได้เป็นเท่าใด และค่าสูงสุดดังกล่าวเกิดจากความสามารถในการจัดเก็บ และประสิทธิภาพในการจัดเก็บหรือไม่ โดยอาจนำค่าสัดส่วนดังกล่าวมาใช้เป็นเป้าหมายในอนาคตได้ หรืออาจจะกำหนดเป้าหมายให้สัดส่วนเพิ่มขึ้น

อย่างไรก็ดี ปัจจุบัน ไม่มีเกณฑ์ชี้วัดที่สำหรับเทศบาลทุกแห่ง เนื่องจากเทศบาลมี จำนวนมาก มีความแตกต่างในเชิงพื้นที่ ลักษณะเศรษฐกิจ และภูมิประเทศอย่างมาก เทศบาลจึงควรมี เกณฑ์ชี้วัดที่อิงกับความสามารถของตนเองในอดีตมากกว่าค่าเฉลี่ยของทุกเทศบาล

4.1) ตัวชี้วัดโครงสร้างรายได้

ตารางที่ 8-4 ตัวชี้วัดโครงสร้างรายได้เทศบาลนครลำปาง ปีงบประมาณ 2549 – 2553

ตัวชี้วัด	ปี 2549	ปี 2550	ปี 2551	ปี 2552	ปี 2553
รายได้ที่เทศบาลจัดเก็บเองต่อรายได้ทั้งหมด	25.42	24.78	19.16	20.92	21.98
รายได้ที่รัฐบาลจัดเก็บให้และแบ่งให้ต่อรายได้ทั้งหมด	54.52	52.54	39.28	40.23	61.70
รายได้ที่รัฐบาลอุดหนุนทั้งหมดต่อรายได้ทั้งหมด	20.06	22.68	41.56	38.85	16.32

ที่มา: สำนักงานเทศบาลนครลำปาง

จากตัวชี้วัด โครงสร้างรายได้ของเทศบาลนครลำปาง (ตารางที่ 8-4) สรุปได้ว่าเทศบาลมี การพึ่งพารายได้ที่รัฐบาลจัดเก็บให้และแบ่งให้มากที่สุด ยกเว้นในปี 2551 เพียงปีเดียวที่มีการพึ่งพารายได้ที่ รัฐบาลอุดหนุนมากที่สุดคือร้อยละ 41.56 ขณะที่รายได้ที่เทศบาลจัดเก็บเองมีสัดส่วนน้อยที่สุดเมื่อ เปรียบเทียบกับรายได้ประเภทอื่นๆ และมีแนวโน้มลดลงจากร้อยละ 25.42 ในปี 2549 เป็นร้อยละ 21.98 ใน ปี 2553 ดังนั้น เทศบาลนครลำปางจึงควรหาแนวทางในการปรับปรุงการจัดเก็บรายได้ของเทศบาลเองให้มี สัดส่วนที่เพิ่มขึ้น เพื่อลดการพึ่งพารายได้จากรัฐบาล เนื่องจากรายได้ที่รัฐบาลจัดเก็บให้และแบ่งให้ และ

รายได้จากเงินอุดหนุนมักมีความไม่แน่นอน ซึ่งขึ้นอยู่กับผลการจัดเก็บรายได้ของรัฐบาล นโยบายรัฐบาล หรือหลักเกณฑ์การจัดสรรรายได้ในแต่ละปี เป็นต้น

จากลักษณะโครงสร้างการพึ่งพาเงินอุดหนุนจากรัฐบาลเป็นหลักทำให้เทศบาลนครลำปางมีความเสี่ยงในการวางแผนการคลัง เนื่องจากเทศบาลนครลำปางไม่สามารถประมาณการรายได้ในภาพรวมได้อย่างถูกต้องแม่นยำ โดยเฉพาะในส่วนของรายได้จากเงินอุดหนุนที่กำหนดวัตถุประสงค์และเงินอุดหนุนเฉพาะกิจ ซึ่งมีความผันผวนไม่แน่นอน โดยขึ้นอยู่กับหลักเกณฑ์ วิธีการ และอัตราการจัดสรรเงินอุดหนุนในแต่ละปี และอาจได้รับผลกระทบจากปัจจัยภายนอก เช่น โครงการตามนโยบายรัฐบาลต่างๆ การเปลี่ยนแปลงทางการเมือง ความล่าช้าในการโอนเงิน และการกำหนดวัตถุประสงค์ของการใช้เงิน เป็นต้น ทำให้เทศบาลไม่สามารถประมาณการรายได้ดังกล่าวได้ รวมทั้งไม่สามารถนำเงินไปใช้ในการพัฒนาเทศบาลได้ตามที่ต้องการ หรือไม่ตรงกับความต้องการของประชาชนในพื้นที่

อย่างไรก็ดี แนวโน้มการเพิ่มขึ้นของรายได้เทศบาลที่จัดเก็บเอง อาจสะท้อนได้ว่าเทศบาลนครลำปางตระหนักถึงความสำคัญของปัญหาดังกล่าว จึงมีความพยายามในการขยายฐานรายได้ของตนเอง เช่น การพัฒนาที่ดินและสิ่งปลูกสร้าง รวมทั้งการจัดเก็บค่าธรรมเนียม ค่าปรับและใบอนุญาต เพื่อให้หารายได้ เป็นต้น

4.2) ตัวชี้วัดรายได้ต่อประชากร

ตารางที่ 8-5 ตัวชี้วัดรายได้ต่อประชากรเทศบาลนครลำปาง ปีงบประมาณ 2549 – 2553

ตัวชี้วัด	ปี 2549	ปี 2550	ปี 2551	ปี 2552	ปี 2553
รายได้ที่เทศบาลจัดเก็บเองต่อประชากร	1,216	1,326	1,303	1,374	1,275
รายได้ที่รัฐบาลอุดหนุนต่อประชากร	3,210	3,579	3,123	3,414	3,460

ที่มา: สำนักงานเทศบาลนครลำปาง

เทศบาลนครลำปางเป็นเทศบาลที่มีจำนวนประชากร 57,741 คน (ปี 2553) สำหรับตัวชี้วัดรายได้ต่อประชากรนั้น แม้ว่าจำนวนประชากรจะไม่สะท้อนฐานภาษี หรือผู้เสียภาษีทั้งหมด แต่อาจใช้ประกอบการการตั้งเป้าหมายทางการคลังได้ เช่น การเพิ่มประสิทธิภาพการจัดเก็บรายได้ให้ครอบคลุมมากขึ้น โดยมีจำนวนรายได้ต่อประชากรสูงขึ้น หรือตั้งเป้าหมายเป็นเมืองที่มีกิจกรรมทางเศรษฐกิจมาก โดยมีรายได้จัดเก็บต่อประชากรสูงขึ้น

หากพิจารณารายได้ของเทศบาลจัดเก็บเองต่อจำนวนประชากรในพื้นที่แล้ว (ตารางที่ 8-4) จะเห็นว่า รายได้ที่เทศบาลจัดเก็บเองต่อประชากรมีการขยายตัวเพิ่มขึ้นในปี 2549-2550 และ 2552 ยกเว้นรายได้ที่จัดเก็บเองในปีงบประมาณ 2551 และ 2553 ที่ปรับลดลง โดยเป็นผลจากรายได้จัดเก็บเองที่ลดลงในช่วงดังกล่าว อย่างไรก็ตาม รายได้จัดเก็บเองต่อประชากรมีแนวโน้มเพิ่มขึ้น โดยเพิ่มขึ้นจาก 1,216 บาทต่อคน ในปี 2549 เป็น 1,275 บาทต่อคนในปี 2553 ในขณะที่จำนวนประชากรมี

แนวโน้มลดลงประมาณร้อยละ 1 ต่อปี โดยในปี 2553 เทศบาลนครลำปางมีรายได้จัดเก็บเองเฉลี่ย 1,275 บาทต่อคน ขณะที่รายได้ที่รัฐบาลอุดหนุนเฉลี่ย 3,460 บาทต่อคน อย่างไรก็ตาม หารู้จักดี จะเห็นได้ว่ารายได้จัดเก็บเองต่อประชากรในช่วงปี 2550-2552 สูงกว่า 1,300 บาทต่อคน แต่ในปี 2553 รายได้จัดเก็บเองต่อประชากรต่ำกว่า เทศบาลจึงควรพัฒนาการจัดเก็บรายได้ให้สามารถเติบโตทันต่อการเติบโตของประชากร และให้มีสัดส่วนที่สูงขึ้นอย่างต่อเนื่อง

4.3) ตัวชี้วัดโครงสร้างรายได้ที่เทศบาลจัดเก็บเอง

ตารางที่ 8-6 ตัวชี้วัดรายได้ที่เทศบาลนครลำปางจัดเก็บเอง ปีงบประมาณ 2549 – 2553

ตัวชี้วัด	ปี 2549	ปี 2550	ปี 2551	ปี 2552	ปี 2553
รายได้จากภาษีต่อรายได้ที่เทศบาลจัดเก็บเอง	57.50	57.56	59.80	57.06	65.01
รายได้จากค่าธรรมเนียมฯ ต่อรายได้ที่เทศบาลจัดเก็บ	17.26	14.82	14.93	15.12	14.58
รายได้จากทรัพย์สินต่อรายได้ที่เทศบาลจัดเก็บ	19.15	20.58	19.04	21.32	14.35

ที่มา: สำนักงานเทศบาลนครลำปาง

เมื่อพิจารณาตัวชี้วัดโครงสร้างรายได้ที่เทศบาลจัดเก็บเอง (ตารางที่ 8-6) พบว่า รายได้จากภาษีต่อรายได้ที่เทศบาลจัดเก็บเองมีแนวโน้มเพิ่มขึ้น โดยเพิ่มขึ้นจากร้อยละ 57.50 ในปี 2549 เป็นร้อยละ 65.01 ในปี 2553 เมื่อพิจารณาลงในรายละเอียดของภาษีที่จัดเก็บพบว่า เทศบาลนครลำปางมีการจัดเก็บภาษี 3 ชนิด ได้แก่ ภาษีโรงเรือนและที่ดิน (ร้อยละ 77.50) ภาษีป้าย (ร้อยละ 20.48) และภาษีบำรุงท้องที่ (ร้อยละ 1.9) สำหรับอากรฆ่าสัตว์ไม่มีการจัดเก็บ เนื่องจากเทศบาลได้ออกประกาศหยุดดำเนินการโรงฆ่าสัตว์ตั้งแต่ปี 2551 ทั้งนี้ เนื่องจากหน่วยราชการที่เกี่ยวข้องกำลังผลักดันพระราชบัญญัติภาษีที่ดินและสิ่งปลูกสร้างเพื่อนำมาใช้แทนภาษีโรงเรือนและที่ดิน และภาษีบำรุงท้องที่ ซึ่งมีสัดส่วนสูงถึงร้อยละ 79.40 ของรายได้ภาษีของเทศบาล ดังนั้น เทศบาลควรที่จะศึกษาเพื่อเตรียมการวางแผนในการจัดเก็บภาษีที่ดินและสิ่งปลูกสร้าง

ทั้งนี้ตัวชี้วัดทั้ง 3 ตัวข้างต้น ใช้ในการตัดสินใจเชิงนโยบาย เนื่องจากเป็นรายได้ที่เทศบาลสามารถบริหารจัดการได้เอง ขณะที่รายได้ที่รัฐบาลจัดเก็บแล้วแบ่งให้และรายได้จากเงินอุดหนุนล้วนเปลี่ยนแปลงจากปัจจัยภายนอก เช่น นโยบายรัฐบาล หรือหลักเกณฑ์การจัดสรร ซึ่งเทศบาลไม่สามารถควบคุมได้

สำหรับรายได้จากค่าธรรมเนียมและค่าปรับคิดเป็นร้อยละ 15 ของรายได้ที่เทศบาลจัดเก็บเมื่อพิจารณาในรายละเอียดพบว่า มีการจัดเก็บ 26 รายการ โดยมีรายการที่มีการจัดเก็บอย่างมีนัยสำคัญได้แก่ ค่าธรรมเนียมเกี่ยวกับการสาธารณสุข คิดเป็นร้อยละ 29.33 ของรายได้จากค่าธรรมเนียมฯ และ ค่าธรรมเนียมเกี่ยวกับการจัดระเบียบจอดยานยนต์ คิดเป็นร้อยละ 26.61 ของรายได้จากค่าธรรมเนียมฯ ทั้งนี้มีข้อสังเกตว่าค่าธรรมเนียมเกี่ยวกับการจัดระเบียบจอดยานยนต์มีแนวโน้มเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่องและมีแนวโน้มที่จะเพิ่มขึ้นอีกในปีถัดไป เนื่องจากเทศบาลนครลำปางได้มีโครงการการจัดระเบียบการ

จockeyanย่นดับริเวณตลาดสนามบิน ซึ่งจะทำให้สามารถจัดเก็บค่าธรรมเนียมได้เพิ่มขึ้น และสอดคล้องกับความเป็นระเบียบเรียบร้อยของบ้านเมืองตามพระราชบัญญัติจราจรทางบก พ.ศ. 2522 นอกจากนี้เทศบาลยังมีนโยบายตั้งกลุ่มงาน (Cluster) เศรษฐกิจ เพื่อปรับปรุงระบบการจัดเก็บรายได้ใหม่ โดยรวมหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการจัดเก็บรายได้ทั้งหมดที่ไม่ได้อยู่ภายใต้สำนักการคลัง เช่น โรงพยาบาลภายใต้กองสาธารณสุข หน่วยงานที่จัดเก็บค่าธรรมเนียม ค่าใบอนุญาตต่างๆไว้ด้วยกัน เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพในการจัดเก็บรายได้ดังกล่าว

8.2.2 ด้านรายจ่าย

1) โครงสร้างรายจ่ายในภาพรวม

ตารางที่ 8-7 รายจ่ายจริงของเทศบาลนครลำปาง ปีงบประมาณ 2549-2553

รายการ	ปี 2549	ปี 2550	ปี 2551	ปี 2552	ปี 2553
1.รายจ่ายตามงบประมาณ	253,653,686.1	279,389,523.3	361,455,805.50	359,954,050.99	280,409,316.69
อัตรการเปลี่ยนแปลง		10.15	29.37	-0.42	-22.10
1.1. งบกลาง	15,892,816.71	13,280,476.45	14,766,674.59	15,258,503.56	19,748,878.02
1.2 รายจ่ายประจำ	200,492,563.40	235,148,876.93	313,404,673.21	323,588,761.74	250,599,330.07
1.3 รายจ่ายเพื่อการลงทุน	37,268,306.00	30,960,170.00	33,284,457.70	21,106,785.69	10,061,107.90
2. รายจ่ายนอกงบประมาณ	200,322,287.09	201,884,981.72	102,950,883.56	128,853,009.32	165,035,264.53
อัตรการเปลี่ยนแปลง		0.78	-49.01	25.16	28.08
2.1 รายจ่ายเงินอุดหนุนเฉพาะกิจและเงินอุดหนุนที่กำหนดวัตถุประสงค์	135,248,373.40	141,524,901.90	17,534,164.17	49,802,893.55	145,116,850.45
2.1.2 งบกลาง	0.00	0.00	0.00	0.00	38,209,049.79
2.1.2 รายจ่ายประจำ	97,318,913.40	90,772,261.90	9,499,284.17	35,346,943.55	85,004,116.66
2.1.3 รายจ่ายเพื่อการ	37,929,460.00	50,752,640.00	8,034,880.00	14,455,950.00	21,903,684.00
2.2 รายจ่ายจากเงินสะสม	11,636,063.69	24,203,183.24	68,611,219.39	79,050,115.77	19,918,414.08
2.3 รายจ่ายจากบัญชี	53,437,850.00	36,156,896.58	16,805,500.00	0.00	0.00
3. รายจ่ายทั้งหมด	453,975,973.20	481,274,505.10	464,406,689.06	488,807,060.31	445,444,581.22
อัตรการเปลี่ยนแปลง		6.01	-3.50	5.25	-8.87

ที่มา: สำนักงานเทศบาลนครลำปาง

โครงสร้างรายจ่ายของเทศบาลนครลำปางในช่วงปีงบประมาณ 2546-2553 (ตารางที่ 8-7 และ 8-8) พบว่า รายจ่ายส่วนใหญ่เป็นรายจ่ายตามงบประมาณ คิดเป็นสัดส่วนเฉลี่ยร้อยละ 65.67 ของรายจ่ายทั้งหมด ในขณะที่รายจ่ายพิเศษ หรือรายจ่ายนอกงบประมาณ ซึ่งประกอบด้วย รายจ่ายจากเงินอุดหนุนเฉพาะกิจ รายจ่ายจากเงินอุดหนุนที่กำหนดวัตถุประสงค์ รายจ่ายจากเงินสะสม และรายจ่ายจาก

บัญชีสำรองเงินรายรับ² คิดเป็นสัดส่วนเฉลี่ยร้อยละ 34.33 ของรายจ่ายทั้งหมด โดยมีรายจ่ายจากเงินอุดหนุนเฉพาะกิจและเงินอุดหนุนทั่วไปกำหนดวัตถุประสงค์คิดเป็นสัดส่วนเฉลี่ยร้อยละ 56.25 ของรายจ่ายนอกงบประมาณทั้งหมด รายจ่ายจากเงินสะสมเฉลี่ยร้อยละ 31.57 ของรายจ่ายนอกงบประมาณทั้งหมด และสำหรับรายจ่ายจากบัญชีสำรองเงินรายรับได้มีการหยุดไปตั้งแต่หลังปี 2551 เนื่องจากไม่มีหนังสือสั่งการกระทรวงมหาดไทยให้ดำเนินการในลักษณะดังกล่าวได้

ตารางที่ 8-8 เปรียบเทียบสัดส่วนรายจ่ายของเทศบาลนครลำปาง ปีงบประมาณ 2549-2553

รายการ	ปี 2549	ปี 2550	ปี 2551	ปี 2552	ปี 2553	เฉลี่ย
1.รายจ่ายตามงบประมาณ (ร้อยละต่อรายจ่ายทั้งหมด)	55.87	58.05	77.83	73.64	62.95	65.67
1.1. งบกลาง (ร้อยละต่อรายจ่ายตามงบประมาณทั้งหมด)	6.27	4.75	4.09	4.24	7.04	5.28
1.2 รายจ่ายประจำ (ร้อยละต่อรายจ่ายตามงบประมาณทั้งหมด)	79.04	84.17	86.71	89.90	89.37	85.84
1.3 รายจ่ายเพื่อการลงทุน (ร้อยละต่อรายจ่ายตามงบประมาณทั้งหมด)	14.69	11.08	9.21	5.86	3.59	8.89
2. รายจ่ายนอกงบประมาณ (ร้อยละต่อรายจ่ายทั้งหมด)	44.13	41.95	22.17	26.36	37.05	34.33
2.1 รายจ่ายเงินอุดหนุนเฉพาะกิจและเงินอุดหนุนที่กำหนดวัตถุประสงค์ (ร้อยละต่อรายจ่ายนอกงบประมาณทั้งหมด)	67.52	70.10	17.03	38.65	87.93	56.25
2.1.2 งบกลาง (ร้อยละต่อรายจ่ายนอกงบประมาณทั้งหมด)	0.00	0.00	0.00	0.00	23.15	4.63
2.1.2 รายจ่ายประจำ (ร้อยละต่อรายจ่ายนอกงบประมาณทั้งหมด)	48.58	44.96	9.23	27.43	51.51	36.34
2.1.3 รายจ่ายเพื่อการลงทุน (ร้อยละต่อรายจ่ายนอกงบประมาณทั้งหมด)	18.93	25.14	7.80	11.22	13.27	15.27
2.2 รายจ่ายจากเงินสะสม (ร้อยละต่อรายจ่ายพิเศษทั้งหมด)	5.81	11.99	66.64	61.35	12.07	31.57
2.3 รายจ่ายจากบัญชีสำรองรายรับ (ร้อยละต่อรายจ่ายพิเศษทั้งหมด)	26.68	17.91	16.32	0.00	0.00	12.18

ที่มา: สำนักงานเทศบาลนครลำปาง

นอกจากนี้ หากพิจารณาโครงสร้างรายจ่ายตามงบประมาณ (ตารางที่ 8-7) ซึ่งแบ่งเป็นรายจ่ายงบกลาง (ได้แก่ ค่าชำระหนี้เงินกู้และดอกเบี้ย รายจ่ายตามข้อผูกพัน และเงินสำรองจ่าย) รายจ่ายประจำ (ได้แก่ เงินเดือน ค่าจ้างประจำ ค่าจ้างชั่วคราว ค่าตอบแทน ค่าใช้สอย ค่าวัสดุ ค่าสาธารณูปโภค เงินอุดหนุน และรายจ่ายอื่นๆ) และรายจ่ายเพื่อการลงทุน (ได้แก่ ค่าครุภัณฑ์ ค่าที่ดินและสิ่งปลูกสร้าง) พบว่า เทศบาลนครลำปางมีรายจ่ายในส่วนของการจ่ายประจำอยู่ในระดับที่สูง คือ เฉลี่ยร้อยละ 85.84

² รายจ่ายจากบัญชีสำรองเงินรายรับ กรณีที่รายได้สูงกว่ารายจ่ายในช่วงงวดสุดท้าย ซึ่งเทศบาลไม่สามารถนำเงินที่เกินประมาณการรายได้ไปตั้งเทศบัญญัติงบประมาณรายจ่ายเพิ่มเติมในปีงบประมาณปัจจุบันได้ทัน เทศบาลได้นำยอดรายได้จริงส่วนที่เกินไปตั้งยอดเป็นบัญชีสำรองเงินรายรับซึ่งสามารถนำไปใช้ในแผนงาน/โครงการในปีงบประมาณถัดไป โดยแก้ไขเปลี่ยนแปลงคำชี้แจงงบประมาณรายจ่ายจากตั้งจ่ายจากรายได้เป็นตั้งจ่ายจากเงินสำรองรายรับ (นอกงบประมาณ) ได้

ของรายจ่ายตามงบประมาณทั้งหมด รายจ่ายเพื่อการลงทุน และรายจ่ายงบกลางมีสัดส่วนเฉลี่ยร้อยละ 8.89 และร้อยละ 5.28 ตามลำดับ อย่างไรก็ตาม สัดส่วนรายจ่ายเพื่อการลงทุนดังกล่าวไม่ได้สะท้อนถึงการลงทุนที่แท้จริงของเทศบาล เนื่องด้วยข้อจำกัดของรายจ่ายประจำที่มีสัดส่วนสูงทำให้เทศบาลไม่สามารถเพิ่มรายจ่ายเพื่อการลงทุนในงบประมาณได้ เทศบาลจึงใช้จ่ายเงินนอกงบประมาณเพื่อการลงทุน โดยใช้จ่ายจากเงินสะสมและบัญชีสำรองเงินรายรับ

2) เปรียบเทียบประมาณการและรายจ่ายจริง

การประมาณการรายจ่ายของเทศบาลจะพิจารณาจากรายได้ของเทศบาลเป็นหลัก โดย ประมาณการด้านรายได้จะเป็นตัวกำหนดขนาดงบประมาณรายจ่าย ซึ่งเทศบาลส่วนใหญ่จะทำงบประมาณแบบสมดุล คืองบประมาณรายจ่ายเท่ากับประมาณการรายได้ ส่วนในการจัดสรรงบประมาณในด้านต่างๆจะพิจารณาจากคำขอของงบประมาณจากหน่วยงานต่างๆของเทศบาล และจากแผนพัฒนาท้องถิ่น โดยการประมาณการรายจ่ายจะประกอบด้วย

- 1) รายจ่ายงบกลาง ได้แก่รายจ่ายชำระหนี้เงินกู้และดอกเบี้ย ซึ่งจะพิจารณาสัญญาเงินกู้ รายจ่ายตามข้อผูกพัน เช่น ทุนการศึกษา เงินสมทบกองทุนบำเหน็จบำนาญข้าราชการส่วนท้องถิ่น เงินสมทบกองทุนประกันสังคม เป็นต้น และเงินสำรองจ่าย จะตั้งไว้ในกรณีที่ต้องจ่ายตามความเหมาะสม
- 2) งบบุคลากร ประกอบด้วยเงินเดือนฝ่ายการเมือง และเงินเดือนฝ่ายประจำ ซึ่งเป็นเงินที่จ่ายให้แก่ผู้บริหาร และพนักงานของเทศบาลทุกประเภท
- 3) งบดำเนินการ ประกอบด้วย ค่าตอบแทน ค่าใช้สอย ค่าวัสดุ และค่าสาธารณูปโภค
- 4) งบลงทุน ประกอบด้วย ค่าครุภัณฑ์ ค่าที่ดินและสิ่งก่อสร้าง

แผนภาพที่ 8-7 เปรียบเทียบประมาณการรายจ่ายและรายจ่ายจริงของเทศบาลนครลำปาง
ปีงบประมาณ 2549-2553

จากแผนภาพที่ 8-7 สรุปได้ว่าเทศบาลนครลำปางมีการใช้จ่ายเงินในงบประมาณต่ำกว่าประมาณการมาโดยตลอด (ไม่รวมรายจ่ายนอกงบประมาณ เนื่องจากไม่มีประมาณการสำหรับเปรียบเทียบ) ซึ่งเทศบาลจำเป็นต้องใช้งบประมาณภายใต้กรอบวงเงินงบประมาณที่ตั้งไว้ การเปรียบเทียบรายจ่ายจริงกับประมาณการ จะเป็นตัววัดประสิทธิภาพการใช้จ่ายเงินว่าเป็นไปตามเป้าหมายหรือไม่ ทั้งนี้รูปแบบของการประมาณการรายจ่ายจะมีลักษณะให้รายได้เป็นตัวกำหนดรายจ่าย และประมาณการแบบล่างขึ้นบน (Bottom-up) ซึ่งประมาณการจากรายจ่ายรายการที่น้อยที่สุดไล่ระดับขึ้นไปรวมเป็นรายจ่ายหมวดที่สูงกว่า รวมทั้งใช้แผนพัฒนาสามปีของเทศบาล ซึ่งเป็นเครื่องมือในการจัดทำงบประมาณรายจ่ายประจำปี โดยนำโครงการ/กิจกรรมจากแผนพัฒนาสามปีมาใช้ประกอบการจัดทำงบประมาณ เพื่อให้กระบวนการจัดทำงบประมาณเป็นไปด้วยความรอบคอบ และผ่านกระบวนการมีส่วนร่วมของประชาชน

3) การวิเคราะห์สถานะด้านรายจ่ายโดยใช้ตัวชี้วัด

การวิเคราะห์สถานะการคลังด้านรายจ่ายในงบประมาณ โดยใช้ตัวชี้วัดรายจ่ายจะแบ่งตัวชี้วัดออกเป็น 2 ส่วน คือ ตัวชี้วัดโครงสร้างรายจ่าย (ตามงบรายจ่าย) และโครงสร้างรายจ่าย (ตามหมวดรายจ่าย) ซึ่งตัวชี้วัดดังกล่าวจะสะท้อนให้เห็นถึงบทบาทและความสำคัญของรายจ่ายแต่ละงบรายจ่าย และรายจ่ายแต่ละหมวดรายจ่าย เช่น หากรายจ่ายบุคลากรและรายจ่ายงบดำเนินการ ซึ่งเป็นรายได้ประจำเพิ่มขึ้น สะท้อนให้เห็นว่า รายได้ดังกล่าวจะเบียดบังรายจ่ายลงทุน และรายจ่ายอื่นๆ หากเทศบาลต้องการควบคุมรายจ่ายดังกล่าวอาจต้องมีนโยบายในการบริหารจำนวนบุคลากร หรือการควบคุมค่าใช้จ่ายต่างๆ

ทั้งนี้ ตัวชี้วัดทั้ง 2 ส่วน มีรายละเอียด ดังนี้

3.1) ตัวชี้วัดโครงสร้างรายจ่าย (ตามงบรายจ่าย)

ตารางที่ 8-9 ตัวชี้วัดรายจ่ายตามงบรายจ่าย ของเทศบาลลำปาง ปีงบประมาณ 2549-2553

ตัวชี้วัด	2549	2550	2551	2552	2553
รายจ่ายงบกลางต่อรวมรายจ่ายจริง	6.27	4.75	4.09	4.24	7.04
รายจ่ายงบบุคลากรต่อรายจ่ายจริง	41.88	38.93	43.98	48.61	41.81
รายจ่ายงบดำเนินการต่อรายจ่ายจริง	34.47	43.17	37.48	35.66	40.14
รายจ่ายงบเงินอุดหนุนต่อรายจ่ายจริง	1.79	1.13	3.49	3.92	3.89
รายจ่ายอื่นต่อรายจ่ายจริง	0.91	0.92	1.76	1.71	3.54
รายจ่ายงบลงทุนต่อรายจ่ายจริง	14.69	11.08	9.21	5.86	3.59

ที่มา: สำนักงานเทศบาลนครลำปาง

จากตารางที่ 8-9 จะเห็นว่า ในปีงบประมาณ 2553 รายจ่ายของเทศบาลนครลำปาง (ไม่รวมรายจ่ายที่ใช้เงินนอกงบประมาณ) ได้แก่ รายจ่ายเงินอุดหนุนที่กำหนดวัตถุประสงค์ รายจ่าย

เงินอุดหนุนเฉพาะกิจ รายจ่ายจากเงินสะสม และรายจ่ายจากบัญชีสำรองเงินรายรับ) ส่วนมากเป็นรายจ่ายประจำ คิดเป็นสัดส่วนร้อยละ 81.94 ของรายจ่ายจริงทั้งหมด โดยแบ่งเป็นรายจ่ายงบบุคลากรร้อยละ 41.81 รายจ่ายงบดำเนินการร้อยละ 40.14 รายจ่ายงบอุดหนุนร้อยละ 7.04 และรายจ่ายอื่นร้อยละ 3.54 โดยรายจ่ายด้านบุคลากรมีการขยายตัวเพิ่มขึ้นอย่างมาก ซึ่งเป็นผลมาจากการเพิ่มขึ้นของรายจ่ายหมวดค่าจ้างชั่วคราวและเงินเดือน ส่วนรายจ่ายที่มีแนวโน้มลดลงเมื่อเปรียบเทียบกับรายจ่ายจริงทั้งหมดคือ รายจ่ายเพื่อการลงทุนที่ปรับลดลงจากร้อยละ 14.69 ในปีงบประมาณ 2549 เป็นร้อยละ 3.59 ในปี 2553 อย่างไรก็ดี รายจ่ายลงทุนดังกล่าวไม่สะท้อนถึงการลงทุนที่แท้จริงทั้งหมด เนื่องจากเทศบาลนครลำปางมีการใช้เงินนอกงบประมาณเพื่อการลงทุนด้วย

3.2) ตัวชี้วัดโครงสร้างรายจ่าย (ตามแผนงาน)

ตารางที่ 8-10 ตัวชี้วัดรายจ่ายตามแผนงานของเทศบาลนครลำปาง ปีงบประมาณ 2549-2553

ตัวชี้วัด	2549	2550	2551	2552	2553
รายจ่ายหมวดบริหารทั่วไปต่อรายจ่ายจริง	19.45	19.61	17.16	16.81	19.26
รายจ่ายหมวดการรักษาความสงบภายในต่อรายจ่ายจริง	6.86	4.63	3.87	3.84	4.47
รายจ่ายหมวดการศึกษาต่อรายจ่ายจริง	6.12	5.65	26.27	31.12	16.57
รายจ่ายหมวดสาธารณสุขต่อรายจ่ายจริง	5.07	5.56	4.65	4.58	5.78
รายจ่ายหมวดสังคมสงเคราะห์ต่อรายจ่ายจริง	1.63	1.70	2.23	3.06	1.21
รายจ่ายหมวดเคหะชุมชนต่อรายจ่ายจริง	46.03	44.42	32.02	27.23	35.32
รายจ่ายหมวดสร้างความเข้มแข็งของชุมชนต่อรายจ่ายจริง	0.49	1.16	1.75	1.71	1.42
รายจ่ายหมวดศาสนาวัฒนธรรมและนันทนาการต่อรายจ่ายจริง	3.59	6.54	4.54	3.36	3.99
รายจ่ายหมวดอุตสาหกรรมและการโยธาต่อรายจ่ายจริง	3.28	4.66	2.45	2.88	3.45
รายจ่ายหมวดการพาณิชย์ต่อรายจ่ายจริง	1.20	1.31	0.98	1.17	1.50
รายจ่ายหมวดคงบกลางต่อรายจ่ายจริง	6.27	4.75	4.09	4.24	7.04

ที่มา: สำนักงานเทศบาลนครลำปาง

จากการวิเคราะห์ตัวชี้วัดโครงสร้างรายจ่ายตามหมวดแผนงาน 10 แผนงาน ซึ่งประกอบด้วย หมวดบริหารทั่วไป หมวดการรักษาความสงบภายใน หมวดการศึกษา หมวดสาธารณสุข หมวดสังคมสงเคราะห์ หมวดเคหะและชุมชน หมวดสร้างความเข้มแข็งของชุมชน หมวดศาสนา วัฒนธรรมและนันทนาการ หมวดอุตสาหกรรมและการโยธา หมวดการพาณิชย์ และหมวดคงกลาง (ตารางที่ 8-9) จะเห็นว่า รายจ่ายที่สำคัญของเทศบาลนครลำปางจะเป็นรายจ่ายที่เกี่ยวกับแผนงานด้านการเคหะและชุมชน การบริหารทั่วไป และการศึกษา ตามลำดับ สำหรับรายจ่ายด้านการเคหะและชุมชน ซึ่งเกี่ยวข้องกับงานด้านโครงสร้างพื้นฐานที่สำคัญ เช่น การบริหารจัดการขยะในชุมชน การก่อสร้างถนน

และท่อระบายน้ำ การก่อสร้างปรับปรุงทางเท้า การติดตั้งไฟสัญญาณกระพริบเตือนทางแยก การจ้างเหมาเอกชนในการบำรุงรักษาไฟฟ้าสาธารณะ การจ้างเหมาเอกชนในการเก็บขนและกำจัดขยะมูลฝอย เป็นต้น นอกจากนี้ ราชจ่ายด้านการศึกษาและสาธารณสุขที่มีการขยายตัวเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่อง โดยเฉพาะด้านการศึกษาเทศบาลมีโครงการสำคัญ เช่น การอุดหนุนศูนย์การศึกษาพิเศษประจำจังหวัดลำปาง การจัดหาครุภัณฑ์สำนักการศึกษา การพัฒนานุเคราะห์ทางการศึกษา การส่งเสริมการเรียนรู้ผ่านหอสมุดประชาชน เป็นต้น

8.2.3 ดุลการคลัง

ตารางที่ 8-11 ดุลการคลังของเทศบาลนครลำปาง ปีงบประมาณ 2549-2553

รายการ	2549	2550	2551	2552	2553
1. ดุลการคลังในงบประมาณ (1=1.1-1.2)	33,984,468.70	41,425,322.73	40,937,538.64	24,560,645.92	54,581,351.55
1.1 รายได้	287,638,154.81	320,814,846.11	402,393,344.14	384,514,696.91	334,990,668.24
1.2 รายจ่าย	253,653,686.11	279,389,523.38	361,455,805.50	359,954,050.99	280,409,316.69
2. ดุลการคลังนอกงบประมาณ (ไม่รวมรายจ่ายจากเงินสะสมและบัญชีสำรองเงินรายรับ) (2=2.1-2.2)	132,273.60	325,596.10	5.00	627,774.64	-6,830.00
2.1 รายได้เงินอุดหนุนที่กำหนดวัตถุประสงค์และรายได้เงินอุดหนุนเฉพาะกิจ	135,380,647.00	141,850,498.00	17,534,169.17	50,430,668.19	145,110,020.45
2.2 รายจ่ายเงินอุดหนุนที่กำหนดวัตถุประสงค์และรายจ่ายเงินอุดหนุนเฉพาะกิจ	135,248,373.40	141,524,901.90	17,534,164.17	49,802,893.55	145,116,850.45
3. ดุลการคลังนอกงบประมาณ (รวมรายจ่ายจากเงินสะสมและบัญชีสำรองเงินรายรับ) (3=2-3.1-3.2)	-64,941,640.09	-60,034,483.72	-85,416,714.39	-78,422,341.13	-19,925,244.08
3.1 รายจ่ายจากเงินสะสม	11,636,063.69	24,203,183.24	68,611,219.39	79,050,115.77	19,918,414.08
3.2 รายจ่ายจากบัญชีสำรองเงินรายรับ	53,437,850.00	36,156,896.58	16,805,500.00	0.00	0.00
4. ดุลการคลัง (ไม่รวมรายจ่ายเงินสะสมและบัญชีสำรองเงินรายรับ) (4= 1+2)	34,116,742.30	41,750,918.83	40,937,543.64	25,188,420.56	54,574,521.55
5. ดุลการคลัง (รวมรายจ่ายเงินสะสมและบัญชีสำรองเงินรายรับ) (5=1+ 3)	-30,957,171.39	-18,609,160.99	-44,479,175.75	-53,861,695.21	34,656,107.47
6. รายได้สูงกว่ารายจ่าย (ในงบประมาณ)(ร้อยละ)	13.40	14.83	11.33	6.82	19.46
7. รายได้สูงกว่ารายจ่าย (ในงบประมาณ+นอกงบประมาณไม่รวมเงินสะสมและบัญชีสำรองเงินรายรับ) (ร้อยละ)	8.77	9.92	10.80	6.15	12.83
8. รายได้สูงกว่ารายจ่าย (ในงบประมาณ+นอกงบประมาณรวมเงินสะสมและสำรองเงินรายรับ) (ร้อยละ)	-6.82	-3.87	-9.58	-11.02	7.78

จากตารางที่ 8-11 หากพิจารณาผลการคลังในงบประมาณพบว่า เทศบาลนครลำปางมี ผลการคลังเกินดุลมาตลอดในช่วงปีงบประมาณ 2549-2553 เมื่อรวมกับดุลนอกงบประมาณที่ไม่รวม รายจ่ายจากเงินสะสมและรายจ่ายจากบัญชีสำรองเงินรายรับจะพบว่า ดุลการคลังรวมยังคงเกินดุลอยู่ แต่ เมื่อรวมรายจ่ายจากเงินสะสมและรายจ่ายจากบัญชีสำรองเงินรายรับด้วยแล้ว ดุลนอกงบประมาณจะขาด ดุล ส่งผลให้ผลการคลังรวมขาดดุลโดยตลอดในช่วงปี 2549-2552 และกลับมาเกินดุลในปี 2553 ซึ่งเป็น ผลมาจากการเกินดุลในงบประมาณจำนวนมากถึงกว่า 54 ล้านบาท

เมื่อพิจารณาอัตราที่รายได้สูงกว่ารายจ่ายในงบประมาณพบว่า มีแนวโน้มลดลง ในช่วงปี 2549-2552 โดยลดลงจากร้อยละ 13.40 ในปี 2549 เป็นร้อยละ 6.82 ในปี 2552 และเพิ่มขึ้นอย่าง มากเป็นร้อยละ 19.46 ในปี 2553 เมื่อรวมกับรายได้และรายจ่ายนอกงบประมาณจากเงินอุดหนุน อัตราที่ รายได้สูงกว่ารายจ่ายมีการปรับตัวลดลงทุกปี แต่ยังคงเป็นค่าบวก (รายได้สูงกว่ารายจ่าย) แต่เมื่อรวมกับ รายจ่ายนอกงบประมาณในส่วนจากรายจ่ายจากเงินสะสมและรายจ่ายจากบัญชีสำรองเงินรายรับด้วยแล้ว อัตราที่รายได้สูงกว่ารายจ่ายจะมีค่าติดลบในช่วงปี 2549-2552 ซึ่งแสดงให้เห็นว่ารายจ่ายสูงกว่ารายได้ ยกเว้นในปี 2553 ซึ่งอัตราที่รายได้สูงกว่ารายจ่ายยังคงเป็นบวก

8.2.4 หนี้สิน

ตารางที่ 8-12 หนี้เงินกู้ยืมค้างของเทศบาลนครลำปาง ปีงบประมาณ 2549-2553

รายงานเงินกู้	สัญญาเลขที่	ปีสิ้นสุดสัญญา	เงินต้นค้างชำระ				
			2549	2550	2551	2552	2553
1. เงินกู้จากธนาคารออมสิน (กองทุนพัฒนาเมืองในภูมิภาค) เพื่อก่อสร้างห้องสมุดประชาชนจำนวน 9,264,554 บาท	11/2545 ลงวันที่ 3 พ.ค.2545	31 พ.ค. 2560	8,522,554	7,780,554	7,038,554	6,296,554	5,554,554
2. เงินกู้กองทุนส่งเสริมกิจการเทศบาล (ก.ส.ท.) เพื่อก่อสร้างและปรับปรุงตลาดเทศบาล 3 (ตลาดริ้วฟ้า) จำนวน 6,440,000 บาท	1848/42/2546 ลงวันที่ 24 มิ.ย. 2546	4 ค.ค. 2557	5,152,000	4,508,000	3,864,000	3,220,000	2,576,000
รวม			13,674,554	12,288,554	10,902,554	9,516,554	8,130,554

ที่มา: สำนักงานเทศบาลนครลำปาง

จากตารางที่ 8-12 จะเห็นได้ว่า เทศบาลนครลำปางมีการก่อหนี้เพื่อการลงทุนจาก 2 แหล่งเงินกู้ ประกอบด้วย

(1) เงินกู้กองทุนพัฒนาเมืองในภูมิภาค (เงินกู้จากธนาคารออมสิน) เพื่อก่อสร้างห้องสมุดประชาชน จำนวน 9,264,554 บาท เริ่มกู้ในปี 2545 สิ้นสุดสัญญาปี 2560 ระยะเวลาการกู้ยืม 15 ปี โดยมีระยะเวลาปลอดหนี้เงินกู้ 3 ปี นับตั้งแต่วันเบิกเงินกู้งวดแรก อัตราดอกเบี้ยคงที่ร้อยละ 6.10 ต่อปี

(2) เงินกู้กองทุนส่งเสริมกิจการเทศบาล (ก.ส.ท.) เพื่อก่อสร้างและปรับปรุง ตลาดเทศบาล 3 (ตลาดรัชฎา) จำนวน 6,440,000 บาท ในปี 2546 สิ้นสุดสัญญาปี 2557 กำหนดระยะเวลาส่งใช้คืนภายในกำหนด 10 ปี นับตั้งแต่ได้รับเงินกู้ครบถ้วนตามสัญญาแล้ว

ทั้งนี้ เทศบาลนครลำปางได้มีการชำระต้นเงินกู้และดอกเบี้ยเงินกู้มาอย่างต่อเนื่อง โดยมีภาระหนี้ต่องบประมาณของเทศบาลนครลำปางอยู่ที่ระดับร้อยละ 0.4-0.6 ของงบประมาณรายจ่าย ซึ่งถือว่าอยู่ในระดับที่ต่ำมาก (ตารางที่ 8-12)

ตารางที่ 8-13 ภาระหนี้ของเทศบาลนครลำปาง ปีงบประมาณ 2549-2553

ภาระหนี้	2549	2550	2551	2552	2553
- คืนต้นเงินกู้ (บาท)	1,113,000.00	1,113,000.00	1,113,000.00	1,113,000.00	1,113,000.00
- รายจ่ายดอกเบี้ยเงินกู้ (บาท)	519,875.79	497,244.79	474,613.79	451,982.79	429,351.79
รวมภาระหนี้ (บาท)	1,632,875.79	1,610,244.79	1,587,613.79	1,564,982.79	1,542,351.79
- คืนต้นเงินกู้ต่องบประมาณรายจ่าย (ร้อยละ)	0.44	0.40	0.31	0.31	0.40
- รายจ่ายดอกเบี้ยเงินกู้ต่องบประมาณรายจ่าย (ร้อยละ)	0.20	0.18	0.13	0.13	0.15
ภาระหนี้ต่องบประมาณรายจ่าย (ร้อยละ)	0.64	0.58	0.44	0.43	0.55
งบประมาณรายจ่าย	253,653,686.11	279,389,523.38	361,455,805.50	359,954,050.99	280,409,316.69

ที่มา: สำนักงานเทศบาลนครลำปาง

8.2.5 เงินสะสม

จากข้อมูลยอดเงินสะสมคงค้าง ณ สิ้นปีงบประมาณ 2549-2553 (ตารางที่ 8-14) แสดงให้เห็นว่าเงินสะสมของเทศบาลนครลำปางมีการขยายตัวที่เพิ่มขึ้นและลดลงไม่แน่นอน การเพิ่มขึ้นของเงินสะสมเกิดจากเทศบาลนครลำปางมีการเกินดุลส่งเข้าเป็นเงินสะสมมากกว่าการนำเงินสะสมมาใช้ เพื่อดำเนินโครงการก่อสร้างสาธารณูปโภคพื้นฐาน เช่น อาคารเรียนคอนกรีตเสริมเหล็ก และเพื่อดำเนินโครงการก่อสร้างโครงสร้างพื้นฐาน เช่น โครงการถนนไร้ฝุ่นตามนโยบายของรัฐบาล และการพัฒนาเส้นทางภายในท้องถิ่น เป็นต้น ในทางตรงกันข้าม การลดลงของเงินสะสมเกิดจากเทศบาลนครลำปางมีการนำเงินสะสมมาใช้มากกว่าการเกินดุลส่งเข้าเป็นเงินสะสม

จากตารางที่ 8-14 แสดงให้เห็นถึงโครงสร้างเงินสะสมของเทศบาลนครลำปาง ซึ่งประกอบด้วยเงินฝากที่กองทุนส่งเสริมกิจการเทศบาล (ก.ส.ท.) ซึ่งเทศบาลทุกแห่งต้องจัดส่งเงินจำนวน

ร้อยละ 10 ของเงินที่ตกเป็นเงินสะสมทุกปี เงินสะสมรูปแบบอื่นๆ ในลักษณะของลูกหนี้เงินยืมเงินสะสมต่างๆ ยอดเงินสะสมที่อนุมัติให้จ่ายขาดแล้ว แต่ยังไม่ได้เริ่มเบิกจ่าย และยอดเงินสะสมที่สามารถจ่ายได้

นอกจากนี้ ยังมีทุนสำรองเงินสะสม ซึ่งเทศบาลทุกแห่งต้องกันยอดเงินสะสมประจำปีไว้ร้อยละ 25 ของยอดเงินที่ตกเป็นเงินสะสมประจำปี เพื่อรักษาเสถียรภาพการเงิน ทั้งนี้ การจ่ายเงินทุนสำรองเงินสะสม กระทำได้ 2 กรณี ได้แก่ กรณีที่ 1 เทศบาลไม่มีเงินสะสมเพียงพอต่อการบริหารให้ขอความเห็นชอบสภาท้องถิ่น และขออนุมัติผู้ว่าราชการจังหวัด และกรณีที่ 2 เทศบาลมีทุนสำรองเงินสะสมเกินร้อยละ 25 ของงบประมาณรายจ่ายประจำปี หากจำเป็นก็อาจนำส่วนที่เกินมาใช้โดยขออนุมัติสภาท้องถิ่นเพื่อใช้จ่ายเงินสะสมได้โดยไม่ต้องขอผู้ว่าราชการจังหวัด

ตารางที่ 8-14 ยอดเงินสะสมของเทศบาลนครลำปาง ณ สิ้นปีงบประมาณ 2549-2553

รายการ	2549	2550	2551	2552	2553
1. เงินสะสมรวม (ไม่รวมทุนสำรอง)	286,785,601.22	302,079,911.70	248,916,320.06	198,308,828.37	225,091,449.31 [*]
อัตราการเปลี่ยนแปลง		5.33	-17.60	-20.33	13.51
หัก 1.1 เงินฝาก กสท.	62,561,214.66	65,119,970.33	66,477,429.24	69,470,443.11	71,354,424.33
หัก 1.2 เงินสะสมรูปแบบอื่นๆ *	16,450,277.03	15,545,121.47	10,239,700.99	18,185,281.80	13,556,281.09
หัก 1.3 ยอดเงินที่อนุมัติให้จ่ายขาดเงินสะสมแล้ว (แต่ยังไม่ได้เบิกจ่าย) (1.3 = 1.- 1.1- 1.2)	0.00	0.00	76,114,744.28	22,466,816.00	23,498,592.18
คงเหลือ เงินสะสมที่สามารถจ่ายได้ (1.4 = 1.- 1.1- 1.2- 1.3)	207,774,109.53	221,414,819.90	96,084,445.55	88,186,287.46	116,682,151.71 [*]
2. ทุนสำรองเงินสะสมคงค้าง	84,115,859.10	94,542,954.81	104,777,340.72	106,707,751.94	120,869,622.33
อัตราการเปลี่ยนแปลง (ร้อยละ)		12.40	10.83	1.84	13.27 [*]

ที่มา: สำนักงานเทศบาลนครลำปาง

หมายเหตุ * เงินสะสมรูปแบบอื่นๆ ประกอบด้วย ลูกหนี้ค่าภาษี ลูกหนี้ค่าเช่าอาคารพาณิชย์ ลูกหนี้ค่าที่ดินและสิ่งก่อสร้าง เงินฝากจังหวัด หักในโรงพิมพ์ส่วนท้องถิ่น ลูกหนี้เงินยืมเงินงบประมาณ ลูกหนี้เงินยืมเงินสะสม และผลต่างจากการชำระหนี้เงินกู้

8.3 ข้อเสนอแนะด้านการคลังของเทศบาลนครลำปางในภาพรวม

1) การเพิ่มรายได้ที่เทศบาลจัดเก็บเอง

เทศบาลควรแสวงหาแหล่งรายได้ใหม่ๆ เพิ่มขึ้น เพื่อเพิ่มสัดส่วนของรายได้ที่จัดเก็บเองให้สูงขึ้น โดยในส่วนของรายได้จากภาษีควรเพิ่มศักยภาพในการจัดเก็บภาษีให้มีประสิทธิภาพมากขึ้น เช่น การนำระบบสารสนเทศภูมิศาสตร์ (GIS) มาใช้ และมีการติดตามเร่งรัดการจัดเก็บภาษีอย่างเป็นระบบและต่อเนื่อง ในส่วนของค่าธรรมเนียมควรมีการออกสำรวจภาคสนาม เพื่อให้ได้ผู้ชำระค่าธรรมเนียมครอบคลุมและทั่วถึง รวมทั้งพิจารณาปรับปรุงอัตราค่าธรรมเนียมและค่าบริการต่างๆ ให้มีความสอดคล้องกับต้นทุนค่าใช้จ่ายในการให้บริการ

2) การปรับลดรายจ่ายประจำ

เทศบาลควรพิจารณาปรับลดรายจ่ายประจำ เพื่อลดค่าใช้จ่ายในการดำเนินงาน โดยพิจารณาจากโครงการที่สามารถเพิ่มทุนประสิทธิภาพในการบริหารงานของเทศบาล รวมทั้งโครงการที่จำเป็นในการแก้ไขปัญหาความเดือดร้อนของประชาชนเป็นลำดับแรก และคำนึงถึงความคุ้มค่า ก่อให้เกิดประโยชน์สูงสุดต่อส่วนรวมภายใต้งบประมาณที่มีอยู่อย่างจำกัด นอกจากนี้ควรมีมาตรการประหยัดรายจ่ายประจำอื่นๆ เช่น รายจ่ายด้านสาธารณูปโภค โดยมีมาตรการประหยัดพลังงานไฟฟ้า น้ำประปา การบริหารจัดการในด้านการใช้รถยนต์และการบำรุงรักษารถยนต์ เพื่อประหยัดค่าบำรุงรักษา และค่าน้ำมันเชื้อเพลิง เป็นต้น

8.4 สรุปความเห็นการดำเนินการโครงการนำร่องเทศบาลนครลำปาง

การดำเนินโครงการนำร่องเทศบาลนครลำปาง คณะวิจัยได้ลงพื้นที่เพื่อเข้าพบนายกเทศมนตรีและเจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้อง 3 ครั้ง

ครั้งที่ 1 เมื่อวันที่ 27 พฤษภาคม 2554 เพื่อชี้แจงรายละเอียดโครงการ สอบถามลักษณะของระบบสารสนเทศและเครื่องมือที่ใช้ในการวางแผนการคลังของเทศบาลในปัจจุบัน และเก็บข้อมูลได้แก่ เอกสารงบประมาณการเงินย้อนหลังเป็นเวลา 5 ปี และข้อมูลพื้นฐานต่างๆ ของเทศบาล

ครั้งที่ 2 เมื่อวันที่ 10 สิงหาคม 2554 เพื่อนำเสนอผลการวิเคราะห์ด้านการคลังของเทศบาลนครลำปางต่อนายเทศมนตรี พร้อมทั้งอธิบายเครื่องมือที่พัฒนาแล้วให้กับเจ้าหน้าที่เพื่อนำไปสู่การปรับปรุงเครื่องมือให้มีความเหมาะสมกับการใช้งานจริง และเพื่อขอนโยบายในการจัดทำบทวิเคราะห์ในรูปแบบสรุปผู้บริหาร (Executive Summary) ตลอดจนสอบถามความคิดเห็นจากการนำเสนอข้อมูลด้านการคลัง และการจัดทำตัวชี้วัดด้านการคลัง เพื่อวิเคราะห์และวางแผนด้านการคลังของเทศบาลนครลำปาง

ครั้งที่ 3 เมื่อวันที่ 15 กุมภาพันธ์ 2555 เพื่อติดตามผลการวิเคราะห์ด้านการคลังของเจ้าหน้าที่เทศบาลนครลำปาง โดยการรับฟังความคิดเห็นจากการนำเสนอผลการวิเคราะห์ด้านการคลัง

ของเจ้าหน้าที่เทศบาลต่อคณะผู้บริหารของเทศบาล ซึ่งจะเป็นส่วนสำคัญต่อการวางแผนด้านการคลัง สำหรับผู้บริหารของเทศบาลนครลำปางต่อไป

8.4.1 ความร่วมมือและความพร้อมของบุคลากร

ผลจากการดำเนิน โครงการนำร่องที่เทศบาลนครลำปางพบว่า นายกเทศมนตรี และเจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้องของเทศบาลนครลำปางได้ให้ความร่วมมือกับคณะวิจัย พร้อมทั้งเห็นด้วยกับ คณะวิจัยว่า การจัดทำฐานข้อมูลด้านการคลังมีความสำคัญและจำเป็นต่อการบริหารงานด้านการคลังของ เทศบาล และเห็นถึงประโยชน์ของการใช้ฐานข้อมูลในการบริหารงาน นอกจากนี้ ผู้บริหารได้ให้การ สนับสนุนให้เจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้องเข้าร่วมสัมมนาเชิงปฏิบัติการ เพื่อเสริมสร้างความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการ วิเคราะห์สถานะการคลังของเทศบาล ซึ่งคณะวิจัยและส.ท.ท.ได้จัดขึ้น ซึ่งคณะวิจัยได้มีการ ประเมินผลหลังจากการอบรม โดยลงพื้นที่เพื่อสังเกตการณ์ และให้คำแนะนำกับเจ้าหน้าที่ของทาง เทศบาลในการพัฒนารูปแบบการนำเสนอรายงานการวิเคราะห์สถานะการคลังต่อผู้บริหารเทศบาล และ ในระยะต่อไป ส.ท.ท. จะรับบทบาทต่อไปเป็นผู้ติดตามความต่อเนื่องของเทศบาลในการจัดทำฐานข้อมูล การจัดตั้งข้อมูล และการจัดทำรายงานบทวิเคราะห์ โดยมีคณะวิจัยเป็นที่ปรึกษาทางเทคนิค

สำหรับประเด็นปัญหาด้านบุคลากรที่อาจจะเป็นอุปสรรคต่อการพัฒนาเครื่องมือ ในการวางแผนการคลัง คือ การดำเนินการวิเคราะห์สถานะทางการเงินการคลังของเทศบาลนครลำปางจะ ดำเนินการโดยกองวิชาการและแผนงาน ขณะที่กองคลังจะเป็นฝ่ายสนับสนุนด้านข้อมูลเท่านั้น ทำให้ เจ้าหน้าที่ผู้จัดทำและเป็นเจ้าของข้อมูลขาดการฝึกฝนในการวิเคราะห์ข้อมูลที่ตนเป็นผู้จัดทำขึ้น ซึ่งอาจ สะท้อนให้เห็นถึงข้อจำกัดการมีส่วนร่วมในการวิเคราะห์ข้อมูลของเจ้าหน้าที่กองคลัง และการแยกส่วน ความรับผิดชอบระหว่างเจ้าหน้าที่กองคลัง

การแยกส่วนความรับผิดชอบระหว่างเจ้าหน้าที่กองคลัง ซึ่งรับผิดชอบในการจัดทำ ข้อมูลการคลังและออกรายงานทางการเงิน และเจ้าหน้าที่กองวิชาการและแผนงาน ซึ่งรับผิดชอบในการ นำข้อมูลมาจัดทำบทวิเคราะห์ อาจเป็นอุปสรรค เนื่องจากเจ้าหน้าที่กองวิชาการและแผนงานอาจไม่ทราบ รายละเอียดในเชิงลึก และสามารถวิเคราะห์ได้เพียงภาพกว้างเท่านั้น

8.4.2 ความพร้อมของระบบฐานข้อมูล และปัญหาอุปสรรค

ผลจากการดำเนิน โครงการนำร่องที่เทศบาลนครลำปางพบว่า มีการจัดเก็บระบบ ฐานข้อมูลย้อนหลังในรูปอิเล็กทรอนิกส์ แต่เก็บข้อมูลแบบรายปี ไม่ได้จัดเก็บเป็นฐานรายปีต่อเนื่อง เพื่อ วิเคราะห์แนวโน้มของข้อมูล ส่วนการจัดทำรายงานทางการเงินการคลังในปัจจุบันยังไม่มียุทธศาสตร์ หรือ คำอธิบายข้อมูล เป็นเพียงการนำเสนอข้อมูลตัวเลข ซึ่งยากต่อการทำความเข้าใจ หรือสรุปประเด็นเชิง นโยบายที่สำคัญ

นอกจากนี้ เทศบาลนครลำปางได้ชี้ว่า เทศบาลขาดข้อมูลเกี่ยวกับหลักเกณฑ์ที่ ชัดเจนในจัดสรรเงินอุดหนุนให้แก่เทศบาล ทำให้การประมาณการข้อมูลฐานะการคลัง มีความเสี่ยงที่จะ เกิดความคาดเคลื่อนได้

บทที่ 9

รายงานผลการวิเคราะห์ด้านการคลังเทศบาลนครระยอง

สำหรับเทศบาลนครระยอง คณะวิจัยได้ใช้วิธีการดำเนินโครงการที่แตกต่างไปจากเทศบาลนำร่องต้นแบบทั้ง 2 แห่ง (เทศบาลนครปากเกร็ดและเทศบาลนครหาดใหญ่) โดยคณะวิจัยได้นำเครื่องมือที่พัฒนาขึ้นในการดำเนินโครงการนำร่องที่เทศบาลนครต้นแบบมาปรับใช้สำหรับเทศบาลนครระยอง และได้ประสานงานขอข้อมูลสถิติการคลังจากเทศบาลนครระยอง เพื่อนำมาพัฒนาเครื่องมือสำหรับการวิเคราะห์และวางแผนด้านการคลังของเทศบาลนครระยอง ทั้งนี้ คณะวิจัยได้มีการประชุมร่วมกับนายกเทศมนตรีนครระยองและเจ้าหน้าที่ของเทศบาลนครระยอง เมื่อวันที่ 22 มิถุนายน 2554 ซึ่งสามารถวิเคราะห์สภาพทั่วไปและข้อมูลพื้นฐานของเทศบาลนครระยอง รวมทั้งสถานะทางการคลังตั้งแต่ปีงบประมาณ 2549–2553 ดังนี้

9.1 สภาพทั่วไปและข้อมูลพื้นฐาน

9.1.1 ลักษณะที่ตั้งและอาณาเขต

เทศบาลนครระยอง ตั้งอยู่ในพื้นที่อำเภอเมือง จังหวัดระยอง อยู่ห่างจากกรุงเทพมหานคร ประมาณ 179 กิโลเมตร มีพื้นที่ทั้งสิ้น 16.95 ตารางกิโลเมตร โดยมีอาณาเขตพื้นที่ ดังนี้

ทิศเหนือ ติดกับพื้นที่ เทศบาลตำบลทับมา เทศบาลตำบลน้ำคอก เทศบาลตำบลเชิงเนิน

ทิศใต้ ติดทะเลอ่าวไทย

ทิศตะวันออก ติดกับพื้นที่ เทศบาลตำบลเชิงเนิน

ทิศตะวันตก ติดกับพื้นที่ เทศบาลตำบลเนินพระ

9.1.2 ลักษณะภูมิประเทศ

ลักษณะภูมิประเทศของเทศบาลนครระยองเป็นที่ราบชายฝั่งทะเลพื้นที่ลักษณะเป็นที่ราบสลับกับที่เป็นลูกคลื่นลาดเอียงจากด้านทิศเหนือลงสู่ทิศใต้ มีแม่น้ำระยองไหลผ่านกลางเมืองความยาวประมาณ 15 กม. ลงสู่อ่าวไทยบริเวณชุมชนปากน้ำ 2 ด้านทิศเหนือมีคลองทับมาและด้านทิศตะวันออกมีคลองคาและคลองชลประทาน

9.1.3 ข้อมูลประชากร

ข้อมูลทะเบียนราษฎร ณ 31 มีนาคม 2551 ในเขตเทศบาลนครระยองมีประชากรทั้งสิ้น 56,658 คน แบ่งเป็น ชาย จำนวน 27,334 คน เพศหญิง จำนวน 29,324 คน ความหนาแน่นของประชากรประมาณ 3,343 คน ต่อตารางกิโลเมตร (ของจังหวัดระยองเท่ากับ 152 คนต่อตารางกิโลเมตร) จำนวนครัวเรือน 28,035 ครัวเรือน จำนวนสมาชิกเฉลี่ยของครัวเรือน 2.05 คน อัตราการเพิ่มขึ้นของประชากรร้อยละ 2.15 ต่อปี

9.1.4 สภาพทางเศรษฐกิจที่สำคัญ

ภาคเศรษฐกิจที่สำคัญในเทศบาลนครระยอง ประกอบด้วย

(1) การพาณิชย์กรรมและบริการ

สถานประกอบการด้านพาณิชย์กรรม

- สถานีบริการน้ำมัน 15 แห่ง
- ศูนย์การค้า/ห้างสรรพสินค้า 3 แห่ง
- ตลาดสดเทศบาล 4 แห่ง
- ร้านค้าทั่วไป 309 แห่ง

สถานประกอบการเทศพาณิชย์

- สถานธนาบาล 3 แห่ง
- ท่าเทียบเรือ 1 แห่ง
- โรงฆ่าสัตว์เทศบาล 1 แห่ง

สถานประกอบการด้านบริการ

- โรงแรม 27 แห่ง จำนวนห้องพักรวม 1,682 ห้อง
- ธนาคาร 12 แห่ง
- โรงภาพยนตร์ 2 แห่ง
- สถานที่จำหน่ายอาหารตาม พ.ร.บ. สาธารณสุข 128 แห่ง

(2) การอุตสาหกรรม

- โรงผลิตน้ำปลา 30 แห่ง
- โรงงานผลิตเส้นก๋วยเตี๋ยว 4 แห่ง
- กิจกรรมห้องเย็น 4 แห่ง

(3) การท่องเที่ยว มีสถานที่ท่องเที่ยวสำคัญ เช่น ศาลหลักเมือง วัดป่าประดู่ สวนศรีเมือง เจดีย์กลางน้ำ หาดแหลมเจริญ วัดเก๋ง หอพระพุทธรูปองค์ระยอง วัดโชติมหาราม และศาลสมเด็จพระเจ้าตากสินมหาราช เป็นต้น

9.1.5 ด้านการศึกษา

- (1) โรงเรียนในสังกัดเทศบาลระยองจำนวน 5 แห่ง จำนวนห้องเรียนรวม 165 ห้องเรียน จำนวนนักเรียน 5,479 คน จำนวนพนักงานครูและลูกจ้าง 297 คน
- (2) โรงเรียนสังกัดเขตพื้นที่การศึกษาที่ 1 จำนวน 6 แห่ง
- (3) โรงเรียนสังกัดกรมอาชีวศึกษา จำนวน 1 แห่ง
- (4) โรงเรียนเอกชนระดับประถมศึกษา 4 แห่ง และระดับอาชีวศึกษา 1 แห่ง

9.1.6 ด้านสาธารณสุข

ในเขตเทศบาลนครระยองมี สถานบริการด้านการสาธารณสุข ดังนี้

- โรงพยาบาลในเขตพื้นที่ สังกัดกระทรวงสาธารณสุขของรัฐบาล 1 แห่ง เอกชน 1 แห่ง

- ศูนย์บริการสาธารณสุข 4 แห่ง
- คลินิกเอกชน 36 แห่ง

9.2 การวิเคราะห์ฐานะทางการคลัง

การวิเคราะห์ฐานะทางการคลังของเทศบาลนครระยองแบ่งออกเป็น 5 ด้าน คือ รายได้ รายจ่าย ดุลการคลัง หนี้สินและเงินสะสม โดยในส่วนของรายได้และรายจ่ายจะแบ่งการวิเคราะห์เป็น โครงสร้าง รายได้ในภาพรวม การเปรียบเทียบประมาณการและรายได้จริง การเปรียบเทียบประมาณการและรายจ่ายจริง และการวิเคราะห์โดยใช้ตัวชี้วัด

9.2.1 ด้านรายได้

1) ประเภทรายได้ของเทศบาลนครระยอง

(1) รายได้ที่จัดเก็บเอง

(1.1) รายได้จากภาษีอากร ได้แก่

- ภาษีโรงเรือนและที่ดิน
- ภาษีบำรุงท้องที่
- ภาษีป้าย
- อากรฆ่าสัตว์

(1.2) รายได้จากค่าธรรมเนียม ค่าปรับและใบอนุญาต ได้แก่

- ค่าธรรมเนียมโรงฆ่าสัตว์
- ค่าธรรมเนียมโรงพักสัตว์
- ค่าธรรมเนียมเก็บขนมูลจากระ
- ค่าธรรมเนียมเก็บและขนขยะมูลฝอย
- ค่าธรรมเนียมเกี่ยวกับใบอนุญาตขายสุรา
- ค่าธรรมเนียมเกี่ยวกับใบอนุญาตการพนัน
- ค่าปรับผู้ละเมิดกฎหมายและเทศบัญญัติ
- ค่าปรับการผิดสัญญา
- ค่าใบอนุญาตปลูกสร้างอาคาร
- ค่าธรรมเนียมตามเทศบัญญัติควบคุมการก่อสร้างอาคาร
- ค่าใบอนุญาตประกอบกิจการค้าที่เป็นอันตรายต่อสุขภาพ
- ค่าธรรมเนียมการออกใบอนุญาตให้จำหน่ายสินค้า
- ค่าใบอนุญาตสะสมอาหารและน้ำแข็ง
- ค่าใบอนุญาตตั้งตลาดเอกชน
- ค่าใบอนุญาตใช้เครื่องขยายเสียง

- ค่าปรับผิด พ.ร.บ. จราจรทางบก
- ค่าธรรมเนียมทะเบียนราษฎร
- ค่าปรับผู้ทำบัตรเกินกำหนดเวลา
- ค่าธรรมเนียมเกี่ยวกับบัตรประจำตัวประชาชน
- ค่าใบอนุญาตตลาดเอกชน
- ค่าใบอนุญาตรับทำการเก็บขนสิ่งปฏิกูลหรือมูลฝอย
- ค่าใบอนุญาตรับทำการกำจัดสิ่งปฏิกูลหรือมูลฝอย
- ค่าใบอนุญาตจำหน่ายสินค้าในที่หรือทางสาธารณะ
- ค่าธรรมเนียมในการออกหนังสือรับรองการแจ้งจัดตั้งตั้งสถานที่
- ค่าธรรมเนียมเกี่ยวกับการรักษาความสะอาด
- ค่าธรรมเนียมปิดโปสเตอร์ตั้งแผ่นประกาศเพื่อการโฆษณาแก่ประชาชน

(1.3) รายได้จากทรัพย์สิน

- ค่าเช่าที่ขายของในตลาดสาธารณะ
- ค่าเช่าอาคารพาณิชย์
- ค่าเช่าแผงลอย (กลางคืน)
- ค่าดอกเบี้ยเงินฝากธนาคาร
- ค่าดอกเบี้ย ก.ส.ท.
- ค่าเช่าที่ดิน
- ค่าเช่าท่าเทียบเรือ
- ค่าเช่าลานจอดรถและห้องสุขาเทศบาล
- ค่าเช่าทรัพย์สินอื่น
- ค่าเช่าสถานที่จำหน่ายสินค้าในสถานีสั่ง
- ค่าเช่าห้องสุขาในสถานีสั่ง
- ค่าเช่าและค่าบริการร่วมสาธารณะ
- รายได้จากการขายทอดตลาดในทรัพย์สิน
- รายได้จากการโอนกิจการสาธารณูปโภคหรือการพาณิชย์

(1.4) รายได้จากสาธารณูปโภคและเทศพาณิชย์

- เงินช่วยเหลือท้องถิ่นจากสถานธนาบาล
- รายได้จากสถานีสั่งผู้โดยสาร
- รายได้จากสาธารณูปโภคและการพาณิชย์

(1.5) รายได้เบ็ดเตล็ด

- รายได้เบ็ดเตล็ด
- เงินที่มีผู้อุทิศให้
- ค่าขายเอกสารแบบแปลน
- ค่าสมัครสมาชิกห้องสมุด
- ค่าตอบแทนติดตั้งป้ายสถานีขนส่ง
- ค่าตอบแทนการบริหารโรงงานผลิตปุ๋ยอินทรีย์

(1.6) รายได้จากทุน ได้แก่ ค่าขายทอดตลาดทรัพย์สิน

(2) รายได้ที่รัฐบาลจัดเก็บแล้วจัดสรรให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

(2.1) ภาษีมูลค่าเพิ่ม

(2.2) ภาษีธุรกิจเฉพาะ

(2.3) ภาษีสุรา

(2.4) ภาษีสรรพสามิต

(2.5) ค่าภาคหลวงแร่

(2.6) ค่าภาคหลวงปิโตรเลียม

(2.7) ค่าธรรมเนียมจดทะเบียนสิทธิและนิติกรรมที่ดิน

(3) เงินอุดหนุน

(3.1) เงินอุดหนุนทั่วไป

(3.2) เงินอุดหนุนที่ให้โดยมีวัตถุประสงค์

2) โครงสร้างรายได้ในภาพรวม

ตารางที่ 9-1 โครงสร้างรายได้ของเทศบาลนครระยอง ปีงบประมาณ 2549 – 2553

หน่วย : บาท

ประเภทรายได้	ปี 2549	ปี 2550	ปี 2551	ปี 2552	ปี 2553
1. รายได้ที่จัดเก็บเอง (บาท)	74,536,599.69	99,060,468.97	88,431,536.47	97,035,262.14	94,358,083.66
อัตราแลกเปลี่ยนแปลง (ร้อยละ)		32.90	-10.73	9.73	-2.76
สัดส่วนต่อรายได้ทั้งหมด (ร้อยละ)	26.10	30.87	20.65	24.22	26.72
2. รายได้ที่รัฐบาลจัดเก็บแล้วจัดสรรให้องค์การปกครองส่วนท้องถิ่น	156,990,954.49	155,947,136.66	159,960,028.03	143,250,244.46	188,940,613.3
อัตราแลกเปลี่ยนแปลง (ร้อยละ)		-0.66	2.57	-10.45	31.90
สัดส่วนต่อรายได้ทั้งหมด (ร้อยละ)	54.98	48.60	37.36	35.76	53.50

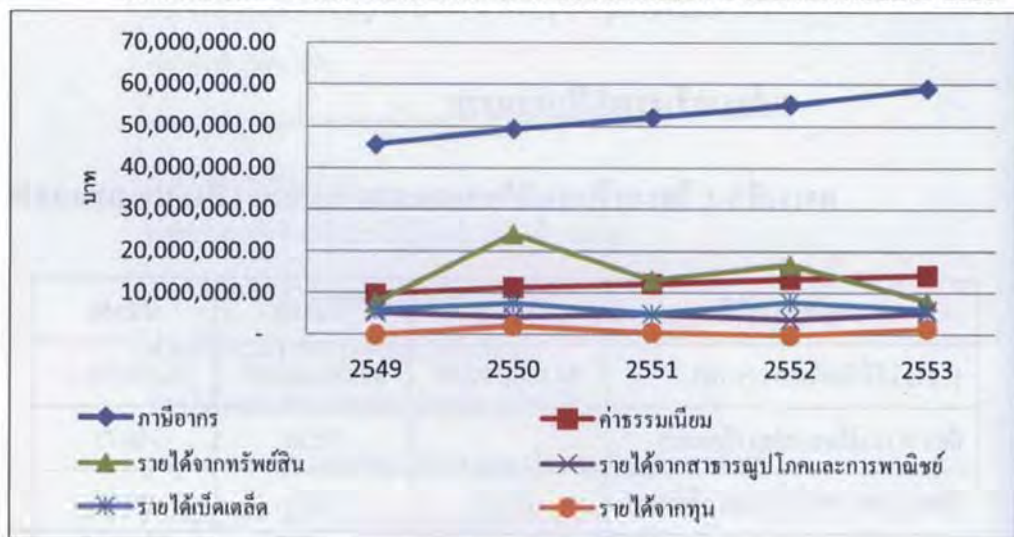
ตารางที่ 9-1 โครงสร้างรายได้ของเทศบาลนครระยอง ปีงบประมาณ 2549 – 2553 (ต่อ)

หน่วย : บาท

ประเภทรายได้	ปี 2549	ปี 2550	ปี 2551	ปี 2552	ปี 2553
3. รายได้ที่รัฐบาลอุดหนุน ให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น	54,016,261.00	65,897,478.00	179,778,837.67	160,326,594.19	69,890,874.00
อัตราการเปลี่ยนแปลง (ร้อยละ)		22.00	172.82	-10.82	-56.41
สัดส่วนต่อรายได้ทั้งหมด (ร้อยละ)	18.92	20.53	41.99	40.02	19.79
4. รวมรายได้ทั้งหมด	285,543,815.18	320,905,083.63	428,170,402.17	400,612,100.79	353,189,571.03
อัตราการเปลี่ยนแปลง (ร้อยละ)		12.38	33.43	-6.44	-11.84

จากตารางที่ 9-1 สรุปได้ว่า เทศบาลนครระยองพึ่งพารายได้จากรายได้ที่รัฐบาลจัดเก็บแล้วจัดสรรให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นสูงที่สุด โดยสูงถึงร้อยละ 54.98 ในปี 2549 และร้อยละ 53.50 ในปี 2553 ของรายได้ทั้งหมด สำหรับสัดส่วนของรายได้ต่อรายได้ทั้งหมดที่สูงเป็นลำดับที่สองนั้น ระหว่างปี 2549 -2550 เป็นสัดส่วนของรายได้ที่จัดเก็บเองต่อรายได้ทั้งหมด แต่ระหว่างปี 2551 – 2552 จะเป็นสัดส่วนของรายได้ที่รัฐบาลอุดหนุนให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นต่อรายได้ทั้งหมด ก่อนที่จะกลับมาเป็นสัดส่วนของรายได้ที่จัดเก็บเองต่อรายได้ทั้งหมดในปี 2553

แผนภาพที่ 9-1 โครงสร้างรายได้ที่เทศบาลจัดเก็บเอง ปีงบประมาณ 2549-2553

2.1) รายได้ที่จัดเก็บเอง

โครงสร้างรายได้ที่จัดเก็บเองของเทศบาลนครระยองในช่วงปีงบประมาณ 2549-2553 มีแหล่งรายได้ที่สำคัญมาจาก ภาษีอากร รองลงมา ได้แก่ ค่าธรรมเนียมฯ รายได้จากทรัพย์สิน รายได้เบ็ดเตล็ด รายได้จากสาธารณูปโภคและการพาณิชย์ และรายได้จากทุนตามลำดับ ซึ่งรายได้จากภาษีอากร

มีการขยายตัวต่อเนื่องอย่างเห็นได้ชัด ทั้งนี้ สามารถสรุปโครงสร้างรายได้สำคัญที่เทศบาลจัดเก็บได้เอง ในส่วนของรายได้จากภาษีอากร ค่าธรรมเนียมฯ และทรัพย์สิน ได้ดังนี้

- รายได้จากภาษีอากร ส่วนใหญ่มาจากภาษีโรงเรือนและที่ดินคิดเป็นสัดส่วนเฉลี่ยร้อยละ 79.93 ของรายได้จากภาษีอากรทั้งหมด รองลงมาได้แก่ ภาษีป้ายคิดเป็นสัดส่วน เฉลี่ยร้อยละ 18.07 ภาษีบำรุงท้องที่คิดเป็นสัดส่วนเฉลี่ยร้อยละ 1.68 และอากรโรงฆ่าสัตว์คิดสัดส่วนเฉลี่ยร้อยละ 0.32 อย่างไรก็ดี หากพิจารณารายได้จากภาษีอากรแต่ละประเภทแล้ว พบว่า รายได้จากภาษีโรงเรือนและที่ดินและ ภาษีป้ายเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่อง ขณะที่ภาษีบำรุงท้องที่และอากรโรงฆ่าสัตว์ไม่ได้มีการเปลี่ยนแปลงมากนัก

- รายได้จากค่าธรรมเนียมฯ (เฉลี่ยร้อยละ 80.67 ของรายได้ทั้งหมด) มาจาก 4 รายการ ได้แก่ ค่าธรรมเนียมจากการเก็บขนขยะมูลฝอย ค่าปรับการผิดสัญญา ค่าใบอนุญาตประกอบกิจการค้าที่เป็นอันตรายต่อสุขภาพ และ ค่าปรับผิด พ.ร.บ. จราจรทางบก

ค่าธรรมเนียมโดยส่วนใหญ่มาจากค่าธรรมเนียมจากการเก็บขนขยะมูลฝอย (คิดเป็น สัดส่วนเฉลี่ยร้อยละ 41.69) ของค่าธรรมเนียม ซึ่งสัดส่วนดังกล่าวลดลงตามลำดับจากร้อยละ 49.36 ในปี 2549 มาอยู่ที่ร้อยละ 36.45 ในปี 2553 รองลงมาได้แก่ ค่าปรับการผิดสัญญา (คิดเป็นสัดส่วนเฉลี่ยร้อยละ 22.66) ซึ่งเพิ่มขึ้นตามลำดับจากร้อยละ 10.10 ในปี 2549 มาอยู่ที่ร้อยละ 31.21 ในปี 2553 สำหรับค่า ใบอนุญาตประกอบกิจการค้าที่เป็นอันตรายต่อสุขภาพ และ ค่าปรับผิด พ.ร.บ. จราจรทางบกมีแนวโน้ม ลดลงเล็กน้อย ดังปรากฏในแผนภาพที่ 9-2

แผนภาพที่ 9-2 สัดส่วนของรายได้จากค่าธรรมเนียมสำคัญต่อรายได้จากค่าธรรมเนียมทั้งหมด

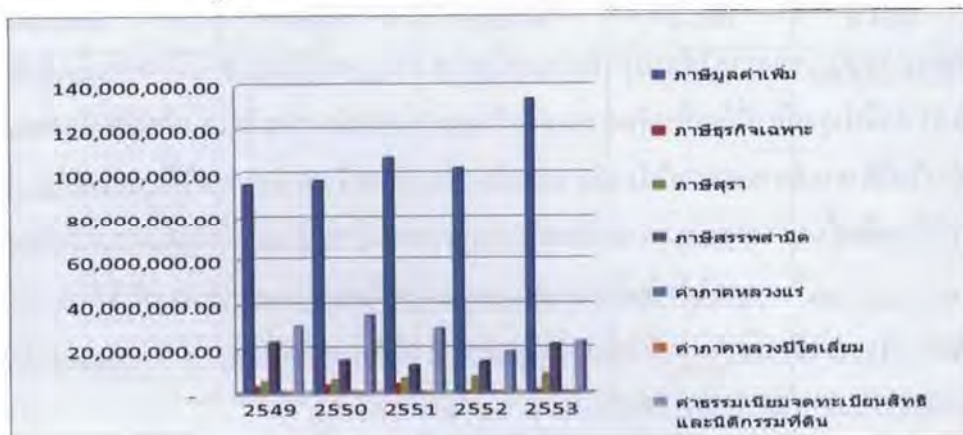

- รายได้เบ็ดเตล็ด ส่วนมากมาจากรายได้เบ็ดเตล็ดอื่นๆ และค่าขายเอกสารแบบแปลนเป็น

หลัก

2.2) รายได้ที่รัฐบาลจัดเก็บให้หรือแบ่งให้

แผนภาพที่ 9-3 รายได้ที่รัฐบาลจัดเก็บให้หรือแบ่งให้ของเทศบาลนครระยอง ปีงบประมาณ 2549-2553

โครงสร้างรายได้ที่รัฐบาลจัดเก็บให้หรือแบ่งให้เทศบาลนครระยอง (แผนภาพที่ 9-3) ส่วนใหญ่มาจากภาษีมูลค่าเพิ่ม รองลงมา ได้แก่ ค่าธรรมเนียมจดทะเบียนสิทธิและนิติกรรมที่ดิน ภาษีสรรพสามิต ภาษีสุรา ภาษีธุรกิจเฉพาะ ค่าภาคหลวงปิโตรเลียม และค่าภาคหลวงแร่ ตามลำดับ โดยภาษีมูลค่าเพิ่ม ภาษีสุรา และค่าภาคหลวงแร่มีการจัดเก็บได้เพิ่มมากขึ้นระหว่างปี 2549 – 2553 สำหรับค่าธรรมเนียมในการจดทะเบียนสิทธิและนิติกรรมที่ดินนั้นจัดเก็บได้ลดลงในช่วงปี 2551 – 2552 เนื่องจากรัฐบาลมีมาตรการลดค่าธรรมเนียมจดทะเบียนสิทธิและนิติกรรมอสังหาริมทรัพย์ เพื่อกระตุ้นเศรษฐกิจ ซึ่งมาตรการดังกล่าวได้สิ้นสุดเมื่อวันที่ 28 มีนาคม 2553

2.3) เงินอุดหนุน

ตารางที่ 9-2 รายได้จากเงินอุดหนุนของเทศบาลนครระยอง ปีงบประมาณ 2549-2553

หน่วย : บาท

รายการ	ปี 2549	ปี 2550	ปี 2551	ปี 2552	ปี 2553
1. เงินอุดหนุนทั่วไป (ภารกิจถ่ายโอนเลือกทำ)	54,016,261.00	65,897,478.00	70,993,837.67	160,326,594.19	69,890,874.00
2. เงินอุดหนุนทั่วไปกำหนด วัตถุประสงค์	123,362,361.10	122,746,319.27	145,368,646.44	59,775,686.26	152,841,447.28
3. รวมเงินอุดหนุน	177,378,622.10	188,643,797.27	216,362,484.11	220,102,280.45	222,732,321.28

จากตารางที่ 9-2 สรุปได้ว่า รายได้จากเงินอุดหนุนของเทศบาลนครระยอง ส่วนใหญ่มาจากเงินอุดหนุนทั่วไปกำหนดวัตถุประสงค์ คิดเป็นสัดส่วนเฉลี่ยร้อยละ 67.61 ยกเว้นในปี 2552 ที่มีรายได้จากเงินอุดหนุนทั่วไปกำหนดวัตถุประสงค์เพียง 59.78 ล้านบาท หรือคิดเป็น 27.16 ของเงินอุดหนุนทั้งหมด

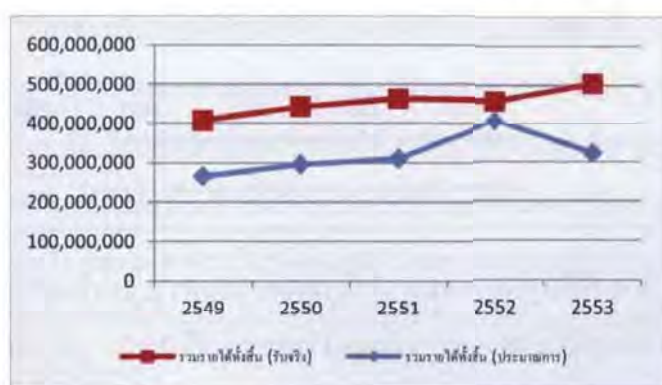
3) เปรียบเทียบประมาณการและรายได้จริง

สำหรับการประมาณการรายได้ในการวิเคราะห์ต่อไปนี้เป็นประมาณการรายได้โดยเทศบาลนครระยอง ซึ่งปรากฏอยู่ในรายงานสถิติการคลังของเทศบาลนครระยอง

จากการวิเคราะห์ข้อมูลพบว่า ในช่วงปี 2549 -2553 เทศบาลนครระยองมีการจัดเก็บรายได้ได้สูงกว่าประมาณการ ดังปรากฏในแผนภาพ 9-4 ทั้งนี้ ในช่วงปี 2552 ประมาณการรายได้และรายได้ที่จัดเก็บได้จริงมีค่าที่ใกล้เคียงกันมากกว่าปีอื่นๆ ซึ่งเกิดจากการเปลี่ยนแปลงของโครงสร้างของเงินอุดหนุน (เฉพาะในปีนั้น) กล่าวคือ ประกอบด้วยเงินอุดหนุนทั่วไปถึงร้อยละ 72.84 และเป็นเงินอุดหนุนทั่วไปกำหนดวัตถุประสงค์เพียงร้อยละ 27.16 ในขณะที่ปีอื่นๆ โครงสร้างของเงินอุดหนุนโดยส่วนใหญ่เป็นเงินอุดหนุนทั่วไปกำหนดวัตถุประสงค์ และในการประมาณการรายได้ของเทศบาลนครระยองนั้น โดยปกติจะไม่มีการประมาณการเงินอุดหนุนทั่วไปกำหนดวัตถุประสงค์ไว้เนื่องจากถือว่าไม่ใช่ว่ารายได้ของเทศบาลที่มีอิสระในการใช้จ่าย แต่เป็นเพียงการส่งผ่านเงินของรัฐบาลเพื่อใช้ในการดำเนินงานตามนโยบายของรัฐบาล

ทั้งนี้ ในปี 2553 เทศบาลนครระยองมีรายได้ที่จัดเก็บจริงสูงกว่าประมาณการค่อนข้างมาก เนื่องจาก ในช่วงสิ้นปีงบประมาณ 2552 ซึ่งมีการคาดการณ์ว่าเทศบาลจะมีรายได้ที่สามารถนำมาตั้งเป็นงบประมาณได้เพิ่มเติม แต่ในปีนั้นท้องถิ่นจังหวัดได้มีการกำหนดนโยบาย ว่า การตั้งงบประมาณเพิ่มเติมจะกระทำได้อต่อเมื่อมีเม็ดเงินเข้าระบบบัญชีจริงๆ จึงทำให้เกิดส่วนต่างที่ยังไม่สามารถนำเข้าระบบงบประมาณเพิ่มเติม แต่เป็นรายได้ที่ได้รับจริง อย่างไรก็ดี เป็นเหตุการณ์ที่เกิดเฉพาะในปี 2553 เท่านั้น

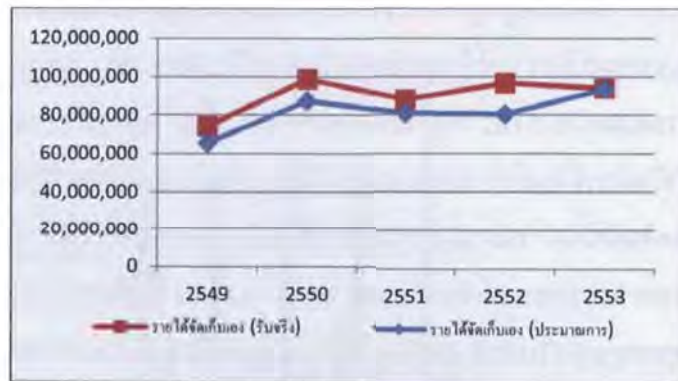
แผนภาพที่ 9-4 เปรียบเทียบประมาณการรายได้ทั้งสิ้นและรายได้จริง
ของ เทศบาลนครระยอง ปีงบประมาณ 2549-2553

เมื่อพิจารณาถึงองค์ประกอบแต่ละส่วนของรายได้เทศบาลนครระยองพบว่า

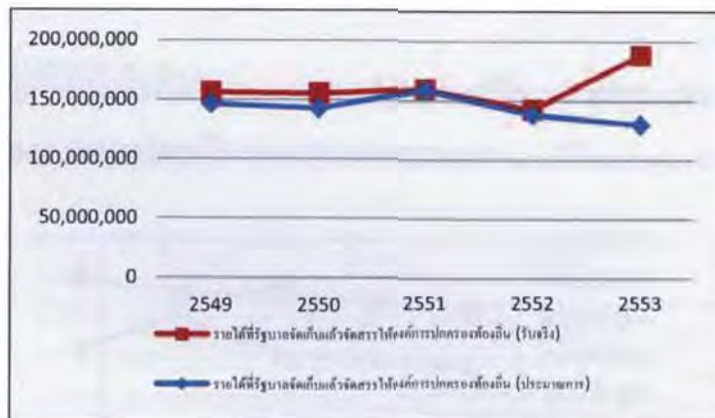
- (1) รายได้จากการจัดเก็บเองของเทศบาลนครระยองโดยรวมมีการเติบโตขึ้นตามลำดับ (แผนภาพที่ 9-5)

แผนภาพที่ 9-5 เปรียบเทียบประมาณการรายได้จัดเก็บเอง และรายได้จริงที่จัดเก็บได้
ของเทศบาลนครระยอง ปีงบประมาณ 2549-2553

(2) รายได้ที่รัฐบาลจัดเก็บให้หรือแบ่งให้แก่เทศบาลนครระยอง มีการประมาณการอยู่ในระดับ 150 ล้านบาท ระหว่างปี 2549-2552 โดยมีการจัดเก็บรายได้จริงใกล้เคียงกับประมาณการ ยกเว้นในปี 2553 ที่มีการประมาณการต่ำกว่าปีอื่นๆ (ระดับ 130 ล้านบาท) และมีจัดเก็บได้สูงกว่าประมาณการ (ประมาณ 189 ล้านบาท) (แผนภาพที่ 9-6) โดยในปี 2553 การจัดเก็บรายได้ที่รัฐบาลจัดเก็บให้หรือแบ่งให้สูงกว่าประมาณการทุกประเภท ยกเว้นภาษีธุรกิจเฉพาะที่มีการจัดเก็บได้ต่ำกว่าประมาณการ

แผนภาพที่ 9-6 เปรียบเทียบประมาณการรายได้ที่รัฐบาลจัดเก็บให้หรือแบ่งให้
และรายได้ที่รัฐบาลจัดเก็บให้หรือแบ่งให้จริงของเทศบาลนครระยอง ปีงบประมาณ 2549-2553

(3) รายได้ที่รัฐบาลอุดหนุนให้แก่เทศบาลนครระยองในส่วนของรายได้ที่รับจริงมีการเติบโตอย่างต่อเนื่องระหว่างปี 2549-2551 แต่ลดลงในช่วงปี 2552 - 2553 (ตามแผนภาพที่ 9-7)

แผนภาพที่ 9-7 เปรียบเทียบประมาณการรายได้จากเงินอุดหนุนและรายได้เงินอุดหนุนจริง
ของเทศบาลนครระยอง ปีงบประมาณ 2549-2553

4) การวิเคราะห์สถานะด้านรายได้โดยใช้ตัวชี้วัด

4.1) ตัวชี้วัดโครงสร้างรายได้ ใช้สำหรับพิจารณาโครงสร้างรายได้ของเทศบาล ซึ่งการพิจารณาตัวชี้วัดโครงสร้างด้านรายได้จะช่วยให้เห็นภาพโครงสร้างด้านรายได้ของเทศบาลว่าประกอบด้วยรายได้ที่รัฐบาลจัดเก็บเอง รายได้ที่รัฐบาลจัดเก็บให้และจัดสรรให้เทศบาล และรายได้ที่รัฐบาลอุดหนุนองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเป็นสัดส่วนเท่าใด

ตารางที่ 9-3 ตัวชี้วัดโครงสร้างรายได้ของเทศบาลนครระยอง ปีงบประมาณ 2549-2553

หน่วย : ร้อยละ

ตัวชี้วัดโครงสร้างรายได้	2549	2550	2551	2552	2553
รายได้ที่เทศบาลจัดเก็บเองต่อรายได้ทั้งหมด	26.10	30.87	20.65	24.22	26.72
รายได้ที่รัฐบาลจัดเก็บให้และจัดสรรให้เทศบาลต่อรายได้ทั้งหมด	54.98	48.60	37.36	35.76	53.50
รายได้ที่รัฐบาลอุดหนุนเทศบาลต่อรายได้ทั้งหมด	18.92	20.53	41.99	40.02	19.79

ผลการวิเคราะห์ด้วยตัวชี้วัดโครงสร้างรายได้ของเทศบาลนครระยอง (ตารางที่ 9-3) พบว่า โครงสร้างรายได้ของเทศบาลนครระยองส่วนใหญ่มาจากรายได้ที่รัฐบาลจัดเก็บให้และจัดสรรให้เทศบาลต่อรายได้ทั้งหมด โดยสัดส่วนของรายได้ดังกล่าวอยู่ในระดับร้อยละ 46.04 และเมื่อพิจารณาโครงสร้างรายได้ของเทศบาลระยองในปี 2549 และ ปี 2553 พบว่า โครงสร้างรายได้ของเทศบาลระยองมีการเปลี่ยนแปลงที่น่าสนใจ กล่าวคือ ช่วงปี 2549-2552 มีการลดลงของสัดส่วนรายได้ที่รัฐบาลจัดเก็บให้และจัดสรรให้เทศบาลต่อรายได้ทั้งหมด อย่างไรก็ตามในปี 2553 โครงสร้างรายได้ของเทศบาลระยองได้กลับมาอยู่ในระดับเดียวกับปี 2549

4.2) ตัวชี้วัดรายได้ต่อประชากร ใช้สำหรับพิจารณาว่า รายได้ที่เทศบาลจัดเก็บเอง และรายได้ที่รัฐบาลอุดหนุนหากคิดต่อหัวประชากรจะได้รับคนละเท่าใด ซึ่งในด้านตัวชี้วัดรายได้ที่เทศบาลจัดเก็บเองต่อประชากร เทศบาลสามารถใช้เป็นเป้าหมายในการเพิ่มประสิทธิภาพการจัดเก็บภาษีและค่าธรรมเนียมต่างๆ ได้

ตารางที่ 9-4 ตัวชี้วัดรายได้ต่อประชากรของเทศบาลนครระยอง ปีงบประมาณ 2549-2553

(บาทต่อคน)

ตัวชี้วัดรายได้ต่อประชากร	2549	2550	2551	2552	2553
รายได้ที่เทศบาลจัดเก็บเองต่อประชากร	746.07	967.64	843.78	909.16	1,040.37
รายได้ที่รัฐบาลอุดหนุนองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นต่อประชากร	540.67	643.70	1,715.38	1,502.16	770.60

จากข้อมูลจำนวนประชากรของกรมการปกครองพบว่า ประชากรในเขตเทศบาลนครระยองเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่องระหว่างปี 2549 – 2553 จาก 55,269 คน ในปีงบประมาณ 2549 เป็น 60,057 คน ในปีงบประมาณ 2553 ผลการวิเคราะห์ด้วยตัวชี้วัดรายได้ต่อประชากร (ตารางที่ 9-4) พบว่า รายได้ที่เทศบาลจัดเก็บเองต่อประชากรเพิ่มขึ้นถึงร้อยละ 29.70 ในปี 2550 แต่ลดลงร้อยละ 12.80 ในปี 2551 จากนั้นก็เพิ่มขึ้นตามลำดับ ในขณะที่รายได้ที่รัฐบาลอุดหนุนองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นต่อประชากรเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่องระหว่างปี 2549 – 2551 ก่อนที่จะลดลงในปี 2552 และ 2553 มาอยู่ที่ 770.60 บาทต่อคน

4.3) ตัวชี้วัดโครงสร้างรายได้ที่เทศบาลจัดเก็บเอง

ตารางที่ 9-5 ตัวชี้วัดรายได้ที่เทศบาลนครระยองจัดเก็บเอง ปีงบประมาณ 2549-2553

หน่วย : ร้อยละ

ตัวชี้วัดโครงสร้างของรายได้ที่เทศบาลจัดเก็บเอง	2549	2550	2551	2552	2553
รายได้จากภาษีต่อรายได้ที่เทศบาลจัดเก็บ	61.23	49.82	59.04	56.93	62.60
รายได้จากค่าธรรมเนียม ค่าปรับ และใบอนุญาตต่อรายได้ที่เทศบาลจัดเก็บ	13.20	11.52	13.91	13.86	15.17
รายได้จากทรัพย์สินต่อรายได้ที่เทศบาลจัดเก็บ	10.30	24.44	14.96	17.38	8.64
รายได้จากสาธารณูปโภคและการพาณิชย์ต่อรายได้ที่เทศบาลจัดเก็บ	7.17	4.40	5.63	3.73	5.62
รายได้เบ็ดเตล็ด ต่อรายได้ที่เทศบาลจัดเก็บ	7.98	7.68	5.69	8.10	6.38
รายได้จากทุน ต่อรายได้ที่เทศบาลจัดเก็บ	0.13	2.15	0.77	-	1.58

เมื่อพิจารณาตัวชี้โครงสร้างรายได้ที่เทศบาลจัดเก็บเอง (ตารางที่ 9-5) พบว่า รายได้จากภาษีต่อรายได้ที่เทศบาลจัดเก็บเองอยู่ระหว่างร้อยละ 49.82 – 62.60 และเมื่อพิจารณาลงใน

¹ อ้างอิงจากสำนักบริหารการทะเบียน กรมการปกครอง (<http://203.113.86.149/xstat/popyear.html>)

รายละเอียดของภาษีที่จัดเก็บพบว่า เทศบาลนครระยองมีการจัดเก็บภาษี 4 ชนิด ได้แก่ ภาษีโรงเรือนและที่ดิน (ร้อยละ 79.93) ภาษีบำรุงท้องที่ (ร้อยละ 1.68) ภาษีป้าย (ร้อยละ 18.07) และอากรฆ่าสัตว์ (ร้อยละ 0.32) เนื่องจากหน่วยราชการที่เกี่ยวข้องกำลังผลักดันพระราชบัญญัติภาษีที่ดินและสิ่งปลูกสร้างเพื่อนำมาใช้แทนภาษีโรงเรือนและที่ดิน และภาษีบำรุงท้องที่ ซึ่งมีสัดส่วนประมาณร้อยละ 80 ของรายได้ภาษีของเทศบาล ดังนั้น เทศบาลควรที่จะศึกษาเพื่อวางแผนในการจัดเก็บภาษีที่ดินและสิ่งปลูกสร้าง โดยเฉพาะในส่วนของการกำหนดอัตราภาษีที่เหมาะสม ซึ่งเป็นอำนาจขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

รายได้จากค่าธรรมเนียมและค่าปรับคิดเป็นร้อยละ 11.52 – 15.17 ของรายได้ที่เทศบาลจัดเก็บ เมื่อพิจารณาในรายละเอียดพบว่า มีการจัดเก็บ 26 รายการ โดยมีรายการที่จัดเก็บมากที่สุด ได้แก่ ค่าธรรมเนียมเก็บขนมูลฝอยที่มีสัดส่วนสูงถึงร้อยละ 49.36 ในปี 2549 และลดลงตามลำดับมาอยู่ที่ร้อยละ 36.45 ในปี 2553 ทั้งนี้ มีข้อสังเกตว่า ค่าปรับการผิดสัญญา มีการเติบโตขึ้นมากระหว่างปี 2549 - 2553 โดยเพิ่มขึ้นจาก 993,585.90 บาท ในปี 2549 มาอยู่ 4,468,746.46 บาท ในปี 2553 หรือเพิ่มขึ้นจากร้อยละ 10.10 ของรายได้จากค่าธรรมเนียมและค่าปรับในปี 2549 มาอยู่ที่ร้อยละ 31.21 ในปี 2553

รายได้จากทรัพย์สินนับเป็นส่วนหนึ่งที่สำคัญในโครงสร้างรายได้สำหรับเทศบาลนครระยอง คิดเป็นสัดส่วนเฉลี่ยร้อยละ 15.14 ของรายได้ที่รัฐบาลจัดเก็บ โดยมีค่าดอกเบี้ยเงินฝากธนาคารคิดเป็นสัดส่วนเฉลี่ยร้อยละ 57.44 ของรายได้จากทรัพย์สิน และมีค่าเช่าที่ขายของในตลาดสาธารณะคิดเป็นสัดส่วนเฉลี่ยร้อยละ 18.51 เป็นแหล่งรายได้หลักที่สำคัญ

9.2.2 ด้านรายจ่าย

1) โครงสร้างรายจ่ายในภาพรวม

โครงสร้างรายจ่ายของเทศบาลนครระยองในช่วงปีงบประมาณ 2549 - 2553 (ตารางที่ 9-6) พบว่า รายจ่ายส่วนมากเป็นรายจ่ายตามงบประมาณเฉลี่ยร้อยละ 68.69 ของรายจ่ายทั้งหมด ขณะที่รายจ่ายนอกงบประมาณ ซึ่งประกอบด้วย รายจ่ายเงินอุดหนุนเฉพาะกิจ รายจ่ายเงินอุดหนุนที่กำหนดวัตถุประสงค์ รายจ่ายจากเงินสะสมและรายจ่ายจากเงินสำรองรายรับ มีสัดส่วนเฉลี่ยร้อยละ 31.31 ของรายจ่ายทั้งหมด ทั้งนี้ เทศบาลมีรายจ่ายจากเงินสะสมเฉลี่ยร้อยละ 3.88 ของรายจ่ายทั้งหมด โดยการใช้จ่ายจากเงินสะสมจะเกิดจากการที่เทศบาลมีความจำเป็นในการใช้จ่ายในโครงการต่างๆ แต่เนื่องจากรายได้ของเทศบาลไม่เพียงพอ จึงมีการขออนุมัติใช้เงินสะสมในแต่ละปี จะเห็นได้จากโครงสร้างรายจ่ายระหว่างปี 2550 - 2552 โดยเฉพาะอย่างยิ่งปี 2551 เทศบาลระยองได้มีการขออนุมัติให้จ่ายเงินสะสมเพื่อใช้ในการพัฒนาเทศบาลในหลายโครงการ เช่น การปรับปรุงพื้นผิวการจราจร การปรับปรุงห้องสมุด การซ่อมแซมบำรุงรักษาไฟฟ้าสาธารณะ ค่าก่อสร้างโรงงานแปรรูปพลาสติกเป็นน้ำมัน การสร้างอาคารสำหรับโรงเรียนเทศบาล และการปรับปรุงอาคารสถานนันทนาการ เป็นต้น ซึ่งบางโครงการก็สามารถก่อหนี้ผูกพันและเบิกจ่ายภายในปีที่อนุมัติโครงการ แต่บางโครงการก็จ่ายในปีถัดไป

ตารางที่ 9-6 รายจ่ายจริงของเทศบาลนครระยองตั้งแต่ปีงบประมาณ 2549-2553

หน่วย : บาท

รายการ	2549	2550	2551	2552	2553
1. รายจ่ายตามงบประมาณ	242,097,383.58	292,122,710.39	371,151,995.69	385,362,766.33	315,892,235.92
1.1.1 งบกลาง	16,100,121.03	14,835,217.50	15,797,971.14	22,817,796.94	18,916,277.18
1.1.2 รายจ่ายประจำ	110,717,641.89	195,185,611.44	288,310,485.20	303,873,623.15	243,535,004.15
1.1.3 รายจ่ายเพื่อการลงทุน	115,279,620.66	82,101,881.45	67,043,539.35	58,671,346.24	53,440,945.59
2. รายจ่ายนอกงบประมาณ	147,282,752.11	141,108,325.97	104,891,973.42	98,472,146.87	159,827,759.65
2.1 รายจ่ายเงินอุดหนุนเฉพาะกิจและเงินอุดหนุนที่กำหนดวัตถุประสงค์	117,180,396.60	122,349,825.97	36,583,646.44	59,053,317.01	152,404,532.08
2.1.2 งบกลาง	3,734,619.60	4,900,500.61	4,011,647.64	14,560,082.64	31,105,814.54
2.1.2 รายจ่ายประจำ	89,889,227.14	93,407,340.36	3,718,998.80	16,263,334.37	99,604,315.94
2.1.3 รายจ่ายเพื่อการลงทุน	23,556,549.86	24,041,985.00	28,853,000.00	28,229,900.00	21,694,401.60
2.2 เงินสะสม	0.00	748,500.00	45,329,912.00	39,418,829.86	7,423,227.57
2.3 เงินสำรองรายรับ	30,102,355.51	18,010,000.00	22,978,414.98	0.00	0.00
3. รายจ่ายทั้งหมด (ไม่รวมรายจ่ายจากเงินสะสมและเงินสำรองรายรับ)	359,277,780.18	414,472,536.36	407,735,642.13	444,416,083.34	468,296,768.00
4. รายจ่ายทั้งหมด (รวมรายจ่ายจากเงินสะสมและเงินสำรองรายรับ)	389,380,135.69	433,231,036.36	476,043,969.11	483,834,913.20	475,719,995.57

หมายเหตุ ในปี 2549 มีรายการเงินเดือน (ฝ่ายการเมือง) ที่เป็นค่าใช้จ่ายจากเงินสำรองรายรับปี 48 จำนวน 2,302,800 บาท และรายการเงินเดือนที่เป็นค่าใช้จ่ายจากเงินสำรองรายรับ จำนวน 27,799,555.51 บาท

อย่างไรก็ดี หากพิจารณาโครงสร้างรายจ่ายของเทศบาลนครระยองตามประเภทรายจ่าย ซึ่งแบ่งเป็น รายจ่ายงบกลาง รายจ่ายประจำ (ได้แก่ เงินเดือน ค่าจ้างประจำ ค่าจ้างชั่วคราว ค่าตอบแทน ค่าใช้สอย ค่าวัสดุ ค่าสาธารณูปโภค เงินอุดหนุน และรายจ่ายอื่นๆ) และ รายจ่ายเพื่อการลงทุน (ได้แก่ ค่าครุภัณฑ์ ที่ดินและสิ่งปลูกสร้าง) ตามตารางที่ 9-7 พบว่า เทศบาลมีรายจ่ายในส่วนจากรายจ่ายประจำเฉลี่ยร้อยละ 69.73 ของรายจ่ายทั้งหมด (ไม่รวมรายจ่ายจากเงินสะสมและเงินสำรองรายรับ) ส่วนที่เหลือเฉลี่ยร้อยละ 23.48 และร้อยละ 6.79 เป็นรายจ่ายเพื่อการลงทุนและรายจ่ายงบกลาง ตามลำดับ

ตารางที่ 9-7 เปรียบเทียบสัดส่วนรายจ่ายของเทศบาลนครระยอง ปีงบประมาณ 2549-2553

รายการ	2549	2550	2551	2552	2553
1. รายจ่ายตามงบประมาณ (ร้อยละต่อรายจ่ายทั้งหมด)	62.18	67.43	77.97	79.65	66.40
○ เปรียบเทียบสัดส่วนต่อรายจ่ายตามงบประมาณ (ร้อยละ)					
- งบกลาง	6.65	5.08	4.26	5.92	5.99
- รายจ่ายประจำ	45.73	66.82	77.68	78.85	77.09
- รายจ่ายเพื่อการลงทุน	47.62	28.11	18.06	15.22	16.92
2. รายจ่ายนอกงบประมาณ (ร้อยละต่อรายจ่ายทั้งหมด)	37.82	32.57	22.03	20.35	33.60
○ เปรียบเทียบสัดส่วนต่อรายจ่ายนอกงบประมาณ (ร้อยละ)					
รายจ่ายเงินอุดหนุนเฉพาะกิจและเงินอุดหนุนที่กำหนดวัตถุประสงค์					
- งบกลาง	79.56	86.71	34.88	59.97	95.36
- รายจ่ายประจำ	2.54	3.47	3.82	14.79	19.46
- รายจ่ายเพื่อการลงทุน	61.03	66.20	3.55	16.52	62.32
รายจ่ายจากเงินสะสม	15.99	17.04	27.51	28.67	13.57
รายจ่ายจากเงินสำรองรายได้	0.00	0.53	43.22	40.03	4.64

2) เปรียบเทียบประมาณการและรายจ่ายจริง

สำหรับการประมาณการรายจ่ายในการวิเคราะห์ต่อไปนี้เป็นประมาณการรายจ่ายโดยเทศบาลนครระยอง ซึ่งปรากฏอยู่ในรายงานสถิติการคลังของเทศบาลนครระยอง

ในการเปรียบเทียบรายจ่ายจริงและรายจ่ายประมาณการจะไม่นับรวมรายจ่ายที่ใช้เงินนอกงบประมาณ เพื่อให้สามารถเปรียบเทียบแผนการใช้จ่ายเงินงบประมาณและการใช้จ่ายเงินงบประมาณจริงได้ จากการเปรียบเทียบดังกล่าว พบว่า รายจ่ายจริงของเทศบาลนครระยองต่ำกว่าประมาณการ โดยมีความใกล้เคียงกับประมาณการค่อนข้างมาก (แผนภาพที่ 9-8)

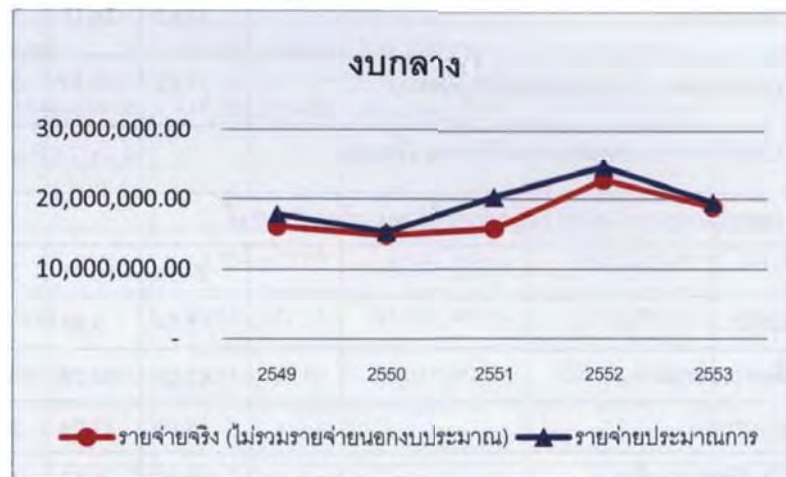
แผนภาพที่ 9-8 เปรียบเทียบประมาณการรายจ่ายและรายจ่ายจริงของเทศบาลนครระยอง

ปีงบประมาณ 2549-2553

เมื่อพิจารณาในแต่ละหมวดรายจ่ายพบว่า โดยรวมใกล้เคียงกับประมาณการ โดยเฉพาะอย่างยิ่งรายจ่ายงบบุคลากร รายจ่ายเงินอุดหนุน รายจ่ายงบรายจ่ายอื่น และ รายจ่ายงบลงทุน มีความใกล้เคียงกับประมาณการมาก (แผนภาพที่ 9-9 ถึง 9-14 ตามลำดับ) ซึ่งแสดงให้เห็นว่าเทศบาลระยองสามารถใช้จ่ายงบประมาณได้ตามแผนงานที่วางไว้

**แผนภาพที่ 9-9 เปรียบเทียบประมาณการและรายจ่ายจริงรายจ่ายงบกลางของเทศบาลนครระยอง
ปีงบประมาณ 2549-2553**

**แผนภาพที่ 9-10 เปรียบเทียบประมาณการและรายจ่ายจริงรายจ่ายงบบุคลากรของเทศบาลนครระยอง
ปีงบประมาณ 2549-2553**

แผนภาพที่ 9-11 เปรียบเทียบประมาณการและรายจ่ายจริงรายจ่ายงบดำเนินการของเทศบาลนครระยอง
ปีงบประมาณ 2549-2553

แผนภาพที่ 9-12 เปรียบเทียบประมาณการและรายจ่ายจริงรายจ่ายงบเงินอุดหนุนของเทศบาลนครระยอง
ปีงบประมาณ 2549-2553

แผนภาพที่ 9-13 เปรียบเทียบประมาณการและรายจ่ายจริงรายจ่ายงบรายจ่ายอื่นของเทศบาลนครระยอง
ปีงบประมาณ 2549-2553

แผนภาพที่ 9-14 เปรียบเทียบประมาณการและรายจ่ายจริงรายจ่ายงบลงทุนของเทศบาลนครระยอง
ปีงบประมาณ 2549-2553

3) การวิเคราะห์สถานะด้านรายจ่ายโดยใช้ตัวชี้วัด

การวิเคราะห์สถานะการคลังด้านรายจ่ายโดยใช้ตัวชี้วัด จะแบ่งตัวชี้วัดที่ใช้ในการวิเคราะห์เป็น 2 ส่วนคือ ตัวชี้วัดโครงสร้างรายจ่าย (ตามงบรายจ่าย) และตัวชี้วัดโครงสร้างรายจ่าย (ตามแผนงาน) ดังนี้

3.1) ตัวชี้วัดโครงสร้างรายจ่าย (ตามงบรายจ่าย) ใช้สำหรับแสดงสัดส่วนของรายจ่ายตามงบรายจ่าย เพื่อให้เทศบาลสามารถเห็นภาพกว้างของการใช้จ่ายตามงบรายจ่าย และความเปลี่ยนแปลงในแต่ละปี

ตารางที่ 9-8 ตัวชี้วัดรายจ่ายตามงบรายจ่าย ปีงบประมาณ 2549-2553

หน่วย : ร้อยละ

ตัวชี้วัด	2549	2550	2551	2552	2553
รายจ่ายงบกลางต่อรายจ่ายจริง	6.29	5.08	4.65	5.92	5.99
รายจ่ายงบบุคลากรต่อรายจ่ายจริง	15.70	24.92	39.68	38.21	26.10
รายจ่ายงบดำเนินการต่อรายจ่ายจริง	27.46	38.96	33.86	38.44	41.79
รายจ่ายงบเงินอุดหนุนต่อรายจ่ายจริง	5.41	2.82	1.92	1.98	3.26
รายจ่ายงบรายจ่ายอื่นต่อรายจ่ายจริง	0.10	0.12	0.16	0.22	5.95
รายจ่ายงบลงทุนต่อรายจ่ายจริง	45.04	28.11	19.74	15.22	16.92

เช่นเดียวกับการศึกษาวิเคราะห์ฐานะทางการคลังด้านรายจ่ายเมื่อมีการอ้างอิงงบรายจ่ายและหมวดรายจ่ายจะไม่นับรวมรายจ่ายที่ใช้เงินนอกงบประมาณ เพื่อรักษาความเชื่อมโยงระหว่างประมาณการ (งบประมาณ) และรายจ่ายจริง

จากการวิเคราะห์ตัวชี้วัดโครงสร้างรายจ่ายตามงบรายจ่ายพบว่า รายจ่าย งบดำเนินการ งบลงทุน และงบบุคลากร เป็นรายจ่ายหลักของเทศบาล เมื่อรวมกันจะเป็นสัดส่วนมากกว่า ร้อยละ 85 ของรายจ่ายทั้งหมด ทั้งนี้สัดส่วนรายจ่ายงบลงทุนต่อรายจ่ายทั้งหมดลดลงตามลำดับ จากร้อย ละ 45.04 ในปี 2549 มาอยู่ที่ร้อยละ 16.92 ในปี 2553 ในขณะที่สัดส่วนของรายจ่ายงบบุคลากรต่อรายจ่าย ทั้งหมดได้เพิ่มขึ้นตามลำดับจากร้อยละ 15.70 ในปี 2549 มาอยู่ที่ ร้อยละ 38.44 ในปี 2552 อย่างไรก็ตาม สัดส่วนของงบบุคลากรดังกล่าวได้ลดลงมาอยู่ที่ร้อยละ 26.10 ในปี 2553

3.2) ตัวชี้วัดโครงสร้างรายจ่าย (ตามแผนงาน) ใช้สำหรับแสดงสัดส่วนของรายจ่าย ตามแผนงานต่างๆ เพื่อให้เทศบาลสามารถเห็นภาพกว้างของการใช้จ่ายตามแผนงานต่างๆ และความ เปลี่ยนแปลงในแต่ละปี

ตารางที่ 9-9 ตัวชี้วัดรายจ่ายตามแผนงาน ปีงบประมาณ 2549-2553

หน่วย : ร้อยละ

ตัวชี้วัด	2549	2550	2551	2552	2553
รายจ่ายหมวดบริหารทั่วไปต่อรายจ่ายทั้งหมด	9.63	12.33	14.00	12.99	12.79
รายจ่ายหมวดการรักษาความสงบภายในต่อรายจ่ายทั้งหมด	4.45	3.21	2.98	2.86	2.59
รายจ่ายหมวดการศึกษาต่อรายจ่ายทั้งหมด	11.66	40.14	31.83	41.07	38.89
รายจ่ายหมวดการสาธารณสุขต่อรายจ่ายทั้งหมด	3.03	4.87	4.59	4.69	4.06
รายจ่ายหมวดการพาณิชย์ต่อรายจ่ายทั้งหมด	1.00	0.22	0.22	0.25	0.26
รายจ่ายหมวดเคหะและชุมชนต่อรายจ่ายทั้งหมด	57.48	30.51	34.78	27.04	29.20
รายจ่ายหมวดสร้างความเข้มแข็งของชุมชนต่อรายจ่ายทั้งหมด	2.55	1.88	1.72	3.69	5.58
รายจ่ายหมวดศาสนาวัฒนธรรมและนันทนาการต่อรายจ่ายทั้งหมด	3.72	3.27	6.55	2.65	2.61
รายจ่ายหมวดอุตสาหกรรมและการโยธาต่อรายจ่ายทั้งหมด	0.18	0.14	0.04	0.04	0.04
รายจ่ายหมวดงบกลางต่อรายจ่ายทั้งหมด	6.29	3.42	3.28	4.72	3.98

สัดส่วนของรายจ่ายหมวดเคหะและชุมชนต่อรายจ่ายทั้งหมดซึ่งมีสัดส่วนสูงที่สุด ได้ลดลงตามลำดับจากร้อยละ 57.48 ในปี 2549 เป็นร้อยละ 27.04 ในปี 2552 ก่อนจะปรับขึ้นมาอยู่ที่ร้อย ละ 29.20 ในปี 2553 สำหรับรายจ่ายแผนงานด้านการศึกษา มีสัดส่วนต่อรายจ่ายทั้งหมดเพิ่มขึ้นจากร้อย ละ 11.66 ในปี 2549 เป็นร้อยละ 32-41 ในช่วงปี 2550-2553 นั้น เนื่องจากรายจ่ายดังกล่าว เป็นรายจ่ายที่ รวมทั้งที่จ่ายจากเงินงบประมาณของเทศบาลและเงินอุดหนุนที่รัฐจัดสรรให้ เป็นค่าใช้จ่ายต่างๆ เกี่ยวกับการ ศึกษา เช่น เงินเดือน ค่าจ้าง ค่าตอบแทน ค่าวัสดุ รวมทั้งค่าที่ดินและสิ่งก่อสร้าง ในขณะที่รายจ่ายของ แผนงานการเคหะชุมชน เป็นรายจ่ายที่จ่ายจากเงินงบประมาณอย่างเดียว ซึ่งจะเห็นได้ว่าเทศบาลนคร

ระยองได้จัดสรรงบประมาณให้แผนงานการเคหะชุมชนค่อนข้างสูง ซึ่งเป็นงานที่รับผิดชอบเกี่ยวกับ โครงสร้างพื้นฐาน การบริหารจัดการเก็บขยะมูลฝอย เป็นต้น

9.2.3 ดุลการคลัง

ดุลการคลังของเทศบาลนครระยองมีลักษณะเกินดุลมาตลอดในช่วงปีงบประมาณ 2549-2553 (ตารางที่ 9-10) โดยเกินดุลระหว่างร้อยละ 3.59 – 13.81

ตารางที่ 9-10 ดุลการคลังของเทศบาลนครระยอง ปีงบประมาณ 2549-2553

หน่วย : บาท

รายการ	2549	2550	2551	2552	2553
1. ดุลการคลังในงบประมาณ(1=1.1-	43,446,431.60	28,782,373.24	57,018,406.48	15,249,334.46	37,297,335.11
1.1 รายได้	285,543,815.18	320,905,083.63	428,170,402.17	400,612,100.79	353,189,571.03
1.2 รายจ่าย	242,097,383.58	292,122,710.39	371,151,995.69	385,362,766.33	315,892,235.92
2. ดุลการคลังนอกงบประมาณ (ไม่รวมเงินสะสมและรายจ่ายจาก เงินสำรองรายรับ)(2 = 2.1-2.2)	6,181,964.50	396,493.30	0	722,369.25	436,915.20
2.1 รายได้เงินอุดหนุนที่กำหนด วัตถุประสงค์และเงินอุดหนุนเฉพาะกิจ	123,362,361.10	122,746,319.27	36,583,646.44	59,775,686.26	152,841,447.28
2.2 รายจ่ายเงินอุดหนุนที่กำหนด วัตถุประสงค์และรายได้เงินอุดหนุน เฉพาะกิจ	117,180,396.60	122,349,825.97	36,583,646.44	59,053,317.01	152,404,532.08
3. ดุลการคลังนอกงบประมาณ (รวม เงินสะสมและรายจ่ายจากเงินสำรอง รายรับ)	-23,920,391.01	-18,362,006.70	-68,308,326.98	-38,696,460.61	-6,986,312.37
3.1 รายจ่ายจากเงินสะสม	0	748,500.00	45,329,912.00	39,418,829.86	7,423,227.57
3.2 รายจ่ายจากสำรองเงินรายรับ	30,102,355.51	18,010,000.00	22,978,414.98	0	0
4. ดุลการคลัง(ไม่รวมรายจ่ายเงินสะสม และรายจ่ายจากสำรองเงินรายรับ) (4=1+2)	49,628,396.10	29,178,866.54	57,018,406.48	15,971,703.71	37,734,250.31
5. ดุลการคลัง (รวมรายจ่ายเงินสะสม และรายจ่ายจากสำรองเงินรายรับ) (5=1 + 3)	19,526,040.59	10,420,366.54	-11,289,920.50	-23,447,126.15	30,311,022.74
6. รายได้สูงกว่ารายจ่าย (ร้อยละ) (6 = (4/1.2+2.2)*100)	13.81	7.04	13.98	3.59	8.06

9.2.4 หนี้สิน

จากงบหนี้สิน ณ สิ้นปีงบประมาณ 2549-2553 (ตารางที่ 9-11) แสดงให้เห็นว่าเทศบาลนครระยองมีหนี้คงค้างประมาณ 27.8 ล้านบาทในปี 2549 และลดลงตามลำดับจนเหลือประมาณ 10.3 ล้านบาทในปี 2553 โดยเป็นหนี้สินคงค้างจากการกู้ 2 รายการได้แก่ 1) เงินกู้ ก.ส.ท. วงเงินกู้ 29,133,181.90 บาท สิ้นสุดสัญญา ปี 2554 และ 2) เงินกู้กองทุนพัฒนาเมืองในภูมิภาค วงเงินกู้ 15,749,845 บาท สิ้นสุดสัญญา ปี 2559

ทั้งนี้ภาระหนี้ต้องบประมาณของเทศบาลนครระยองอยู่ที่ระดับร้อยละ 1.69-2.22 ของงบประมาณรายจ่าย ซึ่งจัดว่าต่ำมาก เมื่อเทียบกับสัดส่วนของภาระหนี้ต้องบประมาณตามกรอบความยั่งยืนการคลังของรัฐบาล ซึ่งกำหนดไว้ไม่เกินร้อยละ 15

ตารางที่ 9-11 หนี้สินและภาระหนี้ของเทศบาลนครระยอง ปีงบประมาณ 2549-2553

หน่วย : บาท

รายการ	2549	2550	2551	2552	2553
หนี้คงค้าง	27,837,156.23	23,630,451.29	19,316,968.77	14,890,302.00	10,343,659.93
ภาระหนี้	5,690,981.43	5,607,154.31	5,522,735.99	5,434,416.09	346,923.78
- คืนต้นเงินกู้	4,105,971.36	4,206,704.94	4,313,482.52	4,426,666.77	4,546,642.07
- รายจ่ายดอกเบี้ยเงินกู้	1,585,010.07	1,400,449.37	1,209,253.47	1,007,749.32	800,281.71
ภาระหนี้ต้องบประมาณรายจ่าย (ร้อยละ)	2.22	1.92	1.83	1.41	1.69

9.2.5 เงินสะสม

จากข้อมูลยอดเงินสะสม ณ สิ้นปีงบประมาณ 2549-2553 (ตารางที่ 9-12) แสดงให้เห็นว่าเงินสะสมของเทศบาลนครระยองเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่อง ยกเว้นในปี 2552 ซึ่งเมื่อหักเงินสะสมที่มีภาระผูกพัน เช่น เงินฝาก ก.ส.ท. เงินสะสมที่รอการจ่าย เป็นต้น จะเป็นเงินสะสมที่เทศบาลสามารถนำไปใช้ได้ ซึ่งอยู่ในระดับประมาณ 228 ล้านบาท ณ สิ้นปีงบประมาณ 2553

ตารางที่ 9-12 ยอดเงินสะสมของเทศบาลนครระยอง ณ สิ้นปีงบประมาณ 2549-2553

รายการ	2549	2550	2551	2552	2553
ยอดเงินสะสม (บาท)	231,812,725.26	256,962,510.85	263,415,152.90	251,102,383.03	280,735,201.17
อัตรากาปรเปลี่ยนแปลง (ร้อยละ)		10.85	2.51	-4.67	11.80
ยอดเงินสะสมที่สามารถนำมาใช้ได้	182,514,440.84	217,120,021.88	221,951,300.21	201,637,879.35	228,718,319.71
อัตรากาปรเปลี่ยนแปลง (ร้อยละ)		18.96	2.23	-9.15	13.43

9.3 สรุปความเห็นการดำเนินการโครงการนำร่องเทศบาลนครระยอง

จากการลงพื้นที่ที่เทศบาลนำร่องเทศบาลนครระยอง คณะวิจัยมีความเห็น และข้อสังเกต ด้านความพร้อมของบุคลากรและความร่วมมือเชิงพื้นที่ สรุปได้ดังนี้

1) ในภาพรวมเทศบาลนครระยองมีความพร้อมอย่างมากในการเข้าร่วมโครงการทั้งด้านบุคลากรและด้านข้อมูล

2) ความร่วมมือเชิงพื้นที่มีสูง โดยผู้บริหารเทศบาลได้ให้ความสนใจและความร่วมมือเป็นอย่างดี ผู้บริหารได้เข้าร่วมการประชุมหารือกับคณะวิจัยและรับฟังผลการวิเคราะห์ด้านการคลังของเทศบาลนครระยอง และได้มีการบรรจุการนำเสนอรายงานการวิเคราะห์ด้านการคลังของผู้แทนเทศบาลที่เข้าร่วมสัมมนาเชิงปฏิบัติการในวาระการประชุมผู้บริหารระดับสูงประจำเดือน

3) ด้านบุคลากร บุคลากรด้านการคลังของเทศบาลนครระยองพบว่า มีความพร้อมในเรื่องความรู้ความเข้าใจในการใช้โปรแกรม Excel ซึ่งเป็นพื้นฐานในการใช้เครื่องมือในการวิเคราะห์ที่คณะวิจัยนำเสนอ อีกทั้งมีเจ้าหน้าที่ที่พร้อมที่จะเรียนรู้และดำเนินงานด้านการวิเคราะห์ทางการคลังของเทศบาลนครอย่างต่อเนื่อง นอกจากนี้ เทศบาลนครระยองได้มีการจัดทำสถิติการคลังเก็บไว้ในรูปแบบไฟล์ข้อมูลย้อนหลัง ซึ่งเป็นพื้นฐานที่ดีในการพัฒนาจากการจัดเก็บข้อมูลสู่การนำข้อมูลไปวิเคราะห์เพื่อใช้ประโยชน์

4) กระบวนการทำงานของคณะวิจัยที่ทำร่วมกับ ส.ท.ท. และเทศบาลนครระยองมีความเหมาะสม และได้รับผลลัพธ์เป็นที่น่าพอใจ จากการสัมมนาเชิงปฏิบัติการเจ้าหน้าที่เทศบาลสามารถทำการวิเคราะห์ทางการคลังได้ตามวัตถุประสงค์

บทที่ 10

รายงานผลการวิเคราะห์ด้านการคลังเทศบาลนครขอนแก่น

คณะวิจัยได้รับความร่วมมือจากสมาคมสันนิบาตเทศบาลแห่งประเทศไทย (ส.ท.ท.) ในการประสานขอข้อมูลล่วงหน้าจากเทศบาลนครขอนแก่น เพื่อศึกษาและจัดทำรายงานผลการวิเคราะห์ด้านการคลังโดยใช้เครื่องมือที่ได้พัฒนามาจากเทศบาลนาร่องต้นแบบ ก่อนที่จะลงพื้นที่ไปยังเทศบาลนครขอนแก่นครั้งแรกในวันที่ 22 กรกฎาคม 2554 ซึ่งสามารถวิเคราะห์สภาพทั่วไปและข้อมูลพื้นฐานของเทศบาลนครขอนแก่น รวมทั้งสถานะทางการคลังตั้งแต่ปีงบประมาณ 2549-2553 ได้ดังนี้

10.1 สภาพทั่วไปและข้อมูลพื้นฐาน

10.1.1 ความเป็นมา

เทศบาลนครขอนแก่น หรือ เมืองขอนแก่น เป็นเมืองหลักภายใต้แผนพัฒนาเศรษฐกิจแห่งชาติ ร่วมกับ เชียงใหม่ สงขลา นครราชสีมา และชลบุรี เทศบาลนครขอนแก่น เดิมได้รับการยกฐานะเป็นเทศบาลเมือง โดยพระราชกฤษฎีกาจัดตั้งเทศบาลเมืองขอนแก่น พ.ศ. 2478 มีผลบังคับใช้ ตั้งแต่วันที่ 20 สิงหาคม 2478 โดยเขตเทศบาลมีพื้นที่ 4.031 ตารางกิโลเมตร มีอาณาเขตติดต่อดังนี้

- ทิศเหนือ ติดต่อกับ ตำบลศิลา
- ทิศใต้ ติดต่อกับ ตำบลภูคกว้าง
- ทิศตะวันออก ติดต่อกับ ตำบลพระลับ , ตำบลหนองแสง
- ทิศตะวันตก ติดต่อกับ ตำบลเมืองเก่า

ต่อมาในปี พ.ศ. 2514 ได้มีพระราชกฤษฎีกาย้ายเขตเทศบาลออก ให้ครอบคลุมพื้นที่มากขึ้น ปัจจุบันมีพื้นที่ 46 ตารางกิโลเมตร โดยมีอาณาเขตติดต่อดังนี้

- ทิศเหนือ ติดต่อกับ ตำบลศิลา
- ทิศใต้ ติดต่อกับ ตำบลเมืองเก่า
- ทิศตะวันออก ติดต่อกับ ตำบลพระลับ
- ทิศตะวันตก ติดต่อกับ ตำบลบ้านเป็ด

ต่อมาในปี พ.ศ. 2538 ได้รับการยกฐานะเป็นเทศบาลนครโดยพระราชกฤษฎีกาจัดตั้งเทศบาลนครขอนแก่น พ.ศ.2538 มีผลบังคับใช้ตั้งแต่วันที่ 25 กันยายน 2538 เป็นต้นไป

10.1.2 ลักษณะที่ตั้งและอาณาเขตติดต่อ

เทศบาลนครขอนแก่นมีพื้นที่ 46 ตารางกิโลเมตร ตั้งอยู่ทางทิศตะวันออกเฉียงเหนือตอนบนของประเทศไทย มีระยะห่างจากกรุงเทพมหานครประมาณ 445 กิโลเมตร โดยมีอาณาเขตติดต่อดังนี้

ด้านเหนือ

- จากหลักเขตที่ 1 : เป็นเส้นเลียบตามแนวเขตมหาวิทยาลัยขอนแก่น ด้านเหนือไปทางทิศตะวันออกถึงหลักเขตที่ 2 ซึ่งตั้งอยู่ริมทางหลวงแผ่นดินหมายเลข 2 สระบุรี – หนองคาย (เขตแดน) ฟากตะวันตก

- จากหลักเขตที่ 2 : เป็นเส้นตรงทางทิศตะวันออกถึงหลักเขตที่ 3 ซึ่งตั้งอยู่ห่างจากศูนย์กลาง ทางหลวงแผ่นดินหมายเลข 2 สระบุรี – หนองคาย (เขตแดน) ตามแนวเส้นตั้งฉากระยะ 300

ด้านตะวันออก

- จากหลักเขตที่ 3 : เป็นเส้นขนาน 300 เมตร กับทางหลวงแผ่นดินหมายเลข 2 สระบุรี – หนองคาย (เขตแดน) ทางทิศใต้ ถึงหลักเขตที่ 4 ซึ่งตั้งอยู่เขตริมทางรถไฟสายตะวันออกเฉียงเหนือฟากตะวันออก

- จากหลักเขตที่ 4 : เป็นเส้นตรงไปทางทิศตะวันออกเฉียงเหนือ ถึงหลักเขตที่ 5 ซึ่งตั้งอยู่ริมถนนกสิกรรมทุ่งสร้าง ฟากตะวันออก

- จากหลักเขตที่ 5 : เป็นเส้นเลียบตามแนวเขตกองพันทหารม้าที่ 6 ด้านทิศตะวันตกและด้านทิศใต้ไปทางทิศตะวันออกเฉียงเหนือ ถึงหลักเขตที่ 6 ซึ่งตั้งอยู่ห่างจากหลักเขตที่ 5 ตามแนวเขตกองพันทหารม้าที่ 6 ระยะ 3,200 เมตร

- จากหลักเขตที่ 6 : เป็นเส้นตรงไปทางทิศตะวันออกเฉียงใต้ ถึงหลักเขตที่ 7 ซึ่งตั้งอยู่ริมถนนไปบ้านโคกกกลางฟากใต้ ห่างจากศูนย์กลางถนนประชาสโมสรตามแนวถนนไปบ้านโคกกกลางระยะ 1,400 เมตร

- จากหลักเขตที่ 7 : เป็นเส้นตรงไปทางทิศตะวันออกเฉียงใต้ ถึงหลักเขตที่ 8 ซึ่งตั้งอยู่ที่ริมหนองเลิงเปือยด้านเหนือ ห่างจากศูนย์กลางทางหลวงแผ่นดินหมายเลข 209 ต่อเขตเทศบาลเมืองขอนแก่นครอบคลุม – ขาดตลาด ตรงกิโลเมตร 3 + 700 ตามแนวเส้นตั้งฉากระยะ 700 เมตร

- จากหลักเขตที่ 8 : เป็นเส้นตรงไปทางทิศใต้ ถึงหลักเขตที่ 9 ซึ่งตั้งอยู่ริมหนองเลิงเปือยด้านเหนือห่างจากศูนย์กลางทางหลวงแผ่นดินหมายเลข 209 ต่อเขตเทศบาลเมืองขอนแก่นครอบคลุม – ขาดตลาด

- จากหลักเขตที่ 9 : เป็นเส้นตรงไปทางทิศใต้ ถึงหลักเขตที่ 10 ซึ่งตั้งอยู่ที่ศูนย์กลางทางหลวงแผ่นดินหมายเลข 209 ต่อเขตเทศบาลเมืองขอนแก่นครอบคลุม – ขาดตลาด ตามแนวเส้นตั้งฉากระยะ 700 เมตร

ด้านทิศใต้

- จากหลักเขตที่ 10 : เป็นเส้นตรงไปทางทิศตะวันออกเฉียงใต้ ถึงหลักเขตที่ 11 ซึ่งตั้งอยู่ริมทางไปบ้านดอนบมฟากตะวันออกห่างจากศูนย์กลางทางหลวงแผ่นดินหมายเลข 2 สระบุรีหนองคาย (เขตแดน) สายเดิม ตามแนวระยะทาง 800 เมตร

- จากหลักเขตที่ 11 : เป็นเส้นตรงไปทางทิศตะวันออกเฉียงใต้ ถึงหลักเขตที่ 12 ซึ่งตั้งอยู่ริมทางสายตะวันออกเฉียงเหนือปากตะวันตก ตรงกิโลเมตร 446 + 500

- จากหลักเขตที่ 12 : เป็นเส้นตรงไปทางทิศตะวันตกเฉียงเหนือ ถึงหลักเขตที่ 13 ซึ่งตั้งอยู่ริมทางหลวงแผ่นดินหมายเลข 2 สระบุรี – หนองคาย (เขตแดน) ตามแนวเส้นตั้งฉากระยะ 300 เมตร

- จากหลักเขตที่ 13 : เป็นเส้นตรงไปทางทิศตะวันออกเฉียงเหนือ ถึงหลักเขตที่ 14 ซึ่งตั้งอยู่ห่างจากศูนย์กลางทางหลวงแผ่นดินหมายเลข 2 สระบุรี – หนองคาย (เขตแดน) ตามแนวเส้นตั้งฉากระยะ 300 เมตร

ด้านตะวันตก

- จากหลักเขตที่ 14 : เป็นเส้นขนานระยะ 300 เมตร กับทางหลวงแผ่นดินหมายเลข 2 สระบุรี -หนองคาย (เขตแดน) ไปทางทิศตะวันออกเฉียงเหนือ ถึงหลักเขตที่ 15 ซึ่งตั้งอยู่ริมทางหลวงแผ่นดินหมายเลข 2131 แยกทางหลวงแผ่นดินหมายเลข 2 (ขอนแก่น) บรรจบทางหลวงแผ่นดินหมายเลข 2062 (เหล่านาคี) ปากใต้

- จากหลักเขตที่ 15 : เป็นเส้นตรงไปทางทิศตะวันตกเฉียงเหนือ ถึงหลักเขตที่ 16 ซึ่งตั้งอยู่ริมทางหลวงแผ่นดินหมายเลข 12 ดาก – ขอนแก่น ปากเหนือตรงมุมใต้ของเขตมหาวิทยาลัยด้านตะวันตก

- จากหลักเขตที่ 16 : เป็นเส้นเลียบตามแนวเขต มหาวิทยาลัยขอนแก่นด้านตะวันตกไปทางทิศเหนือ

10.1.3 ลักษณะภูมิประเทศ

เทศบาลนครขอนแก่น ตั้งอยู่ในพื้นที่ อำเภอเมือง จังหวัดขอนแก่น มีพื้นที่รวมทั้งสิ้น 46 ตารางกิโลเมตร หรือประมาณ 28,750 ไร่ อยู่ในระดับความสูงประมาณ 155 - 160 เมตรจากระดับน้ำทะเล ลักษณะทั่วไปเป็นที่ราบและลาดชันขึ้นไปทางทิศเหนือ ซึ่งเป็นที่ตั้งของบริเวณมหาวิทยาลัยขอนแก่น

10.1.4 ลักษณะภูมิอากาศ

จังหวัดขอนแก่นอยู่ในเขตพื้นที่ภูมิอากาศแบบมรสุมที่พัดผ่านประจำปี จัดอยู่ในประเภทภูมิอากาศแบบพื้นเมืองร้อนเฉพาะฤดูฝน (Tropical Savanna Climate) ดังนั้นฤดูกาลต่างๆ รวมทั้งพืชพรรณธรรมชาติจึงมีลักษณะเกี่ยวข้องกับ อิทธิพลของลมมรสุมที่พัดผ่าน

สภาพภูมิอากาศของเทศบาลนครขอนแก่น โดยทั่วไปมีสภาพภูมิอากาศเป็นแบบทุ่งหญ้าในเขตร้อน คือ มีฝนตกสลับกับแห้งแล้งได้รับอิทธิพลจากลมมรสุมตะวันออกเฉียงใต้ และตะวันออกเฉียงเหนือ สถิติข้อมูลอุณหภูมิของจังหวัดขอนแก่น เปรียบเทียบย้อนหลัง 5 ปี (พ.ศ.2549-

2553) พบว่ามีอุณหภูมิลดลงสูงสุดในปี 2549 วัดได้ 33.10 องศา อุณหภูมิสูงสุดวัดได้ 42 องศา ในปี 2553 อุณหภูมิลดต่ำสุด 20.66 องศา ในปี 2553 และอุณหภูมิต่ำสุด วัดได้ 10.20 องศา ในปี 2552

10.1.5 ข้อมูลประชากร

ในปัจจุบันแนวโน้มของจำนวนประชากรในเขตเทศบาลนครขอนแก่นมีจำนวนลดลง เนื่องจากการขยายตัวของเขตที่อยู่อาศัยจัดเขตเทศบาลในรูปแบบของหมู่บ้านจัดสรร โดยเฉพาะอย่างยิ่ง ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2546 เป็นต้นมา อย่างไรก็ดี ในปัจจุบัน เขตเมืองขอนแก่น (ในเขตเทศบาลนครรวมถึงพื้นที่ติดกับเขตเทศบาล ซึ่งได้แก่ เทศบาลตำบลศิลา เทศบาลตำบลบ้านเป็ด เทศบาลตำบลเมืองเก่า และเทศบาลตำบลท่าพระ) มีจำนวนประชากรจดทะเบียน รวมถึงประชากรแฝงรวมอาศัยอยู่เป็นจำนวนมาก และหนาแน่นประมาณ 450,000 คน โดยประมาณ

ตารางที่ 10-1 จำนวนประชากรในเขตเทศบาลนครขอนแก่น ปี 2549 – 2553

พ.ศ.	จำนวนประชากร (คน)	ความหนาแน่น คน / ตร.กม.	อัตราการเพิ่ม
2549	120,957	2,630	-1.15
2550	120,167	2,612	-0.65
2551	118,203	2,569	-1.63
2552	116,157	2,525	-1.73
2553	113,754	2,473	-2.07

ที่มา: สำนักงานเทศบาลนครขอนแก่น

10.1.6 สภาพเศรษฐกิจที่สำคัญ

1) สถานประกอบการ

เทศบาลนครขอนแก่นมีสถานประกอบการประมาณ 5,358 ร้าน รวมจำนวนผู้ประกอบการ 15,284 ราย และมีประเภทสถานประกอบการหลักดังนี้

ธนาคาร	60 แห่ง	ตลาด (เทศบาล)	4 แห่ง
โรงแรม	39 แห่ง	โรงภาพยนตร์	3 แห่ง
สถานบริการน้ำมัน	25 แห่ง	สถานีขนส่ง	2 แห่ง
ตลาด (เอกชน)	6 แห่ง	สนามบิน	1 แห่ง
สถานอาบอบนวด	5 แห่ง	สถานีรถไฟ	1 แห่ง
ศูนย์การค้า	5 แห่ง	สถานธนาณบาล	1 แห่ง

2) การท่องเที่ยว

สถานที่ท่องเที่ยวของเทศบาลนครขอนแก่นส่วนใหญ่เป็นแหล่งประวัติศาสตร์และโบราณคดี ซึ่งดึงดูดนักท่องเที่ยวได้ไม่มากนัก นอกจากนั้น สถานที่ท่องเที่ยวอื่นๆ ได้แก่ แหล่งเรียนรู้ต่างๆ เช่น พิพิธภัณฑ์ หอศิลป์วัฒนธรรม ห้างสมุด และสวนสาธารณะ

10.1.7 การศึกษา

โรงเรียนในสังกัดเทศบาลนครขอนแก่น มีทั้งหมด 11 โรงเรียน ในปี 2553 มีจำนวนครูทั้งสิ้น 535 คน และจำนวนนักเรียน 14,499 คน จำนวนนักเรียนต่อครูเท่ากับ 27.1 เพิ่มขึ้นจากปี 2552 ซึ่งมีจำนวนนักเรียนต่อครูเท่ากับ 25.7

10.1.8 การสาธารณสุข

1) สถานบริการสาธารณสุขของรัฐ ในเขตเทศบาลนครขอนแก่น ประกอบด้วย

1.1) โรงพยาบาล

- (1) โรงพยาบาลขอนแก่น ขนาด 867 เตียง
- (2) โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพ (ศูนย์อนามัยที่ 6) ขนาด 60 เตียง
- (3) โรงพยาบาลจิตเวชขอนแก่นราชนครินทร์ ขนาด 372 เตียง
- (4) โรงพยาบาลศรีนครินทร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น ขนาด 1,220 เตียง
- (5) ศูนย์หัวใจสิริกิติ์ ภาควิชาอายุรศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่นขนาด 200 เตียง
- (6) โรงพยาบาลสิรินธร จังหวัดขอนแก่น ขนาด 250 เตียง
- (7) ศูนย์บำบัดรักษาเย็บแผล จังหวัดขอนแก่น ขนาด 140 เตียง
- (8) โรงพยาบาลค่ายศรีพัชรินทรทหารบก จังหวัดขอนแก่น ขนาด 30 เตียง

1.2) ศูนย์บริการสาธารณสุขเทศบาล 5 แห่ง

1.3) ศูนย์วิชาการอื่นๆ สังกัดกระทรวงสาธารณสุข

- (1) วิทยาลัยพยาบาลบรมราชชนนี ขอนแก่น
- (2) วิทยาลัยการสาธารณสุขสิรินธร จังหวัดขอนแก่น
- (3) ศูนย์วิทยาศาสตร์การแพทย์ขอนแก่น
- (4) ศูนย์ฝึกอบรมและพัฒนาสุขภาพประชาชน ภาควิชาอายุรศาสตร์ มหาวชิราลงกูขอนแก่น
- (5) สำนักงานป้องกันควบคุมโรคที่ 6
- (6) ศูนย์วิศวกรรมการแพทย์ที่ 2 ขอนแก่น

2) สถานบริการสาธารณสุขเอกชน ในเขตเทศบาลนครขอนแก่น ประกอบด้วย

- 2.1) โรงพยาบาลขอนแก่นราม ขนาด 100 เตียง
- 2.2) โรงพยาบาลราชพฤกษ์ ขนาด 50 เตียง
- 2.3) โรงพยาบาลเวชประสิทธิ์ ขนาด 50 เตียง

10.2 การวิเคราะห์ฐานะทางการคลัง

การวิเคราะห์ฐานะทางการคลังของเทศบาลนครขอนแก่นแบ่งออกเป็น 5 ด้าน คือ ด้านรายได้ รายจ่าย คูณการคลัง หนี้สิน และเงินสะสม โดยในส่วนของรายได้และรายจ่ายจะแบ่งการวิเคราะห์เป็น โครงสร้างรายได้ในภาพรวม การเปรียบเทียบประมาณการและรายได้จริง การเปรียบเทียบประมาณการ และรายจ่ายจริง และการวิเคราะห์โดยใช้ตัวชี้วัด โดยมีสาระสำคัญดังนี้

10.2.1 ด้านรายได้

1) ประเภทของรายได้ของเทศบาลนครขอนแก่น

(1) รายได้ที่จัดเก็บเอง

(1.1) รายได้จากภาษีอากร ได้แก่

- ภาษีโรงเรือนและที่ดิน
- ภาษีบำรุงท้องที่
- ภาษีป้าย
- อากรฆ่าสัตว์

(1.2) รายได้จากค่าธรรมเนียม ค่าปรับและใบอนุญาต ได้แก่

- ค่าธรรมเนียมเกี่ยวกับการควบคุมการฆ่าสัตว์และจำหน่ายเนื้อสัตว์
- ค่าธรรมเนียมเกี่ยวกับใบอนุญาตขายสุรา
- ค่าธรรมเนียมเกี่ยวกับใบอนุญาตการพนัน
- ค่าธรรมเนียมเกี่ยวกับการจัดระเบียบจอดยานยนต์
- ค่าธรรมเนียมเกี่ยวกับการควบคุมอาคาร
- ค่าธรรมเนียมเก็บขนขยะมูลฝอย
- ค่าธรรมเนียมเก็บขนอุจจาระหรือสิ่งปฏิกูล
- ค่าธรรมเนียมในการออกหนังสือรับรองการแจ้งการจัดตั้งสถานที่จำหน่ายอาหารหรือสถานที่เสิร์ฟอาหารในอาคารหรือพื้นที่ใดซึ่งมีพื้นที่ไม่เกิน 200 ตารางเมตร
- ค่าธรรมเนียมเกี่ยวกับการรักษาความสะอาดและความเป็นระเบียบเรียบร้อยของบ้านเมือง (ค่าปิดโป๊ย ติดตั้งแผ่นประกาศ แผ่นปลิวเพื่อการค้า และไม่เป็นการค้า)
- ค่าธรรมเนียมเกี่ยวกับการทะเบียนราษฎร
- ค่าธรรมเนียมเกี่ยวกับบัตรประจำตัวประชาชน
- ค่าธรรมเนียมเกี่ยวกับโรคพิษสุนัขบ้า
- ค่าธรรมเนียมการแพทย์
- ค่าปรับผู้กระทำความผิดกฎหมายการจัดระเบียบจอดยานยนต์
- ค่าปรับผู้กระทำความผิดกฎหมายจราจรทางบก
- ค่าปรับผู้กระทำความผิดกฎหมายการป้องกันและระงับอัคคีภัย

- ค่าปรับผู้กระทำความผิดกฎหมายและเทศบัญญัติ
- ค่าปรับการผิดสัญญา
- ค่าปรับการผิดสัญญาเช่าอาคารพาณิชย์
- ค่าใบอนุญาตรับทำการเก็บ ขน หรือกำจัดสิ่งปฏิกูลหรือมูลฝอย
- ค่าใบอนุญาตจัดตั้งตลาดเอกชน
- ค่าใบอนุญาตจัดตั้งสถานที่จำหน่ายอาหารหรือสถานที่สะสมอาหารใน

อาคาร หรือพื้นที่ใด ซึ่งมีพื้นที่เกิน 200 ตารางเมตร

- ค่าใบอนุญาตจำหน่ายสินค้าในที่หรือทางสาธารณะ
- ค่าใบอนุญาตเกี่ยวกับการควบคุมอาคาร
- ค่าใบอนุญาตเกี่ยวกับการโฆษณาโดยใช้เครื่องขยายเสียง
- ค่าใบอนุญาตอื่นๆ ได้แก่ ใบอนุญาตประกอบการค้าที่เป็นอันตรายต่อสุขภาพ

ใบอนุญาตแต่งผม ใบอนุญาตเข้าจำหน่ายสินค้าในตลาดสาธารณะ และใบอนุญาตเข้าขายของในตลาด

(1.3) รายได้จากทรัพย์สิน ได้แก่

- ค่าเช่าที่ดิน
- ค่าเช่าหรือค่าบริการสถานที่
- ดอกเบี้ยเงินฝากธนาคาร

(1.4) รายได้จากสาธารณูปโภคและเทศพาณิชย์ ได้แก่

- เงินช่วยเหลือท้องถิ่นจากสถานธนาบาล
- เงินถ่ายโอนภารกิจการพาณิชย์สถานีขนส่งปรับอากาศ
- เงินถ่ายโอนภารกิจการพาณิชย์สถานีขนส่ง

(1.5) รายได้เบ็ดเตล็ด ได้แก่

(1.6) รายได้จากทุน คือ ค่าขายทอดตลาดทรัพย์สิน

(2) รายได้ที่รัฐบาลจัดเก็บแล้วจัดสรรให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

(2.1) ภาษีมูลค่าเพิ่ม

(2.2) ภาษีสุรา

(2.3) ภาษีสรรพสามิต

(2.4) ค่าภาคหลวงแร่

(2.5) ค่าภาคหลวงปิโตรเลียม

(2.6) ค่าธรรมเนียมจดทะเบียนสิทธิและนิติกรรมที่ดิน

(3) เงินอุดหนุน

(3.1) เงินอุดหนุนทั่วไป

(3.2) เงินอุดหนุนที่ให้โดยมีวัตถุประสงค์

2) โครงสร้างรายได้ในภาพรวม

ตารางที่ 10-2 โครงสร้างรายได้ของเทศบาลนครขอนแก่น ปีงบประมาณ 2549 – 2553

ประเภทรายได้	ปี 2549	ปี 2550	ปี 2551	ปี 2552	ปี 2553
1. รายได้ที่จัดเก็บเอง (บาท)	130,007,495.68	141,695,156.92	128,121,094.84	143,694,097.37	142,416,015.66
อัตราการแข่งขันแปลง (ร้อยละ)		8.99	-9.58	12.15	-0.89
สัดส่วนต่อรายได้ทั้งหมด(ร้อยละ)	25.29	25.77	16.54	16.34	23.65
2. รายได้ที่รัฐบาลจัดเก็บให้หรือแบ่งให้ (บาท)	277,296,946.66	280,222,871.43	263,979,054.98	254,655,320.29	373,188,553.45
อัตราการแข่งขันแปลง (ร้อยละ)		1.06	-5.80	-3.53	46.55
สัดส่วนต่อรายได้ทั้งหมด(ร้อยละ)	53.93	50.96	34.08	33.45	59.63
3. เงินอุดหนุนทั่วไป (บาท)	106,837,683.00	127,987,338.00	382,425,567.33	362,847,977.38	110,223,083.00
อัตราการแข่งขันแปลง (ร้อยละ)		19.80	198.80	-5.12	-69.62
สัดส่วนต่อรายได้ทั้งหมด (ร้อยละ)	20.78	23.27	49.38	47.67	17.61
5. รวมรายได้ทั้งหมด (บาท)	514,142,125.34	549,905,366.35	774,525,717.15	879,212,359.76	602,161,631.64
อัตราการแข่งขันแปลง (ร้อยละ)		6.96	40.85	13.52	-31.51

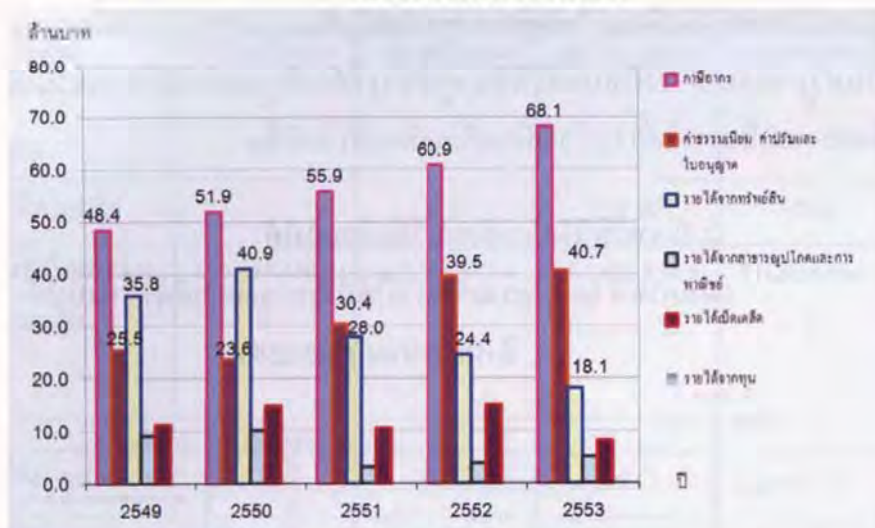
ที่มา: สำนักงานเทศบาลนครขอนแก่น

จากตารางที่ 10-2 สรุปได้ว่า เทศบาลนครขอนแก่นมีเชิงโครงสร้างการพึ่งพารายได้ที่รัฐบาลจัดเก็บให้หรือแบ่งให้เป็นส่วนสูงที่สุด โดยสัดส่วนเพิ่มขึ้นจากร้อยละ 53.93 ของรายได้ทั้งหมด ในปี 2549 เป็นร้อยละ 59.63 ของรายได้ทั้งหมด ในปี 2553 ทั้งนี้สัดส่วนได้ลดลงในปี 2551-2552 เหลือร้อยละ 34.08 และร้อยละ 33.45 ตามลำดับ เนื่องจากมาตรการลดอัตราค่าธรรมเนียมการจดทะเบียนขอสังหาริมทรัพย์ของรัฐบาล ประกอบกับรัฐบาลได้จัดสรรเงินอุดหนุนให้เพิ่มขึ้น จึงทำให้สัดส่วนรายได้จากเงินอุดหนุนเพิ่มขึ้นในปี 2551-2552 เป็นร้อยละ 49.38 และร้อยละ 47.67 ตามลำดับ ขณะที่รายได้ที่เทศบาลนครขอนแก่นจัดเก็บเองมีส่วนลดลงจากร้อยละ 25.29 ของรายได้ทั้งหมดในปี 2549 เป็นร้อยละ 23.65 ของรายได้ทั้งหมดในปี 2553 ซึ่งหากพิจารณาจำนวนเงินแล้วจะเห็นได้ว่ารายได้ที่เทศบาลจัดเก็บเองเพิ่มขึ้นในปี 2550 และ 2552 และลดลงในปี 2551 และ 2553 ซึ่งในปี 2551 เป็นการ

ลดลง เนื่องจากรายได้จากทรัพย์สิน (ค่าเช่าที่ดิน ค่าเช่าหรือค่าบริการสถานที่ และดอกเบี้ย) และรายได้จากสาธารณูปโภคและการพาณิชย์ (เงินถ่ายโอนภารกิจกิจการพาณิชย์สถานีนชนสง) เป็นหลัก และในปี 2553 เป็นการลดลงเนื่องจากรายได้จากทรัพย์สินและรายได้เบ็ดเตล็ดเป็นหลัก

2.1) รายได้ที่เทศบาลนครขอนแก่นจัดเก็บเอง

แผนภาพที่ 10-1 โครงสร้างรายได้ที่เทศบาลนครขอนแก่นจัดเก็บเอง
ปีงบประมาณ 2549-2553

โครงสร้างรายได้ที่จัดเก็บเองของเทศบาลนครขอนแก่นในช่วงปีงบประมาณ 2549-2553 (แผนภาพที่10-1) แหล่งรายได้ที่สำคัญมาจาก กากีอากร รองลงมา ได้แก่ ค่าธรรมเนียมฯ รายได้จากทรัพย์สิน รายได้จากสาธารณูปโภคและการพาณิชย์ รายได้เบ็ดเตล็ด และรายได้จากทุนตามลำดับ ซึ่งทิศทางของรายได้จากกากีอากรมีการขยายตัวอย่างต่อเนื่องอย่างเห็นได้ชัด ซึ่งเป็นผลของภาษีโรงเรือนและที่ดิน ภาษีบำรุงท้องที่ และภาษีป้ายที่มีการขยายตัวอย่างต่อเนื่อง ขณะที่รายได้จากทรัพย์สินกลับมีแนวโน้มลดลงอย่างต่อเนื่อง โดยเป็นผลจากดอกเบี้ยเงินฝากธนาคารที่ลดลง แม้ว่าค่าเช่าที่ดิน และค่าเช่าหรือค่าบริการสถานที่จะมีแนวโน้มเพิ่มขึ้นก็ตาม ทั้งนี้สามารถสรุปโครงสร้างรายได้สำคัญที่เทศบาลนครขอนแก่นจัดเก็บได้เองในช่วงปี 2549-2553 ในส่วนของรายได้จากกากีอากร ค่าธรรมเนียมฯ และทรัพย์สิน ได้ดังนี้

- รายได้จากกากีอากร ส่วนมากมาจากภาษีโรงเรือนและที่ดินคิดเป็นสัดส่วนเฉลี่ยร้อยละ 76.66 ของรายได้จากกากีอากรทั้งหมด ภาษีป้ายคิดเป็นสัดส่วนเฉลี่ยร้อยละ 20.66 ภาษีบำรุงท้องที่คิดเป็นสัดส่วนเฉลี่ยร้อยละ 2.07 และอากรฆ่าสัตว์คิดเป็นสัดส่วนเฉลี่ยร้อยละ 0.61 อย่างไรก็ดี หากพิจารณาทิศทางของรายได้จากกากีอากรแต่ละประเภทแล้ว พบว่า รายได้จากภาษีโรงเรือนและที่ดิน ภาษีบำรุงท้องที่ และภาษีป้ายมีแนวโน้มเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่อง ขณะที่มีการจัดเก็บอากรฆ่าสัตว์มีแนวโน้มลดลงอย่างต่อเนื่องตั้งแต่ปี 2551 เป็นต้นมา

- รายได้จากค่าธรรมเนียมฯ ส่วนมากเป็นค่าธรรมเนียมเก็บและขนมูลฝอย ค่าปรับ ผู้กระทำผิดกฎหมายจราจรทางบก และค่าธรรมเนียมเกี่ยวกับการจัดระเบียบจอดยานยนต์ คิดเป็นสัดส่วน ร้อยละ 45.21 15.60 และ 11.70 ของรายได้จากค่าธรรมเนียมฯ ทั้งหมด ตามลำดับ

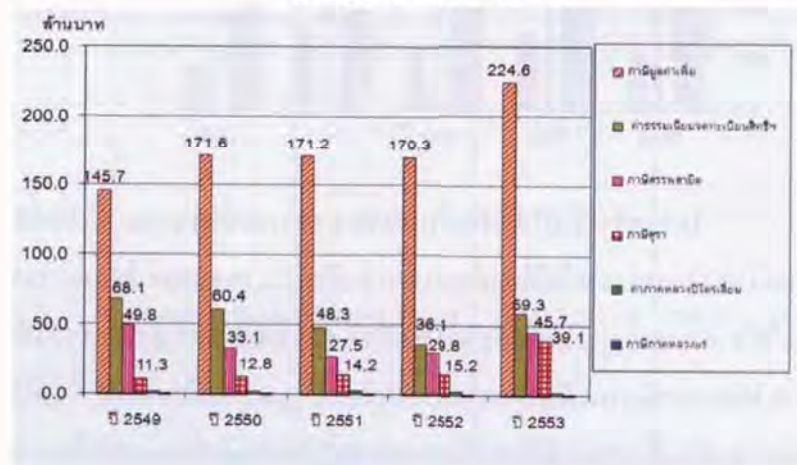
- รายได้จากทรัพย์สิน ส่วนใหญ่มาจากดอกเบี้ยเงินฝากธนาคารเป็นหลัก รองลงมาคือ ค่าเช่าหรือค่าบริการสถานที่คิดเป็นสัดส่วนร้อยละ 51.21 และ 48.56 ของรายได้จากทรัพย์สินทั้งหมด ตามลำดับ

สำหรับทิศทางของรายได้ที่เทศบาลจัดเก็บเองนั้น รายได้จากภาษีและรายได้จากค่าธรรมเนียมมีทิศทางที่เพิ่มขึ้นมาโดยตลอด การเพิ่มขึ้นดังกล่าวเป็นการเพิ่มขึ้นของภาษีที่จัดเก็บเองทุกประเภทในส่วนของภาษีโรงเรือนและที่ดิน ภาษีบำรุงท้องที่ และภาษีป้าย ยกเว้นเพียงอากรฆ่าสัตว์ที่จัดเก็บได้ลดลง แต่เป็นรายได้ส่วนน้อยเมื่อเปรียบเทียบกับภาษีอื่น

2.2) รายได้ที่รัฐบาลจัดเก็บให้หรือแบ่งให้

แผนภาพที่ 10-2 โครงสร้างรายได้ที่รัฐบาลจัดเก็บให้หรือแบ่งให้

ปีงบประมาณ 2549-2553

โครงสร้างรายได้ที่รัฐบาลจัดเก็บให้หรือแบ่งให้เทศบาลนครขอนแก่น (แผนภาพที่ 10-2) ส่วนใหญ่มาจากภาษีมูลค่าเพิ่ม รองลงมา ได้แก่ ค่าธรรมเนียมจดทะเบียนสิทธิและนิติกรรมอสังหาริมทรัพย์ ภาษีสรรพสามิต ภาษีสุรา ค่าภาคหลวงปิโตรเลียม และค่าภาคหลวงแร่ตามลำดับ อย่างไรก็ตาม หากพิจารณาแนวโน้มของรายได้ที่เทศบาลได้รับจากรัฐบาลในช่วงปี 2549-2553 พบว่า รายได้จากภาษีมูลค่าเพิ่ม ภาษีสรรพสามิต และภาษีสุรา มีแนวโน้มปรับตัวเพิ่มขึ้น ขณะที่ค่าภาคหลวงปิโตรเลียม และค่าภาคหลวงแร่มีแนวโน้มปรับตัวลดลง สำหรับค่าธรรมเนียมจดทะเบียนสิทธิและนิติกรรมอสังหาริมทรัพย์ได้ปรับตัวลดลงในช่วงปี 2551-2552 เนื่องจากรัฐบาลมีนโยบายในการกระตุ้นเศรษฐกิจ เพื่อสนับสนุนการซื้อขายอสังหาริมทรัพย์ โดยลดอัตราค่าธรรมเนียมจดทะเบียนสิทธิและนิติกรรมตามประมวลกฎหมายที่ดินจากร้อยละ 2 เป็น ร้อยละ 0.01 ตั้งแต่วันที่ 29 มีนาคม 2551 – 28

มีนาคม 2553¹ ซึ่งสถานการณ์ดังกล่าวได้ส่งผล ทำให้รายได้ที่รัฐบาลจัดเก็บให้หรือแบ่งให้โดยรวมลดลง ในปี 2551-2552 โดยในปี 2553 รายได้ที่รัฐบาลจัดเก็บให้หรือแบ่งให้กลับมาขยายตัวตามแนวโน้มปกติ เนื่องจากเทศบาลได้รับค่าธรรมเนียมจดทะเบียนสิทธิและนิติกรรมอสังหาริมทรัพย์เพิ่มขึ้นในปี 2553

2.3) เงินอุดหนุน

ตารางที่ 10-3 โครงสร้างรายได้จากเงินอุดหนุนเทศบาลนครขอนแก่น ปีงบประมาณ 2549 – 2553

รายการ	ปี 2549	ปี 2550	ปี 2551	ปี 2552	ปี 2553
1. เงินอุดหนุนทั่วไป (ภารกิจ ถ่ายโอนเลือกทำ)	106,837,683.0 0	127,987,338.0 0	382,425,567.3 3	362,847,977.3 8	110,223,083.0 0
อัตราการเปลี่ยนแปลง		19.80	198.80	-5.12	-69.62
2. เงินอุดหนุนทั่วไปกำหนด วัตถุประสงค์และเงิน อุดหนุน เฉพาะกิจ	405,855,480.5 9	637,705,092.4 5	202,480,934.8 2	118,014,964.7 2	356,039,692.6 8
อัตราการเปลี่ยนแปลง		26.83	-60.67	-41.72	201.56
3. รวมเงินอุดหนุน	512,693,163.5 9	767,692,430.4 5	584,906,502.1 5	480,862,942.1 0	466,262,775.6 8
อัตราการเปลี่ยนแปลง		49.74	49.74	49.74	49.74

ที่มา: สำนักงานเทศบาลนครขอนแก่น

จากตารางที่ 10-3 จะเห็นได้ว่า รายได้จากเงินอุดหนุน ซึ่งเป็นแหล่งรายได้สำคัญของเทศบาลนครขอนแก่น ส่วนใหญ่เป็นเงินอุดหนุนทั่วไปกำหนดวัตถุประสงค์และเงินอุดหนุนเฉพาะกิจ มีสัดส่วนโดยเฉลี่ยร้อยละ 59.58 ของเงินอุดหนุนทั้งหมด ขณะที่เงินอุดหนุนทั่วไปมีสัดส่วนโดยเฉลี่ยร้อยละ 40.42 ของเงินอุดหนุนทั้งหมด

สำหรับเงินอุดหนุนทั่วไปที่กำหนดวัตถุประสงค์การใช้จ่ายเงิน ซึ่งกำหนดให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นดำเนินการตามที่รัฐบาลกำหนด ส่วนมากเป็นเงินอุดหนุนด้านการศึกษา เช่น เงินเดือนครูและค่าจ้างประจำ ค่าอาหารกลางวัน ค่าอาหารเสริม (นม) ศูนย์เด็กเล็ก เงินอุดหนุนโครงการตามนโยบายรัฐบาล เช่น โครงการเรียนฟรี 15 ปี การสงเคราะห์เบี้ยยังชีพคนชรา และสำหรับเงินอุดหนุนเฉพาะกิจส่วนมากเป็นโครงการก่อสร้างและปรับปรุงระบบบำบัดน้ำเสีย และเงินอุดหนุนตามโครงการไทยเข้มแข็ง อย่างไรก็ดี เงินอุดหนุนที่เทศบาลได้รับมีการปรับตัวเพิ่มขึ้นและลดลงตามหลักเกณฑ์การ

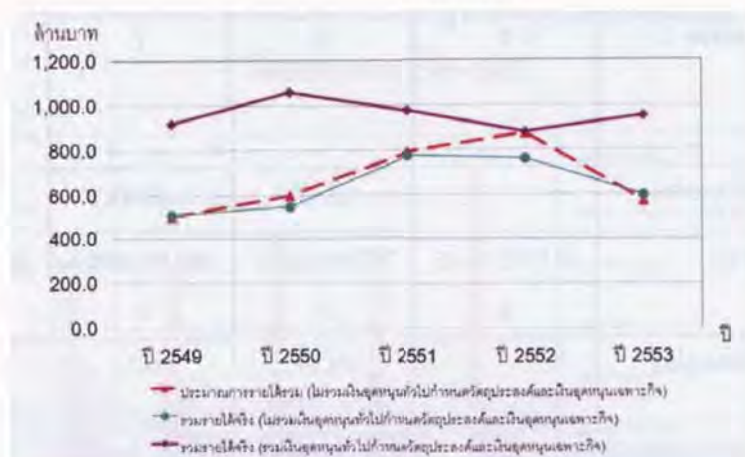
¹ ตามมติคณะรัฐมนตรีเมื่อวันที่ 4 มีนาคม พ.ศ. 2551 และ 17 มีนาคม 2552

จัดสรรเงินอุดหนุนให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นทำให้มีอัตราการเปลี่ยนแปลงที่ไม่แน่นอน ซึ่งปัจจัยดังกล่าวจะมีผลกระทบต่อการดำเนินนโยบายด้านการคลังของเทศบาลนครขอนแก่นที่ยังต้องพึ่งพาเงินอุดหนุนจากรัฐบาล และไม่สามารถประมาณการเงินอุดหนุนทั่วไปกำหนดวัตถุประสงค์และเงินอุดหนุนเฉพาะกิจที่แน่นอนได้

3) เปรียบเทียบประมาณการและรายได้จริง

การประมาณการรายได้ของเทศบาล โดยทั่วไปจะตั้งประมาณให้ใกล้เคียงกับรายได้จัดเก็บได้จริงในปีก่อน ยกเว้นกรณีที่เทศบาลต้องการตั้งเป้าหมายการจัดเก็บรายได้ให้ท้าทาย ทั้งนี้เนื่องจากการประมาณการรายได้จากภาษีที่รัฐบาลจัดสรรและเงินอุดหนุนจะประมาณได้ยาก เนื่องจากการขึ้นอยู่กับการจัดเก็บภาษีของรัฐบาลและหลักเกณฑ์การจัดสรรรายได้

แผนภาพที่ 10-3 เปรียบเทียบประมาณการรายได้รวม และรายได้รวมจริงของเทศบาลนครขอนแก่น
ปีงบประมาณ 2549-2553

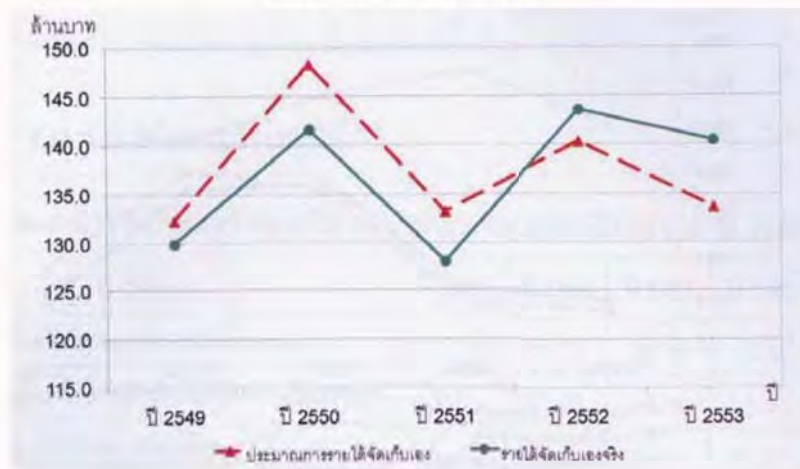

หมายเหตุ: การเปรียบเทียบประมาณการรายได้รวมกับรายได้จริงเป็นการพิจารณาเฉพาะรายได้ในงบประมาณตามเทศบัญญัติ ไม่รวมรายได้นอกงบประมาณจากเงินอุดหนุนทั่วไปกำหนดวัตถุประสงค์และเงินอุดหนุนเฉพาะกิจ ซึ่งไม่มีการจัดทำประมาณการ

จากแผนภาพที่ 10-3 แสดงให้เห็นว่า เทศบาลนครขอนแก่นมีรายได้จริงต่ำกว่าประมาณการในช่วงปี 2550 - 2552 ส่วนใหญ่เป็นผลจากรายได้ที่รัฐบาลจัดเก็บแล้วจัดสรรให้จริงต่ำกว่าประมาณการ ในขณะที่ในปี 2549 และ 2553 เทศบาลนครขอนแก่นมีรายได้จริงสูงกว่าประมาณการเล็กน้อย

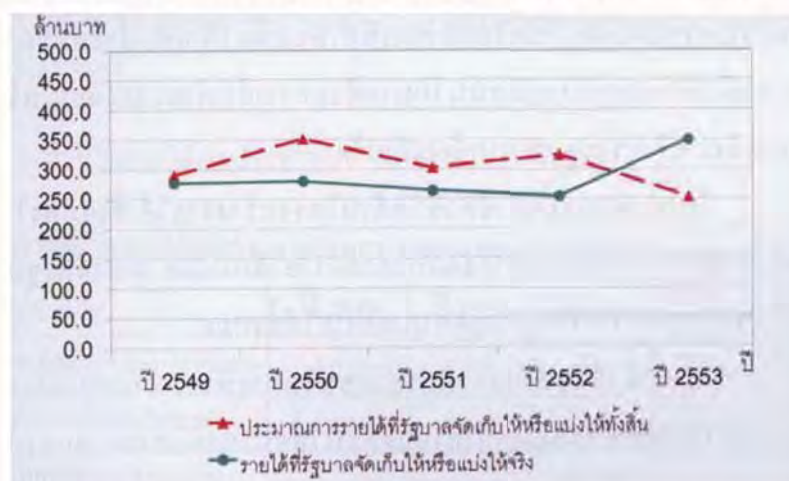
ทั้งนี้จะเห็นได้ว่า ความคลาดเคลื่อนของรายได้จริงและประมาณการรายได้เป็นผลมาจากรายได้ที่รัฐบาลจัดเก็บให้หรือแบ่งให้ ซึ่งเป็นรายได้หลักของเทศบาล เนื่องจากรายได้ดังกล่าวขึ้นอยู่กับผลการจัดเก็บรายได้ของรัฐบาล หลักเกณฑ์การจัดสรรรายได้ และมาตรการต่างๆที่มีผลกระทบต่อยาไรได้ที่รัฐบาลจัดสรรให้เทศบาล ดังนั้นเทศบาลควรมีการติดตามข้อมูลดังกล่าวเพื่อใช้ประกอบการประมาณการรายได้ให้ใกล้เคียงกับรายได้ที่ได้รับการจัดสรรจริง

แผนภาพที่ 10-4 เปรียบเทียบประมาณการรายได้จัดเก็บเอง และรายได้จัดเก็บเองจริงของเทศบาลนครขอนแก่น
ปีงบประมาณ 2549-2553

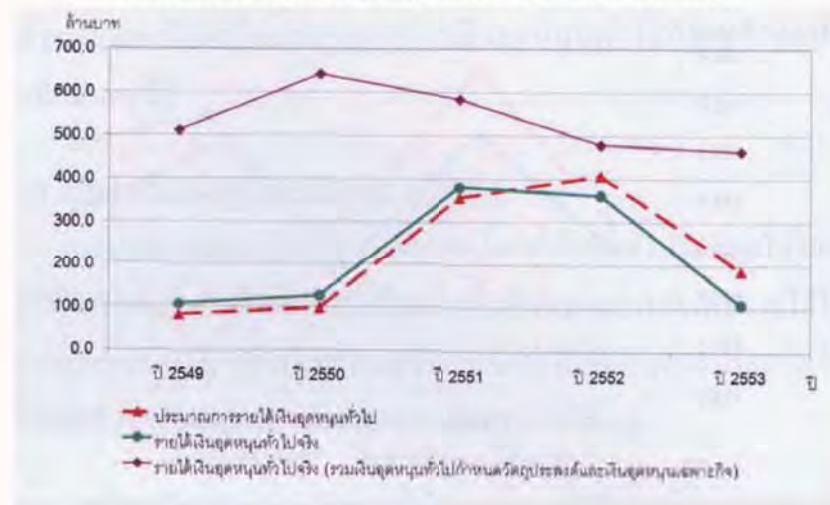
จากการวิเคราะห์แนวโน้มการประมาณการรายได้ที่เทศบาลนครขอนแก่นจัดเก็บเอง (แผนภาพที่ 10-4) พบว่า เทศบาลนครขอนแก่นจัดเก็บรายได้ได้ต่ำกว่าประมาณการในช่วงปี 2549-2551 โดยเป็นผลจากรายได้ในหมวดภาษีอากร หมวดค่าธรรมเนียม ค่าปรับและใบอนุญาต และหมวดสาธารณูปโภคและการพาณิชย์ และสามารถจัดเก็บรายได้สูงกว่าประมาณการในช่วงปี 2552-2553

แผนภาพที่ 10-5 เปรียบเทียบประมาณการรายได้ที่รัฐบาลจัดเก็บให้หรือแบ่งให้ และรายได้ที่รัฐบาลจัดเก็บให้หรือแบ่งให้จริงของเทศบาลนครขอนแก่น ปีงบประมาณ 2549-2553

จากแผนภาพที่ 10-5 จะเห็นว่า รายได้ที่รัฐบาลจัดเก็บให้หรือแบ่งให้เป็นรายได้ที่เทศบาลนครขอนแก่นได้รับจริงต่ำกว่าประมาณการมาโดยตลอด ยกเว้นในปี 2553 เพียงปีเดียวที่เทศบาลได้รับจริงสูงกว่าประมาณการ ดังนั้นการประมาณการรายได้ที่รัฐบาลจัดเก็บให้หรือแบ่งให้ที่แม่นยำจะส่งผลกระทบต่อการวางแผนการคลังของเทศบาลอย่างมาก เนื่องจากเป็นรายได้สำคัญ และมักมีการประมาณการที่สูงกว่าที่ได้รับจริง

แผนภาพที่ 10-6 เปรียบเทียบประมาณการรายได้จากเงินอุดหนุนทั่วไป และรายได้จากเงินอุดหนุนทั่วไป
จริงของเทศบาลนครขอนแก่น ปีงบประมาณ 2549-2553

จากแผนภาพที่ 10-6 เทศบาลนครขอนแก่นได้รับเงินอุดหนุนทั่วไปจริงสูงกว่าประมาณการในช่วงปี 2549-2551 และได้รับเงินอุดหนุนทั่วไปต่ำกว่าประมาณการในช่วงปี 2552-2553 ในส่วนรายได้จากเงินอุดหนุนทั่วไปกำหนดวัตถุประสงค์และเงินอุดหนุนเฉพาะกิจไม่มีประมาณการ จึงไม่นับรวมอยู่ในการเปรียบเทียบ

4) การวิเคราะห์สถานะด้านรายได้โดยใช้ตัวชี้วัด

ตัวชี้วัดด้านรายได้จะช่วยให้ผู้กำหนดนโยบายสามารถนำมาใช้เป็นเป้าหมาย หรือตัวชี้วัดผลการดำเนินการตามกลยุทธ์หรือแนวทางที่กำหนดขึ้น เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพของการจัดเก็บภาษี การขยายฐานภาษี หรือการปรับเปลี่ยนนโยบายด้านการเก็บค่าธรรมเนียม พร้อมทั้งใช้พิจารณาว่าเทศบาลพึ่งพาแหล่งรายได้จากรัฐบาลมากน้อยเพียงใด

ในการศึกษานี้จะใช้ตัวชี้วัดด้านโครงสร้างรายได้ ซึ่งแสดงให้เห็นถึงแหล่งรายได้หลักของเทศบาล ได้แก่ รายได้ที่เทศบาลจัดเก็บเองต่อรายได้ทั้งหมด รายได้ที่รัฐบาลจัดเก็บให้และแบ่งให้ต่อรายได้ทั้งหมด และรายได้ที่รัฐบาลอุดหนุนต่อรายได้ทั้งหมด

ทั้งนี้ ตัวชี้วัดดังกล่าวมีประโยชน์ในการพิจารณาแนวโน้ม และการเปลี่ยนแปลง แนวโน้มของแหล่งรายได้หลักของเทศบาลในแต่ละปี เพื่อประกอบการกำหนดนโยบายด้านการจัดเก็บรายได้ในปีถัดไป ส่วนเกณฑ์ที่ใช้วัดระดับความเหมาะสมของตัวชี้วัดอาจพิจารณาได้จากข้อมูลในอดีตว่าสัดส่วนดังกล่าวมีค่าสูงสุดที่เคยทำได้เป็นเท่าใด และค่าสูงสุดดังกล่าวเกิดจากความสามารถในการจัดเก็บ และประสิทธิภาพในการจัดเก็บหรือไม่ โดยอาจนำค่าสัดส่วนดังกล่าวมาใช้เป็นเป้าหมายในอนาคตได้ หรืออาจจะกำหนดเป้าหมายให้สัดส่วนเพิ่มขึ้น

อย่างไรก็ดี ปัจจุบันไม่มีเกณฑ์ชี้วัดที่สำหรับเทศบาลทุกแห่ง เนื่องจากเทศบาลมีจำนวนมาก มีความแตกต่างในเชิงพื้นที่ และลักษณะเศรษฐกิจ เทศบาลจึงควรมีเกณฑ์ชี้วัดที่อิงกับความสามารถของตนเองในอดีตมากกว่าค่าเฉลี่ยของทุกเทศบาล

4.1) ตัวชี้วัดโครงสร้างรายได้

ตารางที่ 10-4 ตัวชี้วัดโครงสร้างรายได้เทศบาลนครขอนแก่น ปีงบประมาณ 2549 – 2553

ตัวชี้วัด	ปี 2549	ปี 2550	ปี 2551	ปี 2552	ปี 2553
รายได้ที่เทศบาลจัดเก็บเองต่อรายได้ทั้งหมด	25.29	25.77	16.54	18.88	23.41
รายได้ที่รัฐบาลจัดเก็บให้และแบ่งให้ต่อรายได้ทั้งหมด	53.93	50.96	34.08	33.45	58.23
รายได้ที่รัฐบาลอุดหนุนทั้งหมดต่อรายได้ทั้งหมด	20.78	23.27	49.38	47.67	18.36

ที่มา: สำนักงานเทศบาลนครขอนแก่น

ผลจากการวิเคราะห์ตัวชี้วัด โครงสร้างรายได้ของเทศบาลนครขอนแก่น (ตารางที่ 10-4) สรุปได้ว่า เทศบาลนครขอนแก่นพึ่งพารายได้ที่รัฐบาลจัดเก็บให้และแบ่งให้มากที่สุด รองลงมา ได้แก่ รายได้จากเงินอุดหนุน และรายได้ที่เทศบาลจัดเก็บเอง โดยในปี 2549 รายได้ที่รัฐบาลจัดเก็บให้และแบ่งให้มีส่วนส่วนมากที่สุด คือ ร้อยละ 53.93 ของรายได้ทั้งหมด และมีสัดส่วนเพิ่มขึ้นเป็นร้อยละ 58.23 ของรายได้ทั้งหมดในปี 2553 ขณะที่รายได้จากเงินอุดหนุนมีส่วนส่วนร้อยละ 20.78 ในปี 2549 แต่มีส่วนส่วนลดลงเป็นร้อยละ 18.36 ในปี 2553 ส่วนรายได้ที่เทศบาลจัดเก็บเองมีส่วนส่วนน้อยที่สุดเมื่อเปรียบเทียบกับรายได้ประเภทอื่นๆ โดยมีสัดส่วนลดลงจากร้อยละ 25.29 ของรายได้ทั้งหมดในปี 2549 เป็นร้อยละ 23.41 ของรายได้ทั้งหมดในปี 2553

4.2) ตัวชี้วัดรายได้ต่อประชากร

ตารางที่ 10-5 ตัวชี้วัดรายได้ต่อประชากรเทศบาลนครขอนแก่น ปีงบประมาณ 2549 – 2553

ตัวชี้วัด	ปี 2549	ปี 2550	ปี 2551	ปี 2552	ปี 2553
รายได้ที่เทศบาลจัดเก็บเองต่อประชากร	1,075	1,179	1,084	1,237	1,233
รายได้ที่รัฐบาลอุดหนุนต่อประชากร	4,239	5,349	4,948	4,140	4,090

ที่มา: สำนักงานเทศบาลนครขอนแก่น

เทศบาลนครขอนแก่นเป็นเทศบาลที่มีจำนวนประชากรประมาณ 114,000 คน (ปี 2553) สำหรับตัวชี้วัดรายได้ต่อประชากรนั้น แม้ว่าจำนวนประชากรจะไม่สะท้อนฐานภาษี หรือผู้เสียภาษีทั้งหมด แต่อาจใช้ประกอบการการตั้งเป้าหมายทางการคลังได้ เช่น การจัดเก็บภาษีให้ครอบคลุมมากขึ้น โดยมีจำนวนรายได้ต่อประชากรสูงขึ้น หรือตั้งเป้าหมายเป็นเมืองที่มีกิจกรรมทางเศรษฐกิจมากขึ้น โดยมีรายได้จัดเก็บต่อประชากรสูงขึ้น หากพิจารณารายได้ของเทศบาลจัดเก็บเองต่อจำนวนประชากรใน

พื้นที่แล้ว (ตารางที่ 10-5) จะเห็นว่า รายได้จัดเก็บเองต่อประชากรมีแนวโน้มเพิ่มขึ้น โดยเพิ่มขึ้นจาก 1,075 บาทต่อคน ในปี 2549 เป็น 1,233 บาทต่อคนในปี 2553 ซึ่งส่วนหนึ่งเป็นผลมาจากประชากรในเขตเทศบาลนครขอนแก่นมีจำนวนลดลง ประมาณร้อยละ 1-2 ต่อปี

ขณะที่รายได้ที่รัฐบาลอุดหนุนเฉลี่ยต่อประชากรมีแนวโน้มลดลง โดยลดลงจาก 4,239 บาทต่อคนในปี 2549 เป็น 4,090 บาทต่อคนในปี 2553 เนื่องจากหากพิจารณาตัวเงินแล้วจะพบว่า เงินอุดหนุนจากรัฐบาลทั้งในส่วนของเงินอุดหนุนเฉพาะกิจและเงินอุดหนุนทั่วไปที่กำหนดวัตถุประสงค์ มีจำนวนลดลงอย่างต่อเนื่อง โดยลดลงจาก 405.85 ล้านบาท ในปี 2549 เป็น 355.89 ล้านบาทในปี 2553

4.3) ตัวชี้วัดโครงสร้างรายได้ที่เทศบาลจัดเก็บเอง

ตารางที่ 10-6 ตัวชี้วัดรายได้ที่เทศบาลนครขอนแก่นจัดเก็บเอง ปีงบประมาณ 2549 – 2553

ตัวชี้วัด	ปี 2549	ปี 2550	ปี 2551	ปี 2552	ปี 2553
รายได้จากภาษีต่อรายได้ที่เทศบาลจัดเก็บเอง	37.19	36.61	43.60	42.36	48.49
รายได้จากค่าธรรมเนียมฯ ต่อรายได้ที่เทศบาลจัดเก็บ	19.58	16.69	23.74	27.46	28.99
รายได้จากทรัพย์สินต่อรายได้ที่เทศบาลจัดเก็บ	27.54	28.89	21.82	16.98	12.85

ที่มา: สำนักงานเทศบาลนครขอนแก่น

เมื่อพิจารณาตัวชี้วัดโครงสร้างรายได้ที่เทศบาลจัดเก็บเอง (ตารางที่ 10-6) ซึ่งเป็นรายได้ที่เทศบาลสามารถบริหารจัดการได้มากที่สุด เมื่อเปรียบเทียบกับแหล่งรายได้อื่น พบว่า รายได้จากภาษีต่อรายได้ที่เทศบาลจัดเก็บเองมีแนวโน้มเพิ่มขึ้น โดยเพิ่มขึ้นจากร้อยละ 37.19 ในปี 2549 เป็นร้อยละ 48.49 ในปี 2553 เมื่อพิจารณาลงในรายละเอียดของภาษีที่จัดเก็บพบว่า เทศบาลนครขอนแก่นมีการจัดเก็บภาษี 4 ชนิดได้แก่ ภาษีโรงเรือนและที่ดิน (ร้อยละ 76.66) ภาษีป้าย (ร้อยละ 20.66) ภาษีบำรุงท้องที่ (ร้อยละ 2.07) และอากรฆ่าสัตว์ (ร้อยละ 0.61) ทั้งนี้ เนื่องจากรัฐบาลกำลังผลักดันพระราชบัญญัติภาษีที่ดินและสิ่งปลูกสร้างเพื่อนำมาใช้แทนภาษีโรงเรือนและที่ดิน และ ภาษีบำรุงท้องที่ ซึ่งมีสัดส่วนสูงถึงร้อยละ 78.73 ของรายได้ภาษีของเทศบาล ดังนั้น เทศบาลควรที่จะศึกษาเพื่อวางแผนในการจัดเก็บภาษีที่ดินและสิ่งปลูกสร้าง

รายได้จากค่าธรรมเนียมและค่าปรับคิดเป็นสัดส่วนโดยเฉลี่ยร้อยละ 23.29 ของรายได้ที่เทศบาลจัดเก็บ เมื่อพิจารณาในรายละเอียดพบว่า มีการจัดเก็บ 27 รายการ โดยมีรายการที่มีการจัดเก็บอย่างมีนัยสำคัญได้แก่ ค่าธรรมเนียมเก็บและขนมูลฝอย คิดเป็นสัดส่วนโดยเฉลี่ยร้อยละ 45.21 ของรายได้จากค่าธรรมเนียมฯ ค่าปรับผู้กระทำความผิดกฎหมายจราจรทางบก คิดเป็นสัดส่วนโดยเฉลี่ยร้อยละ 15.60 ของรายได้จากค่าธรรมเนียมฯ และ ค่าธรรมเนียมเกี่ยวกับการจัดระเบียบจอดยานยนต์ คิดเป็นสัดส่วนโดยเฉลี่ยร้อยละ 11.70 ของรายได้จากค่าธรรมเนียมฯ

10.2.2 ด้านรายจ่าย

1) โครงสร้างรายจ่ายในภาพรวม

ตารางที่ 10-7 รายจ่ายจริงของเทศบาลนครขอนแก่น ปีงบประมาณ 2549-2553

รายการ	ปี 2549	ปี 2550	ปี 2551	ปี 2552	ปี 2553
1.รายจ่ายตามงบประมาณ	363,619,543.88	542,154,026.18	755,705,024.50	745,078,918.62	490,544,468.02
อัตราการเปลี่ยนแปลง		49.10	39.39	-1.41	-34.16
1.1. งบกลาง	34,538,839.03	53,316,365.00	61,737,536.87	59,114,268.55	64,852,664.09
1.2 รายจ่ายประจำ	256,039,200.20	342,790,345.82	527,953,184.04	570,681,229.77	390,632,381.91
1.3 รายจ่ายเพื่อการลงทุน	73,041,504.65	146,678,673.14	166,014,303.59	115,283,420.30	35,059,422.02
2. รายจ่ายนอกงบประมาณ	463,375,232.38	704,450,643.70	367,723,886.83	197,852,085.08	398,683,551.54
อัตราการเปลี่ยนแปลง		52.03	-47.80	-46.20	101.51
2.1 รายจ่ายเงินอุดหนุนเฉพาะกิจและเงินอุดหนุนที่กำหนดควัตถุประสงค์	405,855,480.59	639,705,092.45	202,480,934.82	115,545,491.22	354,015,251.84
2.2 รายจ่ายจากเงินสะสม	57,519,751.79	64,745,551.25	165,242,952.01	82,306,593.86	42,643,858.86
3. รายจ่ายทั้งหมด	826,994,776.26	1,246,604,669.88	1,123,428,911.33	942,931,003.70	889,228,019.56
อัตราการเปลี่ยนแปลง		50.74	-9.88	-16.07	-11.20

ที่มา: สำนักงานเทศบาลนครขอนแก่น

โครงสร้างรายจ่ายของเทศบาลนครขอนแก่นในช่วงปีงบประมาณ 2546-2553 (ตารางที่ 10-7 และ 10-8) พบว่า โครงสร้างรายจ่ายมีลักษณะไม่แน่นอน ในปี 2549-2550 และ 2553 รายจ่ายนอกงบประมาณ มีสัดส่วนสูงกว่ารายจ่ายในงบประมาณ ขณะที่ในปี 2551-2552 รายจ่ายในงบประมาณมีสัดส่วนสูงกว่ารายจ่ายนอกงบประมาณ

สำหรับรายจ่ายตามงบประมาณคิดเป็นสัดส่วนเฉลี่ยร้อยละ 56.94 ของรายจ่ายทั้งหมด และ ในส่วนของรายจ่ายนอกงบประมาณ ซึ่งประกอบด้วย รายจ่ายเงินอุดหนุนเฉพาะกิจ รายจ่ายเงินอุดหนุนที่กำหนดควัตถุประสงค์ และรายจ่ายจากเงินสะสม มีสัดส่วนเฉลี่ยร้อยละ 43.06 ของรายจ่ายทั้งหมด โดยมีรายจ่ายเงินอุดหนุนเฉพาะกิจและเงินอุดหนุนที่กำหนดควัตถุประสงค์คิดเป็นสัดส่วนเฉลี่ยร้อยละ 71.90 และรายจ่ายจากเงินสะสมมีสัดส่วนเฉลี่ยร้อยละ 28.10 ของรายจ่ายพิเศษทั้งหมด

ตารางที่ 10-8 เปรียบเทียบสัดส่วนรายจ่ายของเทศบาลนครขอนแก่น ปีงบประมาณ 2549-2553

รายการ	ปี 2549	ปี 2550	ปี 2551	ปี 2552	ปี 2553	เฉลี่ย
1.รายจ่ายตามงบประมาณ (ร้อยละของรายจ่ายทั้งหมด)	43.97	48.73	67.27	79.02	48.49	57.50
1.1. งบกลาง (ร้อยละของรายจ่ายตามงบประมาณ)	9.50	9.82	8.17	7.93	13.22	9.73
1.2 รายจ่ายประจำ (ร้อยละของรายจ่ายตามงบประมาณ)	70.41	63.15	69.86	76.59	79.63	71.93
1.3 รายจ่ายเพื่อการลงทุน (ร้อยละของรายจ่ายตามงบประมาณ)	20.09	27.02	21.97	15.47	7.15	18.34
2. รายจ่ายนอกงบประมาณ(ร้อยละของรายจ่ายทั้งหมด)	56.03	69.22	32.73	20.98	51.51	46.09
2.1 รายจ่ายเงินอุดหนุนเฉพาะกิจและ เงินอุดหนุนที่กำหนด วัตถุประสงค์ (ร้อยละของรายจ่ายนอกงบประมาณ)	87.59	90.14	55.06	58.40	89.30	76.10
2.2รายจ่ายจากเงินสะสม (ร้อยละของรายจ่ายนอกงบประมาณ)	12.41	9.86	44.94	41.60	10.70	23.90

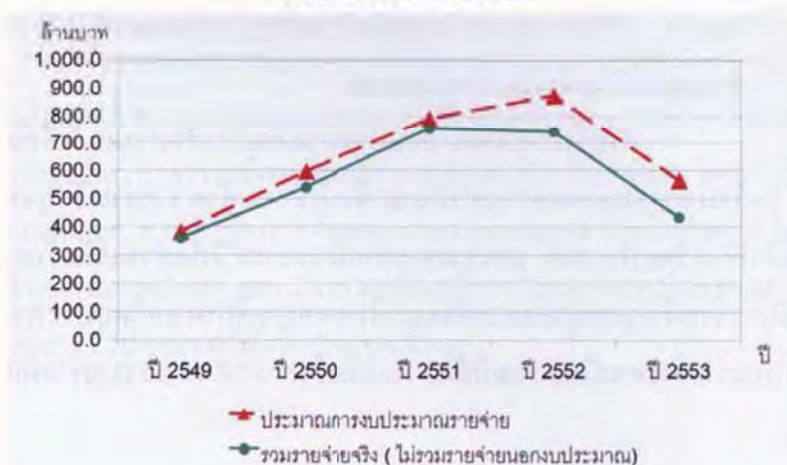
ที่มา: สำนักงานเทศบาลนครขอนแก่น

นอกจากนี้ หากพิจารณาโครงสร้างรายจ่ายแบ่งตามประเภทรายจ่าย (ตารางที่ 10-8) ซึ่งแบ่ง เป็น รายจ่ายงบกลาง รายจ่ายประจำ (ได้แก่ เงินเดือน ค่าจ้างประจำ ค่าจ้างชั่วคราว ค่าตอบแทน ค่าใช้สอย ค่าวัสดุ ค่าสาธารณูปโภค เงินอุดหนุน และรายจ่ายอื่นๆ) และรายจ่ายเพื่อการลงทุน (ได้แก่ ค่าครุภัณฑ์ ค่าที่ดินและสิ่งปลูกสร้าง) พบว่า เทศบาลนครขอนแก่นมีรายจ่ายในงบประมาณในส่วนของรายจ่ายประจำอยู่ในระดับที่สูง คือ เฉลี่ยร้อยละ 71.93 ของรายจ่ายตามงบประมาณทั้งหมด รายจ่ายเพื่อการลงทุน และรายจ่ายงบกลางมีสัดส่วนเฉลี่ยร้อยละ 18.34 และร้อยละ 9.73 ของรายจ่ายตามงบประมาณตามลำดับ อย่างไรก็ตาม สัดส่วนรายจ่ายเพื่อการลงทุนดังกล่าวไม่ได้สะท้อนถึงการลงทุนที่แท้จริงของเทศบาล เนื่องจากข้อจำกัดของรายจ่ายประจำที่มีสัดส่วนสูงทำให้เทศบาลไม่สามารถเพิ่มรายจ่ายเพื่อการลงทุนในงบประมาณได้ เทศบาลจึงใช้จ่ายเงินนอกงบประมาณเพื่อการลงทุน โดยใช้จ่ายจากเงินสะสมและบัญชีสำรองเงินรายรับ

2) เปรียบเทียบประมาณการและรายจ่ายจริง

แผนภาพที่ 10-7 เปรียบเทียบประมาณการรายจ่ายและรายจ่ายจริงของเทศบาลนครขอนแก่น

ปีงบประมาณ 2549-2553

จากแผนภาพที่ 10-7 สรุปได้ว่า เทศบาลนครขอนแก่นมีการใช้จ่ายเงินในงบประมาณต่ำกว่าประมาณการมาโดยตลอด (ไม่รวมรายจ่ายนอกงบประมาณ เนื่องจากไม่มีประมาณการสำหรับเปรียบเทียบ) ซึ่งเป็นสภาวะปกติของการใช้จ่ายเงินงบประมาณ ทั้งนี้ รูปแบบของการประมาณการรายจ่ายจะมีลักษณะให้รายได้เป็นตัวกำหนดวงเงินรายจ่าย และประมาณการแบบล่างขึ้นบน (Bottom-up) ซึ่งประมาณการจากรายจ่ายรายการที่น้อยที่สุดไล่ระดับขึ้นไปรวมเป็นรายจ่ายหมวดที่สูงกว่า รวมทั้งใช้แผนพัฒนาสามปี ของเทศบาล ซึ่งเป็นเครื่องมือในการจัดทำงบประมาณรายจ่ายประจำปี โดยนำโครงการ/กิจกรรมจากแผนพัฒนาสามปีมาใช้ประกอบการจัดทำงบประมาณ เพื่อให้การจัดทำงบประมาณผ่านกระบวนการมีส่วนร่วมของประชาชน

3) การวิเคราะห์สถานะด้านรายจ่ายโดยใช้ตัวชี้วัด

การวิเคราะห์สถานะการคลังด้านรายจ่ายในงบประมาณ โดยใช้ตัวชี้วัดรายจ่ายจะแบ่งตัวชี้วัดออกเป็น 2 ส่วน คือ ตัวชี้วัดโครงสร้างรายจ่าย (ตามงบรายจ่าย) และโครงสร้างรายจ่าย (ตามหมวดรายจ่าย) ซึ่งตัวชี้วัดดังกล่าวจะสะท้อนให้เห็นถึงบทบาทและความสำคัญของรายจ่ายแต่ละงบรายจ่าย และรายจ่ายแต่ละหมวดรายจ่าย เช่น หากรายจ่ายบุคลากรและรายจ่ายงบดำเนินการ ซึ่งเป็นรายได้ประจำเพิ่มขึ้น สะท้อนให้เห็นว่า รายจ่ายดังกล่าวจะเบียดบังรายจ่ายลงทุน และรายจ่ายอื่นๆ หากเทศบาลต้องการควบคุมรายจ่ายดังกล่าวอาจต้องมีนโยบายในการบริหารจำนวนบุคลากร หรือการควบคุมค่าใช้จ่ายต่างๆ

ทั้งนี้ ตัวชี้วัดทั้ง 2 ส่วน มีรายละเอียด ดังนี้

3.1) ตัวชี้วัดโครงสร้างรายจ่าย (ตามงบรายจ่าย)

ตารางที่ 10-9 ตัวชี้วัดโครงสร้างรายจ่าย (งบรายจ่าย) ของเทศบาลนครขอนแก่น ปีงบประมาณ 2549-2553

ตัวชี้วัด	2549	2550	2551	2552	2553
รายจ่ายงบกลางต่อรวมรายจ่ายจริง	9.50	9.83	8.17	7.93	11.79
รายจ่ายงบบุคลากรต่อรายจ่ายจริง	31.61	26.03	42.30	44.44	33.14
รายจ่ายงบดำเนินการต่อรายจ่ายจริง	35.88	33.40	29.36	30.31	32.82
รายจ่ายงบเงินอุดหนุนต่อรายจ่ายจริง	2.93	2.13	1.64	1.84	3.28
รายจ่ายอื่นต่อรายจ่ายจริง	0.00	1.66	0.00	0.00	5.02
รายจ่ายงบลงทุนต่อรายจ่ายจริง	20.09	27.05	21.97	15.47	3.37

ที่มา: สำนักงานเทศบาลนครขอนแก่น

จากตารางที่ 10-9 จะเห็นว่า ในปีงบประมาณ 2553 รายจ่ายของเทศบาลนครขอนแก่น (ไม่รวมรายจ่ายที่ใช้เงินนอกงบประมาณ) ได้แก่ รายจ่ายเงินอุดหนุนที่กำหนดวัตถุประสงค์ รายจ่ายเงินอุดหนุนเฉพาะกิจ รายจ่ายจากเงินสะสม และรายจ่ายจากบัญชีสำรองเงินรายรับ) ส่วนใหญ่เป็น

รายจ่ายบุคลากรคิดเป็นสัดส่วน โดยเฉลี่ยร้อยละ 35.50 ของรายจ่ายจริงทั้งหมด และรายจ่ายงบดำเนินการ ร้อยละ 32.35

ทั้งนี้ จะเห็นได้ว่า ในปี 2551-2552 สัดส่วนรายจ่ายบุคลากรสูงเกินร้อยละ 40 ของรายจ่ายจริงในงบประมาณทั้งหมด เนื่องจากรายจ่ายบุคลากรดังกล่าวได้นับรวมรายจ่ายบุคลากรส่วนที่เป็นเงินอุดหนุนทั่วไปด้วย แต่บแสดงฐานะทางการเงินมิได้แยกรายละเอียดของรายจ่ายดังกล่าวเอาไว้ จึงไม่สอดคล้องกับ พ.ร.บ. ระเบียบบริหารงานบุคคลส่วนท้องถิ่น พ.ศ. 2542 (มาตราที่ 35) ซึ่งกำหนดให้ ค่าใช้จ่ายบุคลากร (เงินเดือน ประโยชน์ตอบแทนอื่น และเงินค่าจ้างของข้าราชการ หรือพนักงานส่วนท้องถิ่น และลูกจ้าง) ที่นำมาจากเงินรายได้ที่ไม่รวมเงินอุดหนุนและเงินกู้หรือเงินอื่นใดนั้น ไม่สูงกว่าร้อยละ 40 ของเงินงบประมาณรายจ่ายประจำปี

สำหรับรายจ่ายเพื่อการลงทุนในงบประมาณมีแนวโน้มปรับตัวลดลง โดยลดลงจากร้อยละ 20.09 ในปีงบประมาณ 2549 เป็นร้อยละ 3.37 ในปี 2553 อย่างไรก็ตาม รายจ่ายลงทุนดังกล่าวไม่สะท้อนถึงการลงทุนที่แท้จริงทั้งหมด เนื่องจากเทศบาลนครขอนแก่นมีการใช้เงินนอกงบประมาณเพื่อการลงทุนด้วย

3.2) ตัวชี้วัดโครงสร้างรายจ่าย (ตามแผนงาน)

ตารางที่ 10-10 ตัวชี้วัดรายจ่ายตามแผนงานของเทศบาลนครขอนแก่น ปีงบประมาณ 2549-2553

ตัวชี้วัด	2549	2550	2551	2552	2553
รายจ่ายหมวดบริหารทั่วไปต่อรายจ่ายจริง	20.93	18.83	10.81	16.55	23.79
รายจ่ายหมวดการรักษาความสงบภายในต่อรายจ่ายจริง	7.30	3.65	3.64	2.58	3.80
รายจ่ายหมวดการศึกษาต่อรายจ่ายจริง	19.59	12.63	40.79	38.20	20.81
รายจ่ายหมวดสาธารณสุขต่อรายจ่ายจริง	13.75	9.97	7.54	7.12	12.14
รายจ่ายหมวดสังคมสงเคราะห์ต่อรายจ่ายจริง	1.07	1.70	0.16	0.06	0.05
รายจ่ายหมวดเคหะและชุมชนต่อรายจ่ายจริง	17.79	24.94	16.98	15.82	9.03
รายจ่ายหมวดสร้างความเข้มแข็งของชุมชนต่อรายจ่ายจริง	3.45	4.35	2.51	3.55	5.84
รายจ่ายหมวดศาสนาวัฒนธรรมและนันทนาการต่อรายจ่ายจริง	2.42	1.74	1.09	1.76	1.96
รายจ่ายหมวดอุตสาหกรรมและการโยธาต่อรายจ่ายจริง	3.26	9.96	8.06	6.27	9.21
รายจ่ายหมวดการพาณิชย์ต่อรายจ่ายจริง	0.96	2.41	0.23	0.16	0.19
รายจ่ายหมวดงบกลางต่อรายจ่ายจริง	9.50	9.82	8.17	7.93	13.18

ที่มา: สำนักงานเทศบาลนครขอนแก่น

จากการวิเคราะห์ตัวชี้วัดโครงสร้างรายจ่ายตามหมวดแผนงาน 10 แผนงาน ซึ่งประกอบด้วย หมวดบริหารทั่วไป หมวดการรักษาความสงบภายใน หมวดการศึกษา หมวดสาธารณสุข หมวดสังคมสงเคราะห์ หมวดเกษตรและชุมชน หมวดสร้างความเข้มแข็งของชุมชน หมวดศาสนา วัฒนธรรมและนันทนาการ หมวดอุตสาหกรรมและการโยธา หมวดการพาณิชย์ และหมวดงบกลาง (ตารางที่ 10-10) จะเห็นว่า รายจ่ายที่สำคัญของเทศบาลนครขอนแก่นจะเป็นรายจ่ายที่เกี่ยวกับแผนงาน ด้านการศึกษา การบริหารทั่วไป และเกษตรและชุมชน ตามลำดับ

สำหรับรายจ่ายด้านการศึกษามีสัดส่วนไม่แน่นอน เนื่องจากในบางปีมีรายจ่าย ด้านการศึกษาจะใช้จ่ายแหล่งเงินจากเงินนอกงบประมาณ แต่ในบางปีจะใช้จ่ายจากเงินในงบประมาณ โดยเทศบาลมีโครงการสำคัญ เช่น การพัฒนานุเคราะห์ทางการศึกษา โครงการส่งเสริมการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาและประเมินคุณภาพการศึกษาของสถานศึกษา โครงการปรับปรุงภูมิทัศน์ศูนย์ พัฒนาเด็กเล็ก และการจัดซื้อครุภัณฑ์ด้านการศึกษา เป็นต้น ในส่วนของรายจ่ายด้านการเกษตรและชุมชน มีลักษณะเช่นเดียวกับรายจ่ายด้านการศึกษา โดยส่วนใหญ่เกี่ยวข้องกับด้านโครงสร้างพื้นฐานที่สำคัญ เช่น การก่อสร้างปรับปรุงถนนและท่อระบายน้ำ การวางระบบสายไฟฟ้าใต้ดิน โครงการจ้างแรงงาน ชุมชนเพื่อรองรับและแก้ไขปัญหาการจัดการน้ำท่วม และการเพิ่มพื้นที่สีเขียว ปรับปรุงและเพิ่มพื้นที่ ผืนจราจรให้ประชาชนผู้สัญจรไปมา เป็นต้น

10.2.3 คุณลักษณะ

ตารางที่ 10-11 คุณลักษณะของเทศบาลนครขอนแก่น ปีงบประมาณ 2549-2553

รายการ	2549	2550	2551	2552	2553
1. คุณลักษณะในงบประมาณ (1=1.1-1.2)	150,522,581.46	7,751,340.17	18,820,692.65	16,118,476.42	111,617,163.62
1.1 รายได้	514,142,125.34	549,905,366.35	774,525,717.15	761,197,395.0	602,161,631.64
1.2 รายจ่าย	363,619,543.88	542,154,026.18	755,705,024.50	745,078,918.6	490,544,468.02
2. คุณลักษณะนอกงบประมาณ (ไม่รวมรายจ่ายจากเงินสะสมและรายจ่าย จากบัญชีสำรองเงินรายรับ) (2=2.1-2.2)	0.00	0.00	0.00	2,469,473.50	0.00
2.1 รายได้เงินอุดหนุนที่กำหนด ประสงค์และรายได้เงินอุดหนุนเฉพาะกิจ	405,855,480.59	639,705,092.45	202,480,934.82	118,014,964.72	356,039,692.68
2.2 รายจ่ายเงินอุดหนุนที่กำหนด ประสงค์และรายจ่ายเงินอุดหนุนเฉพาะกิจ	405,855,480.59	639,705,092.45	202,480,934.82	115,545,491.22	356,039,692.68

ตารางที่ 10-11 ดุลการคลังของเทศบาลนครขอนแก่น ปีงบประมาณ 2549-2553 (ต่อ)

รายการ	2549	2550	2551	2552	2553
3. ดุลการคลังนอกงบประมาณ (รวมรายจ่ายจากเงินสะสมและ รายจ่ายจากบัญชีสำรองเงินรายรับ) (4 = 2-3.1)	-57,519,751.79	-64,745,551.25	-165,242,952.01	-79,837,120.36	-42,643,858.86
3.1 รายจ่ายจากเงินสะสม	57,519,751.79	64,745,551.25	165,242,952.01	82,306,593.86	42,643,858.86
4. ดุลการคลัง(ไม่รวมรายจ่ายเงินสะสม) (4= 1+2)	150,522,581.46	7,751,340.17	18,820,692.65	18,587,949.92	111,617,163.62
5. ดุลการคลัง (รวมรายจ่ายเงินสะสม) (5=1+ 3)	93,002,829.67	-56,994,211.08	-146,422,259.36	-61,249,170.44	68,973,304.76
6. รายได้สูงกว่ารายจ่าย (ในงบประมาณ) (ร้อยละ)	41.40	1.43	2.49	2.16	22.75
7. รายได้สูงกว่ารายจ่าย (ในงบประมาณ+ นอกงบประมาณ ไม่รวมเงินสะสมและ สำรองเงินรายรับ) (ร้อยละ)	19.56	0.66	1.96	2.16	13.18
8. รายได้สูงกว่ารายจ่าย (ในงบประมาณ +นอกงบประมาณ รวมเงินสะสมและ สำรองเงินรายรับ) (ร้อยละ)	11.25	-4.57	-13.03	-6.76	7.76

ที่มา: สำนักงานเทศบาลนครขอนแก่น

จากตารางที่ 10-11 หากพิจารณาดุลการคลังในงบประมาณพบว่า เทศบาลนครขอนแก่นมีการเกินดุลในงบประมาณมาตลอดในช่วงปีงบประมาณ 2549-2553 เมื่อรวมกับดุลนอกงบประมาณที่ไม่รวมรายจ่ายจากเงินสะสมพบว่า ดุลการคลังรวมยังคงเกินดุลอยู่ แต่ถ้าหากรวมรายจ่ายจากเงินสะสมแล้ว ดุลนอกงบประมาณจะขาดดุล ส่งผลให้ดุลการคลังรวมขาดดุลโดยตลอดในช่วงปี 2550-2553

เมื่อพิจารณาอัตราที่รายได้สูงกว่ารายจ่ายในงบประมาณพบว่า ปี 2549 และ ปี 2553 เป็นปีที่มียาได้สูงกว่ารายจ่ายในอัตราสูง ขณะที่ในช่วงปี 2550-2552 รายได้สูงกว่ารายจ่ายเพียงเล็กน้อย โดยในปี 2549 และ 2553 รายได้สูงกว่ารายจ่ายถึงร้อยละ 41.40 และ 22.75 ตามลำดับ ขณะที่ในช่วงปี 2550-2552 รายได้สูงกว่ารายจ่ายประมาณร้อยละ 1-2 เท่านั้น ทั้งนี้ เมื่อรวมกับรายได้และรายจ่ายนอกงบประมาณอัตราที่รายได้สูงกว่ารายจ่ายมีการปรับตัวลดลงทุกปี แต่รายไดยังคงสูงกว่ารายจ่าย หากรวมรายจ่ายนอกงบประมาณในส่วนของรายจ่ายจากเงินสะสมด้วยแล้ว อัตราที่รายได้สูงกว่ารายจ่ายจะมีค่าติดลบตั้งแต่ปี 2550 เป็นต้นไป

10.2.4 หนี้สิน

จากตารางที่ 10-12 สามารถสรุปได้ว่า เทศบาลนครขอนแก่นมีการก่อหนี้เพื่อการลงทุนจาก 3 แหล่งเงินทุน ประกอบด้วย

(1) เงินกู้กองทุนส่งเสริมกิจการเทศบาล (ก.ส.ท.)

- ค่าก่อสร้างถนนคอนกรีตเสริมเหล็ก (ค.ส.ล.) และท่อระบายน้ำ ช.อนามัย 1 จำนวน 1,512,000 บาท ถนน ค.ส.ล. และท่อระบายน้ำ ช. ร่วมมาลาเรีย จำนวน 1,477,800 บาท ถนน ค.ส.ล. ถ.ศรีนวล ถ.รื่นจิตร์ ตอนปลายพร้อมกับก่อสร้างคันหินรางดิน 2 โครงการ จำนวน 2,869,740 บาท รวมทั้งสิ้นจำนวน 5,859,540 บาท กำหนด 10 ปี อัตราดอกเบี้ยร้อยละ 0.00 ต่อปี

- ค่าก่อสร้างท่อระบายน้ำ ค.ส.ล. จาก แยกซอยอนามัย 1 ไปทางทิศเหนือจำนวน 3,030,000 บาท กำหนด 10 ปี อัตราดอกเบี้ยร้อยละ 3 ต่อปี

- ค่าก่อสร้างสถานธนาอนุบาล แห่งที่ 2 จำนวน 6,580,000 บาท กำหนด 10 ปี อัตราดอกเบี้ยร้อยละ 0.0 ต่อปี

(2) เงินกู้กองทุนพัฒนาเมืองในภูมิภาค (เงินกู้จากธนาคารออมสิน)

- ค่าก่อสร้างโรงฆ่าสัตว์ มูลค่า 38,560,717 บาท วงเงินกู้ ตามสัญญา จำนวน 18,242,167 บาท กำหนด 15 ปี อัตราดอกเบี้ยร้อยละ 6.10 ต่อปี

- ค่าก่อสร้างตลาดสดเทศบาล 1 จำนวน 60,450,000 บาท กำหนด 15 ปี อัตราดอกเบี้ย ร้อยละ 5.75 ต่อปี

(3) เงินกู้สถาบันการเงินภาครัฐ (ธนาคารกรุงไทย)

- ค่าปรับปรุงระบบไฟฟ้าเป็นเคเบิลใต้ดินบริเวณถนนศรีจันทร์(ระยะที่ 2) จำนวน 32,721,568 บาท กำหนดชำระ 15 ปี อัตราดอกเบี้ยเงินฝากประจำ 3 เดือน บวกร้อยละ 1

ตารางที่ 10-12 หนี้เงินกู้ค้างชำระของเทศบาลนครขอนแก่น ปีงบประมาณ 2549-2553

รายการเงินกู้	สัญญาเลขที่/ วันที่	ปีสิ้นสุด สัญญา	เงินต้นค้างชำระ			
			2550	2551	2552	2553
1.เงินกู้ ก.ส.ท.						
- ก่อสร้างถนน ค.ส.ล. และท่อระบายน้ำ ช.อนามัย 1 จำนวน 1,512,000 บาท	1685/59/2544	2555	2,929,770.00	2,343,816.00	1,757,862.00	1,171,908.00
- ก่อสร้างถนน ค.ส.ล. และท่อระบายน้ำ ช. ร่วมมาลาเรีย จำนวน 1,477,800 บาท	25 มี.ธ.2544					
- ก่อสร้างถนน ค.ส.ล. ถ.ศรีนวล ถ.รื่นจิตร์ ตอนปลายพร้อมกับก่อสร้างคันหินรางดิน 2 โครงการ จำนวน 2,869,740 บาท						

ตารางที่ 10-12 หนี้เงินกู้ยืมของเทศบาลนครขอนแก่น ปีงบประมาณ 2549-2553 (ต่อ)

รายการเงินกู้	สัญญาเลขที่/ วันที่	ปีสิ้นสุด สัญญา	เงินต้นค้างชำระ			
			2550	2551	2552	2553
รวมทั้งสิ้นจำนวน 5,859,540 บาท กำหนด 10 ปี อัตราดอกเบี้ยร้อยละ 0.00 ต่อปี						
- ก่อสร้างท่อระบายน้ำ ค.ส.ล. จาก แยกซอย อนามัย 1 ไปทางทิศเหนือจำนวน 3,030,000 บาท กำหนด 10 ปี อัตราดอกเบี้ยร้อยละ 3 ต่อปี	1707/81/2544 5 ก.ย. 2544	2555	1,623,057.22	1,316,763.86	1,001,582.13	677,245.37
- ก่อสร้างสถานขนานูบาล แห่งที่ 2 จำนวน 6,580,000 บาท กำหนด 10 ปี อัตราดอกเบี้ย ร้อยละ 0.0 ต่อปี	1572/90/2542 18 ส.ค.2542	2553	1,974,000.00	1,316,000.00	658,000.00	0.00
2. เงินกู้กองทุนพัฒนาเมืองโนนภูมิภาค						
- ก่อสร้างโรงฆ่าสัตว์ มูลค่า 38,560,717 บาท วงเงินกู้ ตามสัญญา จำนวน 18,242,167 บาท กำหนด 15 ปี อัตราดอกเบี้ยร้อยละ 6.10 ต่อปี	17/2545 25 ก.ย. 2545	2561	16,055,167.00	14,597,167.00	13,139,167.00	11,681,167.00
- ก่อสร้างตลาดสดเทศบาล 1 จำนวน 60,450,000 บาท กำหนด 15 ปี อัตราดอกเบี้ย ร้อยละ 5.75 ต่อปี	3/2546 12 ก.พ. 2546	2561	53,196,000.00	48,360,000.00	43,524,000.00	38,688,000.00
3. เงินกู้ธนาคารกรุงไทย จำกัด						
- ค่าปรับปรุงระบบไฟฟ้าเป็นเคเบิลใต้ดิน บริเวณถนนศรีจันทร์(ระยะที่ 2) จำนวน 32,721,568 บาท กำหนดชำระ 15 ปี อัตรา ดอกเบี้ยเงินฝากประจำ 3 เดือน บวกร้อยละ 1	สัญญากู้เงิน ประจำปี 2553	2569				9,497,320.00
รวมเงินต้นค้างชำระ			75,777,994.22	67,933,746.86	60,080,611.13	61,715,040.37

ที่มา: สำนักงานเทศบาลนครขอนแก่น

ทั้งนี้ เทศบาลนครขอนแก่นได้มีการชำระต้นเงินกู้และดอกเบี้ยเงินกู้มาอย่างต่อเนื่อง โดยมีภาระหนี้ต้องงบประมาณของเทศบาลนครขอนแก่นอยู่ที่ระดับร้อยละ 0.97 -2.17 ของงบประมาณรายจ่าย ซึ่งถือว่าอยู่ในระดับที่ต่ำมาก (ตารางที่ 10-13)

ตารางที่ 10-13 ภาระหนี้ของเทศบาลนครขอนแก่น ปีงบประมาณ 2549-2553

ภาระหนี้	2549	2550	2551	2552	2553
ชำระคืนเงินกู้ (บาท)	6,099,454.00	6,099,455.00	6,099,456.00	6,099,457.00	8,281,458.00
ชำระดอกเบี้ยเงินกู้ (บาท)	1,398,520.29	1,302,803.39	1,207,086.49	1,111,369.59	1,241,969.40
รวมภาระหนี้ (บาท)	7,497,974.29	7,402,258.39	7,306,542.49	7,210,826.59	9,523,427.40
ชำระคืนเงินกู้ต้องบประมาณรายจ่าย	1.68	1.12	0.81	0.82	1.89
ชำระดอกเบี้ยเงินกู้ต้องบประมาณ	0.38	0.24	0.16	0.15	0.28
ภาระหนี้ต้องบประมาณรายจ่าย(ร้อยละ)	2.06	1.36	0.97	0.97	2.17
งบประมาณรายจ่าย	363,619,543.88	542,785,383.96	755,705,024.50	745,078,918.62	438,606,228.09

ที่มา: สำนักงานเทศบาลนครขอนแก่น

10.2.5 เงินสะสม

จากข้อมูลยอดเงินสะสมคงค้าง ณ สิ้นปีงบประมาณ 2549-2553 (ตารางที่ 10-14) แสดงให้เห็นว่าเงินสะสมของเทศบาลนครขอนแก่นมีการขยายตัวที่เพิ่มขึ้นและลดลงไม่แน่นอน การเพิ่มขึ้นของเงินสะสมคงค้างเกิดจากเทศบาลนครขอนแก่นมีการเกินดุลส่งเข้าเป็นเงินสะสมมากกว่าการนำเงินสะสมมาใช้ในทางตรงกันข้าม การลดลงของเงินสะสมคงค้างเกิดจากเทศบาลนครขอนแก่นมีการนำเงินสะสมมาใช้มากกว่าการเกินดุลส่งเข้าเป็นเงินสะสม

จากตารางที่ 10-14 แสดงให้เห็นถึงโครงสร้างเงินสะสมของเทศบาลนครขอนแก่น ซึ่งประกอบด้วยเงินฝากที่เงินทุนส่งเสริมกิจการเทศบาล (ก.ส.ท.) ซึ่งเทศบาลทุกแห่งต้องจัดส่งเงินจำนวนร้อยละ 10 ของเงินที่ตกเป็นเงินสะสมทุกปี เงินสะสมรูปแบบอื่นๆ เช่นลูกหนี้ภาษี ลูกหนี้เงินยืม เป็นต้น และเงินสะสมที่สามารถใช้จ่ายได้ อย่างไรก็ตาม เงินสะสมที่สามารถจ่ายได้นับรวมเงินสะสมที่อนุมัติให้จ่ายขาดจากเงินสะสมแล้ว แต่ยังไม่ได้เริ่มเบิกจ่ายด้วย จึงยังไม่ใช่เงินสะสมที่สามารถใช้จ่ายในโครงการใหม่ได้จริงทั้งหมด นอกจากนี้ ทุนสำรองเงินสะสม ซึ่งเทศบาลทุกแห่งต้องกันยอดเงินสะสมประจำปีไว้ร้อยละ 25 ของยอดเงินที่ตกเป็นเงินสะสมประจำปี เพื่อรักษาเสถียรภาพการเงิน มีจำนวนเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่อง โดยเพิ่มขึ้นจาก 119,658,067.73 บาท ในปี 2549 เป็น 158,234,985.95 บาท ในปี 2553

ตารางที่ 10-14 ยอดเงินสะสมของเทศบาลนครขอนแก่น ณ สิ้นปีงบประมาณ 2549-2553

รายการ	2549	2550	2551	2552	2553
1. เงินสะสมรวม (ไม่รวมทุนสำรอง)	426,713,879.33	402,318,664.95	265,008,066.92	214,904,835.55	292,357,337.39
อัตราแลกเปลี่ยนแปลง		-5.72	-34.13	-18.91	36.04
หัก 1.1 เงินฝาก กสท.	46,450,174.19	57,641,940.45	58,144,798.11	59,504,300.26	60,628,655.59
หัก 1.2 เงินสะสมรูปแบบอื่นๆ *	27,792,501.31	41,723,039.95	30,907,509.23	38,602,412.24	46,397,272.50
หัก 1.3 เงินสะสมที่สามารถจ่ายได้	352,471,203.83	302,953,684.55	175,955,759.58	116,798,123.05	185,331,409.30
** (1.3 = 1. - 1.1 - 1.2)					
2. ทุนสำรองเงินสะสมคงค้าง	119,658,067.73	121,595,902.77	126,301,075.93	130,330,695.04	158,234,985.95
อัตราแลกเปลี่ยนแปลง (ร้อยละ)			3.87	3.19	21.41

ที่มา: สำนักงานเทศบาลนครขอนแก่น

หมายเหตุ * เงินสะสมรูปแบบอื่นๆ ประกอบด้วย ลูกหนี้ค่าภาษี ลูกหนี้ค่าเช่าอาคารพาณิชย์ ลูกหนี้เงินขาดบัญชี ลูกหนี้เงินประกัน ลูกหนี้เงินยืมเงินงบประมาณ ลูกหนี้เงินยืมเงินสะสม และเงินภาษีหักหน้าฎีกา

** เงินสะสมที่สามารถจ่ายได้ตามที่แสดงในงบแสดงฐานะทางการเงิน ยังไม่ได้หักยอดเงินที่อนุมัติให้จ่ายขาดเงินสะสมแล้ว แต่ยังไม่ได้ออกจ่าย

10.3 สรุปความเห็นในการดำเนินการโครงการนำร่องเทศบาลนครขอนแก่น

การดำเนินโครงการนำร่องเทศบาลนครขอนแก่น คณะวิจัยได้ลงพื้นที่เพื่อเข้าพบนายกเทศมนตรีและเจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้อง 2 ครั้ง

ครั้งที่ 1 เมื่อวันที่ 22 กรกฎาคม 2554 เพื่อชี้แจงรายละเอียดโครงการ และสอบถามลักษณะของระบบสารสนเทศและเครื่องมือที่ใช้ในการวางแผนการคลังของเทศบาลในปัจจุบัน และเพื่อนำเสนอผลการวิเคราะห์ด้านการคลังของเทศบาลนครขอนแก่นค่อนนายกเทศมนตรี และเพื่อขอขอบข่ายในการจัดทำบทวิเคราะห์ในรูปแบบ Executive Summary พร้อมทั้งอธิบายเครื่องมือที่พัฒนาแล้วให้กับเจ้าหน้าที่เพื่อนำไปสู่การปรับปรุงเครื่องมือให้มีความเหมาะสมกับการใช้งานจริง ตลอดจนสอบถามความคิดเห็นจากการนำเสนอข้อมูลด้านการคลัง และการจัดทำตัวชี้วัดด้านการคลัง เพื่อวิเคราะห์และวางแผนด้านการคลังของเทศบาลนครขอนแก่น

ครั้งที่ 2 เมื่อวันที่ 10 กุมภาพันธ์ 2555 เพื่อติดตามประเมินผลต่อเนื่องจากการการสัมมนาเชิงปฏิบัติการของเทศบาลนำร่อง โดยในการลงพื้นที่ในเทศบาลนครขอนแก่นครั้งนี้ เพื่อรับฟังความคิดเห็นจากการนำเสนอผลการวิเคราะห์ด้านการคลังของเจ้าหน้าที่เทศบาล ซึ่งจะเป็นส่วนสำคัญต่อการวางแผนด้านการคลังสำหรับผู้บริหารของเทศบาลนครขอนแก่นต่อไป

10.3.1 ความร่วมมือและความพร้อมของบุคลากร

ผลจากการดำเนินโครงการนำร่องที่เทศบาลนครลำปางพบว่า นายกเทศมนตรี และเจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้องของเทศบาลนครลำปางได้ให้ความร่วมมือกับคณะวิจัย พร้อมทั้งเห็นด้วยว่า การจัดทำฐานข้อมูลด้านการคลังมีความสำคัญและจำเป็นต่อการบริหารงานด้านการคลังของเทศบาล และเห็นถึงประโยชน์ของการใช้ฐานข้อมูลในการบริหารงาน และ ผู้บริหารได้ให้การสนับสนุนให้เจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้องเข้าร่วมสัมมนาเชิงปฏิบัติการ เพื่อเสริมสร้างความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการวิเคราะห์สถานะการคลังของเทศบาล ซึ่งคณะวิจัยและส.ท.ท. ได้จัดขึ้น

นอกจากนี้ผู้บริหารเทศบาลได้ให้ความเห็นในรูปแบบการรายงานสำหรับผู้บริหาร (Executive Summary) และข้อสังเกตของรายงานดังนี้

1) ในด้านรายจ่ายงบบุคลากร ควรแยกรายการที่ต้องปฏิบัติตามพระราชบัญญัติระเบียบบริหารบุคคลส่วนท้องถิ่น พ.ศ. 2542 ซึ่งกำหนดให้รายจ่ายที่เป็นเงินเดือน ค่าจ้าง และค่าตอบแทนของบุคลากรท้องถิ่นที่นำมาเงินรายได้ที่ไม่รวมเงินอุดหนุนและเงินกู้หรือเงินอื่นใด ไม่ให้สูงกว่าร้อยละ 40 ของงบประมาณประจำปี เพื่อติดตามการปฏิบัติตามระเบียบดังกล่าว ซึ่งการแยกการดังกล่าวจะเป็นประโยชน์ในด้านการวางแผนงบประมาณของเทศบาล

2) เทศบาลควรมีอิสระในการบริหารเงินสะสม โดยควรมีตัวชี้วัดเงินสะสมที่เป็นมาตรฐาน เพื่อให้เทศบาลสามารถนำเงินสะสมไปใช้ในกิจการที่เป็นเทศาภิขย์ และเพื่อให้เกิดความคล่องตัวในการบริหารทรัพย์สิน (เงินสะสม) ให้เกิดประโยชน์สูงสุด โดยยังคงรักษาสภาพคล่องให้อยู่ในระดับที่เหมาะสม

3) การติดตามรายได้ที่เทศบาลจัดเก็บเอง เพื่อให้ท้องถิ่นดูแลตนเองควรเปรียบเทียบกับการจัดเก็บรายได้ในปีที่ผ่านมาย้อนหลัง จะเป็นประโยชน์ต่อการบริหารการจัดเก็บรายได้

4) รายได้จากทรัพย์สิน ควรแยกการที่มีผลกระทบจากปัจจัยภายนอกซึ่งเทศบาลไม่สามารถควบคุมได้ เช่น รายได้จากอัตราดอกเบี้ยเงินฝาก และรายการที่เทศบาลสามารถบริหารจัดการได้เอง เช่น ค่าเช่าทรัพย์สิน เป็นต้น

10.3.2 ความพร้อมของระบบฐานข้อมูลและปัญหาอุปสรรค

ผลจากการดำเนินโครงการนำร่องที่เทศบาลนครขอนแก่นพบว่า มีการจัดเก็บระบบฐานข้อมูลย้อนหลังในรูปอิเล็กทรอนิกส์ แต่เก็บข้อมูลแบบรายปี ไม่ได้จัดทำเป็นฐานรายปีต่อเนื่องเพื่อการวิเคราะห์แนวโน้มของข้อมูล

การจัดทำตัวชี้วัดที่ผู้บริหารสามารถนำไปใช้ได้ต้องการรายละเอียดมากกว่าข้อมูลที่แสดงอยู่ในงบแสดงฐานะทางการเงิน เช่น ค่าใช้จ่ายบุคลากร ซึ่งในงบฯ ไม่ได้แสดงรายละเอียดของค่าใช้จ่ายบุคลากรที่แฝงอยู่ในเงินอุดหนุนเอาไว้ และเงินสะสม ซึ่งในงบฯ ไม่ได้แสดงรายการเงินสะสมที่อนุมัติให้จ่ายขาดจากเงินสะสมแล้ว แต่ยังไม่ได้เริ่มเบิกจ่ายด้วย

การจัดทำรายงานทางการเงินในปัจจุบันยังไม่มีบทวิเคราะห์ หรือคำอธิบายข้อมูล เป็นเพียงการนำเสนอข้อมูลตัวเลข ซึ่งยากต่อการทำความเข้าใจ หรือสรุปประเด็นเชิงนโยบายที่สำคัญ และเนื่องจากการจัดทำรายงานทางการเงินที่ไม่มีบทวิเคราะห์ ทำให้ยากต่อการค้นหาสาเหตุของการเปลี่ยนแปลง หรือความผิดปกติที่เกิดขึ้นในอดีต

นอกจากนี้ เทศบาลส่วนใหญ่ขาดข้อมูลเกี่ยวกับหลักเกณฑ์ที่ชัดเจนในจัดสรรภาษีที่รัฐบาลจัดเก็บให้หรือแบ่งให้และเงินอุดหนุนให้แก่เทศบาล ทำให้การประมาณการรายได้กระทำได้อย่าง

บทที่ 11

บทสรุป

11.1 สรุปผลการศึกษา

ในการศึกษาโครงการวิจัยและพัฒนาเรื่องการเสริมบทบาทของสมาคมสันนิบาตเทศบาลแห่งประเทศไทย (ส.ท.ท.) ในการพัฒนาสารสนเทศการคลังของเทศบาลนี้ อาจสรุปการศึกษาได้เป็น 2 ส่วน คือ ส่วนที่หนึ่ง เป็นการศึกษาวิเคราะห์โครงสร้างการคลังของเทศบาลในภาพรวม และ ส่วนที่สอง เป็นการศึกษาแนวทางการพัฒนาบทบาทของส.ท.ท.ในการพัฒนาสารสนเทศการคลังของเทศบาลผ่านการจัดทำโครงการนำร่องในเทศบาล 5 แห่ง ซึ่งสรุปได้ดังนี้

ส่วนที่หนึ่ง การศึกษาวิเคราะห์โครงสร้างการคลังของเทศบาลในภาพรวม

โครงสร้างการคลังของเทศบาลเป็นไปตามบทบัญญัติของกฎหมายที่เกี่ยวข้องที่สำคัญ ได้แก่ พระราชบัญญัติเทศบาล พ.ศ. 2496 พระราชบัญญัติรายได้เทศบาล พ.ศ. 2497 พระราชบัญญัติกำหนดแผนและขั้นตอนการกระจายอำนาจให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น พ.ศ.2542 ระเบียบกระทรวงมหาดไทยว่าด้วยวิธีการงบประมาณขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นพ.ศ.2541 และกฎหมายระเบียบ และประกาศต่างๆที่เกี่ยวข้อง ซึ่งสรุปได้ ดังนี้

1. รายได้ของเทศบาล ประกอบด้วย

1.1 รายได้ที่เทศบาลจัดเก็บเอง มีรายได้หลักได้แก่ภาษีโรงเรือนและที่ดิน ภาษีบำรุงท้องที่ ภาษีป้าย และค่าธรรมเนียม ค่าใบอนุญาต เป็นต้น

1.2 รายได้จากภาษีที่รัฐบาลจัดเก็บให้หรือแบ่งให้ ส่วนใหญ่เป็นภาษีที่ใช้ฐานร่วมกับรัฐบาล เช่น ภาษีมูลค่าเพิ่ม ภาษีสรรพสามิต เป็นต้น

1.3 เงินอุดหนุน เป็นเงินที่รัฐบาลจัดสรรให้จากงบประมาณ แบ่งเป็นเงินอุดหนุนทั่วไปที่ให้เพื่อเป็นรายได้ของเทศบาล และเงินอุดหนุนเฉพาะกิจ ที่ให้เพื่อเป็นรายจ่ายของเทศบาล ทั้งนี้ในหลักการเงินอุดหนุนควรทำหน้าที่ลดช่องว่างทางการคลังของท้องถิ่น หรือแก้ความแตกต่างระหว่างรายได้ของอปท.แต่ละแห่ง ดังนั้นการจัดสรรเงินอุดหนุนควรให้เป็นเงินอุดหนุนทั่วไปเพื่อให้ท้องถิ่นเลือกภารกิจที่จะทำด้วยตนเอง

2. รายจ่ายของเทศบาลถูกกำหนดจากรายได้ โดยรายจ่ายในงบประมาณจะต้องทำเป็นเทศบัญญัติงบประมาณรายจ่ายประจำปี นอกจากนี้ยังมีรายจ่ายนอกงบประมาณที่เป็นรายจ่ายจากเงินอุดหนุนเฉพาะกิจ รายจ่ายจากเงินกู้ และรายจ่ายจากเงินสะสม

3. เนื่องจากข้อจำกัดของรายได้ที่เทศบาลจัดเก็บเอง จึงทำให้สัดส่วนรายได้ในส่วนนี้ต่ำมาก ประมาณ ร้อยละ 11-12 ของรายได้ทั้งหมด ซึ่งการที่สัดส่วนรายได้ที่เทศบาลจัดเก็บเองต่ำ และต้องพึ่งพารายได้จากรัฐบาลเป็นหลัก จะมีผลให้เทศบาลไม่มีอิสระในการบริหารงานตามภารกิจด้วยตนเองอย่าง

เต็มที ซึ่งไม่สอดคล้องกับเจตนารมณ์ของการกระจายอำนาจ จึงเห็นควรมีการปรับปรุงโครงสร้างรายได้ท้องถิ่น เพื่อให้เทศบาลมีรายได้ที่จัดเก็บเองเพิ่มขึ้น

ข้อเสนอแนะแนวทางพัฒนารายได้เทศบาล

เพื่อให้เทศบาลมีรายได้ที่จัดเก็บเองเพิ่มขึ้น และสามารถพึ่งพาตนเองได้ในระยะยาว เห็นควรมีการปรับปรุงโครงสร้างรายได้ของเทศบาล ดังนี้

1. การปรับปรุงภาษีที่เทศบาลจัดเก็บเองในปัจจุบัน

1) ปรับปรุงภาษีโรงเรือนและที่ดิน และภาษีบำรุงท้องที่ ซึ่งมีปัญหาข้อบกพร่อง และไม่สามารถทำรายได้ให้กับเทศบาล ทั้งนี้ที่ผ่านมาหน่วยงานที่เกี่ยวข้องได้ศึกษาแนวทางที่จะปฏิรูปภาษีเหล่านี้ โดยได้มีการเสนอให้มีการนำภาษีที่ดินและสิ่งปลูกสร้าง มาใช้แทนภาษีโรงเรือนและที่ดิน และภาษีบำรุงท้องที่ เพื่อให้มีระบบภาษีทรัพย์สินที่แท้จริง ซึ่งฐานภาษี คือ มูลค่าของที่ดินและสิ่งปลูกสร้างที่คิดจากราคาประเมินทุนทรัพย์ตามประมวลกฎหมายที่ดิน แทนค่าเช่ารายปีกรณีภาษีโรงเรือนและที่ดิน และแทนราคาปานกลางที่ดินกรณีภาษีบำรุงท้องที่ ซึ่งประโยชน์ของการนำภาษีที่ดินและสิ่งปลูกสร้างมาใช้ สามารถสรุปได้ดังนี้

(1) ทำให้ระบบภาษีทรัพย์สินดีขึ้น เนื่องจากมีข้อยกเว้นลดหย่อนน้อย ซึ่งจะทำให้มีการใช้ประโยชน์จากทรัพย์สินที่ถือครองมากขึ้น แทนที่การถือทรัพย์สินไว้เพื่อเก็งกำไร

(2) ฐานภาษีกว้างขึ้นเพราะมีการกระจายภาระให้กับเจ้าของทรัพย์สิน ซึ่งทำให้ระบบภาษีมีความเป็นธรรมมากขึ้น

(3) ส่งเสริมการกระจายอำนาจให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น เนื่องจากร่างกฎหมายภาษีที่ดินและสิ่งปลูกสร้าง ได้กำหนดให้ผู้บริหารท้องถิ่นสามารถกำหนดอัตราภาษีสูงกว่าอัตราที่คณะกรรมการกำหนดอัตราภาษีกำหนดได้ ในกรณีที่มีความจำเป็นเพื่อการพัฒนาท้องถิ่น แต่ไม่เกินเพดานที่กำหนดไว้ในกฎหมาย

(4) องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นซึ่งรวมถึงเทศบาลจะมีรายได้ที่จัดเก็บเองเพิ่มขึ้น ในการจัดบริการสาธารณะเพื่อตอบสนองความต้องการของประชาชน และลดการพึ่งพาเงินอุดหนุนจากรัฐบาล

อย่างไรก็ตาม ในช่วงที่ยังไม่มีความชัดเจนในเรื่องนโยบายที่จะนำภาษีที่ดินและสิ่งปลูกสร้างมาใช้ เห็นควรปรับปรุงภาษีบำรุงท้องที่ในประเด็นฐานภาษี และอัตราภาษีให้มีความเหมาะสมยิ่งขึ้น ดังนี้

ก. ฐานภาษี ควรปรับปรุงราคาที่ดินที่ใช้เป็นเกณฑ์ในการคำนวณภาษีให้มีความทันสมัยขึ้น แทนการใช้ราคาปานกลางที่ดินของปี 2521-2524 โดยควรใช้ราคาประเมินทุนทรัพย์ตามประมวลกฎหมายที่ดิน ซึ่งประกาศโดยสำนักประเมินราคาทรัพย์สิน กรมธนารักษ์ ทุกรอบ 4 ปี ซึ่งเป็นฐานเดียวกับร่างกฎหมายภาษีที่ดินและสิ่งปลูกสร้าง แต่เพื่อไม่ให้เป็นภาระกับประชาชนมากเกินไป อาจกำหนดฐานภาษีที่เป็นสัดส่วนราคาประเมินทุนทรัพย์ (Assessment Ratio) เช่น ร้อยละ 10-20 ขึ้นอยู่กับ การกำหนดรายได้จากภาษีบำรุงท้องที่ นอกจากนี้ควรปรับปรุงการลดหย่อนให้เหมาะสมขึ้น เช่น ลด

ขนาดที่ดินที่ได้รับลดหย่อนภาษีในเขตชุมชนหนาแน่นมาจาก 100 ตารางวา เหลือ 50 ตารางวา เป็นต้น เพื่อขยายฐานภาษีบำรุงท้องที่ให้กว้างขึ้น

ข. อัตราภาษี ควรปรับปรุงอัตราภาษีบำรุงท้องที่ที่มีถึง 34 ชั้น และจัดเก็บเป็นจำนวนเงิน (บาทต่อไร่) เป็นการกำหนดอัตราภาษีเป็นร้อยละของราคาประเมินทุนทรัพย์ เพื่อให้เข้าใจง่ายทั้งประชาชนผู้เสียภาษีและเจ้าหน้าที่ผู้จัดเก็บภาษี และง่ายต่อการปรับปรุงอัตราภาษี

แนวทางการปรับปรุงภาษีบำรุงท้องที่ดังกล่าว เพื่อให้ภาษีบำรุงท้องที่ที่มีความง่ายและทันสมัยขึ้น และสอดคล้องกับภาษีที่ดินและสิ่งปลูกสร้าง ถึงแม้ว่าในขณะนี้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องยังไม่สามารถผลักดันภาษีที่ดินและสิ่งปลูกสร้างให้มีผลบังคับใช้ เนื่องจากเป็นภาษีที่มีผลกระทบทางการเมืองสูง แต่การปรับปรุงภาษีดังกล่าวจะเป็นการวางรากฐานเพื่อรองรับการจัดเก็บภาษีใหม่ นอกจากนี้ยังเป็นการขยายฐานภาษีให้ประชาชนเข้ามาอยู่ในระบบภาษีมากขึ้น และทำให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นรวมถึงเทศบาลมีรายได้ที่จัดเก็บเองเพิ่มขึ้น ซึ่งสอดคล้องกับหลักการกระจายอำนาจทางการคลัง

2) ปรับปรุงภาษีป้าย โดยปรับปรุงอัตราภาษีที่จัดเก็บให้สอดคล้องกับภาวะเศรษฐกิจ เนื่องจากอัตราที่จัดเก็บก่อนข้างต่ำ กล่าวคือป้ายที่มีอักษรไทยล้วนมีเพดานอัตราภาษีตามกฎหมาย 10 บาท ต่อ 500 ตารางเซนติเมตร แต่จัดเก็บจริง 3 บาท ป้ายที่มีอักษรไทยปนอักษรต่างประเทศมีเพดานอัตราภาษี 100 บาท แต่จัดเก็บจริง 20 บาท และป้ายที่ไม่มีอักษรไทยมีเพดานอัตราภาษี 200 บาท แต่จัดเก็บจริง 40 บาท ซึ่งจะเห็นว่าอัตราภาษีป้ายที่ประกาศจัดเก็บจริงยังต่ำกว่าเพดานอัตราภาษีมาก ซึ่งไม่สอดคล้องกับภาวะเศรษฐกิจที่เปลี่ยนแปลงไป จึงเห็นควรมีการปรับปรุงอัตราภาษีที่จัดเก็บจริงเพิ่มขึ้น โดยเฉพาะอัตราภาษีป้ายที่มีอักษรไทยล้วนซึ่งจัดเก็บในอัตรานี้ต่ำและแตกต่างจากอัตราภาษีของป้ายประเภทอื่นๆมาก นอกจากนี้ป้ายที่ใช้เทคโนโลยีสมัยใหม่ เช่นป้ายที่เป็นตัววิ่ง หรือป้ายที่มีภาพที่มีหลายมิติซึ่งโฆษณาได้มาก ซึ่งปัจจุบันจัดเก็บในอัตราเดียวกับป้ายที่เป็นภาพนิ่ง จึงเห็นควรมีการกำหนดประเภทป้ายดังกล่าว และกำหนดอัตราภาษีให้สูงกว่าอัตราภาพนิ่ง

2. การเพิ่มอำนาจการจัดเก็บภาษีท้องถิ่นประเภทใหม่ๆ

ควรเพิ่มอำนาจการจัดเก็บภาษีท้องถิ่นประเภทใหม่ๆ เพื่อให้ท้องถิ่นโดยเฉพาะเทศบาลมีรายได้เพื่อดำเนินงานตามภารกิจเพิ่มขึ้น ทั้งนี้ภาษีที่ได้มีการศึกษาแล้ว ได้แก่ภาษีสิ่งแวดล้อม โดยกระทรวงการคลังได้ยกร่างพระราชบัญญัติเครื่องมือทางเศรษฐศาสตร์เพื่อจัดการสิ่งแวดล้อม เพื่อให้อำนาจองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในการจัดเก็บภาษีและนำรายได้ที่ได้จัดสรรไปใช้จ่ายเพื่อจัดการสิ่งแวดล้อมด้วยตนเอง โดยมีหลักการคือเพื่อเป็นกฎหมายแม่บทที่วางกรอบเครื่องมือทางเศรษฐศาสตร์ทุกประเภทที่จะแก้ไขปัญหาสิ่งแวดล้อม เพื่อสร้างแรงจูงใจให้ผู้ก่อมลพิษลดการก่อมลพิษ และเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมในการผลิตและการบริโภคสินค้าและบริการไปในทางที่ก่อให้เกิดมลพิษลดลง โดยใช้หลักผู้ก่อมลพิษเป็นผู้จ่าย (Pollutor Pay Principle : PPP) สำหรับเครื่องมือทางเศรษฐศาสตร์เพื่อจัดการสิ่งแวดล้อม ได้แก่ภาษีสิ่งแวดล้อม ค่าธรรมเนียมการจัดการ ภาษีและค่าธรรมเนียมผลิตภัณฑ์ เป็น

ต้น ทั้งนี้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรจะได้มีการผลักดันภาษีสิ่งแวดล้อมให้มีผลบังคับใช้ ซึ่งจะทำให้เทศบาลมีรายได้เพิ่มขึ้นเพื่อใช้ในการบริหารจัดการสิ่งแวดล้อมซึ่งนับวันจะมีมากขึ้น

อย่างไรก็ตามในการแก้ปัญหาสิ่งแวดล้อม ในปัจจุบันเทศบาลสามารถประกาศการจัดเก็บค่าธรรมเนียมบำบัดน้ำเสีย เพื่อแก้ไขปัญหามลพิษทางน้ำ โดยการก่อสร้างระบบบำบัดน้ำเสียรวม ทั้งนี้แนวคิดในการจัดเก็บค่าธรรมเนียมบำบัดน้ำเสีย ได้ใช้หลักผู้ก่อมลพิษเป็นผู้จ่าย (PPP) ซึ่งในการจัดเก็บค่าธรรมเนียมบำบัดน้ำเสีย เทศบาลสามารถออกเป็นเทศบัญญัติ เพื่อจัดเก็บค่าธรรมเนียมดังกล่าวได้ โดยต้องมีการออกประกาศในเรื่องการกำหนดพื้นที่แหล่งกำเนิดน้ำเสียที่ต้องเสียค่าบริการ การกำหนดอัตราค่าธรรมเนียมบำบัดน้ำเสีย เป็นต้น

3. การปรับปรุงรายได้ที่ไม่ใช่ภาษี

1) พิจารณาทบทวนอัตราค่าธรรมเนียม ค่าใบอนุญาต ค่าปรับ ค่าบริการต่างๆ ให้สอดคล้องกับอัตราเงินเฟ้อและต้นทุนค่าใช้จ่ายในการให้บริการ เช่น ค่าธรรมเนียมเก็บขยะมูลฝอย ค่าธรรมเนียมการจอดรถยนต์ เป็นต้น

2) เพิ่มรายได้จากการประกอบธุรกิจ เช่นการจัดให้มีตลาด ท่าเรือ และสถานที่จอดรถ เป็นต้น ซึ่งสิ่งอำนวยความสะดวกเหล่านี้ควรดำเนินการในรูปธุรกิจ เพื่อประโยชน์ของเทศบาลโดยรวม โดยการกำหนดค่าบริการให้มีผลกำไร แต่ไม่ควรสูงเกินไปเมื่อเทียบกับธุรกิจของภาคเอกชน

3) พิจารณาทบทวนรายได้จากทรัพย์สินประเภทค่าเช่า เช่น ค่าเช่าที่ดินและอาคาร ค่าเช่าค่าเทียบเรือ เป็นต้น โดยการเทียบเคียงกับค่าเช่าของเอกชน หรือค่าเช่าที่ราชพัสดุ ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับทำเลที่ตั้ง

4) ปรับปรุงการบริหารกิจการเทศพาณิชย์ เช่นกิจการสถานธนาถนูปาล โดยปรับบทบาทของเทศบาลในฐานะเจ้าของธนาถนูปาล ให้มีส่วนร่วมในการบริหารจัดการมากขึ้น โดยนำหลักการบริหารสมัยใหม่มาใช้ และมีส่วนร่วมในการตรวจสอบการดำเนินงานของสถานธนาถนูปาล

5) พิจารณาการบริหารเงินสะสม โดยแสวงหาแหล่งลงทุนที่ให้ผลตอบแทนสูง โดยมีการกระจายความเสี่ยง และมีสภาพคล่องเพียงพอกับการบริหารงาน

4. การเพิ่มประสิทธิภาพการจัดเก็บรายได้

เนื่องจากการปรับปรุงโครงสร้างรายได้ท้องถิ่น รัฐบาลจำเป็นต้องมีการออกกฎหมายใหม่หรือแก้ไขกฎหมายเพื่อมอบอำนาจการจัดเก็บภาษีและรายได้ต่างๆ ให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น แต่กระบวนการในขั้นตอนนิติบัญญัติต้องใช้เวลาอันกว่าจะมีผลบังคับใช้ ตัวอย่างเช่น ความพยายามนำภาษีที่ดินและสิ่งปลูกสร้างมาใช้แทนภาษีโรงเรือนและที่ดิน และภาษีบำรุงท้องที่ใช้เวลามากกว่า 10 ปีก็ยังไม่ประสบความสำเร็จ ดังนั้นในการเพิ่มรายได้ที่เทศบาลจัดเก็บเอง เทศบาลควรเน้นในด้านการเพิ่มประสิทธิภาพการจัดเก็บให้เต็มเม็ดเต็มหน่วยมากขึ้น โดยการสำรวจฐานภาษีที่อยู่ในเขตพื้นที่ให้ถูกต้องครบถ้วน ซึ่งในเรื่องนี้ สมาคมสันนิบาตเทศบาลแห่งประเทศไทย(ส.ท.ท.) ได้เห็นความสำคัญในการที่จะพัฒนารายได้ของเทศบาล โดยส.ท.ท.ได้พัฒนาโปรแกรมประยุกต์ระบบสารสนเทศภูมิศาสตร์ (GIS) สำหรับงานแผนที่ภาษีและทะเบียนทรัพย์สิน (National Municipal League

of Thailand for Taxmap : NMTTaxmap) เพื่อให้เทศบาลสามารถใช้ในการบริหารจัดการกับฐานข้อมูลของตน เพื่อนำไปใช้ในการวางแผนท้องถิ่น แก้ปัญหาและปรับปรุงบริการใหม่ๆตามที่ชุมชนต้องการ รวมถึงแนวทางพัฒนารายได้บนฐานข้อมูลที่มีอยู่เพื่อให้เกิดความเป็นธรรมกับผู้เสียภาษี เพิ่มคุณภาพในการบริการด้วยความรวดเร็ว ถูกต้อง ครบถ้วน ทั้งนี้ ส.ท.ท. ได้จัดให้มีการอบรมโปรแกรม NMTTaxmap แก่เจ้าหน้าที่เทศบาลเพื่อเป็นแนวทางในการจัดทาระบบแผนที่ภาษีและทะเบียนทรัพย์สินของเทศบาลให้เป็นรูปแบบและมาตรฐานเดียวกัน ดังนั้นส.ท.ท.ควรสนับสนุนเทศบาลให้ใช้โปรแกรมดังกล่าวเป็นเครื่องมือในการบริหารการจัดเก็บภาษีให้มีประสิทธิภาพขึ้น

5. การพัฒนาแหล่งเงินทุนของเทศบาล

ตามพระราชบัญญัติเทศบาล พ.ศ.2496 ได้กำหนดให้เทศบาลมีแหล่งเงินทุนจากการออกพันธบัตรหรือเงินกู้ตามที่กฎหมายกำหนดไว้ หรือกู้จากกระทรวง ทบวงกรม องค์กรหรือนิติบุคคลต่างๆ ซึ่งจะกระทำได้เมื่อได้รับอนุญาตจากสภาท้องถิ่นและได้รับอนุมัติจากรัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทยแล้ว ทั้งนี้ในปัจจุบันเทศบาลมีแหล่งเงินกู้ที่สำคัญได้แก่เงินกู้ยืมส่งเสริมกิจการเทศบาล (ก.ส.ท.) กองทุนพัฒนาเมืองในภูมิภาค (RUDE) และสถาบันการเงินของรัฐ แต่สิ่งที่เทศบาลประสบปัญหา คือจำนวนเงินที่เทศบาลกู้ยืมจากแหล่งเงินกู้ดังกล่าวยังไม่เพียงพอต่อโครงการลงทุนในโครงสร้างพื้นฐานต่างๆ เนื่องจากแหล่งเงินกู้เหล่านี้มีข้อจำกัดในการกู้ เช่นการกู้จากก.ส.ท.ได้ไม่เกิน 10 เท่าของเงินฝากสะสมที่ก.ส.ท. เป็นต้น จึงทำให้เทศบาลไม่สามารถจัดสร้างโครงสร้างพื้นฐานให้เพียงพอตามความต้องการของชุมชน ซึ่งจะเป็อุปสรรคต่อการพัฒนาเทศบาลในระยะยาว ดังนั้นจึงควรมีการพิจารณาให้เทศบาลสามารถกู้เงินด้วยวิธีการอื่นๆ เช่นการออกพันธบัตรเทศบาล เพื่อให้เทศบาลมีแหล่งเงินทุนเพื่อพัฒนาท้องถิ่นได้เพิ่มขึ้น ทั้งนี้เหตุผลในการกู้เงินของเทศบาลควรเกิดจากความจำเป็นในโครงการลงทุนที่มีจำนวนสูง และรายได้ที่มีอยู่ไม่เพียงพอ และเป็นโครงการลงทุนในโครงสร้างพื้นฐานที่มีความจำเป็นต่อความเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจของเทศบาลในอนาคต อย่างไรก็ตามการกู้เงินของท้องถิ่น หน่วยงานที่เกี่ยวข้องอยู่ระหว่างการออกระเบียบเพื่อกำหนดหลักเกณฑ์ในการกู้เงินขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น และออกประกาศดูแลกำกับการออกตราสารหนี้ของหน่วยงานภาครัฐ ซึ่งครอบคลุมองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นด้วย ทั้งนี้หากเทศบาลต้องการกู้เงินและหรือออกพันธบัตรจะต้องปฏิบัติตามหลักเกณฑ์ที่จะกำหนดขึ้น เช่น มาตรฐานระบบบัญชี การรายงานการเงิน เป็นต้น

กล่าวโดยสรุป ในการพัฒนาความสามารถในการพึ่งพาตนเองในด้านการจัดเก็บรายได้ของเทศบาล ซึ่งเทศบาลสามารถดำเนินการได้เอง คือการเพิ่มประสิทธิภาพในการจัดเก็บรายได้ หรืออาจมีนโยบายในการจัดเก็บภาษีหรือค่าธรรมเนียมที่กฎหมายอนุญาตให้จัดเก็บแต่ยังไม่ได้จัดเก็บ หรือเพิ่มอัตราการจัดเก็บกรณีที่จัดเก็บด้วยอัตราที่ต่ำกว่าเพดานที่กำหนดตามกฎหมาย

ส่วนที่สอง การศึกษาแนวทางการพัฒนาบทบาทของส.ท.ท.ในการพัฒนาสารสนเทศการคลังของเทศบาลผ่านการจัดทำโครงการนำร่องในเทศบาล 5 แห่ง

เทศบาลมีการรวมตัวในรูปสมาคม คือสมาคมสันนิบาตเทศบาลแห่งประเทศไทย (ส.ท.ท.) มีสถานภาพเป็นองค์กรอิสระ โดยวัตถุประสงค์ในการจัดตั้งคือ เพื่อส่งเสริมการบริหารงานของเทศบาล รวมทั้งแลกเปลี่ยนความรู้ทางด้านวิชาการ และให้มีความช่วยเหลือซึ่งกันและกัน

ในการศึกษานี้ มีวัตถุประสงค์เพื่อเพิ่มบทบาทของส.ท.ท.ในการเป็นกลไกสำคัญในการพัฒนาสารสนเทศการคลังของเทศบาล โดยเน้นให้ผู้บริหารเทศบาลใช้ข้อมูลสารสนเทศด้านการคลังเป็นเครื่องมือในการกำหนดทิศทางนโยบายและการตัดสินใจทางการคลัง จนก่อให้เกิดวัฒนธรรมองค์กรในการสร้างและการใช้ข้อมูลสารสนเทศการคลังอย่างสม่ำเสมอ และเป็นพื้นฐานที่สำคัญในการจัดทำฐานข้อมูล (Database) ของเทศบาลในภาพรวม

ในการดำเนินการโครงการนำร่องเพื่อพัฒนาสารสนเทศการคลังของเทศบาล ได้ใช้วิธีวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม (Participatory Action Research) ระหว่างนักวิจัย ส.ท.ท. และเทศบาลที่เข้าร่วมโครงการ โดยมีผู้แทนส.ท.ท.ร่วมในคณะวิจัย และร่วมคัดเลือกเทศบาลนำร่อง 5 แห่ง ได้แก่ เทศบาลนครปากเกร็ด หาดใหญ่ ลำปาง ขอนแก่น และระยอง และเลือกเทศบาลนครปากเกร็ดและหาดใหญ่เป็นเทศบาลนำร่องต้นแบบเพื่อพัฒนาเครื่องมือที่ใช้ในการวิเคราะห์ด้านการคลัง ทั้งนี้เครื่องมือที่พัฒนาขึ้นเพื่อให้สามารถปรับใช้กับเทศบาลทุกเทศบาล และได้มีการจัดสัมมนาเชิงปฏิบัติการในการวิเคราะห์สถานะการคลังของเทศบาลให้แก่เจ้าหน้าที่เทศบาลนำร่อง โดยมีการฝึกการนำเข้าข้อมูล ฝึกการวิเคราะห์ และจัดทำรายงานวิเคราะห์ด้านการคลังสำหรับผู้บริหารเทศบาลใช้ประกอบการตัดสินใจทางการคลัง ทั้งนี้ในการจัดสัมมนาเชิงปฏิบัติการ คณะวิจัยได้จัดให้มีการประเมินผลเจ้าหน้าที่เทศบาลนำร่อง จำนวน 22 คน ทั้งก่อนและหลังการสัมมนาโดยใช้แบบสอบถาม ซึ่งสรุปได้ดังนี้

1) ก่อนการสัมมนา ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่เป็นเพศหญิงที่มีกลุ่มอายุระหว่าง 31-50 ปี จบการศึกษาระดับปริญญาตรีและปริญญาโท โดยมาจากสำนักการคลังและกองวิชาการของเทศบาลนำร่อง ระบบปฏิบัติการที่ใช้เป็นประจำได้แก่ Microsoft Window XP (Home/Professional) Version 2007 และคุ้นเคยกับซอฟต์แวร์ Microsoft Word Version 2007 และ Microsoft Excel Version 2007 โดยด้านความถี่ในการใช้คอมพิวเตอร์ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่ใช้งานน้อยกว่า 5 ชั่วโมงต่อสัปดาห์ และใช้งานระหว่าง 15-20 ชั่วโมงต่อสัปดาห์

ผู้ตอบแบบสอบถาม มีความรู้ความสามารถในการใช้โปรแกรม Microsoft Excel ในระดับปานกลางเป็นส่วนใหญ่ และรองลงมา มีความรู้ความสามารถน้อย โดยด้าน Function ของโปรแกรม Microsoft Excel ผู้เข้าอบรมมีความรู้ความสามารถในการใช้งานแผ่นงาน ตาราง การทำงานกับกราฟ การใช้งานสูตรและฟังก์ชัน และการเรียงลำดับข้อมูลในระดับปานกลาง ส่วนการอ้างอิงเซลล์ผู้เข้าอบรมมีความรู้ความสามารถในระดับน้อย ซึ่งผลการประเมินตนเองเกี่ยวกับความรู้ความสามารถในการใช้โปรแกรมที่ระบุข้างต้น ผู้ตอบแบบสอบถามคิดว่าควรมีความรู้ความสามารถระดับมากเป็นส่วนใหญ่

ส่วนผลการประเมินความรู้ความเข้าใจอื่นๆ พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามมีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับฐานะทางด้านการคลัง ข้อมูลการคลัง การวิเคราะห์ข้อมูลการคลัง และมีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการจัดทำรายงานด้านการคลังส่วนใหญ่ อยู่ในระดับปานกลาง

2) ภายหลังการสัมมนา ผู้เข้าร่วมสัมมนามีความพึงพอใจเกี่ยวกับการถ่ายทอดความรู้ของวิทยากรมีความชัดเจน ความพอใจเกี่ยวกับความสามารถในการอธิบายเนื้อหา ความพอใจเกี่ยวกับการตอบข้อซักถามในการฝึกอบรม และด้านสถานที่ / ระยะเวลา / อาหาร ความพึงพอใจเกี่ยวกับสถานที่สะอาดและมีความเหมาะสมในระดับมาก ส่วนความพอใจเกี่ยวกับการเชื่อมโยงเนื้อหาในการฝึกอบรม ใน ความพึงพอใจในความพร้อมของอุปกรณ์โสตทัศนูปกรณ์ และความพึงพอใจเกี่ยวกับระยะเวลาในการอบรมมีความเหมาะสมในระดับปานกลาง

ส่วนการนำความรู้ไปใช้ ภายหลังการสัมมนา ความพึงพอใจต่อการนำความรู้ไปประยุกต์ใช้ในการปฏิบัติงาน และมีความมั่นใจที่จะสามารถนำความรู้ที่ได้รับไปใช้ได้อยู่ในระดับมาก ความพึงพอใจต่อการนำความรู้ไปเผยแพร่/ถ่ายทอดแก่ผู้อื่นได้ และการสามารถให้คำปรึกษาแก่เพื่อร่วมงานได้อยู่ในระดับปานกลาง

ภายหลังการสัมมนาผู้ตอบแบบสอบถามมีระดับความรู้ ความสามารถในการใช้โปรแกรม Microsoft Excel มีความรู้ความสามารถมากขึ้นกว่าก่อนได้รับการอบรม ด้าน Function ของโปรแกรม Microsoft Excel มีความรู้ความสามารถในการใช้งานแผ่นงานและตาราง ระดับมาก และปานกลาง ซึ่งเป็นจำนวนที่ดีขึ้นกว่าก่อนได้รับการอบรม ด้านความรู้ความสามารถในการทำงานกับกราฟ การใช้งานสูตรและฟังก์ชันอยู่ใน และการเรียงลำดับข้อมูล ในระดับปานกลาง ซึ่งเป็นจำนวนที่เท่ากับก่อนได้รับการอบรม และด้านความรู้ความสามารถในการอ้างอิงเซลล์ ในระดับปานกลาง ซึ่งเป็นผลที่ดีกว่าก่อนอบรมที่ผู้ตอบแบบสอบถามมีความรู้ความสามารถในระดับน้อย

ส่วนผลการประเมินความรู้ความเข้าใจอื่นๆภายหลังการสัมมนา พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามมีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับฐานะทางด้านการคลังระดับดีมาก ซึ่งเป็นผลการตอบรับที่ดีกว่าก่อนการสัมมนา มีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับข้อมูลการคลัง ความเข้าใจเกี่ยวกับการวิเคราะห์ข้อมูลการคลัง และมีความเข้าใจเกี่ยวกับการจัดทำรายงานด้านการคลังในระดับปานกลาง ซึ่งเป็นจำนวนที่เท่ากับก่อนได้รับการอบรมไม่เปลี่ยนแปลง

สำหรับการพัฒนาบทบาทของส.ท.ท.ในฐานะเป็นองค์กรนำของเทศบาลในการพัฒนาสารสนเทศการคลังนั้น ได้มุ่งเน้นที่การให้ส.ท.ท.เข้ามีส่วนร่วมในการปฏิบัติการวิจัย ตั้งแต่เริ่มการจัดทำโครงการ ร่วมลงพื้นที่ในเทศบาลนำร่องเพื่อพบผู้บริหารและเจ้าหน้าที่เทศบาลทุกครั้ง ตลอดจนร่วมจัดสัมมนาปฏิบัติการในการวิเคราะห์สถานะการคลังให้แก่เทศบาลนำร่อง นอกจากนี้ได้ร่วมพิจารณาจัดทำแผนการขยายผลโครงการนำร่องไปยังเทศบาลอื่นๆ โดยได้ตั้งเป้าหมายการขยายผลไปยังเทศบาลที่เหลือจำนวนประมาณ 2,000 แห่ง ภายในระยะเวลา 3 ปี ทั้งนี้ในการดำเนินการโครงการนำร่องผู้แทนส.ท.ท. และเทศบาลนำร่องได้ให้ความร่วมมือด้วยดี และมองเห็นประโยชน์ที่จะได้รับจากโครงการ

นอกจากการพัฒนาบทบาทของ ส.ท.ท. ผ่านการร่วมปฏิบัติการโครงการนำร่องแล้ว ได้มีการวิเคราะห์จุดแข็งจุดอ่อนของ ส.ท.ท. และข้อเสนอแนวทางการปรับปรุงโครงสร้างองค์กร ระบบงาน และบุคลากร เพื่อรองรับการขยายผลโครงการนำร่องไปยังเทศบาลอื่นๆ ดังนี้

1. การวิเคราะห์จุดแข็งจุดอ่อนของ ส.ท.ท. โดยใช้ SWOT Analysis มีจุดมุ่งหมายที่จะประเมินศักยภาพของ ส.ท.ท. ในด้านการเพิ่มบทบาทในการพัฒนาสารสนเทศการคลังของเทศบาล ซึ่งสรุปได้ดังนี้

(1) จุดแข็ง (Strength)

- ส.ท.ท.เป็นองค์กรอิสระ เป็นนิติบุคคลตามกฎหมายว่าด้วยสมาคม และไม่เป็นหน่วยงานของรัฐ ซึ่งมีสถานะภาพเช่นเดียวกับสมาคมองค์กรปกครองท้องถิ่นของนานาประเทศ ซึ่งนับเป็นองค์กรที่เป็นสากล และเป็นที่ยอมรับของหน่วยงานต่างๆ ในฐานะที่เป็นตัวแทนเทศบาล

- ส.ท.ท. มีฐานะเป็นองค์กรอิสระที่มีเทศบาลเป็นสมาชิก ซึ่งสอดคล้องกับหลักการกระจายอำนาจและการเสริมสร้างการปกครองตนเองของท้องถิ่นในการที่จะดูแลช่วยเหลือเทศบาลสมาชิก

- การกิจตามข้อบังคับของส.ท.ท. ได้แก่การส่งเสริมความร่วมมือระหว่างองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น การส่งเสริมการบริหารจัดการ การพัฒนาวิชาการที่เป็นประโยชน์แก่เทศบาลสมาชิก และการพัฒนาบุคลากรของเทศบาล เป็นต้น ซึ่งภารกิจเหล่านี้ทำให้ส.ท.ท. จำเป็นที่จะต้องมีบทบาทในการพัฒนาศักยภาพของเทศบาลในด้านต่างๆ

- ส.ท.ท. มีโครงสร้างการบริหารงานโดยคณะกรรมการบริหาร ซึ่งส่วนใหญ่เป็นนายกเทศมนตรีและปลัดเทศบาลที่มาจากเลือกตั้งของเทศบาลสมาชิก ตั้งแต่ระดับจังหวัดและระดับภาค ซึ่งเป็นการบริหารโดยระบบตัวแทนของเทศบาลทั้งหมด

(2) จุดอ่อน (Weakness)

- ส.ท.ท. ไม่มีอำนาจกำกับเทศบาลตามกฎหมาย แต่เป็นความร่วมมือในการทำกิจกรรมต่างๆ ซึ่งเทศบาลอาจไม่ให้ความร่วมมือได้

- การพัฒนาเทศบาลสมาชิกในด้านวิชาการและด้านบริหารจัดการยังไม่ครอบคลุมในหลายๆด้าน เช่นการจัดทำฐานข้อมูลของเทศบาล เป็นต้น

- ส.ท.ท. ยังไม่มีระบบการจัดทำฐานข้อมูลของเทศบาลในภาพรวม

- คณะกรรมการบริหารอยู่ในวาระคราวละ 2 ปี ซึ่งเมื่อมีการเปลี่ยนแปลงคณะกรรมการบริหารอาจมีการเปลี่ยนแปลงนโยบาย ทำให้การบริหารงานไม่ต่อเนื่อง

- เลขานุการและรองเลขานุการสมาคม ซึ่งมีหน้าที่ควบคุมหน่วยปฏิบัติที่เป็นงานประจำ แต่อยู่ในตำแหน่งคราวละ 4 ปี หากมีการเปลี่ยนแปลงผู้ดำรงตำแหน่ง อาจทำให้การทำงานของเจ้าหน้าที่ขาดความต่อเนื่อง

- เจ้าหน้าที่ส่วนใหญ่เป็นเจ้าหน้าที่ระดับปฏิบัติการ เนื่องจากยังไม่มีภารกิจงานเจ้าหน้าที่ระดับหัวหน้างานที่คอยกำกับการปฏิบัติงาน จึงอาจมีปัญหาการสานต่องานตามโครงการต่างๆ ได้ นอกจากนี้มีข้อจำกัดในด้านจำนวนเจ้าหน้าที่ในการปฏิบัติงาน

(3) โอกาส (Opportunity)

- การกระจายอำนาจสู่ท้องถิ่นตามรัฐธรรมนูญ ทำให้บทบาทของส.ท.ท.มีมากขึ้น ในฐานะตัวแทนเทศบาลในการดำเนินงานร่วมกับหน่วยงานรัฐบาลและอปท.อื่นๆในกระบวนการที่เกี่ยวข้องกับการกระจายอำนาจ

- ส.ท.ท.มีเครือข่ายที่เป็นเทศบาลสมาชิกทั่วประเทศ น่าจะได้รับความร่วมมือที่ดี ในการจัดทำโครงการต่างๆ

(4) ภัยคุกคาม (Threat)

- เทศบาลจำเป็นต้องปฏิบัติตามกฎหมายและระเบียบต่างๆของส่วนราชการ ทำให้มีผลกระทบต่อการดำเนินงานของส.ท.ท. เนื่องจากขาดความคล่องตัว

2. การปรับปรุงโครงสร้างองค์กร ระบบงาน และบุคลากร

จากการวิเคราะห์จุดแข็งจุดอ่อนของส.ท.ท. จึงเห็นควรมีการปรับปรุงโครงสร้าง องค์กร ระบบงาน และบุคลากร เพื่อรองรับการขยายผลการพัฒนาระบบข้อมูลสารสนเทศการคลังของ เทศบาลเพื่อต่อยอดจากการศึกษานี้ ดังนี้

(1) ด้านโครงสร้างองค์กร ควรมีหน่วยงานที่รับผิดชอบโดยตรง คือ ศูนย์ข้อมูล เพื่อ ทำหน้าที่จัดเก็บรวบรวมและประมวลผลข้อมูลของเทศบาล และมีฝ่ายวิชาการที่ทำการศึกษาวิเคราะห์และ จัดทำรายงานผลด้านคลังของเทศบาลในภาพรวม

(2) ด้านระบบงาน ควรมีการจัดทำฐานข้อมูลการคลังของเทศบาล และระบบ คอมพิวเตอร์เพื่อรองรับการรวบรวมข้อมูลจากเทศบาล

(3) ด้านบุคลากร ควรเพิ่มจำนวนบุคลากรให้เพียงพอแก่การปฏิบัติงานเพื่อรองรับ การขยายผลจากโครงการนำร่อง ทั้งเจ้าหน้าที่ฝึกอบรมและเจ้าหน้าที่ประมวลผลข้อมูลที่ได้รับจาก เทศบาล

11.2 ปัจจัยแห่งความสำเร็จและปัญหาอุปสรรค

สำหรับการขยายผลของงานวิจัยไปสู่การปฏิบัติเพื่อให้ครอบคลุมเทศบาลต่างๆ เพื่อนำไปสู่การ รวบรวมข้อมูลการคลังในภาพรวมของเทศบาลโดย ส.ท.ท.ในที่สุดนั้น จากการศึกษาโครงการนำร่องใน งานวิจัยนี้ คณะวิจัยพบว่า มีปัจจัยแห่งความสำเร็จและปัญหาอุปสรรค ดังนี้

11.2.1 ปัจจัยแห่งความสำเร็จ

1) ความร่วมมือของผู้บริหารระดับสูงของเทศบาล

การขยายผลของงานวิจัยไปสู่การปฏิบัติเพื่อให้ครอบคลุมเทศบาลต่างๆ จำเป็นอย่างยิ่ง ที่จะต้องได้รับความร่วมมือจากผู้บริหารของเทศบาลแต่ละแห่ง ทั้งในส่วนของ การให้เจ้าหน้าที่ที่ เกี่ยวข้องมาเข้าร่วมโครงการ การให้เวลาของผู้บริหารเทศบาลระดับสูงในการให้ข้อคิดเห็นและ ข้อเสนอแนะสำหรับการจัดทำบทวิเคราะห์ทางการคลังที่เหมาะสมสอดคล้องกับความต้องการของ

ผู้บริหาร เพื่อที่จะสามารถนำไปใช้ประโยชน์ในการตัดสินใจ การวางแผนนโยบายด้านการคลัง และการมอบหมายงานที่เกี่ยวข้องอื่นได้แก่ การวิเคราะห์สถานะทางการเงินการคลัง ให้มีผู้รับผิดชอบดำเนินงานอย่างต่อเนื่อง เพื่อให้เกิดความยั่งยืนของการดำเนินการ

ในการเป็นองค์กรกลางเพื่อดำเนินงานขยายผลดังกล่าว ซึ่งจำเป็นต้องอาศัยความร่วมมือจากนายกเทศมนตรี โดยเฉพาะเทศบาลซึ่งเป็นสมาชิกของ ส.ท.ท. โดยมีความสำเร็จที่จะเกิดขึ้นอื่นได้แก่ การที่เทศบาลแต่ละแห่งจะได้ประโยชน์จากการรู้ถึงสถานะทางการเงินการคลังของตนเองจากการจัดทำวิเคราะห์สถานะทางการเงินการคลัง และการมีข้อมูลด้านการคลังของเทศบาลในภาพรวมที่เทศบาลสมาชิกสามารถใช้ประโยชน์ร่วมกันได้ เป็นแรงผลักดันสำคัญในการจูงใจให้โครงการได้รับความร่วมมือจากผู้บริหารของเทศบาลสมาชิก

2) องค์ความรู้เกี่ยวกับการวิเคราะห์สถานะทางการเงินการคลังของเทศบาล

เนื่องจากการขยายผลของโครงการจะอยู่ในรูปแบบของการจัดทำเครื่องมือในการวิเคราะห์ด้านการคลังให้กับแต่ละเทศบาล และการจัดสัมมนาให้เจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้องได้ฝึกการใช้เครื่องมือ รวมถึงการจัดทำรายงานวิเคราะห์สถานะทางการเงินการคลัง เพื่อที่จะสามารถนำไปปฏิบัติได้อย่างมีประสิทธิภาพ ดังนั้น ส.ท.ท. จึงจำเป็นที่จะต้องมียุทธศาสตร์ความรู้ในเรื่องของเครื่องมือในการวิเคราะห์และการจัดทำรายงาน ในส่วนนี้คณะวิจัยได้มีการจัดทำเครื่องมือในการวิเคราะห์สถานะทางการเงินการคลัง รวมถึงตัวอย่างรายงานการวิเคราะห์สถานะทางการเงินการคลังของเทศบาลนาร่องทั้ง 5 แห่ง ซึ่งสามารถนำไปปรับเพื่อจัดทำเครื่องมือฯ สำหรับเทศบาลอื่นๆ ได้

3) กระบวนการถ่ายทอดองค์ความรู้เพื่อให้เทศบาลแต่ละแห่งสามารถนำไปปฏิบัติได้

เพื่อให้การเรียนรู้การใช้เครื่องมือในการวิเคราะห์ทางการเงินการคลัง และการจัดทำรายงานวิเคราะห์สถานะทางการเงินการคลังของเทศบาลเป็นไปอย่างราบรื่น กระบวนการในการถ่ายทอดองค์ความรู้ที่เหมาะสมจึงเป็นปัจจัยสำคัญที่สำคัญ

จากการดำเนินโครงการนาร่อง คณะวิจัยพบว่า ในการถ่ายทอดองค์ความรู้ ควรที่จะมีตัวอย่างของรายงานที่เป็นมาตรฐานเพื่อให้เทศบาลสามารถอ้างอิง ซึ่งเทศบาลสามารถใช้ตัวอย่างดังกล่าว โดยปรับเปลี่ยนตัวเลขทางการเงินการคลังให้เป็นตัวเลขของทางเทศบาลและปรับปรุงการวิเคราะห์ให้เหมาะสมกับสถานะทางการเงินการคลังและปัจจัยแวดล้อมต่างๆ ของเทศบาล การทำตัวอย่างมาตรฐานนี้จะเป็ปัจจัยสนับสนุนที่สำคัญที่ทำให้ทุกเทศบาลสามารถเรียนรู้ที่จะจัดทำรายงานการวิเคราะห์สถานะทางการเงินการคลังได้ภายในระยะเวลาที่กำหนด

ในการดำเนินโครงการนาร่อง คณะวิจัยได้มีการถ่ายทอดองค์ความรู้ผ่านการจัดการสัมมนาเชิงปฏิบัติการ ซึ่งคณะวิจัยพบว่า

(1) การปรับพื้นฐานความรู้ในการใช้โปรแกรม Excel สำหรับการวิเคราะห์มีความสำคัญ เนื่องจากผู้แทนที่เข้าอบรมจากเทศบาลนาร่องนั้นมีพื้นฐานความรู้ที่แตกต่างกันมาก ดังนั้นในการขยายผลโครงการนาร่อง ควรมีการจัดการฝึกอบรมการใช้ Excel สำหรับผู้ที่ไม่มีความรู้พื้นฐานการใช้งาน Excel เพื่อเป็นการปรับพื้นฐาน ซึ่งผู้ที่มีความชำนาญแล้วอาจจะไม่จำเป็นต้องเข้ารับการอบรมในส่วนนี้

(2) ในการสัมมนาเชิงปฏิบัติการ ผู้เข้าสัมมนาทุกคนควรใช้โปรแกรม Excel Version เดียวกันกับวิทยากร เนื่องจาก โปรแกรมที่ต่าง Version กันจะมีวิธีในการใช้งานฟังก์ชันเดียวกันที่ต่างกัน ทำให้อาจเกิดปัญหาในการฝึกปฏิบัติได้

(3) การเตรียมสื่อการสอนควรครอบคลุมถึงสื่อการสอนที่ผู้เข้ารับการสัมมนาสามารถใช้ประโยชน์ในการเรียนรู้และการฝึกปฏิบัติหลังจากการอบรมด้วย ซึ่งวิทยากรควรมีการเตรียมสื่อการสอนดังนี้

(3.1) ข้อมูลทางการคลังย้อนหลัง 5 ปี ซึ่งเป็นข้อมูลตัวอย่างที่มีความครบถ้วนทั้งในส่วนของรายได้ รายจ่าย หนี้สิน และเงินสะสม

(3.2) เครื่องมือทางการคลังที่ได้มีการปรับให้เข้ากับข้อมูลตัวอย่างในข้อ (3.1) เรียบร้อยแล้ว ซึ่งเครื่องมือนี้ไม่จำเป็นต้องครบถ้วนในทุกรายละเอียด แต่ควรที่จะครอบคลุมประเด็นสำคัญๆ และฟังก์ชันต่างๆ อย่างครบถ้วน

(3.3) ตัวอย่างรายงานการวิเคราะห์สถานะทางการคลังที่จัดทำขึ้นจากผลของการวิเคราะห์ด้วยเครื่องมือในข้อ (3.2) เพื่อใช้อ้างอิงรูปแบบขององค์ประกอบ และเป็นตัวอย่างการวิเคราะห์ที่ผู้เข้าร่วมการสัมมนาสำหรับนำไปปรับใช้กับข้อมูลของเทศบาลได้

(3.4) การติดตามผลการดำเนินการ หลังจากการสัมมนาเชิงปฏิบัติการประมาณ 3-4 สัปดาห์ คณะวิจัยได้มีการติดตามผลที่เทศบาลนำร่องทุกแห่ง โดยได้ใช้โอกาสนี้ให้ผู้เข้ารับการอบรมนำเสนอผลงานแก่ผู้บริหารของเทศบาล ซึ่งผู้เข้ารับการอบรมจะได้มีโอกาสในการจัดทำการวิเคราะห์สถานะการคลังของเทศบาลสำหรับข้อมูลปีงบประมาณ 2554 ที่เป็นข้อมูลใหม่ที่เพิ่มขึ้นจากข้อมูลปีงบประมาณ 2553 ที่คณะวิจัยได้ทำการวิเคราะห์และนำเสนอแก่เทศบาลไปแล้ว ซึ่งการติดตามผลดังกล่าว จะช่วยสร้างความมั่นใจว่า เทศบาลสามารถดำเนินการจัดทำการวิเคราะห์สถานะการคลังและนำไปใช้ประโยชน์ได้ อย่างไรก็ดี การดำเนินงานนี้ควรมีการติดตามผลเป็นระยะๆ หากพบปัญหา หรืออุปสรรคจะได้ดำเนินการแก้ไข เพื่อให้การดำเนินการมีความยั่งยืน

สำหรับการขยายผลโครงการนำร่องของส.ท.ท. ควรมีการติดตามผลการดำเนินการเป็นระยะๆ โดยในช่วงแรกจะต้องให้ความสำคัญกับการรายงานสถานะทางการคลังแก่ผู้บริหารของเทศบาล เพื่อให้เกิดความตระหนักรู้ และการใช้ประโยชน์จากรายงานของผู้บริหารของเทศบาล ซึ่งจะนำไปสู่ความยั่งยืนของการจัดทำข้อมูลด้านการคลังของเทศบาล ส่วนในระยะปานกลางและระยะยาวส.ท.ท.ควรมีการติดตามผลผ่านการรวบรวมข้อมูลด้านการคลังของเทศบาลเพื่อจัดทำข้อมูลด้านการคลังของเทศบาลในภาพรวม

4) ทีมงานในการถ่ายทอดองค์ความรู้

ทีมงานที่มีความพร้อมในการดำเนินโครงการเป็นหนึ่งในปัจจัยสำเร็จที่สำคัญ ซึ่งทีมงานของส.ท.ท. ที่จะขยายผลของโครงการควรมีความพร้อมในเรื่องต่างๆ ดังนี้

(1) ความรู้ความเข้าใจด้านการคลังท้องถิ่น ตลอดจน โครงสร้างของเครื่องมือที่เป็นการ เชื่อมโยง ความสัมพันธ์ของรายได้ รายจ่าย และดุลการคลัง การเปรียบเทียบการประมาณการและข้อมูล จริง และการสร้างตัวชี้วัดต่างๆ เพื่อแสดงให้เห็นถึงผลการดำเนินงานด้านการคลังของเทศบาล

(2) ความพร้อมในการจัดทำเครื่องมือในการวิเคราะห์ทางการคลังให้แก่เทศบาลแต่ละ แห่ง โดยใช้ข้อมูลย้อนหลังอย่างน้อย 5 ปี เพื่อให้เทศบาลแต่ละแห่งสามารถนำไปต่อยอดจัดทำ การวิเคราะห์สำหรับปีต่อไปได้

(3) ความพร้อมในการถ่ายทอดความรู้ให้แก่เทศบาล ทั้งในส่วนของวิทยากรและ วิทยากรผู้ช่วย ตลอดจนอุปกรณ์สื่อการเรียนการสอนต่างๆ สำหรับการสัมมนาเชิงปฏิบัติการ

5) การปรับปรุงโครงสร้างองค์กรของ ส.ท.ท.

เพื่อเพิ่มศักยภาพของส.ท.ท. ในการขยายผลการพัฒนาระบบข้อมูลสารสนเทศการคลัง ของเทศบาลเพื่อต่อยอดจากการศึกษานี้ ควรที่จะมีการปรับปรุงโครงสร้างองค์กร ระบบงาน และบุคลากร เพื่อรองรับการดำเนินงาน ดังนี้

(1) ด้านโครงสร้างองค์กร ควรมีหน่วยงานที่รับผิดชอบโดยตรง คือ ศูนย์ข้อมูล เพื่อทำ หน้าที่จัดเก็บรวบรวมและประมวลผลข้อมูลของเทศบาล เช่น ข้อมูลพื้นฐานของเทศบาล ข้อมูลด้าน เศรษฐกิจ ข้อมูลด้านสังคม รวมทั้งข้อมูลด้านการคลัง โดยมีการประมวลผลฐานการคลังของเทศบาลแต่ ละเทศบาลและในภาพรวม

(2) ด้านระบบงาน ควรมีการจัดทำระบบฐานข้อมูลของเทศบาล และระบบคอมพิวเตอร์ เพื่อรองรับการรวบรวมข้อมูลจากเทศบาล

(3) ด้านบุคลากร ควรเพิ่มจำนวนบุคลากรให้เพียงพอแก่การปฏิบัติงาน เพื่อรองรับการ ขยายผลจากโครงการนำร่อง ทั้งบุคลากรที่ทำหน้าที่เป็นผู้ฝึกอบรมเทศบาล และประมวลผลข้อมูลที่ได้รับ จากเทศบาล

11.2.2 ปัญหาอุปสรรค

1) ระดับความพร้อมที่ไม่เท่ากันของเทศบาล

จากการดำเนิน โครงการนำร่องคณะวิจัยพบว่า เทศบาลนำร่องทั้ง 5 แห่ง มีระดับความ พร้อมทั้งในเรื่องของการจัดเก็บข้อมูลและความรู้ความชำนาญในการใช้โปรแกรม Excel ที่ต่างกัน โดย ในด้านของการจัดเก็บข้อมูลบางเทศบาลมีการจัดเก็บในรูปแบบอิเล็กทรอนิกส์และมีข้อมูลย้อนหลัง หลายปี แต่ในบางเทศบาลมีการจัดเก็บข้อมูลในเป็นรูปแบบอิเล็กทรอนิกส์เพียงปีปัจจุบัน ส่วนข้อมูล ย้อนหลังมีเพียงการจัดเก็บในรูปแบบกระดาษเท่านั้น และในเรื่องของความชำนาญในการใช้โปรแกรม Excel ก็เช่นเดียวกัน

2) ความต้องการของผู้บริหารและลักษณะของท้องถิ่นที่แตกต่างกันทำให้ไม่สามารถมี รูปแบบมาตรฐานของการวิเคราะห์ที่ตอบสนองกับความต้องการของทุกเทศบาล

จากการดำเนินโครงการนำร่องคณะวิจัยพบว่า ความต้องการของผู้บริหารและลักษณะของท้องถิ่นที่แตกต่างกันทำให้ไม่สามารถมีรูปแบบมาตรฐานของการวิเคราะห์ที่ตอบสนองกับความต้องการของทุกเทศบาล เช่น บางแห่งที่ผู้บริหารมีลักษณะของการเป็นนักพัฒนาที่มุ่งผลสัมฤทธิ์ แต่อาจไม่มีความสนใจในกระบวนการและรายละเอียด ซึ่งเจ้าหน้าที่ของเทศบาลที่ทำการวิเคราะห์ข้อมูลจำเป็นต้องสรุปผลการวิเคราะห์แบบย่อ และเลือกนำเสนอเฉพาะประเด็นที่สำคัญๆ เท่านั้น นอกจากนี้ลักษณะของท้องถิ่นที่ต่างกัน เช่น ท้องถิ่นที่มีความเป็นเมืองสูง อาจมุ่งเน้นให้ความสำคัญในเรื่องของการจัดเก็บภาษีโรงเรือนและที่ดิน สำหรับกิจการห้างร้าน และการพัฒนาเทศพาณิชย์ เช่น อาคารพาณิชย์ ให้เช่าหรือตลาดสด แต่ท้องถิ่นที่ยังค่อนข้างเป็นชนบท จะมีรายได้จากเรื่องเหล่านี้ไม่มากนัก เป็นต้น ด้วยเหตุนี้ ในการวิเคราะห์ทางการคลังจึงจำเป็นต้องพึ่งพาความรู้ความสามารถเฉพาะตัวของเจ้าหน้าที่เทศบาลผู้ทำการวิเคราะห์

11.3 สรุปความเห็นจากการวิจัย

11.3.1 การพัฒนาบทบาทของ ส.ท.ท. ในการเป็นองค์กรนำของเทศบาลในการพัฒนาสารสนเทศด้านการคลัง

1) การปรับบทบาทของส.ท.ท.ให้สอดคล้องกับการกระจายอำนาจทางการคลัง

ในการพัฒนาบทบาทของ ส.ท.ท.ในการเป็นองค์กรนำแก่เทศบาลในการพัฒนาสารสนเทศด้านการคลังนั้น คณะวิจัยเห็นว่า ส.ท.ท. ควรเห็นความสำคัญของการพัฒนาสารสนเทศการคลังของเทศบาล และประโยชน์ที่ ส.ท.ท. จะได้รับนอกเหนือจากบทบาทในการพัฒนาเทศบาลในด้านการบริหารจัดการ โดยคณะกรรมการบริหารของส.ท.ท. ซึ่งเป็นผู้สรรหาผู้แทนเทศบาลเข้าร่วมในการพิจารณา โยบายเกี่ยวกับการกระจายอำนาจทางการคลังร่วมกับส่วนราชการและองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นอื่นๆ เช่นการจัดสรรรายได้ภาษีและเงินอุดหนุนให้แก่เทศบาล เป็นต้น ส.ท.ท.จำเป็นต้องมีข้อมูลประกอบการพิจารณา โดยเฉพาะข้อมูลด้านการคลังของเทศบาล ดังนั้นส.ท.ท.ควรจะเป็นองค์กรกลางในการรวบรวมและประเมินผลข้อมูลด้านการคลังของเทศบาลในภาพรวม เพื่อใช้ประโยชน์ในการบริหารจัดการของส.ท.ท.เอง รวมทั้งควรมีการวิเคราะห์และจัดทำรายงานด้านการคลังของเทศบาลเพื่อเผยแพร่แก่เทศบาลสมาชิกและสาธารณชนทั่วไป ตลอดจนการให้บริการในด้านข้อมูลการคลังของเทศบาลแต่ละแห่งและในภาพรวม เพื่อใช้ประโยชน์ในการเปรียบเทียบระหว่างเทศบาล

เนื่องจากส.ท.ท.มีการบริหารงานโดยคณะกรรมการบริหาร ซึ่งกรรมการส่วนใหญ่มาจากนายกเทศมนตรี และปลัดเทศบาลซึ่งได้รับการเลือกตั้งจากเทศบาลสมาชิก ดังนั้นคณะกรรมการบริหารของส.ท.ท.ควรมีบทบาทสำคัญที่จะช่วยผลักดันการดำเนินงานของส.ท.ท.ในการพัฒนาสารสนเทศการคลังของเทศบาลต่อไปในอนาคต

2) การสร้างการเรียนรู้โดยการมีส่วนร่วมในการทำงาน

การให้ ส.ท.ท. มีส่วนร่วมในการปฏิบัติงานวิจัยตั้งแต่ต้น กล่าวคือ การร่วมจัดทำโครงการ การวางแผนการดำเนินงาน การคัดเลือกเทศบาลนำร่อง การลงพื้นที่ทำงานร่วมกับคณะวิจัย

และเทศบาลนำร่องเพื่อพัฒนาเครื่องมือที่ใช้ในการวิเคราะห์ด้านการคลัง การพัฒนาเจ้าหน้าที่ของ ส.ท.ท. เพื่อเตรียมความพร้อมในการเป็นผู้ฝึกอบรมให้แก่เทศบาล การพัฒนาเจ้าหน้าที่ของเทศบาลนำร่องเพื่อเพิ่มทักษะในการวิเคราะห์สถานะการคลังของเทศบาล ตลอดจนร่วมในการวางแผนเพื่อขยายผลโครงการนำร่องไปยังเทศบาลอื่นๆ ซึ่งกระบวนการเรียนรู้ดังกล่าว จะเป็นการสร้างประสบการณ์ของ ส.ท.ท. ในการขยายผลโครงการนำร่องต่อไป

3) การปรับปรุงโครงสร้างองค์กรของส.ท.ท.

โครงสร้างองค์กรของส.ท.ท. จะมีส่วนช่วยสนับสนุนการดำเนินงานของส.ท.ท. เพื่อให้ส.ท.ท. สามารถขยายผลโครงการนำร่องไปยังเทศบาลอื่นๆ และสามารถเป็นองค์กรกลางที่จะทำหน้าที่ในการรวบรวมและประมวลผลข้อมูลการคลังของเทศบาลในภาพรวมได้นั้น ควรมีการปรับปรุงโครงสร้างองค์กร ระบบงาน และบุคลากรเพื่อรองรับการดำเนินงาน

11.3.2 รูปแบบของฐานข้อมูลการคลังสำหรับผู้บริหารเทศบาล

รูปแบบของฐานข้อมูลการคลังของเทศบาลในงานวิจัยนี้ ประกอบด้วย ข้อมูลรายได้ รายจ่าย คุลการคลัง หนี้สิน และเงินสะสม สำหรับข้อมูลสำหรับผู้บริหารเทศบาลให้ความสำคัญส่วนใหญ่ ขึ้นอยู่กับนโยบายของผู้บริหารเทศบาลแต่ละแห่ง นอกจากนั้นจะเป็นตัวชี้วัดหรือเป้าหมาย ซึ่งทุกเทศบาลต้องปฏิบัติตามระเบียบของกระทรวงมหาดไทย เช่น ค่าใช้จ่ายบุคลากรท้องถิ่น เป็นต้น

สำหรับข้อมูลการคลังที่เทศบาลควรให้ความสำคัญด้านรายได้ คือ รายได้ที่เทศบาลจัดเก็บเอง เพื่อความเป็นอิสระด้านการคลังของเทศบาล เทศบาลควรเพิ่มรายได้ที่จัดเก็บเองให้เพิ่มขึ้น โดยการกำหนดเป้าหมายตัวชี้วัดที่เป็นสัดส่วนต่อรายได้รวมที่เพิ่มขึ้น และกำหนดนโยบายและมาตรการเพื่อให้เป็นไปตามเป้าหมายที่ตั้งไว้ ส่วนด้านโครงสร้างรายจ่ายคือ การควบคุมรายจ่ายประจำ เพื่อเพิ่มรายจ่ายลงทุนให้สูงขึ้น การบริหารจัดการเงินกู้ และเงินสะสม เพื่อเพิ่มขีดความสามารถในการพัฒนาเทศบาล โดยใช้แหล่งเงินอื่นๆ นอกเหนือจากการอาศัยรายได้จากรัฐบาล

11.3.3 ประโยชน์จากการลงพื้นที่เทศบาลนำร่อง

1) ในการดำเนินโครงการนำร่องร่วมกับเทศบาลนครทั้ง 5 แห่ง คณะวิจัยได้ใช้วิธีวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม ที่ให้กลุ่มเป้าหมายมีส่วนร่วมในกิจกรรมงานวิจัยด้วย ซึ่งในการวิจัยนี้ได้เน้นความร่วมมือระหว่างผู้มีส่วนเกี่ยวข้องทั้ง 3 ฝ่าย ได้แก่ นักวิจัย ส.ท.ท. และเทศบาลที่เข้าร่วมโครงการ โดยเน้นการทำงานและการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ในการพัฒนาข้อมูลของเทศบาลร่วมกัน โดยนักวิจัยได้มีโอกาสรเรียนรู้วิธีบริหารงานทั่วไปและการบริหารงานคลังของผู้บริหารเทศบาลแต่ละท่าน และได้เรียนรู้ระบบการคลังของเทศบาล ข้อมูลการคลัง และการใช้ประโยชน์จากข้อมูลการคลัง ส่วนผู้บริหารเทศบาลและเจ้าหน้าที่เทศบาล รวมทั้งผู้แทนส.ท.ท. ได้รับทราบแนวคิดในการใช้เครื่องมือในการวิเคราะห์และวางแผนการคลัง เพื่อก่อให้เกิดการเรียนรู้ในการนำเครื่องมือไปประยุกต์ใช้ ตั้งแต่การจัดเก็บข้อมูล การจัดทำฐานข้อมูล การวิเคราะห์ข้อมูล ตลอดจนการจัดทำรายงานเพื่อให้ผู้บริหารเทศบาลได้รับทราบและใช้ประกอบการตัดสินใจในการกำหนดนโยบายและวางแผนการคลัง

2) ผู้บริหารเทศบาลได้ให้ความร่วมมือกับคณะวิจัย พร้อมทั้งเห็นด้วยกับคณะวิจัยว่า การจัดทำฐานข้อมูลด้านการคลังมีความสำคัญและจำเป็นต่อการบริหารงานด้านการคลังของเทศบาล และเห็นถึงประโยชน์ของการใช้ฐานข้อมูลในการบริหารงาน โดยผู้บริหารเทศบาลได้พัฒนาการกำหนด ตัวชี้วัด และการรายงานผลการวิเคราะห์เป็นการภายในระหว่างคณะบริหารเทศบาล เพื่อต่อ ยอดผลการ วิเคราะห์และปรับปรุงฐานข้อมูลให้อยู่ในรูปแบบที่ผู้บริหารเทศบาลสามารถนำมาใช้ประโยชน์เชิง นโยบายให้เหมาะสมกับท้องถิ่นของตนเองมากขึ้น

3) จากการศึกษาฐานข้อมูลของเทศบาลนาร่อง ส่วนใหญ่มีการเก็บข้อมูลการคลังย้อนหลัง ในรูปแบบข้อมูลอิเล็กทรอนิกส์บน Microsoft Excel แต่เป็นการเก็บข้อมูลแบบปีต่อปี ไม่มีการเก็บ ฐานข้อมูลการคลังในลักษณะของการเก็บข้อมูลต่อเนื่องเพื่อดูแนวโน้มย้อนหลัง และมีเฉพาะรายงาน ข้อมูลตัวเลขในลักษณะงบการเงินรายเดือน รายไตรมาส และรายปี แต่ไม่มีบทวิเคราะห์ และไม่มีการ วิเคราะห์ข้อมูลในลักษณะของการเปรียบเทียบข้อมูลย้อนหลัง ซึ่งการรับทราบฐานข้อมูลปัจจุบันของ เทศบาล คณะวิจัยได้ใช้ประโยชน์ในการพัฒนาเครื่องมือในการวิเคราะห์สถานะการคลังของเทศบาล

4) จากการศึกษาความพร้อมด้านบุคลากรที่เกี่ยวข้องกับการจัดทำข้อมูลด้านการคลัง และ การจัดทำรายงานทางการเงิน เทศบาลนาร่องส่วนใหญ่มีบุคลากรเพียงพอ แต่บางเทศบาลมีบุคลากร กระจายอยู่ตามส่วนงานต่างๆของเทศบาล เช่น ฝ่ายงานคลัง ฝ่ายวิชาการ ซึ่งเทศบาลควรมีการกำหนดตัว บุคคลที่จะทำหน้าที่ในการวิเคราะห์และจัดทำรายงานด้านการคลังต่อไป

5) เป็นการสร้างเครือข่ายระหว่างคณะวิจัย ส.ท.ท. และเทศบาลนาร่อง เพื่อให้สามารถ คิดต่อประสานงาน และให้ความร่วมมือในด้านวิชาการและด้านอื่นๆต่อไปในอนาคต

11.4 ปัญหาข้อมูลประกอบการศึกษา

1) ในการศึกษาโครงสร้างการคลังของเทศบาลในภาพรวม มีปัญหาความล่าช้าของข้อมูลการ คลังของท้องถิ่น จึงทำให้ข้อมูลขาดความทันสมัย เนื่องจากยังไม่มีหน่วยงานที่รวบรวมข้อมูลด้านการ คลังของท้องถิ่นได้อย่างครบถ้วนสมบูรณ์ ทั้งนี้ที่ผ่านมามีหลายหน่วยงานที่ได้มีความพยายามรวบรวม และจัดทำฐานข้อมูลด้านการคลังของท้องถิ่นในรูปแบบอิเล็กทรอนิกส์ที่มีความสลับซับซ้อนและสามารถ ประมวลผลในรูปแบบต่างๆ เพื่อช่วยในการวิเคราะห์และจัดทำรายงาน แต่ยังไม่ประสบผลสำเร็จ เนื่องจากหลายฝ่ายที่พยายามสร้างฐานข้อมูลการคลังท้องถิ่นนั้น เป็นหน่วยงานภายนอกที่มีความต้องการ ข้อมูลของท้องถิ่น แต่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมีจำนวนมาก และขาดความร่วมมือในการจัดตั้ง ข้อมูล ดังนั้นในการศึกษานี้จึงได้มุ่งเน้นให้เทศบาลเห็นประโยชน์จากข้อมูลของคนที่สามารถนำไปใช้ ในการตัดสินใจเชิงนโยบาย เพื่อนำไปสู่การใช้ข้อมูลและการสร้างฐานข้อมูลของตนเอง และของ เทศบาลในภาพรวม

2) ในการศึกษาโครงการนาร่องเพื่อพัฒนาสารสนเทศการคลังของเทศบาล มีปัญหาเทศบาล นาร่องบางแห่งไม่ได้มีการจัดเก็บข้อมูลการคลังย้อนหลังอย่างเป็นระบบ โดยไม่ได้มีการนำระบบ เทคโนโลยีสารสนเทศมาใช้ในการจัดเก็บข้อมูลอย่างต่อเนื่อง จึงทำให้มีความยุ่งยากบ้างในการประมวล

ข้อมูลเพื่อใช้วิเคราะห์ อย่างไรก็ตามเมื่อเสร็จสิ้นโครงการ คณะวิจัยได้จัดทำฐานข้อมูลให้กับเทศบาลนําร่องทั้ง 5 แห่งแล้ว และได้ให้มีการทดลองนำเข้าข้อมูลใหม่ และใช้ในวิเคราะห์และจัดทำรายงานเพื่อนำเสนอผู้บริหารเทศบาลเพื่อใช้ประโยชน์ในการบริหารการคลังแล้ว

บรรณานุกรม

กฎหมายและระเบียบ

พระราชบัญญัติเทศบาล พ.ศ. 2496

พระราชบัญญัติรายได้เทศบาล พ.ศ. 25497

พระราชบัญญัติกำหนดแผนและขั้นตอนการกระจายอำนาจให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น
พ.ศ. 2542 และ (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2549

พระราชบัญญัติภาษีโรงเรือนและที่ดิน พ.ศ. 2475

พระราชบัญญัติภาษีบำรุงท้องที่ พ.ศ. 2508

พระราชบัญญัติภาษีป้าย พ.ศ. 2510

พระราชบัญญัติระเบียบบริหารราชการแผ่นดิน พ.ศ. 2534

พระราชบัญญัติระเบียบบริหารงานบุคคลส่วนท้องถิ่น พ.ศ. 2542

พระราชบัญญัติจัดสรรรายได้ประเภทภาษีมูลค่าเพิ่มและภาษีธุรกิจเฉพาะ

พระราชบัญญัติภาษีสรรพสามิต พ.ศ. 2527

พระราชบัญญัติจัดสรรเงินภาษีสรรพสามิต พ.ศ. 2527

พระราชบัญญัติสุรา พ.ศ. 2493

พระราชบัญญัติจัดสรรเงินภาษีสุรา พ.ศ. 2527

ประมวลกฎหมายที่ดิน

ประมวลรัษฎากร

ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์

ระเบียบกระทรวงมหาดไทยว่าด้วยวิธีการงบประมาณขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น พ.ศ. 2541

กฎหมาย ระเบียบ และประกาศอื่นๆที่เกี่ยวข้อง

หนังสือและอื่นๆ

จรัส สุวรรณมาลา , “การปรับปรุงสมาคมสันนิบาตเทศบาลแห่งประเทศไทย”, คณะรัฐศาสตร์
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2543.

ประเสริฐ วิจิตรนพรัตน์ และคณะ, “รายงานการศึกษาวิเคราะห์ความเสี่ยงและแนวโน้มการพัฒนา
ทางธุรกิจในเขตเทศบาลขอนแก่น”, คณะวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยขอนแก่น, 2552.

ดิเรก ปัทมสิริวัฒน์, “ความสามารถในการหารายได้ของเทศบาลและอบต. ทบพวนทฤษฎี และการ
ศึกษาเชิงประจักษ์” มหาวิทยาลัยนเรศวร

วีระศักดิ์ เครือเทพ, “สุขภาพทางการคลังของเทศบาล : กรอบแนวคิดและผลการวิจัยเชิงประจักษ์”,
2552.

เทศบาลนครขอนแก่น, “แผนพัฒนา 3 ปี พ.ศ. 2554-2556 “

เทศบาลนครลำปาง, “แผนพัฒนา 3 ปี พ.ศ. 2554-2556”

เทศบาลนครขอนแก่น, “งบแสดงฐานะการเงินประจำปีงบประมาณ 2549-2553”

เทศบาลนครปากเกร็ด, “งบแสดงฐานะการเงินประจำปีงบประมาณ 2549-2553”

เทศบาลนครระยอง, “งบแสดงฐานะการเงินประจำปีงบประมาณ 2549-2553”

เทศบาลนครลำปาง, “งบแสดงฐานะการเงินประจำปีงบประมาณ 2549-2553”

เทศบาลนครหาดใหญ่, “งบแสดงฐานะการเงินประจำปีงบประมาณ 2549 -2553”

สมาคมสันนิบาตเทศบาลแห่งประเทศไทย, “ข้อบังคับและระเบียบ พ.ศ. 2545 และที่แก้ไขเพิ่มเติม”

สมาคมสันนิบาตเทศบาลแห่งประเทศไทย, “ผลการดำเนินงานมิถุนายน 2551-พฤษภาคม 2552”

สมาคมสันนิบาตเทศบาลแห่งประเทศไทย, “ผลการดำเนินงานมิถุนายน 2552-พฤษภาคม 2553”

สถาบันพัฒนาสยาม, “การประชุมสัมมนาปลายปีโครงการศูนย์ส่งเสริมและประสานงานการวิจัยเพื่อ
การปกครองตนเองของท้องถิ่น(สปวท.) 2553”

สถาบันพัฒนาสยาม, “ชุดโครงการวิจัยเรื่องกระจายอำนาจทางการคลัง”, 2545.

สำนักงานเศรษฐกิจการคลัง, “เป้าหมายสัดส่วนรายได้ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ปีงบประมาณ
2543-2553”

ศูนย์บริการวิชาการเศรษฐศาสตร์, “การประมาณการขนาดรายได้ที่เหมาะสมขององค์กรปกครอง
ส่วนท้องถิ่น, คณะเศรษฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์

D.J. Power, “A Brief History of Decision Support Systems”,

<http://desresourees.com/history/dishistory>

DiNapoli Thomas P, “Local Goernment Guide : Fanancial Condition Analysis “

Ken W. Brown, “The 10 Point Test of Financial Condition”

Laudon K .C. and Laudon J.P.”Management Information System (2nd edition)”, Macmillan, 1988.

Ministry of Urban Development, Government of India (2007), “National Municipal of

Accounting Training Manual for Elected Representatives and Top Management “

Robert Kovacs, “Financial Analysis : Moderning Financial Management for Hungarian Local
Government (Trianing Manual)”

www.chris-kimble.com/course/World_Med_MBA/Types_of_Information_System.html

www.dloe.opm.go.th (สำนักงานคณะกรรมการการกระจายอำนาจให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น)

www.hatyaicity.go.th (เทศบาลนครหาดใหญ่)

www.kkmuni.go.th (เทศบาลนครขอนแก่น)

www.lampangcity.go.th (เทศบาลนครลำปาง)

www.nmt.or.th (สมาคมสันนิบาตเทศบาลแห่งประเทศไทย)

www.pakkretcity.go.th (เทศบาลนครปากเกร็ด)

www.rayongcity.net (เทศบาลนครระยอง)

www.thailocaladmin.go.th (กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น)

ภาคผนวก ก.

รายละเอียดภาษีอากรที่เทศบาลจัดเก็บเอง

1. ภาษีโรงเรือนและที่ดิน

ภาษีโรงเรือนและที่ดิน จัดเก็บตามพระราชบัญญัติภาษีโรงเรือนและที่ดิน พุทธศักราช 2475 มีสาระสำคัญ ดังนี้

ทรัพย์สินที่จัดเก็บภาษี ได้แก่ โรงเรือนหรือสิ่งปลูกสร้างอย่างอื่น ๆ กับที่ดินที่ต่อเนื่องกับโรงเรือนหรือสิ่งปลูกสร้างนั้น ๆ รวมถึง เครื่องจักรที่ใช้ผลิตสินค้าเพื่อการอุตสาหกรรม ซึ่งติดตั้งเป็นส่วนควบของโรงเรือนนั้น

ผู้มีหน้าที่เสียภาษี คือ เจ้าของโรงเรือนหรือสิ่งปลูกสร้างที่มีโรงเรือนหรือสิ่งปลูกสร้างให้เช่า หรือใช้โรงเรือนดังกล่าวเพื่อประกอบการค้า ประกอบการอุตสาหกรรม หรือใช้เป็นโกดังเก็บสินค้า แต่ที่ดินและโรงเรือนหรือสิ่งปลูกสร้างอย่างอื่น ๆ เป็นของคนละเจ้าของ เจ้าของโรงเรือนหรือสิ่งปลูกสร้างอย่างอื่น ๆ มีหน้าที่เสียภาษีทั้งที่ดิน โรงเรือนหรือสิ่งปลูกสร้างนั้น

ฐานภาษี คือ ค่ารายปี ซึ่งเป็น ค่าเช่าที่สมควรให้เช่าได้ในปีหนึ่ง ๆ กรณี ที่ทรัพย์สินให้เช่า กฎหมายให้ถือว่าค่าเช่านั้นคือค่ารายปี แต่ถ้าเป็นกรณีที่มีเหตุอันสมควรที่ทำให้พนักงานเจ้าหน้าที่เห็นว่า ค่าเช่านั้นมีจำนวนเงินอันสมควรที่จะให้เช่าได้ หรือกรณีหากค่าเช่าไม่ได้เนื่องจากเจ้าของทรัพย์สินดำเนินกิจการเอง หรือด้วยเหตุประการอื่น ให้พนักงานเจ้าหน้าที่มีอำนาจกำหนดค่ารายปีได้ โดยคำนึงถึงลักษณะของทรัพย์สิน ขนาดพื้นที่ ทำเลที่ตั้ง และบริการสาธารณะที่ทรัพย์สินนั้นได้รับประโยชน์

อัตรารายปี ร้อยละ 12.5 ของค่ารายปี

ทรัพย์สินที่ได้รับยกเว้นภาษี ได้แก่ พระราชวัง ทรัพย์สินของรัฐ ทรัพย์สินของการรถไฟ ทรัพย์สินของการท่าเรือ (ตามพระราชบัญญัติการท่าเรือ) ทรัพย์สินของโรงพยาบาลสาธารณะ โรงเรียนสาธารณะ ทรัพย์สินซึ่งเป็นศาสนสมบัติ โรงเรือนหรือสิ่งปลูกสร้างอย่างอื่น ๆ ซึ่งปิดวางไว้ตลอดปี โรงเรือนหรือสิ่งปลูกสร้างของการเคหะแห่งชาติที่ผู้เช่าซื้ออยู่อาศัยเอง โรงเรือนหรือสิ่งปลูกสร้างที่เจ้าของอยู่เอง และพื้นที่ที่เป็นบริเวณต่อเนื่องกับโรงเรือนหรือสิ่งปลูกสร้างอย่างอื่น ๆ ที่ใช้ประโยชน์โดยตรงของรัฐวิสาหกิจนั้นตามที่รัฐมนตรีประกาศกำหนด

การลดค่ารายปี

- ถ้าโรงเรือนหรือสิ่งปลูกสร้างอย่างอื่น ๆ ถูกรื้อถอนหรือทำลาย ให้ลดค่ารายปีของทรัพย์สินตามส่วนที่ถูกทำลายตลอดเวลาที่ยังไม่ได้ทำขึ้น โดยโรงเรือนหรือสิ่งปลูกสร้างดังกล่าวต้องเป็นที่ยังใช้ประโยชน์ไม่ได้

- ถ้าโรงเรือนหรือสิ่งปลูกสร้างอย่างอื่น ๆ ทำขึ้นระหว่างปีให้คิดค่ารายปี ณ เวลาซึ่งโรงเรือนหรือสิ่งปลูกสร้างอย่างอื่น ๆ นั้น ได้มีขึ้นและสำเร็จจนควรเข้าอยู่ได้แล้ว

- ถ้าเจ้าของโรงเรือนติดตั้งส่วนควบที่สำคัญ มีลักษณะเป็นเครื่องจักรกลไก เครื่องกระทำหรือเครื่องกำเนิดสินค้า เพื่อใช้ดำเนินการอุตสาหกรรมให้ลดค่ารายปีลงเหลือหนึ่งในสามของค่ารายปีของทรัพย์สินนั้น รวมทั้งส่วนควบดังกล่าวด้วย

2. ภาษีบำรุงท้องที่

ภาษีบำรุงท้องที่จัดเก็บตามพระราชบัญญัติภาษีบำรุงท้องที่ พ.ศ.2508 มีสาระสำคัญดังนี้
ทรัพย์สินที่จัดเก็บภาษี จัดเก็บจากที่ดินที่ใช้เป็นที่อยู่อาศัย ที่ดิน ซึ่งเป็นที่ตั้งโรงเรือนปิดว่าง ที่ดินที่มีได้ต่อเนื่องกับโรงเรือนหรือสิ่งปลูกสร้างอย่างอื่น ๆ เช่น ที่ดินที่ใช้ทำการค้า การอุตสาหกรรม ที่ทำการเกษตรกรรมซึ่งไม่มีโรงเรือนตั้งอยู่และที่ดินว่างเปล่า ซึ่งมีได้ใช้ประโยชน์ตามควรแก่สภาพที่ดิน

ผู้มีหน้าที่เสียภาษี คือ เจ้าของที่ดินซึ่งมีกรรมสิทธิ์ในที่ดินหรือครอบครองอยู่ในที่ดินที่ไม่เป็นกรรมสิทธิ์ของเอกชน และกรณีที่มีการโอนกรรมสิทธิ์หรือโอนสิทธิครอบครองในที่ดิน ให้ผู้รับโอนมีหน้าที่ร่วมกับเจ้าของที่ดินเดิมเสียภาษีบำรุงท้องที่ค้างชำระไม่เกินห้าปี รวมทั้งปีสุดท้ายที่มีการเปลี่ยนแปลงเจ้าของที่ดิน

ฐานภาษี คือ ราคาปานกลางของที่ดินซึ่งตีราคาโดยคณะกรรมการในแต่ละท้องถิ่น โดยคณะกรรมการจะตีราคาปานกลางในรอบระยะเวลา 4 ปี การตีราคาในรอบระยะเวลา 4 ปีดังกล่าว จะใช้เป็นราคาปานกลางได้ทุกปี สำหรับรอบระยะเวลา 4 ปีนั้น หลักเกณฑ์การตีราคา คือ ให้นำราคาที่ดินในหน่วยที่จะทำการตีราคา ซึ่งซื้อขายกันโดยสุจริตครั้งสุดท้ายไม่น้อยกว่า 3 รายในระยะเวลาไม่เกินหนึ่งปี มาคำนวณเฉลี่ยเป็นราคาปานกลาง โดยไม่ให้รวมราคาโรงเรือนสิ่งปลูกสร้างหรือสิ่งเพาะปลูกเข้าด้วย ถ้าไม่มีราคาซื้อขาย ให้นำราคาปานกลางที่คำนวณจากราคาซื้อขายในหน่วยใกล้เคียงที่มีสภาพทำเลคล้ายคลึงกันมาเป็นราคาปานกลางของที่ดินถ้าไม่อาจนำราคาปานกลางมาเทียบเคียงได้ให้กำหนดราคาปานกลางของที่ดิน โดยถือเกณฑ์อย่างอื่นอันอาจแสดงราคาตลาดของที่ดินโดยเฉลี่ยได้

อัตราภาษี ผู้เป็นเจ้าของที่ดินในวันที่ 1 มกราคมของปีใดต้องเสียภาษีบำรุงท้องที่สำหรับปีนั้นจากราคาปานกลางของที่ดิน ตามบัญชีอัตราภาษี ซึ่งกำหนดไว้ 34 ชั้น ดังนี้

บัญชีอัตราภาษีบำรุงท้องที่

ชั้น	ราคาปานกลางของที่ดิน	ภาษีไร่ละ		เฉลี่ย อัตรา ร้อยละ	หมายเหตุ
		บาท	สต		
1	ไม่เกินไร่ละ 200 บาท	-	50	0.25	(1) ที่ดินที่ใช้ประกอบการ กสิกรรม เฉพาะ ประเภท ไม้ล้มลุก ให้เสียทั้งอัตรา แต่ถ้าเจ้าของที่ดิน ประกอบการกสิกรรม ประเภท ไม้ล้มลุกด้วย ตนเอง เสียอย่างสูงไม่เกิน ไร่ละ 5 บาท (2) ที่ดินที่ทิ้งไว้ว่าง เปล่าหรือไม่ได้ทำ ประโยชน์ตามควร แก่สภาพที่ดิน ให้เสีย เพิ่มขึ้นอีกหนึ่งเท่า
2	เกินไร่ละ 200 บาท ถึงไร่ละ 400 บาท	1	-	0.33	
3	เกินไร่ละ 400 บาท ถึงไร่ละ 600 บาท	2	-	0.40	
4	เกินไร่ละ 600 บาท ถึงไร่ละ 800 บาท	3	-	0.42	
5	เกินไร่ละ 800 บาท ถึงไร่ละ 1,000 บาท	4	-	0.44	
6	เกินไร่ละ 1,000 บาท ถึงไร่ละ 1,200 บาท	5	50	0.50	
7	เกินไร่ละ 1,200 บาท ถึงไร่ละ 1,400 บาท	7	-	0.54	
8	เกินไร่ละ 1,400 บาท ถึงไร่ละ 1,600 บาท	8	-	0.53	
9	เกินไร่ละ 1,600 บาท ถึงไร่ละ 1,800 บาท	9	-	0.53	
10	เกินไร่ละ 1,800 บาท ถึงไร่ละ 2,000 บาท	10	-	0.53	
11	เกินไร่ละ 2,000 บาท ถึงไร่ละ 2,200 บาท	11	-	0.52	
12	เกินไร่ละ 2,200 บาท ถึงไร่ละ 2,400 บาท	12	-	0.52	
13	เกินไร่ละ 2,400 บาท ถึงไร่ละ 2,600 บาท	13	-	0.52	
14	เกินไร่ละ 2,600 บาท ถึงไร่ละ 2,800 บาท	14	-	0.52	
15	เกินไร่ละ 2,800 บาท ถึงไร่ละ 3,000 บาท	15	-	0.52	
16	เกินไร่ละ 3,000 บาท ถึงไร่ละ 3,500 บาท	17	50	0.54	
17	เกินไร่ละ 3,500 บาท ถึงไร่ละ 4,000 บาท	20	-	0.53	
18	เกินไร่ละ 4,000 บาท ถึงไร่ละ 4,500 บาท	22	-	0.53	
19	เกินไร่ละ 4,500 บาท ถึงไร่ละ 5,000 บาท	25	-	0.53	
20	เกินไร่ละ 5,000 บาท ถึงไร่ละ 5,500 บาท	27	50	0.52	
21	เกินไร่ละ 5,500 บาท ถึงไร่ละ 6,000 บาท	30	-	0.52	
22	เกินไร่ละ 6,000 บาท ถึงไร่ละ 6,500 บาท	32	50	0.52	
23	เกินไร่ละ 6,500 บาท ถึงไร่ละ 7,000 บาท	35	-	0.52	
24	เกินไร่ละ 7,000 บาท ถึงไร่ละ 7,500 บาท	37	50	0.52	
25	เกินไร่ละ 7,500 บาท ถึงไร่ละ 8,000 บาท	40	-	0.52	
26	เกินไร่ละ 8,000 บาท ถึงไร่ละ 8,500 บาท	42	50	0.52	

ชั้น	ราคาปานกลางของที่ดิน	ภาษีไร่ละ		เฉลี่ยอัตราร้อยละ	หมายเหตุ
		บาท	สต		
27	เกินไร่ละ 8,500 บาท ถึงไร่ละ 9,000 บาท	45	-	0.51	
28	เกินไร่ละ 9,000 บาท ถึงไร่ละ 9,500 บาท	47	50	0.51	
29	เกินไร่ละ 9,500 บาท ถึงไร่ละ 10,000 บาท	50	-	0.51	
30	เกินไร่ละ 10,000 บาท ถึงไร่ละ 15,000 บาท	55	-	0.44	
31	เกินไร่ละ 15,000 บาท ถึงไร่ละ 20,000 บาท	60	-	0.34	
32	เกินไร่ละ 20,000 บาท ถึงไร่ละ 25,000 บาท	65	-	0.29	
33	เกินไร่ละ 25,000 บาท ถึงไร่ละ 30,000 บาท	70	-	0.25	
34	เกินไร่ละ 30,000 บาท ให้เสียภาษีไร่ละ ดังต่อไปนี้ (1) สำหรับราคาปานกลางของที่ดิน 30,000 บาทแรก ให้เสียภาษี 70 บาท (2) สำหรับราคาปานกลางของที่ดิน ส่วนที่เกิน 30,000 บาท ให้เสียทุกๆ 10,000 บาท คือ 25 บาท เศษของ 10,000 บาท ถ้าถึง 5,000 บาท ให้ถือเป็น 10,000 บาท ถ้าไม่ถึง 5,000 บาท ให้ปัดทิ้ง			0.25	

ทรัพย์สินที่ได้รับยกเว้นภาษี คือ ที่ดินที่เป็นที่ดังพระราชวัง ที่ดินที่เป็นสาธารณสมบัติของแผ่นดินหรือที่ดินของรัฐ ที่ดินของราชการส่วนท้องถิ่น ที่ดินที่ใช้เฉพาะการพยาบาล สาธารณะ การศึกษา หรือการกุศลสาธารณะ ที่ดินที่ใช้เฉพาะศาสนกิจ ที่ดินที่ใช้เป็นสุสานและ฼าปนสถาน ที่ดินที่ใช้ในการรถไฟ การประปา การไฟฟ้า การท่าเรือและสนามบิน ที่ดินที่ใช้ต่อเนื่องกับโรงเรียนที่ต้องเสียภาษีโรงเรียนและที่ดินอยู่แล้ว ที่ดินของเอกชนเฉพาะส่วนที่เจ้าของที่ดินยินยอมให้ทางราชการจัดใช้เพื่อสาธารณะประโยชน์ ที่ดินที่เป็นที่ตั้งที่ทำการองค์การสหประชาชาติ ทบวงการชำนาญพิเศษขององค์การสหประชาชาติองค์การระหว่างประเทศ และที่ดินที่เป็นที่ทำการของสถานทูต หรือสถานกงสุล

การลดหย่อนและการยกเว้นหรือลดภาษี

บุคคลธรรมดา ซึ่งเป็นเจ้าของที่ดินแปลงเดียวหรือหลายแปลงที่อยู่ ในจังหวัดเดียวกัน และใช้ที่ดินเป็นที่อยู่อาศัย เป็นที่เลี้ยงสัตว์ และที่ประกอบกิจกรรมของคน ให้ลดหย่อนไม่ต้องเสียภาษีบำรุงท้องที่ตามเกณฑ์อย่างใดอย่างหนึ่ง ดังนี้

- ที่ดินในเขตกรุงเทพมหานคร ให้ลดหย่อนในท้องที่ชุมชนหนาแน่นมาก 50 - 100 ตารางวา ที่ชุมชนหนาแน่นปานกลาง 100 ตารางวา ถึง 1 ไร่ ที่ชนบท 3 - 5 ไร่ ตามที่กำหนดโดยข้อบัญญัติกรุงเทพมหานคร

- ที่ดินนอกเขตเทศบาลและสุขาภิบาล ให้ลดหย่อน 3 - 5 ไร่ ตามที่กำหนดโดยข้อบัญญัติจังหวัด

- ที่ดินในเขตเทศบาลตำบลหรือในเขตสุขาภิบาล ให้ลดหย่อน 200 ตารางวา ถึง 1 ไร่ ตามที่กำหนดในเทศบัญญัติหรือข้อบังคับสุขาภิบาล

- ที่ดินในเขตเมืองพัทยาและเขตเทศบาลอื่น นอกจากเขตเทศบาลตำบลให้ลดหย่อน 50 - 100 ตารางวา ตามที่กำหนดในข้อบัญญัติหรือเทศบัญญัติ

ที่ดินที่ใช้ในการเพาะปลูก ถ้าปีที่ล่วงมาแล้วการเพาะปลูกเสียหายมากผิดปกติ หรือทำการเพาะปลูกไม่ได้ด้วยเหตุอันพ้นวิสัยที่จะป้องกันได้โดยทั่วไป ให้ผู้ว่าราชการจังหวัดมีอำนาจพิจารณา ยกเว้นหรือลดภาษีบำรุงท้องที่ตามระเบียบที่กระทรวงมหาดไทยกำหนด

ที่ดินที่ใช้เป็นสุสานและฌาปนสถานสาธารณะ โดยได้รับประโยชน์ตอบแทน อาจได้รับยกเว้นไม่ต้องเสียภาษีบำรุงท้องที่ตามที่กำหนดในกฎกระทรวง

3. ภาษีป้าย

ภาษีป้ายจัดเก็บตามพระราชบัญญัติภาษีป้าย พ.ศ. 2510 มีสาระสำคัญดังนี้

หลักการจัดเก็บภาษีป้าย ให้เก็บจากป้ายแสดงชื่อ ยี่ห้อหรือเครื่องหมายที่ใช้ในการประกอบการค้า หรือประกอบกิจการอื่นเพื่อหารายได้หรือโฆษณาการค้าหรือกิจการอื่นเพื่อหารายได้ไม่ว่าจะแสดงหรือโฆษณาไว้ที่วัตถุใด ๆ ด้วยอักษร ภาพ หรือเครื่องหมายที่เขียน แกะสลัก จารึกหรือทำให้ปรากฏด้วยวิธีอื่น

ฐานภาษี ให้จัดเก็บจากพื้นที่ป้ายในทุก 500 ตร.ซม. คำนวณดังนี้

- **พื้นที่มีขอบเขตกำหนดได้** ให้เอาส่วนกว้างที่สุดคูณด้วยส่วนยาวที่สุดของขอบเขตป้ายเป็น ตร.ซม.

- **พื้นที่ไม่มีขอบเขตกำหนดได้** ให้ถือตัวอักษรภาพ หรือเครื่องหมายที่อยู่ริมสุดเป็นขอบเขตสำหรับกำหนดส่วนกว้างที่สุดคูณด้วยส่วนยาวที่สุดเป็น ตร.ซม.

เมื่อคำนวณพื้นที่แล้วถ้ามีเศษเกินกึ่งหนึ่งของ 500 ตร.ซม. ให้นับเป็น 500 ตร.ซม. ถ้าไม่ถึงให้ปัดทิ้ง

อัตราภาษี รัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทยมีอำนาจออกกฎกระทรวงกำหนดอัตราภาษีไม่เกินอัตราท้ายพระราชบัญญัติภาษีป้าย

ประเภท	ประเภทป้าย	อัตราภาษี ตามท้าย พ.ร.บ.ฯ	อัตราภาษี ตามกฎหมายกระทรวง
1	ป้ายที่มีอักษรไทยล้วน	10 บาท ต่อ 500 ตร.ชม.	3 บาท ต่อ 500 ตร.ชม.
2	ป้ายที่มีอักษรไทยปนกับอักษร ต่างประเทศ และหรือปนกับภาพ และหรือเครื่องหมายอื่น	100 บาท ต่อ 500 ตร.ชม.	20 บาท ต่อ 500 ตร.ชม.
3	ป้ายดังต่อไปนี้ (ก) ป้ายที่ไม่มีอักษรไทยไม่ว่าจะ มีภาพหรือเครื่องหมายใด ๆ หรือไม่ (ข) ป้ายที่มีอักษรไทยบางส่วน หรือทั้งหมดอยู่ได้หรือต่ำกว่า ภาษาดังประเทศ	200 บาท ต่อ 500 ตร.ชม.	40 บาท ต่อ 500 ตร.ชม.
4	ป้ายตามลำดับที่ 1 2 หรือ 3 เมื่อคำนวณพื้นที่ของป้ายแล้ว ถ้ามีอัตรา ที่ต้องเสียภาษีต่ำกว่าป้ายละ 200 บาท ให้เสียภาษีป้ายละ 200 บาท		

การเสียภาษี

- เจ้าของป้ายมีหน้าที่เสียภาษีเป็นรายปีตามอัตราที่กำหนดในกฎกระทรวง ยกเว้นป้ายที่
เริ่มติดตั้งหรือแสดงในปีแรก ให้เสียภาษีตั้งแต่วันเริ่มติดตั้งหรือแสดงจนถึงวันสิ้นปี และให้คิดภาษีเป็น
รายงวด งวดละสามเดือน

- ให้เจ้าของป้ายยื่นแบบแสดงรายการภาษีป้ายภายในเดือนมีนาคมของปี ในกรณีที่ไม่มี
ผู้ยื่นแบบแสดงรายการสำหรับป้ายใด และพนักงานเจ้าหน้าที่ไม่อาจหาตัวเจ้าของป้ายได้ ให้ถือว่าผู้ถือ
ครองป้ายนั้นเป็นผู้มีหน้าที่เสียภาษีป้าย ถ้าไม่อาจหาตัวเจ้าของป้ายนั้นได้ ให้ถือว่าเจ้าของหรือผู้
ครอบครองอาคารหรือที่ดินที่ป้ายนั้นติดตั้งหรือแสดงอยู่เป็นผู้มีหน้าที่เสียภาษีป้ายตามลำดับ

การยกเว้น

- ป้ายที่แสดงไว้ ณ โรงมหรสพและบริเวณของมหรสพนั้น เพื่อโฆษณาโรงมหรสพ
- ป้ายที่แสดงไว้ที่สินค้าหรือสิ่งห่อหุ้มหรือบรรจุสินค้า
- ป้ายที่แสดงไว้ในบริเวณงานที่จัดขึ้นเป็นครั้งคราว
- ป้ายที่แสดงไว้ที่ถนน หรือสัตว์
- ป้ายที่แสดงไว้ในอาคารที่ใช้ประกอบการค้าหรือประกอบกิจการอื่น หรือภายใน
อาคารซึ่งเป็นที่รโหฐาน ทั้งนี้ เพื่อหารายได้ และแต่ละป้ายมีพื้นที่ไม่เกินที่กำหนดในกฎกระทรวง (3 ตร.
ม.) แต่ไม่รวมถึงป้ายตามกฎหมายว่าด้วยทะเบียนพาณิชย์

- ป้ายของราชการส่วนกลาง ราชการส่วนภูมิภาค หรือราชการส่วนท้องถิ่น

- ป้ายขององค์กรที่จัดขึ้นตามกฎหมายว่าด้วยการจัดตั้งองค์กรของรัฐบาลหรือกฎหมายว่าด้วยการนั้น ๆ และหน่วยงานที่นำรายได้ส่งรัฐ

- ป้ายของธนาคารแห่งประเทศไทย ธนาคารออมสิน ธนาคารอาคารสงเคราะห์ ธนาคารเพื่อการเกษตรฯ และบริษัทเงินทุนอุตสาหกรรมแห่งประเทศไทย(ปัจจุบันเลิกกิจการแล้ว)

- ป้ายของโรงเรียนเอกชนหรือสถาบันอุดมศึกษาเอกชนที่แสดงไว้ ณ อาคารหรือบริเวณของโรงเรียนเอกชนหรือสถาบันอุดมศึกษาเอกชนนั้น

- ป้ายของผู้ประกอบการเกษตรซึ่งค่าผลผลิตอันเกิดจากการเกษตรของตน

- ป้ายของวัด หรือผู้ดำเนินกิจการเพื่อประโยชน์แก่การศาสนาหรือการกุศลสาธารณะ โดยเฉพาะ

- ป้ายของสมาคมหรือมูลนิธิ

- ป้ายที่กำหนดในกฎกระทรวง ซึ่งได้แก่ ป้ายที่ติดตั้งหรือแสดงไว้ที่รถยนต์ส่วนบุคคล รถจักรยานยนต์ รถบดถนน หรือรถแทรกเตอร์ ตามกฎหมายว่าด้วยรถยนต์ ป้ายที่ติดตั้งไว้ที่ล้อเลื่อนตามกฎหมายว่าด้วยล้อเลื่อน และป้ายที่ติดตั้งไว้ที่ยานพาหนะอื่น โดยมีพื้นที่ไม่เกิน 500 ตร.ซม.

นอกจากนี้ กฎหมายยังได้ยกเว้นภาษีสำหรับข้อความที่แสดงชื่อและที่อยู่ของเจ้าของป้ายที่เป็นตัวอักษรไทยที่มุมด้านล่างของป้ายที่ติดตั้งบนอสังหาริมทรัพย์ของบุคคลอื่น และมีพื้นที่เกิน 2 ตร.ม. โดยป้ายที่แสดงชื่อและที่อยู่ของเจ้าของป้ายดังกล่าวต้องมีพื้นที่ป้ายไม่เกิน 1 ใน 10 ถ้ามีพื้นที่เกิน 1 ใน 10 ให้เสียภาษีในอัตราป้ายภาษาไทยล้วน

4. อกรฆ่าสัตว์

จัดเก็บตามพระราชบัญญัติควบคุมการฆ่าสัตว์และจำหน่ายเนื้อสัตว์ พ.ศ. 2535

ผู้ที่มีหน้าที่เสียภาษี คือผู้ที่มีความประสงค์จะฆ่าโค กระบือ แพะ แกะ สุกร และสัตว์อื่นตามที่กำหนดในกฎกระทรวง ให้แจ้งจำนวนสัตว์ที่จะฆ่า วันและเวลาที่จะดำเนินการฆ่าและชื่อของโรงฆ่าสัตว์ ตามแบบที่กระทรวงมหาดไทยกำหนด

อัตราอากรฆ่าสัตว์

โค	12 บาท
กระบือ	15 บาท
สุกร	10 บาท
สุกรน้ำหนักต่ำกว่า 22.50 ก.ก.	5 บาท
แพะหรือแกะ	4 บาท
สัตว์อื่นตามกฎหมาย	4 บาท

5. อกรังนกอีแอ่น

จัดเก็บตามพระราชบัญญัติอกรังนกอีแอ่น พ.ศ. 2540

การจัดสรรรายได้

- เงินอกรที่จัดเก็บไม่เกิน 3 ล้านบาท ให้จัดสรรให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ที่มีการจัดเก็บรังนกนั้นทั้งหมด

- เงินอกรที่จัดเก็บได้เกิน 3 ล้านบาท ให้จัดสรร 3 ล้านบาทแรกแก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ที่จัดเก็บรังนก สำหรับส่วนที่เกิน 3 ล้านบาท ให้จัดสรรแก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ที่จัดเก็บรังนก ร้อยละ 40 ที่เหลืออีกร้อยละ 60 ให้จัดสรรแก่ องค์กรปกครองท้องถิ่นอื่นในจังหวัดเดียวกัน

ภาคผนวก ข.

Template การจัดทำเครื่องมือเพื่อใช้ในการวิเคราะห์และวางแผนการคลังของเทศบาล

เครื่องมือเพื่อใช้ในการวิเคราะห์และวางแผนการคลังของเทศบาล แบ่งออกเป็น 3 ส่วน

1. ส่วนการจัดเก็บข้อมูล มีวัตถุประสงค์เพื่อการจัดเก็บข้อมูลในรูปแบบอิเล็กทรอนิกส์ หรือ การสร้างฐานข้อมูล
2. ส่วนการวิเคราะห์เปรียบเทียบข้อมูลจริงและข้อมูลประมาณการ มีวัตถุประสงค์เพื่อวิเคราะห์และวางแผนทางการเงิน
3. ส่วนการวิเคราะห์ด้วยตัวชี้วัด มีวัตถุประสงค์เพื่อกำหนดเป้าหมาย และประเมินผลดำเนินงาน ประกอบด้วย ตัวชี้วัดด้านรายได้ ตัวชี้วัดด้านรายจ่าย ตัวชี้วัดด้านดุลการคลัง ตัวชี้วัดด้านหนี้สิน และตัวชี้วัดด้านเงินสะสม

ทั้งนี้ รายละเอียดของจัดทำเครื่องมือทั้ง 3 ส่วน มีรายละเอียด ดังนี้

1. ส่วนการจัดเก็บข้อมูล

ส่วนการจัดเก็บข้อมูลเป็นการนำเข้าข้อมูลการคลังของเทศบาลรายปีจาก “งบแสดงฐานะการเงิน” ของเทศบาล ประกอบด้วย 1) ข้อมูลรายได้ 2) ข้อมูลรายจ่าย 3) ข้อมูลดุลการคลัง 4) ข้อมูลหนี้เงินกู้ และ 5) ข้อมูลเงินสะสม โดยเชื่อมโยงข้อมูลการคลังของแต่ละปีให้อยู่ในฐานข้อมูลเดียวที่มีความต่อเนื่องของข้อมูล ทั้งนี้ รายละเอียดของการจัดเก็บข้อมูลมีดังนี้

1.1 ข้อมูลรายได้

การนำเข้าข้อมูลรายได้แบ่งออกเป็น 2 ส่วน คือ ข้อมูลประมาณการรายได้ และข้อมูลรายได้จริง โดยแบ่งประเภทของรายได้ออกเป็น 3 ประเภท ได้แก่ รายได้ที่เทศบาลจัดเก็บเอง รายได้ที่รัฐบาลจัดเก็บให้และแบ่งให้ และรายได้จากเงินอุดหนุน

1.1.1 รายได้ที่เทศบาลจัดเก็บเองประกอบด้วย 6 หมวด ได้แก่

1) หมวดภาษีอากร ประกอบด้วย 4 รายการ ได้แก่ 1) ภาษีโรงเรือนและที่ดิน 2) ภาษีบำรุงท้องที่ 3) ภาษีป้าย 4) อากรฆ่าสัตว์

2) หมวดค่าธรรมเนียม ค่าปรับ และใบอนุญาต ประกอบด้วย 28 รายการ ได้แก่ 1) ค่าธรรมเนียมเกี่ยวกับควบคุมการฆ่าสัตว์และจำหน่ายเนื้อสัตว์ 2) ค่าธรรมเนียมเกี่ยวกับใบอนุญาตการขายสุรา 3) ค่าธรรมเนียมเกี่ยวกับใบอนุญาตการพนัน 4) ค่าธรรมเนียมเกี่ยวกับการจัดระเบียบจอดยานยนต์ 5) ค่าธรรมเนียมเกี่ยวกับการควบคุมอาคาร 6) ค่าธรรมเนียมเก็บและขนมูลฝอย 7) ค่าธรรมเนียมเก็บและขนอุจจาระหรือสิ่งปฏิกูล 8) ค่าธรรมเนียมในการออกหนังสือรับรองการแจ้งการจัดตั้งสถานที่จำหน่ายอาหารหรือสถานที่สะสมอาหารในอาคารหรือพื้นที่ใดซึ่งมีพื้นที่ไม่เกิน 200 ตารางเมตร 9)

ค่าธรรมเนียมเกี่ยวกับสุสานและฌาปนสถาน 10) ค่าธรรมเนียมปิดแผ่นป้ายประกาศ หรือเขียนข้อความ หรือภาพ ติดตั้ง เขียนป้าย หรือเอกสาร หรือทั้ง หรือโปรยแผ่นประกาศเพื่อโฆษณาแก่ประชาชน 11) ค่าธรรมเนียมเกี่ยวกับการทะเบียนราษฎร 12) ค่าธรรมเนียมเกี่ยวกับบัตรประจำตัวประชาชน 13) ค่าธรรมเนียมเกี่ยวกับโรคพิษสุนัขบ้า 14) ค่าธรรมเนียมเกี่ยวกับการส่งเสริมและรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อมแห่งชาติ 15) ค่าธรรมเนียมบำรุง อบจ. จากผู้เข้าพักโรงแรม 16) ค่าปรับผู้กระทำความผิดกฎหมายจากจรัลระเบียบจอยานยนต์ 17) ค่าปรับผู้กระทำความผิดกฎหมายจราจรทางบก 18) ค่าปรับผู้กระทำความผิดกฎหมายการป้องกันและระงับอัคคีภัย 19) ค่าปรับผู้กระทำความผิดกฎหมายและข้อบังคับท้องถิ่น 20) ค่าปรับการผิดสัญญา 21) ค่าปรับอื่นๆ 22) ค่าใบอนุญาตรับทำการเก็บ ขน หรือกำจัด สิ่งปฏิกูลหรือมูลฝอย 23) ค่าใบอนุญาตจัดตั้งตลาดเอกชน 24) ค่าใบอนุญาตจัดตั้งสถานที่จำหน่ายอาหารหรือสถานที่สะสมอาหารในอาคาร หรือพื้นที่ใด ซึ่งมีพื้นที่เกิน 200 ตารางเมตร 25) ค่าใบอนุญาตจำหน่ายสินค้าในที่หรือทางสาธารณะ 26) ค่าใบอนุญาตเกี่ยวกับการควบคุมอาคาร 27) ค่าใบอนุญาตเกี่ยวกับการโฆษณาโดยใช้เครื่องขยายเสียง และ 28) ค่าใบอนุญาตอื่นๆ

3) หมวดรายได้จากทรัพย์สิน ประกอบด้วย 5 รายการ ได้แก่ 1) ค่าเช่าที่ดิน และ 2) ค่าเช่าหรือค่าบริการสถานที่ 3) ดอกเบี้ย 4) เงินปันผลหรือเงินรางวัลต่างๆ และ 5) ค่าตอบแทนตามที่กฎหมายกำหนด

4) หมวดรายได้จากสาธารณูปโภคและการพาณิชย์ ประกอบด้วย 3 รายการ ได้แก่ 1) เงินช่วยเหลือท้องถิ่นจากกิจการสถานธนาถูปาล 2) เงินสะสมจากการโอนกิจการสาธารณูปโภคหรือการพาณิชย์ และ 3) รายได้จากสาธารณูปโภคและการพาณิชย์

5) หมวดรายได้เบ็ดเตล็ด ประกอบด้วย 7 รายการ ได้แก่ 1) เงินที่มีผู้อุทิศให้ 2) ค่าขายแบบแปลน 3) ค่าเขียนแบบแปลน 4) ค่าจำหน่ายแบบพิมพ์และคำร้อง 5) ค่ารับรองสำเนาและถ่ายเอกสาร 6) ค่าสมัครสมาชิกห้องสมุดและ 7) รายได้เบ็ดเตล็ดอื่น ๆ

6) หมวดรายได้จากทุน ได้แก่ ค่าขายทอดตลาดทรัพย์สิน

1.1.2 รายได้ที่รัฐบาลจัดเก็บให้และแบ่งให้ประกอบด้วย 16 รายการ ได้แก่ 1) ภาษีและค่าธรรมเนียมรถยนต์หรือล้อเลื่อน 2) ภาษีมูลค่าเพิ่ม 3) ภาษีธุรกิจเฉพาะ 4) ภาษีสุรา 5) ภาษีสรรพสามิต 6) ภาษีการพนัน 7) ภาษีแสดมปียาสูบ 8) ค่าภาคหลวงและค่าธรรมเนียมป่าไม้ 9) ค่าภาคหลวงแร่ 10) ค่าภาคหลวงปิโตรเลียม 11) เงินที่เก็บตามกฎหมายว่าด้วยอุทยานแห่งชาติ 12) ค่าธรรมเนียมจดทะเบียนสิทธิและนิติกรรมที่ดิน 13) อากรประทานบัตรและอาชญาบัตรประมง 14) อากรรังนกอีแอ่น 15) ค่าธรรมเนียมน้ำบาดาลและใช้น้ำบาดาล และ 16) ค่าธรรมเนียมสนามบิน

1.1.3 รายได้จากเงินอุดหนุน ประกอบด้วย 1) เงินอุดหนุนทั่วไปลักษณะงบลงทุน 2) เงินอุดหนุนเฉพาะกิจด้านการศึกษา และ 3) เงินอุดหนุนเฉพาะกิจเพื่อเป็นโครงสร้างพื้นฐาน

ทั้งนี้ รูปแบบของการนำเข้าข้อมูลรายได้แบ่งออกเป็น 2 ส่วน คือ ข้อมูลประมาณการรายได้ และข้อมูลรายได้จริงสามารถแสดงได้ดังตารางต่อไปนี้

รายการ	รหัสบัญชี	ประมาณการรายได้ / รายได้จริง				
		2549	2550	2551	2552	2553
1. รายได้จัดเก็บเอง (1.1 + 1.2 + 1.3 + 1.4 + 1.5 + 1.6)						
1.1 หมวดภาษีอากร	0100					
1.1.1 ภาษีโรงเรือนและที่ดิน	0101					
1.1.2 ภาษีบำรุงท้องที่	0102					
1.1.3 ภาษีป้าย	0103					
1.1.4 อากรแสตมป์	0104					
1.1.5 ภาษีบำรุง อบจ. จากสถานค้าปลีกยาสูบ * (อบจ.)	0105					
1.1.6 ภาษีบำรุง อบจ. จากสถานค้าปลีกน้ำมัน * (อบจ.)	0106					
1.2 หมวดค่าธรรมเนียม ค่าปรับและใบอนุญาต	0120					
1) ค่าธรรมเนียมเกี่ยวกับควบคุมการฆ่าสัตว์และจำหน่ายเนื้อสัตว์	0121					
2) ค่าธรรมเนียมเกี่ยวกับใบอนุญาตการขายสุรา	0122					
3) ค่าธรรมเนียมเกี่ยวกับใบอนุญาตการพนัน	0123					
4) ค่าธรรมเนียมเกี่ยวกับการจัดระเบียบจอฉายยนต์	0124					
5) ค่าธรรมเนียมเกี่ยวกับการควบคุมอาคาร	0125					
6) ค่าธรรมเนียมเก็บและขนมูลฝอย	0126					
7) ค่าธรรมเนียมเก็บและขนอุจจาระหรือสิ่งปฏิกูล	0127					
8) ค่าธรรมเนียมในการออกหนังสือรับรองการแจ้งการจัดตั้งสถานที่จำหน่ายอาหารหรือสถานที่สะสมอาหารในอาคารหรือพื้นที่ใด ซึ่งมีพื้นที่ไม่เกิน 200 ตารางเมตร	0128					
9) ค่าธรรมเนียมเกี่ยวกับสุสานและฌาปนสถาน	0129					
10) ค่าธรรมเนียมปิดแผ่นป้ายประกาศ หรือเขียนข้อความ หรือภาพ คัดตั้ง	0130					
11) ค่าธรรมเนียมเกี่ยวกับการทะเบียนราษฎร	0131					
12) ค่าธรรมเนียมเกี่ยวกับบัตรประจำตัวประชาชน	0132					
13) ค่าธรรมเนียมเกี่ยวกับโรคพิษสุนัขบ้า	0133					
14) ค่าธรรมเนียมเกี่ยวกับการส่งเสริมและรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อมแห่งชาติ	0134					
15) ค่าธรรมเนียมบำรุง อบจ. จากผู้เข้าพักโรงแรม	0135					
16) ค่าปรับผู้กระทำความผิดกฎหมายจากจัดระเบียบจอฉายยนต์	0136					
17) ค่าปรับผู้กระทำความผิดกฎหมายจราจรทางบก	0137					
18) ค่าปรับผู้กระทำความผิดกฎหมายการป้องกันและระงับอัคคีภัย	0138					
19) ค่าปรับผู้กระทำความผิดกฎหมายและข้อบังคับท้องถิ่น	0139					
20) ค่าปรับการผิดสัญญา	0140					
21) ค่าปรับอื่นๆ	0141					
22) ค่าใบอนุญาตรับทำการเก็บ ขน หรือกำจัด สิ่งปฏิกูลหรือมูลฝอย	0142					
23) ค่าใบอนุญาตจัดตั้งตลาดเอกชน	0143					
24) ค่าใบอนุญาตจัดตั้งสถานที่จำหน่ายอาหารหรือสถานที่สะสมอาหารในอาคาร หรือพื้นที่ใด ซึ่งมีพื้นที่ไม่เกิน 200 ตารางเมตร	0144					
25) ค่าใบอนุญาตจำหน่ายสินค้าในที่หรือทางสาธารณะ	0145					
26) ค่าใบอนุญาตเกี่ยวกับการควบคุมอาคาร	0146					
27) ค่าใบอนุญาตเกี่ยวกับการโฆษณาโดยใช้เครื่องขยายเสียง	0147					
28) ค่าใบอนุญาตอื่นๆ	0148					

รายการ	รหัสบัญชี	ประมาณการรายได้ / รายได้จริง				
		2549	2550	2551	2552	2553
1.3 หมวดรายได้จากทรัพย์สิน	0200					
1) ค่าเช่าที่ดิน	0201					
2) ค่าเช่าหรือค่าบริการสถานที่	0202					
3) ดอกเบี้ย	0203					
4) เงินปันผลหรือเงินรางวัลต่างๆ	0204					
5) ค่าตอบแทนตามที่กฎหมายกำหนด	0205					
1.4 หมวดรายได้จากสาธารณูปโภคและการพาณิชย์	0250					
1) เงินช่วยเหลือท้องถิ่นจากกิจการสถานธนาถาส	0251					
2) เงินสะสมจากการโอนกิจการสาธารณูปโภคหรือการพาณิชย์	0252					
3) รายได้จากสาธารณูปโภคและการพาณิชย์	0253					
1.5 หมวดรายได้เบ็ดเตล็ด	0300					
1) เงินที่มีผู้อื่นให้	0301					
2) ค่าขายแบบแปลน	0302					
3) ค่าเขียนแบบแปลน	0303					
4) ค่าจำหน่ายแบบพิมพ์และคำร้อง	0304					
5) ค่ารับรองสำเนาและถ่ายเอกสาร	0305					
6) ค่าสมัครสมาชิกห้องสมุด	0306					
7) รายได้เบ็ดเตล็ดอื่น ๆ	0307					
1.6 หมวดรายได้จากทุน	0350					
1) ค่าขายทอดตลาดทรัพย์สิน	0351					
2. รายได้ที่รัฐบาลจัดเก็บแล้วจัดสรรให้องค์การปกครองท้องถิ่น						
หมวดภาษีจัดสรร	1000					
1) ภาษีและค่าธรรมเนียมรถยนต์หรือล้อเลื่อน *(รายได้ อบจ.และ กทม.)	1001					
2) ภาษีมูลค่าเพิ่ม	1002					
3) ภาษีบำรุง อบจ. จากภาษีมูลค่าเพิ่มที่จัดเก็บตามประมวลรัษฎากร 5% *	1003					
4) ภาษีธุรกิจเฉพาะ	1004					
5) ภาษีสุรา	1005					
6) ภาษีสรรพสามิต	1006					
7) ภาษีการพนัน	1007					
8) ภาษีแสตมป์ยาสูบ	1008					
9) ค่าภาคหลวงและค่าธรรมเนียมป่าไม้ ** (อบต.)	1009					
10) ค่าภาคหลวงแร่	1010					
11) ค่าภาคหลวงปิโตรเลียม	1011					
12) เงินที่เก็บตามกฎหมายว่าด้วยอุทยานแห่งชาติ ** (อบต.)	1012					
13) ค่าธรรมเนียมจดทะเบียนสิทธิและนิติกรรมที่ดิน	1013					
14) อากรประทานบัตรและอาชญาบัตรประมง ** (อบต.)	1014					
15) อากรรังนกอีแอ่น	1015					
16) ค่าธรรมเนียมน้ำบาดาลและใช้น้ำบาดาล ** (อบต.)	1016					
17) ค่าธรรมเนียมสนามบิน	1017					
3. รายได้เงินอุดหนุนทั่วไป						
หมวดเงินอุดหนุน	2000					
1) เงินอุดหนุนทั่วไปลักษณะงบลงทุน	2001					

รายการ	รหัสบัญชี	ประมาณการรายได้ / รายได้จริง				
		2549	2550	2551	2552	2553
4. รายได้เงินอุดหนุนทั่วไปกำหนดวัตถุประสงค์						
หมวดเงินอุดหนุนเฉพาะกิจ	3000					
1) เงินอุดหนุนเฉพาะกิจด้านการศึกษา	3001					
2) เงินอุดหนุนเฉพาะกิจเพื่อเป็นโครงสร้างพื้นฐาน	3002					

ที่มา:ระเบียบกรมการปกครองว่าด้วยการบันทึกบัญชี การจัดทำทะเบียน และรายงานการเงินขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น พ.ศ. 2543

หมายเหตุ: * เป็นรายได้เฉพาะขององค์การบริหารส่วนจังหวัด (อบจ.)

**เป็นรายได้เฉพาะขององค์การบริหารส่วนตำบล (อบต.)

1.2 ข้อมูลรายจ่าย

การนำเข้าข้อมูลรายจ่ายแบ่งออกเป็น 2 ส่วน คือ ข้อมูลประมาณการรายจ่าย และข้อมูลรายจ่ายจริง โดยแบ่งประเภทของรายจ่ายออกเป็น 11 แผนงาน โดยในแต่ละแผนงานประกอบด้วย 12 รายการ

รายจ่ายจำแนกตามแผนงานได้ 11 แผนงาน ดังนี้ 1) บริหารงานทั่วไป 2) การรักษาความสงบภายใน 3) การศึกษา 4) สาธารณสุข 5) สังคมสงเคราะห์ 6) เกษและชุมชน 7) สร้างความเข้มแข็งของชุมชน 8) การศาสนา วัฒนธรรม และนันทนาการ 9) การเกษตร 10) การพาณิชย์ 11) งบกลาง

รายการรายจ่าย 12 รายการ ประกอบด้วย 1) เงินเดือน 2) ค่าจ้างประจำ 3) ค่าจ้างชั่วคราว 4) ค่าตอบแทน 5) ค่าใช้สอย 6) ค่าวัสดุ 7) ค่าสาธารณูปโภค 8) เงินอุดหนุน 9) รายจ่ายอื่น 10) งบกลาง 11) ค่าครุภัณฑ์ และ 12) ค่าที่ดินและสิ่งก่อสร้าง

ทั้งนี้ รูปแบบของการนำเข้าข้อมูลรายจ่ายแบ่งออกเป็น 2 ส่วน คือ ข้อมูลประมาณการรายจ่าย และข้อมูลรายจ่ายจริง

สำหรับการนำเข้าข้อมูลประมาณการรายจ่ายสามารถแสดงได้ดังตารางต่อไปนี้

รายการ	ประมาณการ				
	2549	2550	2551	2552	2553
1. หมวดในงบประมาณ					
เงินเดือน					
ค่าจ้างประจำ					
ค่าจ้างชั่วคราว					
ค่าตอบแทน					
ค่าใช้สอย					
ค่าวัสดุ					
ค่าสาธารณูปโภค					
เงินอุดหนุน					
รายจ่ายอื่น					
งบกลาง					
ค่าครุภัณฑ์					
ค่าที่ดินและสิ่งก่อสร้าง					

รายการ	ประมาณการ				
	2549	2550	2551	2552	2553
2. หมวดเงินอุดหนุนทั่วไป (ท)					
เงินเดือน					
ค่าจ้างประจำ					
ค่าจ้างชั่วคราว					
ค่าตอบแทน					
ค่าใช้สอย					
ค่าวัสดุ					
ค่าสาธารณูปโภค					
เงินอุดหนุน					
รายจ่ายอื่น					
งบกลาง					
ค่าครุภัณฑ์					
ค่าที่ดินและสิ่งก่อสร้าง					
3. หมวดเงินอุดหนุนทั่วไปกำหนดวัตถุประสงค์ (ท1)					
เงินเดือน					
ค่าจ้างประจำ					
ค่าจ้างชั่วคราว					
ค่าตอบแทน					
ค่าใช้สอย					
ค่าวัสดุ					
ค่าสาธารณูปโภค					
เงินอุดหนุน					
รายจ่ายอื่น					
งบกลาง					
ค่าครุภัณฑ์					
ค่าที่ดินและสิ่งก่อสร้าง					
4. หมวดเงินอุดหนุนเฉพาะกิจ (ก) หรือ (จก)					
เงินเดือน					
ค่าจ้างประจำ					
ค่าจ้างชั่วคราว					
ค่าตอบแทน					
ค่าใช้สอย					
ค่าวัสดุ					
ค่าสาธารณูปโภค					
เงินอุดหนุน					
รายจ่ายอื่น					
งบกลาง					
ค่าครุภัณฑ์					
ค่าที่ดินและสิ่งก่อสร้าง					

ที่มา:ระเบียบกรรมการปกครองว่าด้วยการบันทึกบัญชี การจัดทำทะเบียน และรายงานการเงินขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น พ.ศ. 2543
จัดทำโดยนักวิจัย

สำหรับการนำเข้าข้อมูลรายจ่ายจริงในแต่ละปีงบประมาณสามารถแสดงได้ดังตาราง

ต่อไปนี้

รายการ	รายจ่ายจริง ปีงบประมาณ											
	ร ว น	บริหารงาน ทั่วไป	การ รักษา ความ สงบ	การศึกษา	สาธารณสุข	สังคม สงเคราะห์	เกษตร และ ชุมชน	สร้าง ความ เข้มแข็ง ของ	การศาสนา วัฒนธรรม และ นันทนาการ	การเกษตร	การพาณิชย์	งบ กลาง
หมวดในงบประมาณ												
เงินเดือน												
ค่าจ้างประจำ												
ค่าจ้างชั่วคราว												
ค่าตอบแทน												
ค่าใช้สอย												
ค่าวัสดุ												
ค่าสาธารณูปโภค												
เงินอุดหนุน												
รายจ่ายอื่น												
งบกลาง												
ค่าครุภัณฑ์												
ค่าที่ดินและสิ่งก่อสร้าง												
หมวดเงินอุดหนุนทั่วไป (ท)												
หมวดเงินอุดหนุนทั่วไป กำหนดวัตถุประสงค์ (ท๑)												
หมวดเงินอุดหนุนเฉพาะกิจ (ก.)												
รวมรายจ่ายในงบประมาณ												
รวมรายจ่ายเงินอุดหนุนทั่วไป (ท)												
รวมรายจ่ายเงินอุดหนุนทั่วไป กำหนดวัตถุประสงค์ (ท๑)												
รวมรายจ่ายเงินอุดหนุนเฉพาะกิจ (ก) หรือ (กก)												

ที่มา:ระเบียบกรมการปกครองว่าด้วยการบันทึกบัญชี การจัดทำทะเบียน และรายงานการเงินขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น พ.ศ. 2543
จัดทำโดยนักวิจัย

1.3 ข้อมูลบุคลากรคลัง

การนำเข้าข้อมูลบุคลากรคลังเป็นการสุตรการคำนวณส่วนต่างระหว่างรายได้จริงและรายจ่ายจริง โดยเชื่อมโยงข้อมูลจากแผ่นงานที่บันทึกข้อมูลรายได้จริง และรายจ่ายจริง

ข้อมูลบุคลากรคลังประกอบด้วย

1) บุคลากรคลังในงบประมาณ

2) บุคลากรคลังนอกงบประมาณ (ไม่รวมรายจ่ายจากเงินสะสมและรายจ่ายจากบัญชีสำรอง

รายได้)

3) คลุการคลังนอกงบประมาณ (รวมรายจ่ายจากเงินสะสม และรายจ่ายจากบัญชีสำรองรายได้)

4) คลุการคลังรวม (ไม่รวมรายจ่ายจากเงินสะสม และรายจ่ายจากบัญชีสำรองรายได้)

5) คลุการคลังรวม (รวมรายจ่ายจากเงินสะสม และรายจ่ายจากบัญชีสำรองรายได้)

6) รายได้สูงกว่ารายจ่ายในงบประมาณ

7) รายได้สูงกว่ารายจ่ายรวม (ไม่รวมรายจ่ายจากเงินสะสม และรายจ่ายจากบัญชีสำรองรายได้)

8) รายได้สูงกว่ารายจ่ายรวม (รวมรายจ่ายจากเงินสะสม และรายจ่ายจากบัญชีสำรองรายได้)

ทั้งนี้ รูปแบบของตารางบันทึกข้อมูลคลุการคลังสามารถแสดงได้ดังตารางต่อไปนี้

รายการ	2549	2550	2551	2552	2553
1 คลุการคลังในงบประมาณ (1=1.1-1.2)					
1.1 รายได้จริง					
1.2 รายจ่ายจริง					
2 คลุการคลังนอกงบประมาณ (ไม่รวมรายจ่ายจากเงินสะสมและรายจ่ายจากบัญชีสำรองเงินรายได้) (2=2.1-2.2)					
2.1 รายได้เงินอุดหนุนที่กำหนดวัตถุประสงค์และรายได้เงินอุดหนุนเฉพาะกิจ					
2.2 รายจ่ายเงินอุดหนุนที่กำหนดวัตถุประสงค์และรายจ่ายเงินอุดหนุนเฉพาะกิจ					
3 คลุการคลังนอกงบประมาณ (รวมรายจ่ายจากเงินสะสม และรายจ่ายจากบัญชีสำรองเงินรายได้) (3 = 2 -3.1-3.2)					
3.1 รายจ่ายจากเงินสะสม					
3.2 รายจ่ายจากบัญชีสำรองเงินรายได้					
4 คลุการคลัง (ไม่รวมรายจ่ายจากเงินสะสม และรายจ่ายจากบัญชีสำรองเงินรายได้) (4= 1+2)					
5 คลุการคลัง (รวมรายจ่ายจากเงินสะสม และรายจ่ายจากบัญชีสำรองเงินรายได้) (5=4+ 3)					
อัตราที่รายได้สูงกว่ารายจ่าย					
6 รายได้สูงกว่ารายจ่าย (ในงบประมาณ) (ร้อยละ)					
7 รายได้สูงกว่ารายจ่ายรวม (ไม่รวมรายจ่ายจากเงินสะสม และรายจ่ายจากบัญชีสำรองเงินรายได้) (ร้อยละ)					
8 รายได้สูงกว่ารายจ่ายรวม (รวมรายจ่ายจากเงินสะสม และรายจ่ายจากบัญชีสำรองเงินรายได้) (ร้อยละ)					

ที่มา: จัดทำโดยนักวิจัย

1.4 ข้อมูลหนี้เงินกู้

การนำเข้าข้อมูลหนี้เงินกู้เป็นการแสดงแหล่งที่มาของเงินกู้ ซึ่งประกอบด้วย 3 แหล่งเงินกู้ ได้แก่ เงินกู้กองทุนส่งเสริมกิจการเทศบาล (ก.ส.ท.) เงินกู้กองทุนพัฒนาเมืองในภูมิภาค และเงินกู้สถาบันการเงินภาครัฐ เช่น ธนาคารกรุงไทย และธนาคารออมสิน เป็นต้น การนำเข้าข้อมูลหนี้เงินกู้จะระบุวันที่ทำสัญญา เลขที่สัญญา และปีสิ้นสุดสัญญา ชื่อและรายละเอียดของโครงการ รวมถึงรายละเอียดของการชำระหนี้เงินกู้ ได้แก่ ระยะเวลาการกู้ และดอกเบี้ยเงินกู้ เพื่อใช้ในการประมาณการภาระหนี้ที่เทศบาลจะต้องชำระเป็นรายปีต่อไป

ทั้งนี้ รูปแบบของตารางแสดงข้อมูลหนี้เงินกู้สามารถแสดงได้ดังตารางต่อไปนี้

รายการเงินกู้	สัญญาเลขที่/วันที่	ปีสิ้นสุดสัญญา	เงินต้นค้างชำระ				
			2549	2550	2551	2552	2553
1.เงินกู้กองทุนส่งเสริมกิจการเทศบาล (ก.ส.ท.)							
2. เงินกู้กองทุนพัฒนาเมืองในภูมิภาค							
3. เงินกู้สถาบันการเงินภาครัฐ เช่น ธนาคารกรุงไทย และธนาคารออมสิน เป็นต้น							
รวมเงินต้นค้างชำระ							

ที่มา: จัดทำโดยนักวิจัย

1.5 ข้อมูลเงินสะสม

การนำเข้าข้อมูลเงินสะสมแบ่งออกเป็น 2 ส่วน ส่วนแรกเป็นเงินสะสมรวม (ไม่รวมทุนสำรองเงินสะสม) ประกอบด้วย

- 1) เงินฝากที่กองทุนส่งเสริมกิจการเทศบาล (ก.ส.ท.)
- 2) เงินสะสมรูปแบบอื่น เช่น ลูกหนี้ค่าภาษี ลูกหนี้ค่าเช่าอาคารพาณิชย์ ลูกหนี้เงินขาดบัญชี ลูกหนี้เงินประกัน ลูกหนี้เงินยืมเงินงบประมาณ ลูกหนี้เงินยืมเงินสะสม และเงินภาษีหักหน้าภักติ เป็นต้น

- 3) ยอดเงินที่อนุมัติให้จ่ายขาดจากเงินสะสมแล้ว แต่ยังไม่ได้เบิกจ่าย

- 4) เงินสะสมที่สามารถจ่ายได้ (ปราศจากภาระผูกพัน)

ส่วนที่สอง เป็นทุนสำรองเงินสะสม ซึ่งเทศบาลทุกแห่งต้องกันยอดเงินสะสมประจำปีไว้ร้อยละ 25 ของยอดเงินที่ตกเป็นเงินสะสมประจำปี เพื่อรักษาเสถียรภาพการเงิน

ทั้งนี้ รูปแบบของตารางแสดงข้อมูลเงินสะสมสามารถแสดงได้ดังตารางต่อไปนี้

รายการ	2549	2550	2551	2552	2553
1. เงินสะสมรวม (ไม่รวมทุนสำรอง)					
อัตราแลกเปลี่ยนแปลง					
1.1 เงินฝาก กสท.					
อัตราแลกเปลี่ยนแปลง					
1.2 เงินสะสมรูปแบบอื่นๆ *					
อัตราแลกเปลี่ยนแปลง					
1.3 ยอดเงินที่อนุมัติให้จ่ายขาดเงินสะสมแล้ว (แต่ยังไม่ได้)					
อัตราแลกเปลี่ยนแปลง					
1.4 เงินสะสมที่สามารถจ่ายได้ (1.4 = 1.- 1.1- 1.2-1.3)					
อัตราแลกเปลี่ยนแปลง					
2. ทุนสำรองเงินสะสม (25%ของเงินที่ตกเป็นเงินสะสม)					
อัตราแลกเปลี่ยนแปลง (ร้อยละ)					

ที่มา: จัดทำโดยนักวิจัย

2. ส่วนการวิเคราะห์เปรียบเทียบข้อมูลจริงและข้อมูลประมาณการ

2.1 เปรียบเทียบรายได้จริงกับประมาณการรายได้

การเปรียบเทียบข้อมูลรายได้จริงกับประมาณการรายได้เป็นการเปรียบเทียบรายได้แต่ละประเภท ในแต่ละรายการ ในแต่ละปี โดยในการเปรียบเทียบสามารถนำเสนอได้ 2 รูปแบบ ได้แก่ รูปแบบตาราง และแผนภูมิ โดยมีรายละเอียด ดังนี้

2.1.1 ตาราง

ตัวอย่างการเปรียบเทียบรายได้ที่เทศบาลจัดเก็บเอง ในหมวดภาษีอากรแสดงดังตารางดังนี้

รายการ	รหัสบัญชี	ปี 2549		
		ประมาณการ	รายได้จริง	เพิ่ม/ลดเทียบกับประมาณการ (ร้อยละ)
1. รายได้จัดเก็บเอง (1.1 + 1.2 + 1.3 + 1.4 + 1.5)				
1.1 หมวดภาษีอากร	0100			
1.1.1 ภาษีโรงเรือนและที่ดิน	010			
1.1.2 ภาษีบำรุงท้องที่	010			
1.1.3 ภาษีป้าย	010			
1.1.4 อากรแสตมป์	010			
1.1.5 ภาษีบำรุง อบจ. จากสถานค้า	0105			
1.1.6 ภาษีบำรุง อบจ. จากสถานค้า	0106			

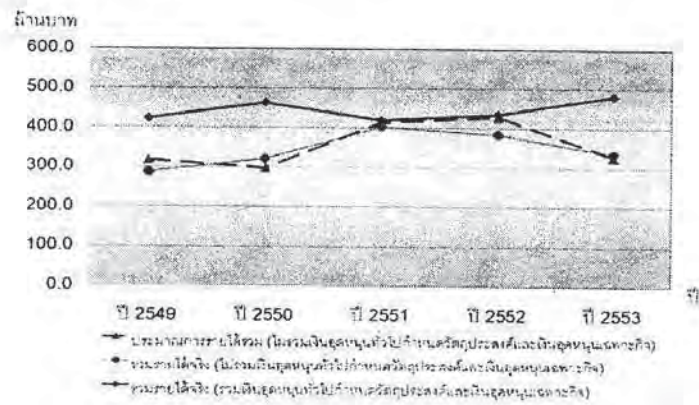
ที่มา: จัดทำโดยนักวิจัย

ทั้งนี้ การเปรียบเทียบรายได้ที่รัฐบาลเก็บให้และแบ่งให้ และรายได้จากเงินอุดหนุน จะมีลักษณะคล้ายคลึงกับตัวอย่างข้างต้น

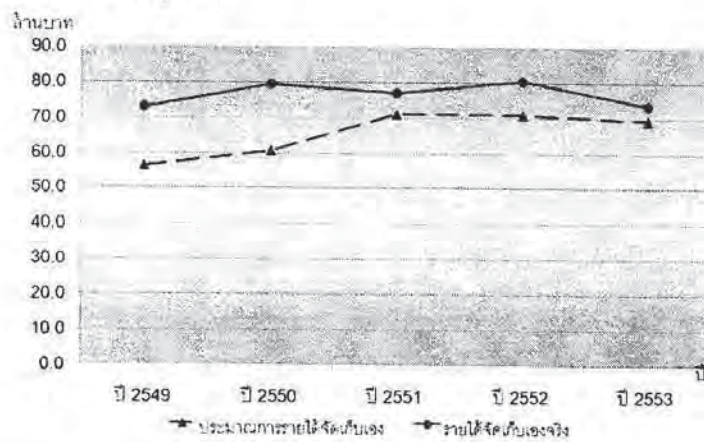
2.1.2 แผนภูมิ

การนำเสนอผลการเปรียบเทียบประมาณรายได้และรายได้จริงสามารถแสดงได้ 4 รูปแบบ ได้แก่

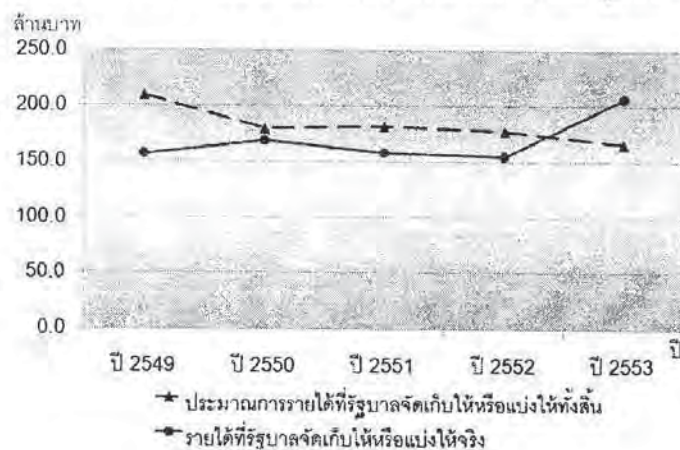
1) การเปรียบเทียบรายได้จริงและประมาณการรายได้ (ไม่รวมเงินอุดหนุนทั่วไปกำหนดวัตถุประสงค์และเงินอุดหนุนเฉพาะกิจ) ตัวอย่างการเปรียบเทียบสามารถแสดงดังแผนภูมิดังนี้

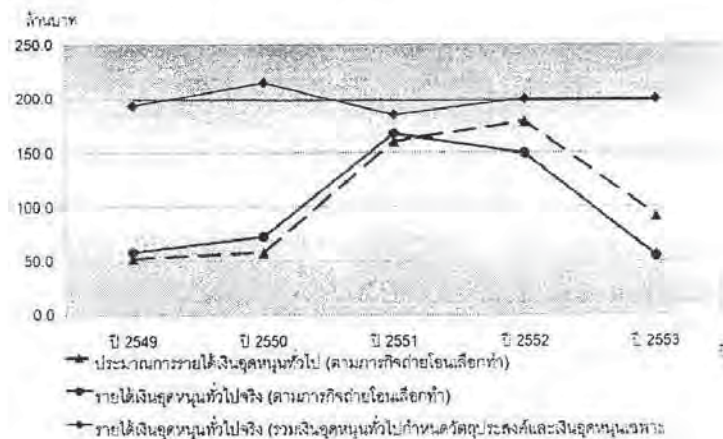
2) การเปรียบเทียบรายได้จัดเก็บเองจริงและประมาณการรายได้จัดเก็บเอง ตัวอย่างการเปรียบเทียบสามารถแสดงดังแผนภูมิดังนี้

3) การเปรียบเทียบรายได้ที่รัฐบาลจัดเก็บให้และแบ่งให้จริงและประมาณการรายได้ที่รัฐบาลจัดเก็บให้และแบ่งให้ ตัวอย่างการเปรียบเทียบสามารถแสดงดังแผนภูมิดังนี้

4) การเปรียบเทียบรายได้จากเงินอุดหนุนจริงและประมาณการรายได้จากเงินอุดหนุน (ไม่รวมเงินอุดหนุนทั่วไปกำหนดวัตถุประสงค์และเงินอุดหนุนเฉพาะกิจ) ตัวอย่างการเปรียบเทียบสามารถแสดงดังแผนภูมิดังนี้

2.1 เปรียบเทียบรายจ่ายจริงกับประมาณการรายจ่าย

การเปรียบเทียบข้อมูลรายจ่ายจริงกับประมาณการรายจ่ายเป็นการเปรียบเทียบรายจ่ายรวมตามงบประมาณในแต่ละปี เนื่องจากรายจ่ายนอกงบประมาณ หรือรายจ่ายพิเศษไม่มีการประมาณการจึงไม่สามารถเปรียบเทียบได้ โดยในการเปรียบเทียบสามารถนำเสนอได้ 2 รูปแบบ ได้แก่ รูปแบบตารางและแผนภูมิ โดยมีรายละเอียด ดังนี้

2.1.1 ตาราง

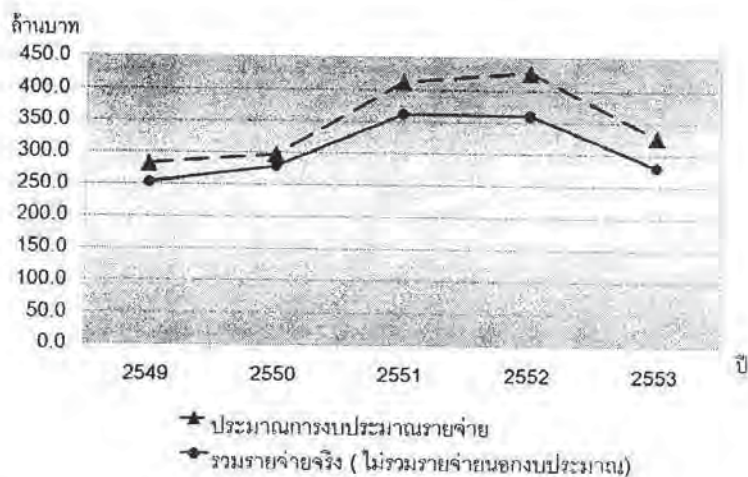
ตัวอย่างการเปรียบเทียบรายจ่ายรวมจริงตามงบประมาณและประมาณการรายจ่ายรวมตามงบประมาณสามารถแสดงดังตารางดังนี้

รายการ	2549	2550	2551	2552	2553
ประมาณการงบประมาณรายจ่าย					
รวมรายจ่ายจริง (ไม่รวมรายจ่ายนอกงบประมาณ)					
สูงกว่า / ต่ำกว่าประมาณการ (บาท)					
สูงกว่า / ต่ำกว่าประมาณการ (ร้อยละ)					

ที่มา: จัดทำโดยนักวิจัย

2.1.2 แผนภูมิ

ตัวอย่างการเปรียบเทียบรายจ่ายรวมจริงตามงบประมาณและประมาณการรายจ่ายรวมตามงบประมาณสามารถแสดงดังแผนภูมิดังนี้

3. ส่วนวิเคราะห์ด้วยตัวชี้วัด

3.1 ตัวชี้วัดรายได้

การนำเข้าข้อมูลตัวชี้วัดรายได้เป็นสูตรการคำนวณที่เชื่อมโยงข้อมูลรายได้จริงในแต่ละประเภท ในแต่ละปี เพื่อคำนวณตัวชี้วัด 3 รูปแบบ ได้แก่ 1) ตัวชี้วัดโครงสร้างรายได้ 2) ตัวชี้วัดรายได้ต่อประชากร และ 3) ตัวชี้วัดรายได้ที่เทศบาลจัดเก็บเอง โดยมีรายละเอียดดังนี้

3.1.1 ตัวชี้วัดโครงสร้างรายได้

การคำนวณตัวชี้วัดโครงสร้างรายได้เป็นการหาสัดส่วน (ร้อยละ) ของรายได้แต่ละแหล่งที่มาว่าคิดเป็นสัดส่วน (ร้อยละ) เท่าใดต่อรายได้จริงทั้งหมด ตัวอย่างการนำเสนอในรูปแบบตารางดังนี้

ตัวชี้วัด	ปี 2549	ปี 2550	ปี 2551	ปี 2552	ปี 2553
รายได้ที่เทศบาลจัดเก็บเองต่อรายได้ทั้งหมด					
รายได้ที่รัฐบาลจัดเก็บให้และแบ่งให้ต่อรายได้ทั้งหมด					
รายได้ที่รัฐบาลอุดหนุนอปท. ต่อรายได้ทั้งหมด					

3.1.2 ตัวชี้วัดรายได้ต่อประชากร

การคำนวณตัวชี้วัดรายได้ต่อประชากรเป็นการหารรายได้ที่เทศบาลจัดเก็บเอง และรายได้จากเงินอุดหนุนว่าคิดเป็นเท่าใดต่อหัวประชากรในพื้นที่ของเทศบาล แม้ว่าจำนวนประชากรจะไม่สะท้อนฐานภาษี หรือผู้เสียภาษีทั้งหมด แต่อาจใช้ในการตั้งเป้าหมายในการจัดเก็บภาษีให้ครอบคลุมมาก

ขึ้น โดยมีรายได้ต่อประชากรสูงขึ้น หรือตั้งเป้าหมายเป็นเมืองที่มีกิจกรรมทางเศรษฐกิจมาก โดยมีรายได้จัดเก็บต่อประชากรสูงขึ้นได้

ทั้งนี้ การนำเข้าข้อมูลด้านประชากรสามารถแสดงในรูปตารางดังนี้

ข้อมูลประชากร	ปี 2549	ปี 2550	ปี 2551	ปี 2552	ปี 2553
จำนวนประชากร					
1.1 ชาย					
1.2 หญิง					
2. อัตราการเปลี่ยนแปลงของประชากร (ร้อยละ)					
3. จำนวนเกิด					
4. จำนวนตาย					
การลงทะเบียนย้ายเข้า					
การลงทะเบียนย้ายออก					
ความหนาแน่นของประชากร (ต่อตารางกิโลเมตร)					

ที่มา: จัดทำโดยนักวิจัย

ตัวอย่างการนำเสนอตัวชี้วัดรายได้ต่อประชากรแสดงดังปรากฏในตารางดังนี้

ตัวชี้วัด	ปี 2549	ปี 2550	ปี 2551	ปี 2552	ปี 2553
รายได้ที่เทศบาลจัดเก็บเองต่อประชากร (บาทต่อคน)					
รายได้ที่รัฐบาลอุดหนุนต่อประชากร (บาทต่อคน)					

ที่มา: จัดทำโดยนักวิจัย

3.1.3 ตัวชี้วัดรายได้ที่เทศบาลจัดเก็บเอง

การคำนวณตัวชี้วัดรายได้ที่เทศบาลจัดเก็บเองเป็นการวิเคราะห์รายได้ที่เทศบาลสามารถบริหารจัดการได้มากกว่ารายได้จากแหล่งที่มาอื่น เพื่อใช้ประกอบการตัดสินใจและวางนโยบายของเทศบาลได้ โดยคำนวณสัดส่วนรายได้ที่เทศบาลจัดเก็บเองในหมวดที่มีน้ำหนักความสำคัญมากที่สุด 3 อันดับแรกต่อรายได้ที่เทศบาลจัดเก็บเองทั้งหมด เพื่อใช้ในการวิเคราะห์ว่า รายได้ที่เทศบาลจัดเก็บเองมีการเปลี่ยนแปลงสัดส่วนและลำดับความสำคัญอย่างไร ทั้งนี้ การนำเสนอข้อมูลสามารถแสดงในตารางดังนี้

ตัวชี้วัด	ปี 2549	ปี 2550	ปี 2551	ปี 2552	ปี 2553
รายได้จากภาษีต่อรายได้ที่เทศบาลจัดเก็บเอง					
รายได้จากค่าธรรมเนียมฯ ต่อรายได้ที่เทศบาลจัดเก็บ					
รายได้จากทรัพย์สินต่อรายได้ที่เทศบาลจัดเก็บ					

ที่มา: จัดทำโดยนักวิจัย

3.2 ตัวชี้วัดรายจ่าย

การนำเข้าข้อมูลตัวชี้วัดด้านรายจ่ายเป็นการคำนวณสัดส่วนของ “รายจ่ายในงบประมาณ” ที่จำแนกออกตามประเภทรายจ่าย และ หมวดรายจ่าย ต่อรายจ่ายทั้งหมด โดยเชื่อมโยงสูตรการคำนวณจากแผนงานที่บันทึกข้อมูลรายจ่ายจริงของในแต่ละปี ตัวชี้วัดรายจ่ายที่ใช้การวิเคราะห์แบ่งเป็น 2 ส่วน คือ ตัวชี้วัดโครงสร้างรายจ่ายตามประเภทรายจ่าย หรืองบรายจ่าย และตัวชี้วัดโครงสร้างรายจ่ายตามแผนงาน โดยมีรายละเอียดดังนี้

3.2.1 ตัวชี้วัดโครงสร้างรายจ่ายตามประเภทรายจ่าย หรืองบรายจ่าย

ตัวชี้วัดนี้จะแสดงให้เห็นถึงลำดับความสำคัญของรายจ่ายในแต่ละประเภทว่าในช่วงที่ผ่านมา เทศบาลมีนโยบายรายจ่ายที่ให้ความสำคัญกับรายจ่ายประเภทใด และลำดับความสำคัญมีการเปลี่ยนแปลงไปหรือไม่ในช่วงที่ผ่านมา ตัวอย่างของตารางสำหรับคำนวณตัวชี้วัดสามารถแสดงได้ดังนี้

ตัวชี้วัด	2549	2550	2551	2552	2553
รายจ่ายงบกลางต่อรวมรายจ่ายจริง					
รายจ่ายงบบุคลากรต่อรายจ่ายจริง					
รายจ่ายงบดำเนินการต่อรายจ่ายจริง					
รายจ่ายงบเงินอุดหนุนต่อรายจ่ายจริง					
รายจ่ายอื่นต่อรายจ่ายจริง					
รายจ่ายของบงทุนต่อรายจ่ายจริง					

ที่มา: จัดทำโดยนักวิจัย

3.2.2 ตัวชี้วัดโครงสร้างรายจ่ายตามแผนงาน

ตัวชี้วัดนี้จะแสดงให้เห็นถึงลำดับความสำคัญของรายจ่ายในแต่ละแผนงานว่าในช่วงที่ผ่านมา เทศบาลมีนโยบายรายจ่ายที่ให้ความสำคัญกับรายจ่ายแผนงานใด และลำดับความสำคัญมีการเปลี่ยนแปลงไปหรือไม่ในช่วงที่ผ่านมา ตัวอย่างของตารางสำหรับคำนวณตัวชี้วัดสามารถแสดงได้ดังนี้

ตัวชี้วัด	2549	2550	2551	2552	2553
รายจ่ายหมวดบริหารทั่วไปต่อรายจ่ายจริง					
รายจ่ายหมวดการรักษาความสงบภายในต่อรายจ่ายจริง					
รายจ่ายหมวดการศึกษาต่อรายจ่ายจริง					
รายจ่ายหมวดสาธารณสุขต่อรายจ่ายจริง					
รายจ่ายหมวดสังคมสงเคราะห์ต่อรายจ่ายจริง					
รายจ่ายหมวดทะเลาะและชุมชนต่อรายจ่ายจริง					
รายจ่ายหมวดสร้างความเข้มแข็งของชุมชนต่อรายจ่ายจริง					
รายจ่ายหมวดศาสนาวัฒนธรรมและนันทนาการต่อรายจ่ายจริง					
รายจ่ายหมวดอุตสาหกรรมและการโยธาต่อรายจ่ายจริง					
รายจ่ายหมวดการพาณิชย์ต่อรายจ่ายจริง					
รายจ่ายหมวดงบกลางต่อรายจ่ายจริง					

ที่มา: จัดทำโดยนักวิจัย

ภาคผนวก ค.

รายงานการวิเคราะห์ด้านการคลังของเจ้าหน้าที่เทศบาลนําร่อง
: บทสรุปผู้บริหาร

รายงานการวิเคราะห์ด้านการคลังของเทศบาลนครขอนแก่น
ประจำปีงบประมาณ 2554

บทสรุปผู้บริหาร

ปีงบประมาณ 2554 เทศบาลมีรายได้ 405.12 ล้านบาท มีรายจ่าย 357.22 ล้านบาท มีดุลการคลังเกินดุล ในงบประมาณทั้งสิ้น 47.90 ล้านบาท หรือคิดเป็นร้อยละ 13.41 ของรายจ่าย โดยมีประเด็นสำคัญและข้อเสนอแนะเชิงนโยบายดังนี้

ประเด็นสำคัญ

- ด้านรายได้ เทศบาลมีรายได้เพิ่มขึ้นจากปีที่แล้ว จำนวน 51.94 ล้านบาท หรือคิดเป็นร้อยละ 14.71 ของรายได้ทั้งสิ้น รายได้ส่วนใหญ่เป็นรายได้จากรัฐบาลจัดเก็บแล้วจัดสรรให้คิดเป็นร้อยละ 53.32 ของรายได้ทั้งหมด ในส่วนของรายได้ที่เทศบาลสามารถจัดเก็บได้เองมีเพียงร้อยละ 23.90 และรายได้ที่รัฐอุดหนุนให้อีกร้อยละ 22.77 โดยรายได้ที่รัฐบาลจัดเก็บแล้วจัดสรรให้มีสัดส่วนเพิ่มขึ้นร้อยละ 14.34 ซึ่งเป็นผลจากการขยายตัวของธุรกิจอสังหาริมทรัพย์ในพื้นที่ ทำให้ค่าธรรมเนียมการโอนกรรมสิทธิ์และนิติกรรมที่ดินมีจำนวนเพิ่มขึ้น นอกจากนี้รายได้ที่รัฐอุดหนุนให้ก็เพิ่มขึ้นจากปีก่อนถึงร้อยละ 32.01
- ด้านรายจ่าย เทศบาลมีรายจ่ายประจำทั้งสิ้น 252.49 ล้านบาท คิดเป็นร้อยละ 70.68 ของรายจ่ายทั้งสิ้น ปีก่อนร้อยละ 77.09 สัดส่วนของรายจ่ายประจำลดลง เนื่องจากการกำหนดมาตรการจัดทำคำขอและพิจารณาจัดสรรงบประมาณโดยใช้ฐานข้อมูลรายจ่ายประกอบการพิจารณา ทำให้งบประมาณด้านการลงทุนมีสัดส่วนเพิ่มขึ้นเป็นร้อยละ 24.02 โดยในส่วนของรายจ่ายประจำมีโครงการเพื่อการพัฒนาต่าง ๆ รวมอยู่ด้วยร้อยละ 8
- ด้านหนี้สินของเทศบาลอยู่ในระดับที่ต่ำ โดย ณ สิ้นปีงบประมาณ 2554 เทศบาลมีหนี้คงค้าง จำนวน 5.67 ล้านบาท ซึ่งเป็นหนี้เงินกู้กองทุนพัฒนาเมือง โดยเทศบาลมีภาระหนี้เพียงร้อยละ 1.47 ของงบประมาณรายจ่าย
- เทศบาลมีเสถียรภาพด้านการเงินการคลังโดยมีเงินสะสมรวม 271.30 ล้านบาท เป็นเงินฝากที่ ก.ส.ท. 43.53 ล้านบาท และเมื่อหักภาระผูกพันและกันเงินสำรองแล้ว จะเหลือเงินสะสมที่สามารถจ่ายได้ 217.44 ล้านบาท และมีเงินทุนสำรองเงินสะสมจำนวน 91.81 ล้านบาท

ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

- เทศบาลควรเพิ่มสัดส่วนของรายได้ที่จัดเก็บเองให้สูงขึ้น โดยเพิ่มประสิทธิภาพในการจัดเก็บภาษี ปรับปรุงฐานข้อมูลภาษีให้ครอบคลุม ครบถ้วนและเป็นปัจจุบัน เพื่อให้สามารถจัดเก็บภาษีได้อย่างเต็มเม็ดเต็มหน่วย สำหรับในส่วนของการจัดเก็บค่าธรรมเนียมต่าง ๆ ควรมีการปรับปรุงอัตรา

ค่าธรรมเนียมให้สอดคล้องกับภาวะเศรษฐกิจปัจจุบันและต้นทุนการให้บริการ เช่น ค่าธรรมเนียมเก็บขยะมูลฝอย เป็นต้น

- เทศบาลควรมีการสำรวจและพัฒนาทรัพย์สินที่มีอยู่ เช่น ที่ดิน อาคารและสิ่งปลูกสร้างให้เกิดมูลค่าสูงสุด เพื่อสร้างรายได้เพิ่มให้กับเทศบาลและพัฒนาความเจริญให้กับท้องถิ่น

- เทศบาลควรให้การสนับสนุนการลงทุนของภาคเอกชน โดยอำนวยความสะดวกทั้งในเรื่องของการดำเนินการตามกฎหมาย ระเบียบต่าง ๆ บริการด้านสาธารณูปโภค ตลอดจนการสร้างความสัมพันธ์ที่ดีกับผู้ประกอบการ เช่น การเชิญให้ร่วมกิจกรรมต่าง ๆ เพื่อส่งเสริมความเป็นอันหนึ่งอันเดียวของชุมชน ทั้งในส่วนของเทศบาล ภาคธุรกิจและภาคประชาชน

- เทศบาลควรพิจารณากำหนดสัดส่วนรายจ่ายประจำปีให้สอดคล้องกับรายได้ที่เพิ่มขึ้น และดำเนินการตามมาตรการวินัยทางการคลังอย่างเคร่งครัด

- เทศบาลได้รับถ่ายโอนภารกิจระบบบำบัดน้ำเสียจากส่วนกลาง โดยยังไม่มีความพร้อมด้านบุคลากร ด้านเทคนิคและยังขาดงบประมาณในการดำเนินการ ทำให้ยังไม่มีที่ตั้งงบประมาณรองรับภารกิจที่รับถ่ายโอน ซึ่งต้องใช้งบประมาณในการดำเนินการค่อนข้างสูง ดังนั้น เทศบาลจึงควรมีการเตรียมการให้พร้อมด้านเทคนิค และการผลักดันโครงการเพื่อขอรับการสนับสนุนงบประมาณจากส่วนกลางหรือจากองค์การบริหารส่วนจังหวัดระยอง

รายงานการวิเคราะห์ด้านการคลังของเทศบาลนครปากเกร็ด
ประจำปีงบประมาณ 2554

บทสรุปผู้บริหาร

ปีงบประมาณ 2554 เทศบาลมีรายได้ 1,070.07 ล้านบาท รายจ่าย 776.64 ล้านบาท ผลการคลังในงบประมาณเกินดุล 293.43 ล้านบาท ขาดดุลนอกงบประมาณ 200.29 ล้านบาท ทำให้มีผลการคลังเกินดุล 93.14 ล้านบาท คิดเป็นร้อยละ 8.70 ของรายได้ทั้งหมด โดยมีประเด็นสำคัญและข้อเสนอแนะเชิงนโยบายดังนี้

ประเด็นสำคัญ

- ด้านรายได้ โครงสร้างรายได้ของเทศบาลประกอบด้วยรายได้ที่เทศบาลจัดเก็บเองร้อยละ 22.40 รายได้ที่รัฐบาลจัดเก็บแล้วจัดสรรให้ร้อยละ 60.34 และเงินอุดหนุนร้อยละ 17.25 จะเห็นได้ว่าเทศบาลมีรายได้ที่รัฐบาลจัดเก็บแล้วจัดสรรให้เป็นสัดส่วนสูงที่สุดซึ่งมีจำนวน 645.72 ล้านบาท เพิ่มขึ้นจากปีที่แล้วร้อยละ 26.06 ซึ่งเป็นผลอันเนื่องมาจากการเพิ่มขึ้นของภาษีมูลค่าเพิ่มและค่าธรรมเนียมการจดทะเบียน สิทธิและที่ดิน โดยในส่วนของภาษีมูลค่าเพิ่มที่เพิ่มสูงขึ้นนั้น เป็นผลอันเนื่องมาจากราคาน้ำมันที่ปรับตัวสูงขึ้น ตามราคาน้ำมันดิบในตลาดโลกที่ปรับตัวสูงขึ้นอย่างต่อเนื่อง ทำให้ราคาสินค้าและการบริโภคภายในประเทศ มีการปรับตัวสูงขึ้น ส่งผลให้รัฐบาลสามารถจัดเก็บภาษีมูลค่าเพิ่มได้มากขึ้นตามไปด้วย และในส่วนของค่าธรรมเนียมการจดทะเบียนสิทธิและที่ดินที่เพิ่มสูงขึ้นเป็นผลอันเนื่องมาจากเทศบาล อยู่ในพื้นที่จังหวัดนนทบุรีซึ่งมีการขยายตัวของเมืองและสาธารณูปโภคที่เติบโตขึ้นอย่างรวดเร็ว อีกทั้งยังเป็นพื้นที่ที่มีการเปลี่ยนแปลงราคาประเมินมากที่สุดของประเทศ ซึ่งส่งผลให้ค่าธรรมเนียมจดทะเบียนสิทธิและนิติกรรม ที่รัฐบาลจัดเก็บแล้วจัดสรรให้เพิ่มมากขึ้นตามไปด้วย

- ด้านรายจ่าย โครงสร้างรายจ่ายของเทศบาลประกอบด้วย รายจ่ายงบกลางร้อยละ 3.31 รายจ่ายประจำร้อยละ 69.51 และรายจ่ายเพื่อการลงทุน ร้อยละ 27.19 จะเห็นได้ว่าเทศบาลมีรายจ่ายจากรายจ่ายประจำเป็นสัดส่วนสูงที่สุด ซึ่งมีจำนวน 539.81 ล้านบาท เพิ่มขึ้นจากปี 2553 ร้อยละ 15.05 โดยเป็นรายจ่ายงบบุคลากรร้อยละ 17.61 รายจ่ายงบดำเนินการร้อยละ 47.69 รายจ่ายงบรายจ่ายอื่นร้อยละ 0.10 และรายจ่ายงบเงินอุดหนุนร้อยละ 4.1

- หนี้สินและภาระหนี้ของเทศบาล เทศบาลมีการกู้ยืมเงินจากกระทรวงมหาดไทย “เงินทุนส่งเสริมกิจการเทศบาล” เพื่อก่อสร้างอาคารสำนักงาน ตามสัญญาเลขที่ 1378/1/2540 ลงวันที่ 28 ตุลาคม 2539 มีต้นเงินกู้จำนวน 45,000,000 บาท และได้มีการชำระคืนหนี้สินและดอกเบี้ยอย่างค่อนเนื่องจนสามารถชำระคืนเงินต้นและดอกเบี้ยทั้งหมดในปี 2551 ทำให้เทศบาลไม่มีภาระหนี้สินคงค้างแต่อย่างใดจนถึงปัจจุบัน

- เทศบาลมีเงินสะสมรวม 698.13 ล้านบาท โดยมีอัตราการเปลี่ยนแปลงเพิ่มขึ้นจากปีก่อนร้อยละ 7.68 ซึ่งเป็นเงินสะสมที่สามารถจ่ายได้ 568.61 ล้านบาท

ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

เทศบาลควรเพิ่มสัดส่วนของรายได้ที่จัดเก็บเอง ดังนี้

ด้านการจัดเก็บภาษี

- เทศบาลควรเร่งส่งเสริมการสร้างประสิทธิภาพการจัดเก็บรายได้ตามโครงสร้างรายได้ปัจจุบันให้เพิ่มมากขึ้น โดยการนำเทคโนโลยีสารสนเทศมาสนับสนุนช่วยในการขยายฐานภาษี อาทิเช่น การนำระบบแผนที่ภาษี GIS มาใช้ร่วมกับการเดินสำรวจหาโรงเรียนรายใหม่ที่อยู่ในพื้นที่ที่ต้องเสียภาษี ซึ่งจะทำให้การจัดเก็บภาษีได้ครบถ้วนทั่วถึงและเป็นธรรม ซึ่งจะช่วยในการขยายฐานภาษีให้กว้างขึ้นอย่างต่อเนื่อง

- เทศบาลควรมีการออกสำรวจติดตามข้อมูลผู้เสียภาษี ตามพื้นที่/โซนในเชิงรุกอย่างต่อเนื่อง ทั้งนี้เพื่อให้การจัดเก็บภาษีครอบคลุมในทุกพื้นที่

- เทศบาลควรมีการเพิ่มประสิทธิภาพการบริการประชาชนให้ทันสมัย สะดวก รวดเร็วยิ่งขึ้น อำนวยความสะดวกให้ผู้เสียภาษีโดยการเพิ่มช่องทางการชำระภาษี เพื่อให้ประชาชนมีทางเลือกในการชำระภาษีมากขึ้น เช่น การชำระภาษีผ่านธนาคาร การชำระภาษีผ่านบัตรเครดิต เป็นต้น

ด้านการจัดเก็บค่าธรรมเนียม

- เทศบาลควรมีการออกสำรวจ ติดตามการจัดเก็บค่าธรรมเนียมใบอนุญาตการประกอบกิจการที่เป็นอันตรายต่อสุขภาพ (เช่น โรงงานอุตสาหกรรม อุ้งจุ่มรถ ร้านเสริมสวย ร้านทำเล็บตัด โรงกลึง ช่อมเครื่องใช้ไฟฟ้า การก่อสร้าง เป็นต้น) และค่าธรรมเนียมการออกหนังสือรับรองการแจ้งสถานที่สะสมอาหาร (ร้านขายของชำ ร้านอาหารตามสั่ง ร้านมินิมาร์ท) ทั้งนี้เพื่อเป็นการควบคุมการประกอบกิจการตามพระราชบัญญัติสาธารณสุข พ.ศ. 2535 และเพื่อให้การจัดเก็บค่าธรรมเนียมดังกล่าวมีความต่อเนื่องและครอบคลุมในทุกพื้นที่

เทศบาลควรปรับลดรายจ่ายและวางมาตรการที่สำคัญ ดังนี้

- เทศบาลควรพิจารณาปรับลดรายจ่ายประจำ เช่น ค่าล่วงเวลาในส่วนที่ไม่จำเป็นลง รวมถึงรณรงค์ให้ประหยัดการใช้พลังงาน และน้ำมันเชื้อเพลิง เพื่อลดค่าใช้จ่ายในการดำเนินงาน รวมถึงการรณรงค์ให้มีการใช้วัสดุสำนักงานอย่างมีประสิทธิภาพ และคุ้มค่า ทั้งนี้เพื่อเป็นการควบคุมการขยายตัวของรายจ่ายประจำของเทศบาล

- เทศบาลควรวางมาตรการในการจำกัดอัตราค่าจ้างและรายจ่ายบุคลากรของหน่วยงาน เพื่อควบคุมงบประมาณรายจ่ายด้านบุคลากรให้ไม่เกิน 40 % ของวงเงินงบประมาณรายจ่ายประจำในแต่ละปี และเน้นการพัฒนาศักยภาพของบุคลากรที่มีอยู่ให้สามารถทำงานได้อย่างมีประสิทธิภาพและคุ้มค่า

บทวิเคราะห์ฐานะทางการคลัง ประจำปีงบประมาณ 2554

เทศบาลนครระยอง

บทสรุปผู้บริหาร

ปีงบประมาณ 2554 เทศบาลมีรายได้ 405.12 ล้านบาท มีรายจ่าย 357.22 ล้านบาท มีดุลการคลังเกินดุล ในงบประมาณทั้งสิ้น 47.90 ล้านบาท หรือคิดเป็นร้อยละ 13.41 ของรายจ่าย โดยมีประเด็นสำคัญและข้อเสนอแนะเชิงนโยบายดังนี้

ประเด็นสำคัญ

- ด้านรายได้ เทศบาลมีรายได้เพิ่มขึ้นจากปีที่แล้ว จำนวน 51.94 ล้านบาท หรือคิดเป็นร้อยละ 14.71 ของรายได้ทั้งสิ้น รายได้ส่วนใหญ่เป็นรายได้จากรัฐบาลจัดเก็บแล้วจัดสรรให้คิดเป็นร้อยละ 53.32 ของรายได้ทั้งหมด ในส่วนของรายได้ที่เทศบาลสามารถจัดเก็บได้เองมีเพียงร้อยละ 23.90 และรายได้ที่รัฐอุดหนุนให้อีกร้อยละ 22.77 โดยรายได้ที่รัฐบาลจัดเก็บแล้วจัดสรรให้มีสัดส่วนเพิ่มขึ้นร้อยละ 14.34 ซึ่งเป็นผลจากการขยายตัวของธุรกิจอสังหาริมทรัพย์ในพื้นที่ ทำให้ค่าธรรมเนียมการโอนกรรมสิทธิ์และนิติกรรมที่ดินมีจำนวนเพิ่มขึ้น นอกจากนี้รายได้ที่รัฐอุดหนุนให้ก็เพิ่มขึ้นจากปีก่อนถึงร้อยละ 32.01

- ด้านรายจ่าย เทศบาลมีรายจ่ายประจำทั้งสิ้น 252.49 ล้านบาท คิดเป็นร้อยละ 70.68 ของรายจ่ายทั้งสิ้น ปีก่อนร้อยละ 77.09 สัดส่วนของรายจ่ายประจำลดลง เนื่องจากการกำหนดมาตรการจัดทำคำขอและพิจารณาจัดสรรงบประมาณโดยใช้ฐานข้อมูลรายจ่ายประกอบการพิจารณา ทำให้งบประมาณด้านการลงทุนมีสัดส่วนเพิ่มขึ้นเป็นร้อยละ 24.02 โดยในส่วนของรายจ่ายประจำมีโครงการเพื่อการพัฒนาต่าง ๆ รวมอยู่ด้วยร้อยละ 8

- ด้านหนี้สินของเทศบาลอยู่ในระดับที่ต่ำ โดย ณ สิ้นปีงบประมาณ 2554 เทศบาลมีหนี้คงค้าง จำนวน 5.67 ล้านบาท ซึ่งเป็นหนี้เงินกู้กองทุนพัฒนาเมือง โดยเทศบาลมีภาระหนี้เพียงร้อยละ 1.47 ของงบประมาณรายจ่าย

- เทศบาลมีเสถียรภาพด้านการเงินการคลังโดยมีเงินสะสมรวม 271.30 ล้านบาท เป็นเงินฝาก ที่ ก.ส.ท. 43.53 ล้านบาท และเมื่อหักภาระผูกพันและกันเงินสำรองแล้ว จะเหลือเงินสะสมที่สามารถจ่ายได้ 217.44 ล้านบาท และมีเงินทุนสำรองเงินสะสมจำนวน 91.81 ล้านบาท

ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

- เทศบาลควรเพิ่มสัดส่วนของรายได้ที่จัดเก็บเองให้สูงขึ้น โดยเพิ่มประสิทธิภาพในการจัดเก็บภาษี ปรับปรุงฐานข้อมูลภาษีให้ครอบคลุม ครบถ้วนและเป็นปัจจุบัน เพื่อให้สามารถจัดเก็บภาษีได้อย่างเต็มเม็ดเต็มหน่วย สำหรับในส่วนของการจัดเก็บค่าธรรมเนียมต่าง ๆ ควรมีการปรับปรุงอัตรา

ค่าธรรมเนียมให้สอดคล้องกับภาวะเศรษฐกิจปัจจุบันและต้นทุนการให้บริการ เช่น ค่าธรรมเนียมเก็บขยะมูลฝอย เป็นต้น

- เทศบาลควรมีการสำรวจและพัฒนาทรัพย์สินที่มีอยู่ เช่น ที่ดิน อาคารและสิ่งปลูกสร้างให้เกิดมูลค่าสูงสุด เพื่อสร้างรายได้เพิ่มให้กับเทศบาลและพัฒนาความเจริญให้กับท้องถิ่น

- เทศบาลควรให้การสนับสนุนการลงทุนของภาคเอกชน โดยอำนวยความสะดวกทั้งในเรื่องของการดำเนินการตามกฎหมาย ระเบียบต่าง ๆ บริการด้านสาธารณูปโภค ตลอดจนการสร้างความสัมพันธ์ที่ดีกับผู้ประกอบการ เช่น การเชิญให้ร่วมกิจกรรมต่าง ๆ เพื่อส่งเสริมความเป็นอันหนึ่งอันเดียวของชุมชน ทั้งในส่วนของเทศบาลภาครัฐกิจและภาคประชาชน

- เทศบาลควรพิจารณากำหนดสัดส่วนรายจ่ายประจำปีให้สอดคล้องกับรายได้ที่เพิ่มขึ้น และดำเนินการตามมาตรการวินัยทางการคลังอย่างเคร่งครัด

- เทศบาลได้รับถ่ายโอนภารกิจระบบบำบัดน้ำเสียจากส่วนกลาง โดยยังไม่มีความพร้อมด้านบุคลากร ด้านเทคนิคและยังขาดงบประมาณในการดำเนินการ ทำให้ยังไม่มีที่ตั้งงบประมาณรองรับภารกิจที่รับถ่ายโอน ซึ่งต้องใช้งบประมาณในการดำเนินการค่อนข้างสูง ดังนั้น เทศบาลจึงควรมีการเตรียมการให้พร้อมด้านเทคนิค และการผลักดันโครงการเพื่อขอรับการสนับสนุนงบประมาณจากส่วนกลางหรือจากองค์การบริหารส่วนจังหวัดระยอง

เทศบาลนครลำปาง

บทสรุปผู้บริหาร

ปีงบประมาณ 2554 เทศบาลมีรายได้ 537.60 ล้านบาท รายจ่าย 492.90 ล้านบาท ผลการคลังในงบประมาณเกินดุล 69.98 ล้านบาท เมื่อรวมกับผลการคลังนอกงบประมาณซึ่งขาดดุล 25.28 ล้านบาทแล้วเกินดุล 44.70 ล้านบาท คิดเป็นร้อยละ 9.07 ของรายจ่ายทั้งหมด โดยมีประเด็นสำคัญและข้อเสนอแนะเชิงนโยบายดังนี้

ประเด็นสำคัญ

- ด้านรายได้ เทศบาลมีรายได้ที่รัฐบาลจัดเก็บแล้วจัดสรรให้ จำนวน 219.33 ล้านบาท เพิ่มขึ้นจากปีที่แล้ว ร้อยละ 6.12 คิดเป็นสัดส่วนร้อยละ 40.80 ของรายได้ทั้งหมด สำหรับในปีงบประมาณ 2551 – 2553 รายได้ลดลง เนื่องจากรัฐบาลมีนโยบายเพื่อกระตุ้นเศรษฐกิจ จึงมีนโยบายลดค่าธรรมเนียมจดทะเบียนสิทธิและนิติกรรมตามประมวลกฎหมายที่ดิน แต่ต่อมาในปีงบประมาณ 2554 เมื่อเศรษฐกิจขยายตัวรัฐบาลจึงมีนโยบาย ให้ไปใช้อัตราราคาธรรมเนียมเดิม ประกอบกับเศรษฐกิจในจังหวัดลำปางขยายตัว สำหรับค่าภาคหลวงแร่ในปีงบประมาณ 2554 นั้น ได้รับการจัดสรรจากรัฐบาลมากกว่าที่กำหนดตามประกาศของคณะกรรมการการกระจายอำนาจ ทำให้มีรายได้จากภาษีที่รัฐบาลจัดเก็บแล้วจัดสรรให้เพิ่มขึ้น

- ด้านรายจ่าย เทศบาลมีรายจ่ายประจำ จำนวน 257.52 ล้านบาท สูงถึงร้อยละ 83.46 ของรายจ่ายตามงบประมาณ โดยจะเห็นได้ว่ารายจ่ายประจำของเทศบาลอยู่ในระดับที่สูง ทั้งนี้ รายจ่ายประจำจำนวนดังกล่าวข้างต้น เป็นการคำนวณรวมค่าใช้จ่ายในการดำเนินงานโครงการต่าง ๆ ของเทศบาลที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาสังคมและคุณภาพชีวิตของประชาชน รวมไปถึงการพัฒนาองค์กร จำนวน 84.50 ล้านบาท เทศบาลจึงมีงบประมาณรายจ่ายประจำที่ใช้เป็นเงินเดือน ค่าจ้าง ค่าตอบแทน และค่าใช้จ่ายในการบริหารงานของเทศบาล จำนวน 173.01 ล้านบาท คิดเป็นร้อยละ 56.07 ของรายจ่ายตามงบประมาณ

- หนี้สินและภาระหนี้ของเทศบาลอยู่ในระดับที่ต่ำ โดย ณ สิ้นปีงบประมาณ 2554 เทศบาลมีภาระหนี้สิน จำนวน 6.74 ล้านบาท ซึ่งเป็นหนี้เงินกู้ ก.ส.ท. จำนวน 1.93 ล้านบาท และเงินกู้กองทุนพัฒนาเมือง จำนวน 4.81 ล้านบาท ทั้งนี้ เทศบาลมีภาระหนี้สิน ร้อยละ 0.55 ของงบประมาณ รายจ่ายจริงตามงบประมาณ ซึ่งยังไม่รวมเงินกู้ ก.ส.ท. เพื่อก่อสร้างตลาดเทศบาล 1 (ตลาดหลักเมืองใหม่)

- เทศบาลมีเงินสะสมรวม จำนวน 262.14 ล้านบาท เป็นเงินฝากที่ ก.ส.ท. จำนวน 75.59 ล้านบาท และเมื่อหักภาระผูกพันและการกันสำรองแล้ว จะเหลือเงินสะสมที่สามารถจ่ายได้ ณ วันที่ 30 กันยายน 2554 จำนวน 149.71 ล้านบาท

ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

- เทศบาลควรแสวงหาแหล่งรายได้ใหม่ ๆ เพิ่มขึ้น เพื่อเพิ่มสัดส่วนของรายได้ที่จัดเก็บเองให้สูงขึ้น โดยในส่วนของรายได้จากภาษีควรเพิ่มศักยภาพในการจัดเก็บรายได้ให้มีประสิทธิภาพมากขึ้น และมีการติดตามเร่งรัดการจัดเก็บภาษีอย่างเป็นระบบและต่อเนื่อง ในส่วนของค่าธรรมเนียมควรมีการออกสำรวจภาคสนาม เพื่อให้ได้ผู้ชำระค่าธรรมเนียมครอบคลุมและทั่วถึง รวมทั้งอาจมีการปรับปรุงอัตราค่าธรรมเนียมให้มีความสอดคล้องกับต้นทุนของการให้บริการ

- เทศบาลควรให้การสนับสนุนการลงทุนของเอกชน โดยอำนวยความสะดวกทั้งในเรื่องของการดำเนินการตามกฎหมาย และระเบียบต่าง ๆ การบริการด้านสาธารณูปโภค ตลอดจนการเพิ่มเครือข่ายและสร้างความสัมพันธ์ที่ดีกับผู้ประกอบการ เช่น การเชิญให้เข้าร่วมกิจกรรมต่าง ๆ ของเทศบาล การส่งเสริมการมีส่วนร่วมของประชาชนในการให้ความร่วมมือชำระภาษี ค่าธรรมเนียม ฯลฯ ซึ่งเป็นผลทำให้เทศบาลมีรายได้เพิ่มมากขึ้น

- เทศบาลควรพิจารณาปรับลดรายจ่ายประจำ เพื่อลดค่าใช้จ่ายในการดำเนินงาน โดยพิจารณาจากโครงการที่สามารถเพิ่มพูนประสิทธิภาพในการบริหารงานของเทศบาล รวมทั้งโครงการที่จำเป็นในการแก้ไขปัญหาความเดือดร้อนของประชาชนเป็นลำดับแรก และคำนึงถึงความคุ้มค่า ก่อให้เกิดประโยชน์สูงสุดต่อส่วนรวม ภายใต้งบประมาณที่มีอยู่อย่างจำกัด ตลอดจนการรณรงค์ให้มีการใช้วัสดุอุปกรณ์อย่างเต็มประสิทธิภาพ

เทศบาลนครหาดใหญ่
บทวิเคราะห์ฐานะทางการเงิน ประจำปีงบประมาณ 2554

บทสรุปผู้บริหาร

ปีงบประมาณ 2554 เทศบาลมีรายได้ 1,510.62 ล้านบาท รายจ่าย 1480.98 ล้านบาท ดุลการคลังในงบประมาณเกินดุล 29.63 ล้านบาท ดุลการคลังนอกงบประมาณขาดดุล 256.11 ล้านบาท ทำให้ดุลการคลังขาดดุลไปทั้งสิ้น 226.48 ล้านบาท โดยมีประเด็นสำคัญและข้อเสนอแนะเชิงนโยบายดังนี้

ประเด็นสำคัญ

- ด้านรายได้ เทศบาลมีรายได้ที่จัดเก็บเอง ซึ่งได้มาจากหมวดภาษีอากรเป็นจำนวน 200.15 ล้านบาท สูงกว่าประมาณการ 14.15 ล้านบาท สำหรับภาษีที่รัฐบาลจัดเก็บและจัดสรรให้จำนวน 625.73 ล้านบาท เพิ่มขึ้น จากปีที่แล้วร้อยละ 10.80 และเงินอุดหนุนทั่วไปได้รับ จำนวน 144.63 ล้านบาท เพิ่มขึ้นจากปีที่แล้ว ร้อยละ 40.70
- ด้านรายจ่าย เทศบาลมีรายจ่ายประจำ จำนวน 657.26 ล้านบาท คิดเป็นร้อยละ 63.01 ซึ่งนับตั้งแต่ปีงบประมาณ 2550 รายจ่ายประจำของเทศบาลอยู่ในระดับที่สูงและมีแนวโน้มเพิ่มมากขึ้นตามลำดับ
- หนี้สินและภาระหนี้ของเทศบาลอยู่ในระดับที่ไม่สูงมาก โดย ณ สิ้นปีงบประมาณ 2554 เทศบาลมีหนี้คงค้าง จำนวน 232.04 ล้านบาท โดยเป็นหนี้กู้ยืมเงินจากธนาคารพาณิชย์ จำนวน 210.08 ล้านบาท และเงินกู้ยืมเงินจากธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตร (ก.ส.ท.) จำนวน 21.95 ล้านบาท
- เทศบาลมีเงินสะสมรวม 188.92 ล้านบาท เป็นเงินฝากที่ กสท. 97.86 ล้านบาท และเมื่อหักภาระผูกพันและการกันสำรองแล้ว จะเหลือเงินสะสมที่สามารถจ่ายได้ 30.23 ล้านบาท

ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

- เทศบาลควรเพิ่มสัดส่วนของรายได้ที่จัดเก็บเองให้สูงขึ้น โดยขยายฐานภาษีและพัฒนาเครื่องมือในการจัดเก็บภาษีให้มีความทันสมัยมากขึ้น โดยใช้เทคโนโลยีจัดการข้อมูลทางด้านแผนที่ภาษีมาเร่งรัดจัดเก็บภาษีให้ครอบคลุมทั่วถึง สามารถจัดเก็บได้ 100% หรือใกล้เคียงที่สุด และในส่วนของค่าธรรมเนียม ค่าปรับและใบอนุญาตต่าง ๆ รายได้จากทรัพย์สิน ควรจัดการเรื่องฐานข้อมูลให้ถูกต้องเป็นปัจจุบัน ปรับปรุงให้มีความสอดคล้องกับต้นทุนการให้บริการ
- เทศบาลควรให้การสนับสนุนการลงทุนของเอกชน โดยเฉพาะธุรกิจการค้าส่ง ค้าปลีก โดยการอำนวยความสะดวกในเรื่องต่าง ๆ เช่น ด้านกฎหมาย ตลอดจนการสร้างความสัมพันธ์ที่ดีกับ

ผู้ประกอบการ เพื่อส่งเสริมความเป็นอันหนึ่งอันเดียวกันของชุมชน ทั้งในส่วนของภาครัฐและประชาชน เป็นการเสริมสร้างความเข้มแข็งทางด้านเศรษฐกิจ

- เทศบาลควรส่งเสริมการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน และเปิดโอกาสให้ภาครัฐและเอกชนร่วมมือกัน เพื่อส่งเสริมการเจริญเติบโตทางด้านเศรษฐกิจอีกทางหนึ่ง

- เทศบาลควรสนับสนุนและส่งเสริมทางด้านสังคมและการศึกษา โดยพัฒนาและขยายโอกาสทางการศึกษาให้สูงขึ้นในส่วนของการศึกษาในระบบของเทศบาล ซึ่งเทศบาลมีโรงเรียนในสังกัดจำนวน 6 แห่ง ศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก 1 แห่ง

- เทศบาลควรมีนโยบายประหยัดการใช้จ่ายที่ไม่จำเป็น พิจารณาปรับลดรายจ่ายประจำ รวมถึงรณรงค์ให้มีการใช้วัสดุอุปกรณ์อย่างมีประสิทธิภาพ เช่น การใช้วัสดุสำนักงาน วัสดุสิ้นเปลือง การประหยัดพลังงาน ซึ่งขณะนี้เทศบาลกำลังดำเนินการอยู่ และได้มีการติดตามประเมินผลเป็นระยะ